

059

7-17

Flag over eye

1909

06 JUN 2

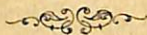
ԵՆԴԱՐՁԱԿ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՑՈՅՑ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

1909

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ԲՐԻՍՈՍԻ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. ՄԱՏԹԻՉՅԱՆ

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍԵՓԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՅԻՆ
Ի ՊՐԱԻՍՍ.

معارف عمومیہ نظارت جلیلہ سنک : ربيع الآخر ۱۳۲۶
و ۲۲ نيسان ۱۳۲۷ : تاريخی و ۵۴ نومرولی
رخصتنامه سیه طبع اولمشدر

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՑ

1909

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ԵՒ ԲՈՒՆ. ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

4401—4402

ԵՒ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՀԱՅՈՑ

ՌՅԾԸ—ՌՅԾԹ=1358—1359

Գիր տարւոյն է	Ը
Եօթներեակն	Դ
Վերագիրն	ԺԺ
Խնեւտանեակն	Ը
Տանուտերն	Աղեղնաւոր

ՀԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆԻ ԵՒ ՄԻՋՈՑԻ ՆՈՑԻՆ

ՕՐ ԾՆՆԴԵԱՆ	ԴՂ. Յունուար	6
Միջոց ուսիք աւուրք		13
Առաջաւորաց բարեկենդան	»	18
Սուրբ Սարգիս	»	24
Բուն բարեկենդան	Փետրուար	8
Օր Տեաւորնդաւազի	Շք. »	14
ԶԱՏԻԿ	Մարտ	29
Օր Աւետան	ԴՂ. Ապրիլ	7
Երեւան Խաչ	»	26
Համբարձումն	Մայիս	7

14160

4	Հոգեգալուս	Մայիս	17
	Լուսաւորչի բարեկենդան	Յունիս	7
	Ս. Գրիգոր Լուս. (գիւս)	»	13
	Վարդապառի բարեկենդան	»	28
	ՎԱՐԴԱՎԱՐ	Յուլիս	5
	Միջոց եօթնեակի պահօք	Վեց	
	Ս. Աստուածածնի բարեկ.	Օգոստոս	9
	ՎԵՐԱՓՈԽ. Ս. ԱՍՏՈՒԱՍԾՆԻ	»	16
	Միջոց եօթնեակի պահօք	Չորս	
	Ս. Խաչի բարեկենդան	Սեպտ.	6
	ԽԱՉՎԵՐԱՅ	»	13
	Վարազայ Ս. Խաչի բարեկ.	»	20
	Վարազայ Ս. Խաչ	»	27
	Միջոց ուսիք եօթնեակի	Եօրր	
	Գիւս Խաչ	Հոկտ.	25
	Հեռակապեա	Նոյեմբ.	7
	Յիսակայ բարեկենդան	»	15
	Ս. Յակոբայ բարեկենդան	Դեկտ.	6
	Ս. Յակոբ	»	12
	Օր բարեկեն. Ծննդեան	Բշ.	28

ԸՍՏ ԼԱՏԻՆԱՅԻՈՑ

Շրջանն յուսնի, որ է Ոսկեթիւն	10
Շրջանն Արեգակնային փոքր	14
Վերադիրն	8
Ինդիկսիոնն Հոռովեական	7
Կիրակոզիրն	9
Իսկ Զաւիկ նոցա ընդ մեզ է.	

17-Apr-0

M. A. M...

62819-67

5	ԶԱՐԺԱԿԱՆ ՏՕՆԻ ԼԱՏԻՆԱՅԻՈՑ	
	Եօթանասներորդ Կիրակի (Ն.Տ.) Փետր.	7
	Օր միջոց	» 24
	Զաւիկ	Ապրիլ 11
	Համբարձումն	Մայիս 20
	Հոգեգալուս	» 30
	Ամենասուրբ Երրորդութիւն	Յունիս 6
	Տօն խորհրդոյ Ս. Հաղորդութեան	» 10
	Ա. Կիրակի Փալատեան	Նոյեմբ. 28

ԱՄՍԱՄՈՒՏԻ ԻՍԼԱՄԱՅ

Մուհարրէմ 1327	Օր 29	Յունիլ.	10
Սեմեր	» 30	Փետր.	8
Րեպիլ էվլէլ	» 29	Մարտ	10
Րեպիլ ախր	» 29	Ապրիլ	8
Ճեմազիլ էվլէլ	» 30	Մայիս	7
Ճեմազիլ ախր	» 29	Յունիս	6
Րեմէպ	» 30	Յուլիս	5
Շապան	» 29	Օգոստոս	4
Րամազան	» 30	Սեպտ.	2
Շեվվալ	» 30	Հոկտ.	2
Զիլզասէ	» 30	Նոյեմբ.	1
Զիլհիբնէ	» 29	Դեկտ.	1
Մուհարրէմ	» 30	»	30

ՆՇԱՆԱԴՈՐ ԱՌՈՒՐԻ ԻՍԼԱՄԱՅ

Առուրէ կիւնիւ	Մահարբէ 10	Յունիք 49
Մէվլուսը Եւպ.	Բեդ. Էմէլ 15	Մարտ 24
Իւլ ալար	Բեճեդ	1 Յունիս 5
Լէյլէի Բեզաիպ	»	7 » 40
» Միւրան	»	17 » 34
» Պէրաք	Շապու	10 Օգոստ. 48
» Գասր	Բախաւ	17 Սեպտ. 28
Բամազան պայր.	Շէմէլ	1 Հոկտ. 2
Գուրպան պայր.	Զեմէլ 10	1 Դեկտ. 40

ԱՄՍԱՄԱՌՈՐ ԶԲԵՆՈՅ

Սեֆ-Է 5669 or 30	Յունուար	10
Ար-Է » 29	Փետրուար	9
Նիւ-Ն » 30	Մարտ	40
Ե-Է » 29	Ապրիլ	9
Սէմ-Ն » 30	Մայիս	8
Թախ-Ն » 29	Յունիս	7
Աբ » 30	Յուլիս	6
Իւ-Ն » 29	Օգոստոս	5
Թախ 5670 » 30	Սեպտեմբեր	3
Խիւ-Ն » 29	Հոկտեմբեր	3
Բախ-Ն » 29	Նոյեմբեր	4
Թիֆ-Է » 29	»	30
Սեֆ-Է » 30	Դեկտեմբեր	29

ՆՇԱՆԱԴՈՐ ԱՌՈՒՐԻ ԶԲԵՆՈՅ

Տարեգրութի սկիզբ	Սեֆ-Է 15	Յունիք 24
Կամաւոր ծով վանք	մահ. Մովսեսի վէ Ար-Է	7 Փետր. 45
Ծով վանք Եսթրալ	» 44	» 47
Փուրիմ (Շէֆեր պայրամբ) or 2	» 44	» 22
Տարեգրութի (բաժն. Ս. Գրոց)	Նիւ-Ն 4	Մարտ 40
Պատի (Խամուր-սուր) or 8	» 45	» 24
Ծով վանք մահ. Յեսուայ	» 27	Ապրիլ 5
Ծով վանք մահ. Յեզեայ	Ե-Է 44	» 49
Եզրուրդ խամուր-սուր	» 44	» 22
Սալվոթ (Կիւլ պայրամբ) or 2	Սէմ-Ն 6	Մայիս 13
Ծով վանք առ-մանն Երզնի	Թախ-Ն 47	Յունիս 23
Ծով վանք առ-մանն Երուսաղէմի (Գարա պայրամբ)	Աբ 9	Յուլիս 44

Տարեմուտ 5670 ճիշ.

սօն, or 2

Ծով վասն մահ.

Գործողեայ

Քիփուր (Զորայ

պայրամբ)

Սուֆօթ (Գամբ

պայրամբ)

Խանուկայ (Գան-

սիլ պայրամբ)

Թիւրէ	4	Սեպտ.	3
»	4	»	6
»	10	»	12
»	15	»	17
Քաշէ	25	Նոյեմբ.	25

ԶՈՐԾ ԵՂԱՆԱԿԻ

Գարնանամուտ եւ հասարակած	Մարտ	8
Ամառնամուտ եւ արեւադարձ	Յունիս	9
Աշնանամուտ եւ հոտարակած	Սեպտ.	11
Զմեռնամուտ եւ արեւադարձ	Դեկտ.	9

ՏԱՐԵՄՈՒՏԻՔ

Քրիստոսի բուսականին	1909	Յունիս.	1
Թւն. Հց. քսյէս սուլ.	1358	»	1
Խալմաց Հիմր. բուսակ.	1327	»	10
Խալմաց Ելմ. բուսակ.	1325	Մարտ	10
Փոքր բուռն Ագարիայի	294	»	21
Բուն եւ Երծ. քկն. Հոյոյց	1402	Օգոստ.	6
Տոմ. հաստ. քկն. Հոյոյց	1359	»	11
Հրէից բուսականին	5670	Սեպտ.	3
Լափնաց բուսականին	1910	Դեկտ.	19

ԽԱՆԱԲՄՈՒՆԻՔ

Մայիս 22. — Բոլորական խաւարումն
ԼՈՒՆԻ, անտեսանելի ի Կ. Պոլիս.

Սկիզբն խաւարման	ժամ 6,	րոպէ 7
Սկիզբն բոլորական խաւ.	» 7,	» 22
Մէջ բոլորական խաւ.	» 7,	» 53
Վերջ բոլ. խաւարման	» 8,	» 24
Մուտք Լունի ի Կ. Պոլիս	» 8,	» 36
Վերջ խաւարման	» 9,	» 38

Յունիս 5. — Բոլորական խաւարումն
ԱՐԵՒՈՒ, անտեսանելի ի Կ. Պոլիս.

Նոյեմբեր 14. — Բոլորական խաւարումն
ԼՈՒՆԻ, անտեսանելի ի Կ. Պոլիս.

Նոյեմբեր 30. — Մասնական խաւարումն
ԱՐԵՒՈՒ, անտեսանելի ի Կ. Պոլիս.

ՀԱՅՈՑ	ՀՈՌՎԱՄԱՅ.	ՏԱՃԿԱՑ	ԱԶԱՐԻԱՅԻ	ՀՐԷԻՑ
Նա ապարդ 30	Յունուար 31	Քեան. սանի	Շամա	30 թերի 30
Հոռի 30	Փետր. 28-29	Շուպար	Աղամ	30 Խեալ 29 30
Սահմի 30	Մարտ 31	Մարտ	Շքաք	30 Քաղեղ 29 30
Տեղ 30	Ապրիլ 30	Նիսան	Նախայ	30 թերեք 29
Քաղոց 30	Մայիս 31	Մայիս	Ղամար	30 Մէքաք 30
Արաց 30	Յունիս 30	Հագիրան	Նաքար	30 Աղար 29 30
Մեհեկան 30	Յուլիս 31	Քեմնուլ	Քիրայ	30 Վէ աղար 29
Արեգ 30	Օգոստոս 31	Աղոստոս	Պամայ	30 Նիսան 30
Անեկան 30	Սեպտեմբեր 30	Իլուլ	Համիրայ	30 Եառ 29
Մարերի 30	Հոկտեմբեր 31	Քերինի էվկել	Արամ	30 Սիվան 30
Մարգաց 30	Նոյեմբեր 31	Քերինի սանի	Ովղան	30 Քամուլ 29
Հոռից 30	Դեկտեմբեր 31	Քեան. էվկել	Նիհն. 30	31 Աբ 30
Անեկաց 5.6			Անեկաց	5 Իլուլ 29

ՀԱՄԱՌՕՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆ		11
Հյ.	Հաս Տոնացուցին Հայոց	
Հհյ.	Հաս Տոնացուցին Հռով. Հայոց	
Բհյ.	Բողոքական Հայոց	
Թշ.	Յունաց	
Լ. կամ Լթ.	Լասինաց	
Տ. կամ Տհ.	Տանկաց	
Հր.	Հրէից	
Օ.	Օր ամսոյն	
Գ.	Պատրի	
Խ.	Խորեկէլ	
Տաճ.	Հաս Տոնարին Հայոց	
Յաճաճ.	Հաս Յայտմաւորաց	
Ա.	Ագարիայի	
†	Տոն կամ Տէրունական օր	
⊙	Արեգական	
⊙ Յն. Լս.	Ծնունդ լուսնի	
⊙ Առ. Բն.	Առաջին փառորդ լուսնի	
⊙ Լր. Լս.	Լրումն լուսնի	
⊙ Վր. Բն.	Վերջին փառորդ լուսնի	
Ծ. Ա.	Ծագումն արեւու	
Կ. Օ.	Կէս օր եւ կէս գիշեր	
Ե. Տ.	Երկայնութիւն տարեկան	

ԱՂԻՏԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ

ԱՌՈՒՐՑ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ				ԱՊՐԵԼ			
0.	Ծ.Ա.	Կ. 0.	Ե. Տ.	0.	Ծ.Ա.	Կ. 0.	Ե. Տ.
1	d. r. 14.23	d. r. 7.17	d. r. 9.37	1	d. r. 10.39	d. r. 5.27	d. r. 13.21
7	14.14	7.13	9.46	7	10.24	5.20	13.36
13	14.3	7.7	9.57	13	10.8	5.12	13.52
19	13.54	7.	10.9	19	9.54	5.3	14.6
25	13.38	6.53	10.22	25	9.40	4.56	14.20

ՓԵՏՐՎԱՐ				ՄԱՅԻՍ			
1	d. r. 13.21	d. r. 6.44	d. r. 10.39	1	d. r. 9.28	d. r. 4.50	d. r. 14.32
7	13.6	6.36	10.54	7	9.16	4.43	14.44
13	12.50	6.28	11.10	13	9.6	4.39	14.54
19	12.35	6.19	11.25	19	8.58	4.35	15.2
25	12.49	6.42	11.41	25	8.51	4.31	15.9

ՄԱՐՏ				ՅՈՒՆԻՍ			
1	d. r. 12.8	d. r. 6.7	d. r. 11.52	1	d. r. 8.46	d. r. 4.29	d. r. 15.14
7	11.51	5.58	12.9	7	8.44	4.27	15.16
13	11.30	5.51	12.30	13	8.44	4.27	15.16
19	11.14	5.44	12.46	19	8.47	4.30	15.13
25	10.58	5.36	13.2	25	8.51	4.32	15.9

ԱՂԻՏԱԿ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ՄԱՍԱՆՑ

ԱՌՈՒՐՑ

ՅՈՒԼԻՍ				ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ			
0.	Ծ.Ա.	Կ. 0.	Ե. Տ.	0.	Ծ.Ա.	Կ. 0.	Ե. Տ.
1	d. r. 8.58	d. r. 4.33	d. r. 15.2	1	d. r. 12.37	d. r. 6.23	d. r. 14.23
7	9.6	4.38	14.54	7	12.53	6.30	11.7
13	9.16	4.43	14.44	13	13.9	6.38	10.51
19	9.28	4.49	14.32	19	13.24	6.46	10.36
25	9.40	4.55	14.20	25	13.38	6.54	10.22

ՕԴՈՍՏՈՍ				ՆՈՅԵՄԲԵՐ			
1	d. r. 9.56	d. r. 5.3	d. r. 14.4	1	d. r. 13.53	d. r. 7.14	d. r. 10.7
7	10.11	5.12	13.49	7	14.5	7.8	9.55
13	10.26	5.18	13.34	13	14.16	7.13	9.44
19	10.42	5.36	13.18	19	14.25	7.17	9.35
25	10.58	5.33	13.2	25	14.32	7.21	9.28

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ				ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ			
1	d. r. 11.17	d. r. 5.43	d. r. 12.43	1	d. r. 14.39	d. r. 7.23	d. r. 9.21
7	11.33	5.51	12.27	7	14.39	7.25	9.21
13	11.49	5.59	12.11	13	14.39	7.25	9.21
19	12.5	6.7	11.55	19	14.36	7.24	9.24
25	12.21	6.15	11.39	25	14.32	7.20	9.28

«ԵՍԱԶ ՕԳՆԵԱ՝ ԻՆԶ»

— 0 —

ՄԵԼՔԻՍԵԴԵԿ ԱՐՔԵՊԻՍԿ. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆՅԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Տարակոյսի տարտամութեամբ մ'անխընայ
Իմաստասէր հով մը ղէմքիս՝ ես մոռցայ
Սուրբ մանկութեանս «Հայր Մերն անուշ
ու «Սիրէ՛ն»,
Քայքայեցի հին հաւատքներս հիմերէն:

Եւ ուզեցի խիզախօրէն խուզարկել
Քննել, փշրել, դատախետել անարգել
Բըզըքտելով մութ, սեւ քողը հաւատքի
Իրողութիւն տեսնել միայն փորձեցի:

Եւ փորձեցի, մտամիտօրում խուցիս մէջ
Աւետարան — Խաչի կեանքին ամէն էջ —
Հրաշքներու երկար շարքը գերբնական
Է՛ն փառաւոր, վսեմ հրաշքն Յարութեան:

Եւ խուզեցի պատմութիւններ մանրախոյզ
Անցեալին հոծ ստուերներէն պայծառ լոյս
Սպասելով. բայց զհւր ամէն յոգնութիւն
Սրտիս խորը ամայութիւն մը բացին:

Եւ յուսահատ, լայն պարսպ մը սրտիս մէջ
Դատարկութեան յառած էին աչքերս գէջ.
Երբ շրթունքէս յանկաբծ աղօթք մը թռաւ
Զոր մանկութեանս, ես կ'ընէի սրտագրաւ:

* * *

Եւ դիտեցի սեւ աւերակ սրտիս մէջ
Պլպլացող լուսաւորի պէս անշէջ
«ԽԱԶ ՕԳՆԵԱ՛ ԻՆՁ» նոյն ինքն ԽԱԶԸ
լուսածին
Զիս ազատեց ուրուներէն ԿԱՍԿԱԾԻՆ,
Գոնիսա ԱԿԻՆԻՆԵ:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. Քեանուռնի սանի

- 44 1 Եւ. — Հոգ. Գ. օր պհց. Ծննդ. 75 7A
 և ԿԱՂԱՆԴ. Տարեմուտ
 1909 թուականին Քրիս-
 տոսի — Հոգ. Ը. օր Ծննդ.
 և ԿԱՂԱՆԴ. և Տօն Տնօրէ-
 նութեան Քրիստոսի Եւս
 Յնք սրոց և Տօն Բարոյի հո-
 րագործի: — Բհց. ԿԱՂԱՆԴ.
 — Տոմ. Քաղոցի ԻԹ. Յայամ.
 Քաղոցի ԻԹ. Ա. Արամայ
 ԺԷ. — Լր. Յանուարի 14.
 — ՏՃ. Զեւեհեհե 22, և
 Գաւա 68. — Հր. Թեբեի 21.
 45 2 Եւ. — Հոգ. Գ. օր պհց. Ծննդ. 75 7A
 — Հոգ. Թ. օր Ծննդ.

Ե Վր. Քն ժ. 3, ր. 25

Ամսպամած եւ անհրեւային

16 3 ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն ռ շ յ.

Բարողի հայրապետին և
եղբոր նորա Գրիգորի Նիւ-
սացայի, և Սեղբեստրոսի
Հռովմայ հայրապետին, և
արքայ Եփրեմի Խուրին Ա-
սորայի Տոմ. Արաց, օր 30:

17 4 ԽԵՐ. — Հյ. Ե. Յիսնի Զ. օր
պհց. Ծննդ. — Հհյ. Ը. Յիսնի,
Լր. Տօն անսանն Յիսնի,
և Անքանի ԲԲԲԳԻ:

18 5 ԵՐ. — Հյ. ճրագալոյց Ծննդ.

և Մկրտութեան Տեառն
մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի —
Հհյ. ճրագալոյց Յայտնու-
թեան, Եւ Յի.

19 6 ԽԵՐ. — Հյ. Տօն Ծննդեան և

Մկրտութեան Տեառն մե-
րոյ Յիսուսի Քրիստոսի Ու-
տիք է ութ օր անմիջաց —
Հհյ. Յայտնութեան Տեառն
Յիսուսի Քրիստոսի Եւ Յի.
— Բհյ. Ծննդ. Տեառն:

Տար. Գահ. Մուհամմեմ Ալի
Շահին Պարսկաց. 1907

20 7 ԽԵՐ. — Հյ. Բ. օր Ծննդեան,

— Հհյ. Բ. օր Յայտնութեան,

— Յի. Բ. Կարողութիւն:

21 8 ԵՐ. — Հյ. Գ. օր Ծննդեան —

Հհյ. Գ. օր Յայտնութեան,

— Լր. Ագիտութիւն:

© Ի Զրհնում ժ. 1, ր. 20

ՏՏ. Պուրթի Տէլլ

22 9 ՈՒՐ. — Հյ. Դ. օր Ծննդեան —

Հհյ. Դ. օր Յայտնութեան

● Ծն. Լս. ժ. 9, ր. 23

Խառնակ օր

23 10 ԵՐ. — Հյ. Ե. օր Ծննդեան,

— Հհյ. Ե. օր Յայտնութեան,

— ՏՏ. Մահարէժ, օր 29,

և Կարէժ — 1327 Բահար-

իւն Հիւրիւն — Հր. Արթուր,

օր 30:

Տար. Գահ. Էտուարտ Ե.

Թագ. Անգղիոյ և Կայսեր

Հնդկաստանի. 1901

24 11 ԽԵՐ. — Հյ. Զ. օր Ծննդ. —

Հհյ. Զ. օր Յայտնութեան

25 12 ԵՐ. — Հյ. Ե. օր Ծննդեան,

— Հհյ. Ե. օր Յայտնութեան

26 13 ԿԵՐ. — Հյ. Ը. օր Ծննդեան, և

L	0	20	ՅՈՒՆՈՒԱՐ	S	9
			Տօն Անուանակոչութեան Տեառն Յիսուսի Քրիստոսի — Հօ. Բ. օր Յայտնութիւն 27 14 ԴԵ. — Հո. և Հօ. Պաշք. — Լր. Յաւանքն Ուսմանն Տար. Ծննդ. Վիկտորի Բ. Կայսեր Գերմանիոյ 1859		0 11
			ՏԵ. — Հո. Տօն ծննդեան Սրբ- բոյն Յովհաննու Կարապե- տին. Եւ Հօ. որոց և Պետ- րոսի հայրապետին և Աբի- սողոմայ սարկաւազին. Ա. Ուղիւն, օր 30.		7 15
			ՈՒՐ. — Հո. և Հօ. Պաշք. 3 Առ. Գ. 00, ր. 10 Ամպամած եւ հողմային		5 17
			ՇԲ. — Հո. Սրբոցն՝ Պետրոսի հայրապետին, Վլասայ ե- պիսկոպոսին և Աբիսողոմայ սարկաւազին. — Հօ. Ան- տոնի անապատականին. — Յնք Անդանի անապատականին. — Տճ. Արեւել տղան, ձեռք տարածան անապատական հանին յերան:		1 18
			Տար. Գահ. Ֆրետերիք Բ. Թագ. Տանիմարքայի. 1906		

L	0	ՄՈՒՀԱՐԲԵՄ	21	S	9
			ՏԻՐ. — Հո. և Հօ. Ա. զկնի Ծննդ. Առաջաւորաց բա- րեկենդան. — Յնք Անուան- ք և Արեւել հայրապետին. Ա. զեպանդին, և Գրեգորիոն. — Յնքն յերան և իւրեան. — Տճ. Եւսեբի Եմեսի, յիւզին յիւսան անապատական Եմ- եսի յերան:		9 10
			ԴԵ. Հո. և Հօ. Ա. օր պահոց Առաջաւորաց. — Յն. Լա- նտան պահոց յայտն Եմեսի. — Լր. Փետրոս. — Տճ. Ա. Լուսին և յերան:		1 17
			ՏԻՐ. — Հո. և Հօ. Բ. օր պա- հոց Առաջ. — Յն. Եմեսի- ն. — Տճ. Եմեսի. — Լր. Գրե- գորիոն և յերան:		11 17
			Տար. Գահ. Մանուէլ Բ. Թագ. Փոքրուկայի. 1908		
			ԴԵ. — Հո. և Հօ. Գ. օր պա- հոց Առաջ. — Լր. Վլասայ եպիսկոպոսին:		15 18
			ՏԵ. — Հո. և Հօ. Դ. օր պա- հոց Առաջ.		17 19
			ՈՒՐ. — Հո. և Հօ. Ե. օր պա- հոց Առաջ. և յիշատակ Յովհաննու մարգարէին. —		18 19

Լր. Ագ-նայ խառն:

Ⓢ Լր. Լս. Ժ. 17, ր. 21
Խոնաւ եւ ցոյրս

6 24 ԵՐ. — Հն. և Հն. Սրբոցն՝ 10 91

Սարգսի զօրավարին, և որդ-
ւոյ նորա Մարտիրոսին, և
չորեքտասան զինուորացն:
Լր. Տարեթիւ խառն: — Հր.
Տարեթիւ խառն:

7 23 * ԵՐ. — Հն. և Հն. Բ. Հար- 17 92

սանիք: — Յն. Գրեթէ Ա-
րաւս-Քառն: — Լր. Ե-
րաւս-Քառն:

8 26 ԵՐ. — Հն. Սրբոց Առաքմանց 17 93

զօրավարաց, և Թեոդորոսի
զօրավարին: — Հն. Առաք-
մանց զօրավարաց:

9 27 ԵՐ. — Հն. Սրբոց՝ Սուքիա- 18 94

սանց վկայից: — Հն. Սու-
քիասանց Քոչից: Եւ Ոսկ-
եանց քահանայից: — Յն.
Փոխարանի խառն: — Լր.
Փոխարանի խառն:

10 28 ԵՐ. — Հն. և Հն. Պաշտ- 19 95

11 29 ԵՐ. — Հն. Սրբոց Ոսկեանց 20 96

քահանայից: — Հն. Իսահա-
կայ Պարթեւի Հայոց հայ-
րապետին: — Յն. Դար:

նշեալաց Իգնատիոսի հայր-
պետին:

12 30 ՈՒՐ. — Հն. և Հն. Պաշտ- 21 97

Յն. Հայրապետացն: Բարդ-
Գրեթէ և Յն. Ուրեթէ:

13 31 ԵՐ. — Հն. Սրբոցն Իսահակայ 22 98

Պարթեւի հայրապետին: —
Հն. Պիոնի քահանային և
Արեթուայ եպիսկոպոսին,
և Կիւրղի սարկաւազին, և
Արտաւի եպիսկոպոսին, և
Որմզդանայ և Սայենի և
Բենիամինի սարկաւազին:
— Յն. Յիւսէփ Երեմի:

Ⓢ Լր. Բն. Ժ. 21, ր. 32
Չիւնաքեր հողմունք

L	O	ՓԵՏՐՈՒԱՐ	S	Գ
24	11	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր մեծ պահոց: — Յն. Վլասայ եպիսկոպոսին: — Լր. Օր հախոց. և Մարտիկայ տառապելոյն:	10	9
25	12	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր մեծ պահոց:	11	0
26	13	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր մեծ պահոց:	11	1
27	14	ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. Չ. օր մեծ պահոց, և Թեոդորի զօրավարին, և Յն. Յն. — Տճ. Ճեմբեկ սանի ղեկավար, օր էջանելու լեռնաբերան արեւուն է ջուրն:	11	2
Յ Առ. Բռ. Ժ 11, ր. 16 Հիւսիսային Բաժին				
28	15	ՄԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Բ. Բառանորդաց: Եւ Է. օր մեծ պահոց: — Լր. Բառանորդաց կերպի: — Հր. Կառար ծով լաւն հազարան Մուկի:	11	3
1	16	ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. Ը. օր մեծ պահոց: — Լր. Մարտ:	11	4
2	17	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Թ. օր մեծ պահոց:	11	5
3	18	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Ժ. օր մեծ պահոց:	11	6

L	O	ՍԷՅԷՐ	27	S	Գ
4	19	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ԺԱ. օր մեծ պահոց: — Հր. Ծով լաւն Եպիսկոպոս:	11	7	
5	20	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԺԲ. օր մեծ պահոց:	11	8	
6	21	ՇԲ. — Հյ. և Հհյ. ԺԳ. օր մեծ պահոց: Եւ Սրբոյն, Կիւրղի Երուսաղիմայ հայրապետին և միւս Կիւրղի եպիսկոպոսին և մօր նորա Աննայի: — Յն. Տեմբեկ և Եսայի: — Տճ. Ճեմբեկ սանի ֆել-Լ Բեւրայ, օր էջանելու ջերմաբերան արեւուն է հողն:	11	9	
7	22	ՄԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Գ. Բառանորդաց պահոց, Առաքելին: — Լր. Թեմբեկ Արեւմտայնայ: — Հր. Փարթի, Կոնստանտին Եպիսկոպոս, Եւ Երեմիայի, օր 2:	12	0	
Յ Յեկին Լր. Լու. Ժ 11, ր. 12 Խառն հողմունք					
8	23	ՌԵ. — Հյ. և Հհյ. ԺԵ. օր մեծ պահոց:	12	1	
9	24	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԺԶ. օր մեծ պահոց: — Յն. Գիւրգիսի արեւուն Յն. Կարապետին:	12	2	

- 10 25 Ե. — Հն. և Հն. Ժ. օր մեծ պահոց: — Յո՛ւ Գրեգորի Առաջնորդն: — Տճ. Էլիէի պերդէլ աճաւ. «իդին ցըրոյն պարտանց, որ րիւի էօին րիւ աւի գէլի: Հիւն ֆորթաւաւ: 18 155
- 11 26 Ե. — Հն. և Հն. Ժ. օր մեծ պահոց: 19 152
- 12 27 Ը. — Հն. և Հն. Ժ. օր մեծ պահոց: 20 150
- 13 28 Ե. — Հն. Ի. օր մեծ պահոց: 21 157
- Եւ սրբոցն՝ Յովհաննու Երուսաղիմայ հայրապետին, և հայրապետացն Յովհաննու Խմաստադիրին Օձնեցւոյ, Յովհաննու Որտանեցւոյն և Գրիգորի Տաթեւացւոյն: — Հն. Ի. օր մեծ պահոց: Եւ Յովհաննու Երուսաղիմայ հայրապետին:

ՍԱՐՏ

ՕՐ 31

Տճ. Մարտ

- 14 1 Խ. — Հն. և Հն. Դ. Բառասորդաց պահոց: Տնտեսին — Տճ. Տարեմար 1325 25 157
- 15 2 Ե. — Հն. և Հն. Ի. օր մեծ պահոց: 26 158
- Շ Վր. Գր. Ժ. 11, ր. 47
Յրաքեր հողմուճ
- 16 3 Ե. — Հն. և Հն. Ի. օր մեծ պահոց: — Տճ. Արեւ պերդէլ աճաւ և րիւ ցըրոյն պարտանց: 27 159
- 17 4 Ե. — Հն. և Հն. Ի. օր մեծ պահոց: Միջինք: — Տոմ. Արեգ, օր 30: 28 150

L	0	30 ՄԱՐՏ	S	Գ
18	5	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր մեծ պահոց: — Լր. Գաբրիելի հրեշտակապետին:	Կ	151
19	6	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԶ. օր մեծ պահոց: — Լր. Գաբրիելի հրեշտակապետին:	Կ	152
20	7	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր մեծ պահոց: Եւ քառասունն մանկանցն Սեբաստիոյ, — Յն. Գիորգի Զեմարացի արքայն Յովհաննէս Կարապետին: — Տճ. Սեբեդի Խաչատրի. Էրզնկայի Խաչատրի երկրորդի մասին յիշումն:	Կ	153
21	8	✠ ՎԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. Քառասորդաց պահոց: Քառասորին: — Գաբրիելի հրեշտակապետին և հառաբանքն լինի Դե. Գիորգի հառաբանք: — Տճ. ԻԵ. Կարապետին: — Պարտիկայ: Նիկիայի Կարապետին և մանուկ, պայծառ: — Լր. Բեռեղիոսի Կաթողիկոսին:	Կ	154
22	9	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԻԹ. օր մեծ պահոց: Յայմ. Արեգ, օր 30: — Յն. Գաբրիելի հրեշտակապետին:	Կ	155

© Ի Խոյն ժ. 14, ր. 11

Տճ. Պարտիկայի Համբար

L	0	ՐԵՊԻԻԼ ԵՎԿԵԼ 31	S	Գ
		● ԵՆ. Չափ. Լս. ժ. 4, ր. 7 Անճրեւաբեր հողմունք		
23	10	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Լ. օր մեծ պահոց: — Տճ. Րեպիւլ Է. Է. օր 29: — Հր. Նիկիայի Կարապետին և Ս. Գիորգի:	Կ	157
24	11	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԼ. օր մեծ պահոց: — Յն. Վլադիմիր Կաթողիկոսին:	Կ	158
25	12	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԲ. օր մեծ պահոց: — Լր. Սեբաստիոն:	Կ	159
26	13	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր մեծ պահոց:	Կ	160
27	14	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԴ. օր մեծ պահոց: Եւ Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչին մանկուն Ի վիւրապին:	Կ	161
28	15	✠ ՎԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Զ. Քառասորդաց պահոց: Քառասորին:	Կ	162
29	16	ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. ԼԶ. օր մեծ պահոց: Ա. Աւելեաց, օր 5: — Հր. Աղեղ, օր 6 Գիորգի:	Կ	163
		Յ ԱՆ. ՔՆ. ժ. 00, ր. 35 Հողմ և անճրեւ		

L	O	ՄԱՐՏ	S	Գ
30	17	ԳԵ. — Հն. և Հհն. ԼԷ. օր մեծ պահոց	1	125
31	18	ԳԵ. — Հն. և Հհն. ԼԲ. օր մեծ պահոց — Յն. կերպի ներս- նալիս հայրապետի:	9	122
1	19	ԵԵ. — Հն. և Հհն. ԼԹ. օր մեծ պահոց — ԼԴ. Արեւել	10	120
2	20	ՈՐԲ. — Հն. և Հհն. Խ օր մեծ պահոց	11	127
3	21	ՇԲ. — Հն. և Հհն. ԽԱ. օր մեծ պահոց — Եւ յիշատակ յա- րութեանն Ղազարու Ա. Շամն, օր 30: Տարեմուտ ՄՂԴ = 294 փոքր թուակա- նին Ձուղայեցւոց, և գար- նանամուտ քառ հին տուն- րին — ՏՃ Մեկէն — Դ	12	124
4	22	ՃԵՐԲ. — Հն. և Հհն. և Յն. և ԼԴ. Ծաղկաղարդ	13	121
5	23	ՔԵ. — Հն. և Հհն. Աւագ եր- կաշարթի — ԼԴ. Վեւէ- շիտի ֆերերէն:	12	129
6	24	ԳԵ. — Հն. և Հհն. Աւագ և- րեքշարթի Յիշատակ տան կուսանաց — ՀԲ. Պատի, օր 8: Սաւառաւ պայրաճ, օր 8: Սաւառ ԼԲ. Լս. Ժ. 4, Բ. 4 Փոփոխական օր	10	100
7	25	ԳԵ. — Հն. Աւագ չորեքշար- թի — Հհն. Աւագ չորեք-	17	101

L	O	ԲԵՊԻԻԼ ԷՎՎԷԼ	33	S	Գ
		շարթի Եւ Աւետուհի Ա. Աստուածածին Եւ Յն:			
8	26	ԵԵ. — Հն. և Հհն. Աւագ հինգշարթի Յիշատակ Ու- նայուային — Յն. Տոն աշ- նայի երեսնային զօրայ:	17	105	
9	27	ՈՐԲ. — Հն. և Հհն. Աւագ ուր- բաթի Յիշատակ չորշարա- նաց և թաղման Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի Ըս հին տմարի այսօր Է աւագ յունմն յունի Տար. Ծննդ. Լեորդու Բ Թագ Պեմիգայի. 1835	18	105	
10	28	ՇԲ. — Հն. և Հհն. Աւագ չա- րաթի ճորագարոյց Ձառկի:	19	102	
11	29	ՃԵՐԲ. — Հն. և Հհն. և Բհն. և Յն. և ԼԴ. ՁԱՏԻԿ. Հն. և Հհն. Ուտիք Է մինչ և Համ- բարձոււմ, իսկ Յն. մինչ և Նոր կերպի:	50	100	
12	30	ՔԵ. — Հն. և Հհն. և Բհն. և Յն. և ԼԴ. Բ. օր Ձառկի Յիշատակ մեռելոց	51	107	
13	31	ԳԵ. — Հն. և Հհն. և Յն. և ԼԴ. Դ. օր Ձառկի Շ ՎԲ. ՔՆ. Ժ. 21, Բ. 55 Պարգ և ցուրտ	55	107	

ԱՊՐԻԼ

ՕՐ 30

ՏՃ. Նիսսն

- 14 1 ՊԵ. — Հ. և ՀՀ. Գ. օր 55 108
Զատիկի
- 15 2 ՆԵ. — Հ. և ՀՀ. Ե. օր 55 109
Կի Ի քաղաքս ինչ և ի գիւ-
ղօրէս տօն վասն արտօրէից
- 16 3 ՈՒՐ. — Հ. և ՀՀ. Զ. օր 50 117
Զատիկի Տոմ. Ահեկան, օր
30: — Յի՛՛՛՛ Տօն Պաշտօն -
յալմային:
- 17 4 ԵՐ. — Հ. և ՀՀ. Ե. օր 57 111
Կի Եւ գլխատուին Յովհան-
նու Մկրտչին:
- 18 5 *ՎԵՐ. — Հ. և ՀՀ. Ը. օր 57 112
Զատիկի Նոր Կիւրակէ: —
Յ. Թախտի արտօրէից:

- Հ. Սո՛՛ վան Ժահաւան
Յիւսէյ:
- 19 6 ՔԵ. — Հ. և ՀՀ. Թ. օր 58 115
նանց:
- 20 7 ՊԵ. — Հի՛՛ Ժ. օր Յինանց:
Եւ Աւետուին Ս. Աստու-
ծածին: — ՀՀ. Ժ. օր Յի-
նանց:
- Ծն. Լս. Ժ. 12, ր. 8
Խառնակ օր
- 21 8 ՊԵ. — Հ. և ՀՀ. ԺԱ. օր Յի-
նանց: Յայտմ. Ահեկան, օր
30: — ՏՃ. Րեպիլ արտօրէի,
օր 29:
- Տար. Ծննդ. Կարոյ Բ. Թագ.
Ռուսմանիոյ. 1839
- © Ի Յուլի Ժ. 1, ր. 14
ՏՃ. Պաշտօն Սեղ:
- 22 9 ՆԵ. — Հ. և ՀՀ. ԺԲ. օր Յի-
նանց: — Հ. Եւր, օր 29:
- 23 10 ՈՒՐ. — Հ. և ՀՀ. ԺԳ. օր
Յինանց — Լ. Ս. Գեորգի:
- 24 11 ԵՐ. — Հ. և ՀՀ. ԺԴ. օր Յի-
նանց:
- 25 12 *ՎԵՐ. — Հ. և ՀՀ. Գ. և
ԺԵ. օր Յինանց: Աշխարհա-

L 0 36	ԱՊՐԻԼ	S Գ
	մաւրան կիւրակէ: Կանաչ կիւրակէ: — Լր. Մարտի: — Երբանդի:	
26 13	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. ԺԶ. օր Յի- նանց:	7 14.
27 14	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԺԷ. օր Յի- նանց: Անկաստեղ: — ՏՃ. Չարք ֆարթանաւ: Յ Առ. Բռ. Ժ. 15, ր. 45 Պարզ օր	7 141
28 15	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԺԸ. օր Յի- նանց:	8 145
29 16	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ԺԹ. օր Յի- նանց:	9 148
30 17	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Ի. օր Յի- նանց:	10 152
1 18	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԱ. օր Յի- նանց: — Լր. Մայիս, և քոն արագելոյն Պերթոնի և Յա- լիֆայ:	11 150
2 19	ՔԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Դ. և ԻԲ. օր Յինանց: Կարմիր կիւրակէ: — Հր. Մոս լաւն ժահաւանն Հիւդայ և քերո- նիւն քաղաքային:	12 157
3 20	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԳ. օր Յի- նանց: — Ա. Ադամ, օր 30: — Լր. Գիւր Խաւ:	13 157

L 0	ԲԵՊԻԼ ԱԽԸՐ	37	S Խ
	Տար. Ծնող. Մուհամմեդ Ալի Շահին Պարսկաց. 13 Ռեդի-Լ Երբ 1289 = 9 Յունիս 1872		
4 21	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԴ. օր Յին:	12	158
5 22	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԵ. օր Յի- նանց: — Յնի կիւրակէ: — Լր. Երբարք Ի- մարտաց:	10	159
	Յ Լր. Լս. Ժ. 19, ր. 6 Մերք պարզ եւ մերք անձեր:		
6 23	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ԻԶ. օր Յի- նանց: — Յնի Ս. Գիւրգի: — ՏՃ. Խորեկէլ:	17	1
7 24	ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԷ. օր Յին:	15	5
8 25	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. ԻԸ. օր Յի- նանց — Յն. Մարտի Ե- րբանդի:	18	5
9 26	ՔԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. և ԻԹ. օր Յինանց: Եւ մոն Ե- րեւման Ա. Խաչին: — Հր. Լալաւաճի:	19	2
10 27	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Լ. օր Յի- նանց: — Յն. Շահանի աղի- լանի Բրիտանի:	5	0
11 28	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԱ. օր Յին:	51	7
12 29	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԲ. օր Յին:	55	70
13 30	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր Յի-	59	8

նանց — Յն. Յախարի արա-
 րէնի եղբորն Յովնանու ար-
 աքարանդէն:

© Վր. Քն. ժ. 4, ր. 36
 Պարզ օղ

ՄԱՅԻՍ

ՕՐ 31

Տճ. Մայրս

- 14 1 ռու. — Հյ. և Հհյ. ԼԳ. օր Յի- 58 9
 նանց — Յն. Երեմայ Ժա-
 րէի:
- 15 2 ռու. — Հյ. և Հհյ. ԼԵ. օր Յի- 50 10
 նանց — Յն. Գեորգի Զեմարայ
 Աթանասի հայրապետի:
- 16 3 ռու. — Հյ. և Հհյ. Զ. և 57 11
 ԼԶ. օր Յինանց, Տոմ. Մա-
 բերի, օր 30:

- 17 4 ռու. — Հյ. և Հհյ. ԼԵ. օր Յի- 59 15
 նանց
 Տար. Ծննդ. և Գան. Ալֆոնս
 Ժ.Գ. Թագ. Սպանիոյ. 1886
- 18 5 ռու. — Հյ. և Հհյ. ԼԸ. օր Յի- 58 15
 նանց
- 19 6 ռու. — Հյ. և Հհյ. ԼԹ. օր Յի- 59 12
 նանց
 Տար. Ծննդ. Նիքոլա Բ.
 Կայսեր Ռուսիոյ. 1868
 ● Ծն. Լու. ժ. 20, ր. 25
 Պարզ օղ
- 20 7 ռու. — Հյ. և Հհյ. և Բհյ. և 1 10
 Յի. և ԼԴ. Համբարձումի
 Քրիստոսի — Տճ. Ճեմադեւ
 Եւդէ, օր 30:
- 21 8 ռու. — Հյ. և Հհյ. ԽԱ. օր 5 17
 Յինանց, Պաճը — Յայամ.
 Մարերի, օր 30: — Յն. Յու-
 հանու արաքարանդէն: — Հր.
 Ալէան, օր 30:
- 22 9 ռու. — Հյ. և Հհյ. ԽԲ. օր Յի- 5 17
 նանց — Յն. Եւայեայ Ժա-
 րէի:
- © յերկաւորն ժ. 00, ր. 27
 Տճ. Պուրճի ձեզգա

L	O	10	ՄԱՅԻՍ	S	Խ
23	10	ՔԱՐԵ. — Հյ. և Հհյ. Է. և ԽԳ. օր Յինանց, Բ. Ծաղկա- ղարդ:	2	18	
		Տար. Գահ. Կարոյ Բ. Թազ. Ռումանիոյ. 1866			
24	11	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԳ. օր Յի- նանց:	0	19	
25	12	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԵ. օր Յի- նանց	7	20	
26	13	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԶ. օր Յի- նանց: Պահք — Հր. Սու- գի, Իմ Պէտքէի-տէ, Կէ- Լ Դարձի օր 2:	7	21	
27	14	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԷ. օր Յի- նանց: Երկնային զիճակ. յիշատակ զիճակաւ ընտ- րութեան Մատաթեոյ ա- ռաքելոյն:	8	22	
		Տար. Թագադր. Նիքոլա Բ. Կայսեր Ռուսիոյ. 1897			
		ՅԱՌ. ԲՆ. Ժ. 8, ր. 6 Ախորժեղի աւուրք			
28	15	ՈՐԵ. — Հյ. և Հհյ. ԽԸ. օր Յինանց: Պահք:	9	23	
29	16	ԵԱ. — Հյ. և Հհյ. ԽԹ. օր Յի- նանց:	10	24	

L	O	ՃԵՄԱԶԻԻԼ ԷՎՎԷԼ 41	S	Խ
30	17	ՔԱՐԵ. — Հյ. և Հհյ. և Բհյ և Յ. և Լ. Զագալաւաւ, Պէտեկոստէ: Կէ-Լ Բու- ճը: Բարեկենդան Եղիա- կան պահոց:	11	25
31	18	ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր Հո- գեգալաւեան: Պահք — Յ. Ուրիշ Ե. Եւրոպէի:	12	26
1	19	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր Հո- գեգալաւեան: Պահք — Լ. Եւրոպէի:	13	27
2	20	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր Հո- գեգալաւեան: Պահք: Ա. Շրաթ, օր 30:	14	28
3	21	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր Հո- գեգալաւեան: Պահք — Յիշ Կարապետեան և Հի- շիշի:	15	29
		Տար. Ծննդ. Ֆրանսիոյ Ը Թազ. Տանիմարքայի. 1843		
4	22	ՈՐԵ. — Հյ. և Հհյ. Զ. օր Հո- գեգալաւեան: Պահք:	16	30
		ՅԼՐ. ԼԱ. Ժ. 7, ր. 57 Հարաւային հողմուճ		
5	23	ԵԱ. — Հյ. և Հհյ. Է. օր Հո- գեգալաւեան:	17	31
6	24	ՔԱՐԵ. — Հյ. և Կիւրակէ	18	32

Յարութեան: Յիշատակ Ե-
ղիայ մարգարէն: Առաջին
պատկ: Հարսանիք: — ՀՀԳ.
Նոյն: Եւ Տօն Ամենասուրբ
Երրորդութեան: — ՅՆ. Տօն
ափեայն ուրբայ, Եւ քարէինդան
առաքելայ: — ԼԴ. Տօն Ամ-
նասուրբ Երրորդութեան:

Տար. Գան Եղիկոս Ա. Թագ.
Յունաստանի. 1863

7 25 ԲԵ. — ՀԳ. Եւ ՀՀԳ. Սրբոց Հռիփ- ԿԳ ԲԲ
իմեանց կուսանաց:

8 26 ԳԵ. — ՀԳ. Եւ ՀՀԳ. Սրբոց Գա Բ. ԲԷ
յիսնեանց կուսանաց:

Տար. Թագոր. Ֆրանս-Եղեֆ Ա.
Կայսեր Աւստրիոյ-Հնգ. 1867

9 27 ԴԵ. — ՀԳ. Եւ ՀՀԳ. Պահք: ԲԻ ԲԸ
10 28 ԵԵ. — ՀԳ. Եւ ՀՀԳ. Սրբոցն: ԲԲ ԲԴ

Յովհաննու Կարապետին Եւ
Աթանազիոսեայ եպիսկո-
պոսին — ԼԴԻ Տօն Խորհրդայ
Ս. Հարգութեան: ԿԵ-Լ Բ-
նայրբ:

11 29 ԵԵ. — ՀԳ. Եւ ՀՀԳ. Պահք: — ԲԲ ԲԿ
ԼԴ Բնայրբայ առաքելայ:

Շ Վր. Քն. ժ. 9, ր. 13
Պալժառ. օղ

12 30 ԵԵ. — ՀԳ. Եւ ՀՀԳ. Սրբոց Գը- ԲԷ ԲԸ
րիգորի Լուսաւորչին ելն ի
վիրապէն:

13 31 ✱ ԿԵ. — ՀԳ. Եւ ՀՀԳ. Բ. զկնի ԲԸ ԲԿ
Հոգեգալստեան: Տօն Կա-
թուղիկէ եկեղեցւոյ, Կարգ-
եալ ի սրբոյ Լուսաւորչէն,
յեւն ի վիրապէն: Հարսանիք:

Յ Ո Ւ Ն Ի Ս

ՕՐ 30

ՏՃ. Հազիրաւ

14 1 ԵԵ. — ՀԳ. Սրբոց մանկանցն ԲԷ Է.
Բեթլէհէմի, Եւ Ակակիոսի
վկային, Մովկիմայ քահա-
նային Եւ Կոզմատիոսի զե-
նաւորին — ՀՀԳ. Մանկանցն
Բեթլէհէմի, Եւ Ակակիոսի
վկային:

L	0	44	ՅՈՒՆԻՍ	S	Խ
15	2	ԴԵ. — Հ. և Հ. Սը. կուսանացն Նուենայ և Մանեայ, Ա. Մարգար, օր 30: Տար. Գահ. Վիլհելմ Բ. Կայսեր Գերմանիոյ. 1888		Կ	Ն
16	3	ԴԵ. — Հ. և Հ. Պաճը:		Կ	Ն
17	4	ԵԵ. — Հ. Սըրոց իշխանացն՝ Սահակայ և Յովսեփայ, և զկայիցն՝ Սարգսի և Բագոսի — Հ. Սարգսի և Բագոսի:		Կ	Ն
48	5	ՈՒՐ. — Հ. և Հ. Պաճը: — Լ. Տոն արդի Յիսուսի: ● Եմ. Լ. Ժ. 5, ր. 56 Խառն հողմունք		Կ	Ն
19	6	ԵՐ. — Հ. Սըրոցն՝ Մեծին Ներսէսի հայրապետին, և Խաղայ եպիսկոպոսին — Հ. Մովկիմայ քահանային և Կողբաբարի զինաւորին — Տ. Ճեմադեւ — Եւր, օր 29:		Վ	Ն
20	7	ՊՐ. — Հ. և Հ. Գ. զկնի Հոգեգալթեան Բարեկենդան Լուսաւորչին՝ Յայմ. Մարգար, օր 30: — Հ. Թաւա, օր 29:		Կ	Ն

L	0	ՃԷՄԱԶԻԻԼ ԱՌԸՐ	45	S	Խ
21	8	ԴԵ. — Հ. Պաճը. Սըրոցն՝ Եպիփանու Կիպրացւոյն, Բաբելայ հայրապետին և Երեց աշակերտաց նորին — Հ. Պաճը. Եպիփանու Կիպրացւոյն:		Կ	Ն
22	9	ԴԵ. — Հ. և Հ. Պաճը: Սըրոցն՝ Կոստանդիանոսի Թագաւորին և մօր նորա Հեղինեայ — Ամանաւոր և արեւոյս Եւրգէնի. Եւրգէն Իսիդոր Կարճանալ և Գիւլիս Երեւել — Տ. Թաւա, օր 29: — Եւրգէն Նեղոսի:		Կ	Ն
● Ի Երեւանի, Ժ. 8, ր. 33 Տ. Թաւա Սեւեթան					
23	10	ԴԵ. — Հ. և Հ. Պաճը:		Կ	Ն
24	11	ԵԵ. — Հ. և Հ. Պաճը. Սըրոցն Թեոփիանի Գաղատացւոյն, և Թալիկայ Բըժշկին, և Եօթն կուսանացն, որք ի հնուն յԱնկիւրիա կատարեցան — Յ. Սըրոց արեւելոյն Բարեկենդան և Բարեկենդան — Լ. Թաւա Յովսեփայ Կապիտին:		Կ	Ն

L	O	46	S	tu
25 12		ոեր. — Հյ. և Հհյ. Պահք.	Y	01
26 13		ԵՐ. — Հյժ և Հհյժ Գիււտ նըշ- խարաց արքայն Գրիգորի Լուսաւորչին:	A	05
		Յ Առ. Քռ. Ժ. 1, ր. 11 Տօրագին աւուրք		
27 14		✠ ԿԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Դ. զկնի Հոգեգալտեանն Հարսանիք:	A	05
28 15		ԲԵ. — Հյ. Սրբոց վկայիցն՝ Ան- տոնինոսի, Թեոփիլոսի, Ա- նիքտոսի և Փատինոսի — Հհյ. Ներսէսի հայրապետին և Խաղայ եպիսկոպոսին:	Y	01
29 16		ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Դանիէլի մարգարէին, և Ե- րից մանկանցն՝ Սեդրաքայ, Միսաքայ և Արեթնադավի: — Լրժ Առաքելոցն՝ Պետրոսի և Պօղոսի:	Y	00
30 17		ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք:	Y	07
1 18		ԵԵ. — Հյժ և Հհյ. Սրբոց Թարգմանչացն Սահակայ և Մեարոպայ: — Լր. Յուլի:	Y	07
2 19		ոեր. — Հյ. և Հհյ. Պահք: Ա. Նախայ, օր 30: — Լր. Այսէլուսիւն Ա. Առաքել- ոցն:	Y	01
3 20		ԵՐ. — Հյ. Սրբոցն՝ Տրդատայ	Y	09

O	L	ՃԵՄԱԶԻԻԼ ԱԽԸՐ 47	S	tu
		Թաղաւորին, Աշխէն տիկ- նոջն և Խորովիդիստոյն — Հհյ. Զաքարիայ մարգա- րէին, և Ռնոփրիսի Ս. Հօրն:		
		Յ Լր. Լս. Ժ. 18, ր. 45 Պարզ և զուարթ		
4 21		✠ ԿԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. Եւ Գիււտ տիոյ Ս. Աստուա- ծածնի: Հարսանիք:	Y	7.
		Տարեդարձ Հաստատութեան Միացեալ-Նահանգաց Ամերիկայի. 1777		
5 22		ԲԵ. — Հյ. Սրբոցն՝ Կալիստա- տոսի, և քառասուն և ինն վկայիցն, և Ղուենկիանոսի քահանային — Հհյ. Տրդա- տայ Թաղաւորին, և Աշխէն տիկնոջ և Խորովիդիստոյն:	Y	71
6 23		ԳԵ. — Հյ. Սրբոյն Զաքարիայ մարգարէին — Հհյ. Որդւոց և Թառնոց արքայ Լուսա- ւորչին՝ Արիստակեսի, Վրդ- թանեսի, Յուսիկանն, Գրիգո- րիսի և Դանիէլի — Լր. Ծմ- լան աւանն Երասուղի:	Y	75

- 7 24 ԳԵ. — Հյ. Պահք: — ՀՀԿ† 19 75
Ծնունդ Յովհաննու Կարապետին: Եւս ՅԶ†
- 8 25 ԵԵ. — Հյ. և ՀՀԿ. Եղիսէի 5 72
մարգարէին:
- 9 26 ՌԻՐ. — Հյ. և ՀՀԿ. Պահք: 51 70
- 10 27 ԵԲ. — Հյ. և ՀՀԿ Սրբոց երկոտասան առաքելոցն և Պօղոսի երեքտասաներորդ առաքելոցն:
- Շ Վր. Բռ. Ժ. 13, ր. 30
Հովնային եւ պարզ
- 11 28 ԽԿԻՐ. — Հյ. և ՀՀԿ. Զ. զինի Հոգեդատեան: Բարեկենդան Վարդավառի: 55 77
- 12 29 ԲԵ. — Հյ. և ՀՀԿ. Ա. օր պահոց Վարդավառի: — ՅԶ† Առաքելոցն Պէրսոսի և Պօղոսի: 52 78
- 13 30 ԳԵ. — Հյ. և ՀՀԿ. Բ. օր պահոց Վարդավառի: — ՅԶ† Երկոտասան առաքելոց: 50 79

ՅՈՒԼԻՍ

ՕՐ 31

ՏՃ. ԹԵՆՆՈՂ

- 14 1 ԳԵ. — Հյ. և ՀՀԿ. Գ. օր պահոց Վարդավառի: Տար. հաստատութեան Պէտրքեան Գաղղիոյ 1789 57 70
- 15 2 ԵԵ. — Հյ. և ՀՀԿ. Դ. օր պահոց Վարդավառի: Տար. Հրտից, օր 30: — ՅԶ† Գիտարեայ Ս. Արարածքն: 57 71
- 16 3 ՌԻՐ. — Հյ. և ՀՀԿ. Ե. օր պահոց Վարդավառի: — ԼԴ. Տօն հանդերձէյ Ս Արարածքն: 58 72
- Տար. Ծննդ. Կիւսքալ Ե. Թագ. Շուէթ. 1858
- 17 4 ԵԲ. — Հյ. և ՀՀԿ. Յիշատակ տապանակին հնոյ, և տօն 59 73

նորոյ Ս. եկեղեցւոյ: Նա-
ւակատիք:

● Եւ. ժ. 17, ր. 21

Պարզ և ջերմ

18 5 ✠ ԿԵ. — Հյ. և Հհյ. վ. Ա. Բ. — Սճ. Բեճեւ, օր
30. Իւլաւ:

19 6 ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր վար-
դավառի: Օր մեռելոց: —
Հր. Աթ, օր 30:

20 7 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր վար-
դավառի: Յայսմ. Հրոտից,
օր 30: — Յն. Սրբաւանդ
Կիրակոս: — Լր. Մարգարէ-
ոյ Կոնստն:

21 8 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք:

22 9 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոյն Ե-
սայեոյ մարգարէին: — Լր.
Մարգարէ Մարգարէնայ:

23 10 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք:
Սճ. Լեւոնի բեղաւոյ, Գառնի,
Իճեթ:

© յԱռիւծն ժ. 19, ր. 42

ՏՏ. Պարգի Էսէ

24 11 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոյն Թադէոսի
առաքելոյն և Սանդիսոյ
կուսին: Եւս Հհյ. սրոց և

Շուշանայ դատեր մեծին
վարդապետ: — Յն. Եւթեմ,
Կոնստն:

25 12 ✠ ԿԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. զկնի
վարդապետի: Հարսանիք:
— Լր. Յովսէփայ առաքելոյն:

© Առ. Քռ. ժ. 18, ր. 27

Պարզ եւ ջերմ

26 13 ԲԵ. — Հյ. Սրբոյն Կիպրիա-
նոսի եպիսկոպոսին, և քա-
ռատուն և հինգ վկայիցն. և
կուսանացն Յուստինեայ,
Եւթիմեայ և Քրիստինեայ:
— Հհյ. Կիպրիանոսի եպիս-
կոպոսին և Յուստինեայ
կուսին: — Լր. Աննայի Ժօր
Ս. Առաքաւորի:

27 14 ԳԵ. — Հյ. Սրբոյն Աթանա-
զիոսի եպիսկոպոսին, և
տասն աշակերտացն, և հինգ
վկայիցն: — Հհյ. Սրբոյ
կուսանացն Եւթիմեայ և
Քրիստինեայ: — Հր. Ծա-
վան Գերասիմ և աւերման
Երուսաղէմ. Գարս պայրամ:

28 15 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք:

29 16 ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոյն Կա-
թակոսի, Արամի, Արեղի,

Սելմայ, Ենոլուայ, Ենոլքայ,
Նոյրի, Մեղբախդեկեր, Արբա-
համու, Իսահակայ, Յակով-
բայ, Յովսէփայ, Մովսէսի,
Ահարոնի, Եղիազարու, Յե-
սուայ, Սամուէլի, Սամի-
սոնի, Յերթայեայ, Բարա-
կայ, Գեղեշնի, և այլոց նա-
խագայցնի — Լ. Կ. Մարտի

+ երեսն Դասը պատմի :

30 17 ԹԻՐ. — Հ. Լ. ՀԳ. ՊԱՏՔԻ. — 14 17
Թ. ՄԱՐԿԵԼԻ, ԻՆՏԵՐՆԱԿԱԼ — ՏԳ.
ԻՆՏԵՐՆԱԿԱԼ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱԼ
ՄԱՐԿԵԼԻ

Տար. Գահ Վիքթոր Էմմա-
նուէկ Գ. Թագ. Իտալիոյ. 1900

31 18 ՇԲ. — Հյ. Սըրոց որդւոց և 12 ԿՎ
 թողաւոց Գրիգորի Լուսա-
 ւորին, Արիստակեսի, Վըր-
 դանեսի, Յուսկաննի, Գրի-
 ցորիսի և Դանիէլի — ՀՀյ.
 Սահակայ և Յովսէփայ:

149 ✠ ԿԵՐ. — Հ. Լ. Հ. Գ. զկհի 10 ԼԼ
 Լ. արդ: Հրահ: Ա. Ղամար,
 օր 30: — Լ. 06: 06: 06:

220	ԲԵ. — ՀԵ. Սրբոց Մակարա- յեցոցն Եղիազարու քա- հանային, և Շամուհեայ	17	ԱԳ
-----	---	----	----

և եօթն որդւոց նորին —
Հնչ. Սրբոց ժ.Ֆ. փոքր մար-
գարեիցն՝ Ուսեսայ, Ամով-
սայ, Միհայ, Յովելեայ,
Արգիւռ, Նաւաւմայ, Ամ-
բակումայ, Յովնանու, Սո-
սանիայ, Անդուայ, Զաքա-
րիայ և Մարգարիտ: — Զ.†
Եղեայ, Ժորճաւեհէ:

Ⓜ Լր. Լս. ժ. 4, ր. 3
Տօթագիցն անուրբ

321 ԳԵ. — ՀԳ. Սրբոց երկոտասան 11 Գ.
մարգարէիցն՝ Ովսեայ, Ա-
մուլայ, Միքիայ, Յովել-
եայ, Աբդիու. Յովնանու,
Դաւուժայ, Ամրակումայ.
Սոփոնիայ, Անգեայ, Զա-
քարիայ և Մաղաբիայ —
ՀԳ. Աթանաքի՛նեայ եպիս-
կոպոսին և տասն աշակեր-
տաց նորին, և Տինգ վկա-
րիցն՝ Եւ սրբաց վկարիցն՝
Անտոնինոսի, Թեոփիլոսի,
Անիկատոսի և Փոտրիմոսի

Տար. Ծննդ. Հաքոն է.
Թագ. Նորվեկիոյ. 1872

422 78. — 2y. 4 26y. 11m 5p. — 18 91

Յն. Մարտին Մաքսի-
նայան, և հետո նշխարայ
Փոխան հայրապետին: — Լր
Սրբոյն Դավիթին:

5 23 ՆԵ. — Հո. Սրբոյն՝ Սոփիայ և
երեց զատերացն՝ Պրատիսի,
Ելզիսի և Ագապեայ: — Հնո.
Մակարայեցւոցն՝ Եղիազա-
րու քահանային, և Շա-
մուհեայ և Եօթն սրբւոց
նորա:

6 24 ՈՒՐ. — Հո. և Հնո. Պահլա —
Լր. Տօն այլախերդա-
Քրիստոսի: — Տճ. Անիւսի Ե-
ւոյն և Սրբոյն:

7 25 ՇԱ. — Հո. Սրբոյն՝ Անտոնի,
Տրիփունի, Պարոմայ և Ո-
նոփրիսի ճգնաւորացն: —
Հնո. Սոփիայ և երեց զատե-
րացն՝ Պրատիսի, Ելզիսի և
Ագապեայ: Եւ Քրիստափորի
վկային, և երկուց կանանցն՝
Կալինիկեայ և Ակիւլինեայ:
— Յն. Աննայի Տօր Ս. Աստ-
ածածնի:

8 26 ✠ ՈՒՐ. — Հո. և Հնո. Դ. զկնի
Վարդապետի, Հարամիք:
Շ Վր. Բն. Ժ. 19, ր. 8
Պարզ եւ համարս

9 27 ՌԵ. — Հո. և Հնո. Սրբոյն՝
Թէոփոսի թաղաւորին և
Եօթն մանկանցն Եփեսոսի:
— Յն. Պանդուխտի Բժշկին:
Տար. Թագադր. Էտուարտ Է.
Թագ. Անգղիոյ և Կայսեր
Հնդկաստանի. 1902

10 28 ՊԵ. — Հո. Սրբոյն՝ Կիրակոսի,
և մօրն Յուդիտայի. և վը-
կայիցն՝ Գորգիսի, Պողիք-
տոսի և Գրիգորիսի: — Հնո.
Կիրակոսի և մօր նորա Յու-
դիտայի: — Լր. Լաւրեն-
տիսի վկային:

11 29 ՊԵ. — Հո. և Հնո. Պահլա: —
Լր. Ֆելաշիայ Կոստին:

12 30 ՆԵ. — Հո. Սրբոյն՝ Վահանայ
Գողթնացւոյն, Եւգինեայ
կուսին, և հօրն Փիլիպպոսի
և մօրն Կոզմեայ, և երկուց
եղբարցն՝ Սերգեայ և Ապի-
տոնի: — Հնո. Վահանայ
Գողթնացւոյն, և Տրիփունի
վկային, և Գորգիսի, Պո-
ղիքտոսի և Գրիգորիսի: —
Յն. Շիլայի Կոստանտին, և Բա-
րիսիէի Ս. Աստածածնի:

13 31 ՈՒՐ. — Հո. և Հնո. Պահլա: —
Տճ. Միքայիլ Կիսկի:

ՕԳՈՍՏՈՍ

ՕՐ 31

ՏՃ. Ադուսթու

- 14 1 ՇԵ. — Հն. Սրբոց Հայրապետացն՝ Աթանասի և Կիւրղի և Գրիգորի Աստուածաբանին: Եւս Հն. որոց և Վլասայ եպիսկոպոսին և Ուեսիմեայ աշակերտին Պօղոսի Տոմ: Աւելեաց. օր 5: — Յն. Սիւրբն յաւնոց Ս. Աստուածածնի:
- 15 2 ԽԵ. — Հն. և Հն. Ե. գինի Վարդավառի: Հարամնիք: — Լրդ Վերսիսիս Ս. Աստուածածնի:
- 16 3 ԲԵ. — Հն. Սրբոցն Եւգինեոսի, Մակարիոսի, Վաղերիոսի և

Աղիւղատայ — Հն. Սեղբեորոսի Հռովմայ հայրապետին և Կոստանդիանոսի Թագաւորին, և Մարուսիայի եպիսկոպոսին: — Լր. Ոստիկ իստուածածնի:

● Ծն. Լւ. Ժ. 7. ր. 00

Հարաւային հողմունք

- 17 4 ԴԵ. — Հն. Սրբոցն Անդրէի զօրավարին, և բանակի նորին. և Կալինիկոսի և Դեմետրեայ վկայիցն: — Հն. Եւգինեայ կուսին, և հօր նորա Փիլիպպոսի և մօր նորա Կոզմեայ, և երկուց եղբարցն Սերգեայ և Աղիստին: — ՏՃ. Դաւիթ, օր 29:
- 18 5 ԴԵ. — Հն. և Հն. ՊաՏ. — Հր. Եւս, օր 29:
- Տար. Ծննդ. Ֆրանս. Եղեկի Ա Կայսեր Աւստրիոյ — Հունգարիոյ. 1830
- 19 6 ԵԵ. — Հն. Սրբոցն Ադրիանոսի և Կնոցն Անատոլայ և Թէոփորոսի և Ելեւթիւրոսի վկայիցն: — Հն. Կուսնիկոսի հարեւրապետին, և

L	0	58	ՕԳՈՍՏՈՍ	S	Խ
Շմաւոնի աղգականին Քրիստոսի, և Պողիկարպոսի ըջմիւռնիոյ հայրապետին և արեւելեան վկայից, Յայտմ. Աւելեաց օր 5: Տոմ. Նաւասարդ, օր 30. Տարեմուտ ՏՆԲ=1402 ըսն և շարժական թուականին Հայոց:— Յի. Այլախերպսեան Քրիստոսի:					
20	7	ՌԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Պահք:	է	107	
21	8	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Եփեսոսի Ս. Ժողովոյն երկերիւր հայրապետացն:	օ	108	
22	9	ՔԱՐ. — Հյ. և Հհյ. Զ. զկնի վարդապետի Բարեկենդան Ս. Աստուածածնի:	7	109	
23	10	ՐԵ. — Հյ. և Հհյ. Ա. օր պահոց Աստուածածնի:	7	110	
24	11	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր պահոց Աստուածածնի Յայտմ. Նաւասարդ, օր 30. Տարեմուտ ՌՅԾԹ = 1359 հաստատուն և անշարժ թուականին Հայոց: — Լ. Բարեպետի արարելոյն:	8	111	
© Ի Կոյսն ժ. 2, ր. 57 ՏՏ. Պուրնի Սիւմպիլէ					

L	0	ՇԱՊԱՆ	59	S	Խ
Յ Առ. Դռ. ժ. 11, ր. 9 Անձրեւարեր հողմուք					
25	12	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր պահոց Աստուածածնի:	9	112	
26	13	ԵԵ. — Հյ. և Հհյ. Դ. օր պահոց Աստուածածնի:	10	113	
27	14	ՌԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Ե. օր պահոց Աստուածածնի:	11	114	
28	15	ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Շողակաթ, ըստ տեպեան արդոյն Գրիգորի Լուսաւորչին: — Յի. վերաբնութիւն Ս. Աստուծոյն:	12	115	
29	16	ՔԱՐ. — Հյ. և Հհյ. ՎԵՐԱՓՈՒՄՆ Ս. ԱԾԱԾՆԻ: — Լ. Գրեպոսեան Յովնան Միւրաքն:	13	116	
30	17	ՐԵ. — Հյ. և Հհյ. Բ. օր վերափոխման Օր մեռելոց: — Լ. Ռաբոյի Կոստան:	14	117	
31	18	ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Գ. օր վերափոխման Ս. Նազար, օր 30: — ՏՏ. Պերսի Էփեսոսի Տար. Ծննդ. Վիկտորիան Թագունոյն Հոլանտայի. 1880 © Լ. Լու. ժ. 12, ր. 31 Պարզ օր	15	118	
1	19	ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Դ. օր վերափոխման: — Լ. Սեպուհեբեր	16	119	

Տարեդարձ Ծննդեան
Օգոստափառ Ղազի Սուլթան
ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ ԽԱՆ Բ.

Կայսեր Թուրքիոյ.

16 Շապան 1258

10 Սեպտեմբեր 1842

Տարեդարձ Գահակալութեան
Օգոստափառ Ղազի Սուլթան
ԱՊՏԻԻԼ ՀԱՄԻՏ ԽԱՆ Բ.

Կայսեր Թուրքիոյ.

11 Շապան 1293

19 Օգոստոս 1292 (1876)

2 20 ԵՇ. — Հ. և Հ. Ե. Ե. օր վերափոխման, 17 15.

3 24 ՌԵ. — Հ. և Հ. Զ. օր վերափոխման — Յ. Թագաւորութեան, 18 151

4 22 ՇԵ. — Հ. և Հ. Ե. օր վերափոխման, 19 155

5 23 ՔԵԲ. — Հ. և Հ. Ը. օր վերափոխման, Հարսանիք, 20 158

6 24 ԲԵ. — Հ. և Հ. Թ. օր վերափոխման, 21 158

7 25 ԳԵ. — Հ. և Հ. Սրբոյն՝
Յովակիմայ և Աննայի ծնողաց Ս. Աստուածածնի, և
Կանանցն Իւղարերցի,

Շ Վր. Բռ. Ժ. 3, ր. 16

Ախորձեղի օր

8 26 ԳԵ. — Հ. և Հ. Պահար —
Լ. Գ. Ծնողաց Ս. Աստուածածնի,

9 27 ԵՇ. — Հ. Սրբոյն Երեմիայ
մարգարէին — Հ. Բարեւոյ
Հայրապետին, և երից
աշակերտաց նորին և Պի-
տին քահանային, և Ստե-
փանտի Ունեցւոյն,

10 28 ՌԵ. — Հ. և Հ. Պահար, 20 158

11 29 ՇԵ. — Հ. Սրբոյ առաքելոցն՝
Թովմայի, Յակոբայ և Շմու-
ւտին — Հ. Թովմայի ա-
ռաքելոցն — Յ. Գրե-
գորէի Միքայէլ և Կահար,

12 30 ՔԵԲ. — Հ. Գ. զկնի վերափոխման և Գրեգորի Գոտ-
ւոյ Ս. Աստուածածնի —
Հ. Բ. զկնի վերափոխ-
ման, Հարսանիք,

13 31 ԲԵ. — Հ. Սրբոյ վկայիցն՝
Ստեփանտի Ունեցւոյն, և
Գոհարինեայ, Ծամիգոսի,

Տուքիկոսի և Ռատիկոսի —
ՀՀԳ. Անդրէի զօրավարին, և
բանակի իորին, և Կալինի-
կոսի վկային, և Դիամի-
քեայ բժշկին: Եւ Սիգրիա-
նոսի և կնոջ իորա Անատո-
լայ, և Թէոգորոսի Ստրա-
տիլատի Արակացւոյ և
Թիւրոսի վկային: — Յն.
Գեոր Գօրոս, Ս. Աթանէ:

ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ

ՕՐ 30

ՏՃ. Իրուշ

- 14 1 ԳԵ. — ՀԳ. Սրբոց մարգարէիցն՝ 159 155
Եղեկիէլի, Եզրի և Զաքա-
րիայ հօրն Յովհաննու Մը-
կրտչին: — ՀՀԳ. Մեարոպոյ
վարդապետին, և Եղիշէի,
և Մովսէսի քերթողին, և
Դաւթի անյաղթ փիլիսո-

փայլին, և Գրիգորի Նարե-
կացւոյն և Ներսէսի Լամբ-
րոնացւոյն: — Յն. Սիգնի
Սեմալէյի. Եկեղեցւոյն դա-
րեմադ Ե Զոյա: — Լ. Գ.
Խաչիւրացի:

● ԾՆ. Լս. Ժ. 22, ր. 51

Ամպամած եւ անձրեւ

- 15 2 ԳԵ. — ՀԳ. և ՀՀԳ. Պահք: — 1 155
ՏՃ. Բաժան, օր 30:
- 16 3 ԵԵ. — ՀԳ. Սրբոցն Յովհաննու
Կարապետին և Յորայ ար-
քարոյն: Եւս ՀՀԳ. որոց և
Երեմիայ մարգարէին: Եւ
Եղեկիէլի, Եզրի, և Զաքա-
րիայ հօրն Յովհ. Մկրտչի:
— Լ. Գ. Եսթն ցառոց խառն:
— ՀԵ. Թիւրէ, օր 30, և դա-
րեմադ 5670 Խաչանջ Բա-
նի, և դոն օր 2:
- 17 4 ԵԵ. — ՀԳ. և ՀՀԳ. Պահք: 2 150
- 18 5 ԵԵ. — ՀԳ. և ՀՀԳ. Նիկիոյ Ս.
Ժողովոյն երեք հարիւր ութ
և տասն հայրապետաց,
Տաճ. Հռի, օր 30:
- 19 6 ✕ ԵԵ. — ՀԳ. և ՀՀԳ. Դ. զկնի
Վերափոխման: Բարեկե-
ղան Ս. Խաչի: — Յն. Գ. Մի-

- 3 20 ✠ ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Բ. զկնի
Խաչի, Բարեկենդան վա-
րագայ Ս. Խաչին: — Յն.
Եւստակիոսի Տարբերան: —
Լր. Տօն վարդապետի:
- 4 21 ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահքի Սըր-
բոցն, Մամասայ, Փիլիկա-
մանի, և Սիմեոնի Սիւնակե-
ցին: — Լր. Փրանկիստի Առ-
նիկացոյն:
- 5 22 ԳԵ. — Հյ. Պահքի Սըրբոց կու-
սանացն՝ Փեփրոնեայ և Մա-
րիանեայ, և վկայուհւոյն
Նուշանայ դստեր Մեծին
վարդանայ: — Հհյ. Պահքի
Սըրբոց կուսանացն Փեփրոնե-
այ և Մարիանեայ:
- 6 23 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահքի — ԸԸ 102
Յն. Յղութ. Յովհ. Կարապ:
Շ Վր. Քն. Ժ. 14, ր. 55
Ախորձելի եղանակ
- 7 24 ԵԵ. — Հյ. Պահքի Սըրբոց հայ-
րապետացն՝ Բարադամու,
Անթիմոսի և Երանոսի: —
Հհյ. Պահքի Հայրապետացն
Անթիմոսի և Երանոսի: —
Յն. Գեորգիոսի Ս. Առ-
նիկացոյն:

- 8 25 ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Պահքի — ԸԸ 107
Լր. Պիլիկիմոսի, Կասեան:
- 9 26 ԵԱ. — Հյ. և Հհյ. Սըրբոցն՝ Գե-
որգայ զորավարին և Աղուկ-
տոսի և Ռոմանոսի երգե-
ղին: — Յն. Նիշուհի Յովհան-
նէս աւետարանիչն:
- 10 27 ✠ ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Գ. զկնի
Խաչի վարագայ Ս. Խաչ:
Ս. Կիւրակէ եօթն շաբա-
թուց չարանիք:
- 11 28 ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Սըրբոցն՝
Դաւթի Դիմեցւոյն: Եւ
Ղամբէտոսի ու Ղամբէտուհ-
ւոյն: — Տճ. Գորգիսի Քիւրի:
- 12 29 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Սըրբոցն՝ ԸԸ 17.
Եւստաքէտոսի, և կնացն Թեո-
փիլոտեայ, և երկուց որդ-
ւոցն. և կուսանացն Երմանե-
այ և Ներսարիսեայ:
- 13 30 ԳԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահքի — ԸԹ 171
Յն. Տօն որբոյն Գրիգորի Լու-
սաւորիչն: — Լր. Երանոսի
խաչաւորիչն: — Տճ. Գաւ-
րիէլ ֆարմանաւոր:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

ՕՐ 31

ՏՃ. ԹՂՂՐԻՆԻ ԿՎՎԵՂ

- 14 1 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց Իշխանացն՝ Սահակայ և Համադասպայ, — Յն. Անանիայ արքեպիսկոպոս — ՏՃ. Արեֆե:
- Ծն. Լս. ժ. 13, ր. 36
Խառն հողմունք

- 15 2 ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պահք, — ՏՃ. Շեփակ, օր 30, և շեփեպայրմբ, օր 31

- 16 3 ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոց Եթանասուն և երկու աշակերտացն Քրիստոսին — Հր. Խեռան, օր 29:

- 17 4 ԽՈՐ. — Հյ. և Հհյ. Դ. զկնի Խաչի Բ. Կիւրակէ եօթն շաբաթուց, Հարսանիք:

- 18 5 ԲԵ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Փոկասու հայրապետին, և Երանոսի հետեւողին առաքելոց, Տոմ. Սահմի, օր 30, — Լր. Ղարաբաղի:

- 19 6 ԳԵ. — Հյ. Սրբոց Կուսանացն Թեկղեայ, Վառվառեայ և Պեղաբեայ, — Հհյ. Սրբոց Կուսանացն՝ Թեկղեայ և Վառվառեայ, — Յն. Թալմայի արքեպիսկոպոս:

- 20 7 ԴԵ. — Հյ. և Հհյ. Պահք, 7 178

- 21 8 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Պանդալէոնի բժշկին, Երմողեայ քահանային և Եւպրաքեայ կուսին:

- 22 9 ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պահք, — Յն. Յալիքայ Տեառնեղբօր

Ը Վր. Գն. ժ. 15, ր. 37

Ամպամած և խոնաւ

- 23 10 ԵՐ. — Հյ. Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն՝ Մեսրոպայ, Եղիշէի, Մովսիսի քերթողին, Դաւթի ան-

յաղթ փրկութային, Գրիգորի Նարեկացւոյն, և Ներսիսի Կլայեցւոյն: — Հնչ. Կալիստարատոսի և Խթ. վրկայիցն, և Ղուենկիանոսի քահանային: Յայսմ. Սահմի, օր 30:

24 11 ✠ ԿԵՐ. — Հնչ. և Հնչ. Ե. զկնի խաչի Գ. կիւրակէ եօթն շաբաթուց, Հարսանիք — Լր. Ռաֆայելի հրէշտաւորութիւն:

☉ Ի Կարիմն ժ. 9, ր. 58
ՏՃ. Պուրմի Ագրեպ

25 12 ԲԵ. — Հնչ. և Հնչ. Գրեւո նըշխարաց արքայն Գրիգորիսի Աղուանից կաթողիկոսին, և սրբոց հարցն՝ Թաթլոյ, Վարդու, Թովմասու, Անտոնի և Կրօնիդեայ, և եօթն խոտաճարակացն, որք յիննակնեան վանսն կատարեցան:

26 13 ԳԵ. — Հնչ. Սրբոց առաքելոցն՝ Անանիայ, Մատթիոյ, Բառնարայ, Փիլիպպոսի, Յովհաննու, Շիղայի և Սիզուանոսի — Հնչ. Անա-

10 175

11 176

15 177

նիայ առաքելոցն, և ԺԲ. վարդապետաց:

27 14 ԳԵ. — Հնչ. և Հնչ. Պահք 15 170

28 15 ԵԵ. — Հնչ. Սրբոցն՝ Գիսնեօսիսի 15 171

Արիսպազացւոյն, և առաքելոցն Տիմոթէոսի և Տիմոսի: Եւս Հնչ. որոց և այլոց աշակերտացն Պօղոսի: — Լր. Առաքելոցն՝ Սիմոնի և Յակոբի:

29 16 ԿԵՐ. — Հնչ. և Հնչ. Պահք — 10 172

Յն. Ղուսի. հարեալութիւն:

☉ Լր. Լս. ժ. 6, ր. 49
Անհրեւաբեր հոգւմոն

30 17 ԵԲ. — Հնչ. Սրբոց առնադրան- 17 173

չացն՝ Մատթէոսի, Մարկոսի, Ղուկասու և Յովհաննու: Եւս Հնչ. որոց և Ղուենկիանոսի քահանային, և սրբոց վրկայիցն՝ Տարազոսի, Պրորոսի, Անդրոնիկոսի, և Պեղադեայ կուսին: Ա. Դամայ, օր 30:

31 18 ✠ ԿԵՐ. — Հնչ. և Հնչ. Զ. զկնի խաչի Գ. կիւրակէ եօթն 17 174

շաբաթուց, Հարսանիք — Յն. Ղուսի. առաքելութիւն: — ՏՃ. Գուս. Գալիլէ:

1 19 ԲԵ. — ՀՅ. և ՀՀՅ. Սրբոցն՝
Ղուկիանոսի հարկերապե-
տին, և Յովսեփայ Աստուա-
ծաճօրն, և Յովսեփայ Արե-
մաթացւոյն, և բարեկամին
Քրիստոսի Ղազարու, և
քերց նորա Մարթայի և
Մարիամնու: — Յն. Յովսեփայ
Քրիստոսի: — Լր. Նոյեմբեր,
և Դեկտեմբեր:

2 20 ԲԵ. — ՀՅ. և ՀՀՅ. Սրբոցն՝
Թէոդորոսի քաջանային և
Զենոնի զինաւորին, և Մա-
կարայ, Եւդոքիայ և Ռա-
մկայ: — Յն. Մարտոս
Իսահակ: Դեկտեմբեր, և
Մարտոս: — Լր. Յուլիոս
հոգեւոր:

3 21 ԲԵ. — ՀՅ. և ՀՀՅ. Պահք:
Տար. Գահ. Նիքոլայ Բ.
Կայսեր Ռուսիոյ. 1894

4 22 ԲԵ. — ՀՅ. Սրբոց Խարիթեանց,
և վկայիցն՝ Արտեմիայ և
Քրիստափորի, և երկուց կա-
նանցն՝ Կարինիկայ և Ակիւ-
լինայ: — ՀՀՅ. Խարիթեանց
մարտիրոսաց և Արտեմիայ
վկային:

18 18.

19 181

20 182

21 183

5 23 ՌԵ. — ՀՅ. և ՀՀՅ. Պահք:

Շ Վր. Քն. ժ. 6, ր. 28
Խառնակ օղ

6 24 ԲԵ. — ՀՅ. Սրբոց երկոտասան
վարդապետացն՝ Ռեթէոսի,
Դիոնիսիոսի, Սեղբեաստրոսի,
Աթանասի, Կիւրղի Երու-
սաղիմացւոյն, Եփրեմի Խու-
րին Ասորւոյ, Բարսղի Կեսա-
րացւոյն, Գրիգորի Նիւսաց-
ւոյն, Գրիգորի Աստուածա-
բանին, Եպիփանու Կիւրաց-
ւոյն, Յովհաննու Ոսկերե-
րանին և Կիւրղի Աղէքսան-
դրացւոյն: — ՀՀՅ. Դեմե-
տրիայ վկային, և Բառիլիո-
կոսի քաջանային:

7 25 ✱ ԲԵ. — ՀՅ. Ի. զկնի Խաչի:
Գիււս Խաչ: Ե. Կիւրաղէ
եօթն շարաթուց: Հարա-
նիք: Եւս ՀՀՅ. սրոց և Օր
նահատակութեան Կոմի-
տոսայ վկային:

8 26 ԲԵ. — ՀՅ. և ՀՀՅ. Սրբոցն՝ Ա-
նտոսոսայ քաջանային, և
Վարսի, և Թէոդորիտեայ,
և որդւոց նորա, և սրոց բնի-
նմա կատարեցան: — Յն.

24 184

25 185

26 186

27 187

Դեկտեմբերի 4-րդին: — ՏՃ.

Գաւառի Գաւառի ֆաբրիկաները:

- 9 27 ԳԵ. — Հ. Սրբոց Հիպերիքեանց որբ ի Սամուստո կատարեցան, և Սեւերիանոսի Սերաստացւոյն, և Բարեւոյ ծերոյն, և ութսուն և չորից աշակերտաց նորին: — ՀՀ. Հիպերիքեանց մարտիրոսաց:

Տար. Ծննդ. Էտուարտ Է.

Թագ. Անգղիոյ և Կայսեր

Հնդկաստանի. 1841

- 10 28 ԳԵ. — Հ. և ՀՀ. Պաճքի ԿՄ Կ

- 11 29 ԵՇ. — Հ. Սրբոյն Յովհաննու ԿԱ Հ

Ոսկերեքանին: — ՀՀ. Սեւերիանոսի Սերաստացւոյն, և Բարեւոյ ծերոյն, և ութսուն և չորից աշակերտաց նորին:

Տար. Ծննդ. Վիքթոր Էմմանուէլ Գ. Թագ. Իտալիոյ. 1869

- 12 30 ՈՐ. — Հ. և ՀՀ. Պաճքի ԿՄ Ե

- 13 31 ԵՇ. — Հ. Ամենայն սրբոց հոգ Կ. Դ

և նորոց, յայտից և անյայտից: — ՀՀ. Բարադամու

Անտիոքացւոյն, և Եօթն մանկանցն Եփեսոսի:

● Ծն. Լս. Ժ. 11, Դ. 18

Ամսնաւաքեր հոգի

ՆՈՅՏԵՄԵՐ

ՕՐ 30

ՏՃ. Թըշրինի սանի

- 14 1 ✱ ՎԻՐ. — Հ. և ՀՀ. Ը. զկնի ԿՄ Կ
Խաչի Զ. Կիւրակէ Եօթն շաբաթուց: Հարսանիք: — Զն. Կոստանի և Գաբանոսի: — ՏՃ. Զեւեաթի, օր 30: — Հ. Գաւառ, օր 29:

- 15 2 ԵՇ. — Հ. և ՀՀ. Սրբոցն Ստեփանոսի Հոսիմայ հայրապետին, և քահանայից, Կ Ա

և սարկաւազաց և ժողովրդաց:

Տար. Ծննդ. Մանուէլ Բ.
Թագ. Փոքրուգալի. 1889

16 3 ԲԵ. — Հ. և Հ. Ն. Սրբոցն՝ Ա.
կիսիմեայ եպիսկոպոսին, և
Յովսէփայ քահանային, Ա.
յիսթալայ սարկաւազին և
Պատանի վկային:

17 4 ԲԵ. — Հ. և Հ. Ն. Պաճ. Բ.
Տոմ. Տրէ. օր 30:

18 5 ԵԵ. — Հ. և Հ. Ն. Սրբոց Հայ-
րապետացն՝ Մեարութանոսի,
Աղէքսանդրոսի, և Պողոսի
Խոստովանողին, և հոտա-
րացն՝ Մարկիանոսի և Մար-
տիրոսին:

Տար. Գահ. Հափոն Ի.

Թագ. Նորվեկիոյ. 1905

19 6 ՈՒՐ. — Հ. և Հ. Ն. Պաճ. Բ.

20 7 ԵԲ. — Հ. և Հ. Ն. Սրբոց Տրէ-
տակապետացն՝ Գորգիէի և
Միքայէի, և ամենայն երկ-
նային զօրաց:

21 8 ԿԵՐ. — Հ. և Հ. Ն. Թ. Ղկնի
Խաչի. Ի. կիւրակէ եօթն

Հարաթուց: Հարստելք: —
Յ. Միշայէի հիւրանոց-
քին և ամենայն երկնայն զօ-
րաց: — Լ. Գ. Ընթացան Ս.
Աստուածանի:

Յ Առ. Բռ. Ժ. 2, ր. 36
Խառնակ օղ

22 9 ԲԵ. — Հ. և Հ. Ն. Սրբոցն՝ Մե-
րիտոսի Անտիոքայ Հայրա-
պետին, և Մինասայ Եգիպ-
տացոյն, և միւս Մերիտոսի
եպիսկոպոսին, Բուրայ քա-
հանային, և Շինու սարկա-
ւազին: Յայտմ. Տրէ. օր 30:

23 10 ԲԵ. — Հ. Ն. Սրբոցն՝ Դեմետր-
եայ վկային, և Բասիլեոսի
քահանային — Հ. Ն. Յով-
հանու Ոսկերեւանին:

Տար. Գահ. Վիլհելմինա Թա-
գուհուն Հոլանտայի. 1889

© յԱղեղնաւորն Ժ. 7, ր. 31
ՏՏ. Պուրնի Գալս

24 11 ԲԵ. — Հ. և Հ. Ն. Պաճ. Բ.

25 12 ԵԵ. — Հ. և Հ. Ն. Սրբոցն՝
Գուրիաոս, Սամուէլասայ,
Աբիրայ սարկաւազին, Ռո-
մանոսի միայնակեցին, Ման-

L	0	78	ՆՈՅՆՄԱՆԵՐ	S	9
			կանն խոստովանողի, և Հիւսիքոսի զինաւորին: — Յն. Յովհաննէս օղորմաճին: — Լր. Կարաբէնեայ կառն:		
26	13	ՈՒՐ. — Հն. և Հնչ. Պաշք: —	Յն. Յովհաննէս Ուլեբէրանին:	15	19
27	41	ՇԵ. — Հն. Սրբոց առաքելոցն: —	Սնդրէի և Փիլիպպոսի —	15	5.
		Հնչ. Փիլիպպոսի առաքելոյն Եւս Յն. սրոց և Բարեկէտան փառաւորեայ պահոց Մնեքեանն Քրիստոսի:			
		Ⓜ Լր. Լս. Ժ. 18, ր. 5 Հոգի և անձրեւ			
28	15	✠ ՎԻՐ. — Հն. և Հնչ. Ժ. զկնի Խաչի: Յիսնակաց բարեկէտան: — Յն. Սէկզնի փառաւորեայ պահոց Մնեքեանն Քրիստոսի: — Լր. Առաքին Կառն Գալարեան, որ է Սէկզնի փառաւոր պահոց Մնք. Քրիստոս:	10	51	
29	16	ՔԵ. — Հն. և Հնչ. Ա. օր պահոց Յիսնակաց: Ա. Համբարայ, օր 30: — Յն. Մարթեոսի աւարարանին:	17	55	
30	17	ԳԵ. — Հն. և Հնչ. Բ. օր պահոց Յիսնակաց: — Լր. Սնդրէի փառաւորեայ:	17	55	

L	0	ՀԻԼԳԱՏԷ	79	S	9
1	18	ԳԵ. — Հն. և Հնչ. Գ. օր պահոց Յիսնակաց: — Լր. Դեմիթրի:	18	52	
2	19	ԵԵ. — Հն. և Հնչ. Դ. օր պահոց Յիսնակաց:	19	50	
		Տար. Գան. Յրանձ-Եղեք Ա. Կայսեր Աւստրիոյ Հոսեգարիոյ. 1846			
3	20	ՈՒՐ. — Հն. և Հնչ. Ե. օր պահոց Յիսնակաց:	5.	57	
4	21	ՇԵ. — Հնչ. և Հնչ. Բնծա-յումն Ա. Աստուածածնի Երկց մահաց ի Տաճարն Եւս Յն.:	51	57	
5	22	✠ ՎԻՐ. — Հն. և Հնչ. Ա. Յիսնակաց: Հարամիք:	55	58	
		Ⓜ Լր. Քն. Ժ. 1, ր. 32 Պարզ եւ ցուրտ			
6	23	ՔԵ. — Հն. և Հնչ. Սրբոց կուսանացն Յուլիանեայ և Վառլուհայ. — Լր. Նէկադոսի հայրապետին: — Տճ. Եւփրատի Կոստէ-Քառնիսի:	55	59	
7	24	ԳԵ. — Հն. Սրբոց Ղուկիանոսի քահանային, Տարադոսի, Պրոքոսի, և Անդրոնիկոսի վկայից, և Ոնեոսի:	52	5.	

մայ և այլոց աշակերտաց
առաքելոյն Պողոսի — ՀՀԳ.
Սրբոց առաքելոցն Յակոբայ
և Շմաւոնի:

825 ላቴ. — ኒዓ. ሄ ረፋጊ. ባሠኗይ. — 50 51
 ሲጥተ ያጥቡት ሀ. በጥጥ-
 ዕንደኑ በእነ-ጎቱ. — ረዩ. የሙ-
 ኑስ-ጎጃ. ሞኔጥኪ ማጉያና፤

Տար. Քահ. Կիւսքալ ե
Թագ. Շուէսի. 1907

926 ԵՇ. Հ. Սրբոցն՝ Կղեմայ 57 55
 Հայրապետին, և Բագարա-
 տայ Տուսմենայ եպիսկոպոս-
 րին.— ՀՀԶ. Գրիգորի Սքան-
 ձեղադործին, և Միւսումայ
 եպիսկոպոսին.

10	27	տի. — Հյ. և Հհ. Պահք:	57	58
		Տար. Գան. Լեոբոլտ Բ. Թազ.		
		Պիլիգայի. 1865		

11 28 ԵՐ. — Հոյ՛ Սրբոց առաքելաց ԵՄ ԻՆ
 և առաջին Հռուսուորչացն,
 Թագէտոյ և Բարձր ուղիմէ-
 տի — ՀՀԳ. Անդրէի առա-
 քելոյն:

12	29	✠ ԳԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Բ. Յիս-	ԴԳ	ԴԾ
		նակացի, Հարսանիք:		

13|30|առ.—Հո. Սրբոցն՝ Գեհաբխոսի Բ. ԲԴ

Եպիսկոպոսորին, և Մերկե-
րիտի զինաւորին՝ Եւս ՀՀԳ.
որոց և Յակովկայ և Իրա-
ւափաւայր — ԶԵ. Անդրէ-
տաւփէլայն — ՀԻ. Թեբէթ,
Եր 29:

● Ծն. Լս. ժ 5, ր. 22
ԱՆՃՐԵԼԱՔԵՐ հողմունք

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

01 31

ՏՃ. Քեաննունի եկկի

14 1 ԳԵ. — ՀԳ. Սրբոցն Յակովկայ 1 ԲԿ
և Իրաւափառայ վկայիցն:
— ՀԿԳ. Կղեմայ Հայրապե-

տին և Բաղարատայ Տոռո
մենայ եպիսկոպոսին, և Դը-
րեգորի Աղրաքանտացւոյն,
— ՏՃ. Զեւհեմէ, օր 29:

15 2 ԴԵ. — Հո. և Հհո. Պահք:

16 3 ՆԵ. — Հո. և Հհո. Սրբոց հարցն
Եղիպտոսացոյ՝ Պողոսի, Պո-
ղայ, Մակարայ, Եւաքրի,
Յովհաննու Գրեցւոյն, Յով-
հաննու Կարճաստակին,
Նեղոսի, Արսէնի, Սիսիա-
նու, Դանիէլի, Սրապիանի,
Մակարիոսի, Պիմէնի և այ-
լոց սրբոց հարց:

17 4 ՈՒՐ. — Հո. և Հհո. Պահք:
Տոմ. Քաղոց, օր 30:

18 5 ՇԵ. — Հո. Սրբոց Նիկողայոսի
Զմիւռնացւոյ և Դրեգորի
սքանչեւազործ հայրապետացն,
և միւս Նիկողայոսի
հայրապետին և Միւ-
ռոնայ եպիսկոպոսին — Հհո.
Նիկողայոսի Զմիւռնացւոյ
սքանչեւազ. հայրապետին:

19 6 ✠ ՎԻՐ. — Հո. և Հհո. Գ. Յիս-
նակաց: Բարեկեհաւ Ս.
Յակոբայ — Յնի Նիկողայոսի
հայրապետին, պաշտպանին և
աւագայ:

7 25

Տօն անուան Նիքոլա Բ.
Կայսեր Ռուսիոյ

20 7 ԲԵ. — Հո. և Հհո. Պահք:
Սրբոց՝ Մինատայ, Երմո-
գինեայ, և Դրաբոսի, և Կա-
մաւոր աղքատացն Յովհան-
նու և Ալեքսիանոսի:

Յ Առ. Քռ. Ժ. 11, ր. 41
Զիւնաբեր հողմ

21 8 ԴԵ. — Հո. Սրբոց՝ Կուռնե-
լիոսի հարիւրապետին, և
Շմուռնի աղգականին Քը-
րիստոսի, և Պողիկարպոսի
հայրապետին Զմիւռնիոյ, և
վկայիցն՝ որք ընդ նմա կա-
տարեցան — Հհո. Սրբոց
առաքելացն Բարթոլոմէ-
ոսի և Յուդայի — Լ. Կ.
Թովմայի արարելուն:

22 9 ԴԵ. — Հո. և Հհո. Պահք:
Յղուծիւն Ս. Ածածնի յԱն-
նայէ: Եւս Յնի: Յայսմ.
Քաղոց, օր 30: — Զմիւռնա-
յոս և արեւորարչ Այնի-
ղեր, ցերեկ Կիւսի երեւել և
հեւեւեւ Կարճաստ — ՏՃ. Եւ-
էլի արարին. զիպն արար-

9 20

առան առաքյալ առաքնայ Դոմին
յեբան, որ խել Գառա ԲԵՆ
կան Դեմեմաթ ֆորմանա-
ալ:—Հր. Մոմ Ժան պաշտման
Երեսուղեթի է Նախագահու-
նապալայ:

⊙ յկյծեղջիւրն Ժ. 20, ր. 15
ՏՏ. Պուրնի ձեթի

23 10 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Պաշքի 1. 17
Սրբոցն Եւստատիոսի, Օդ-
սենաիոսի, Եւգինէոսի, Ուլ-
րեատեսի և Մարգարիոսի:
— ՏՏ. Գաւրպան պաշտման,
օր 4:

24 11 ՈՒՐ. — Հյ. և Հհյ. Պաշքի 11 17

25 12 ԵՐ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ Յա- 15 18
կորայ Մծբնայ հայրապե-
տին, Մարուգէի ձգնաւո-
րին և Մեկիտոսի եպիսկոպո-
սին: — Յոթ Սղեբէթանի է-
ղեմիստին: — Լր. Մանուկ
Քրիստոսի:

26 13 ✠ ԿԻՐ. — Հյ. և Հհյ. Գ. Յիս- 15 19
նակաց: Հարաանիք: Լր. լ
Սրեթանայի Կաթալային:

Տար. Ծննդ. Եորկիոս Ա.
Թագ. Յունաստանի. 1845

27 14 ԵՇ. — Հյ. Սրբոց հայրապե- 15 0.
տացն՝ Իգնատիոսի և Ադ-
դէի, և Մարուքայի եպիս-
կոպոսին:—Հհյ. Իգնատիոսի
հայրապետին: — Լր. Թե-
հանա աւերարանին:

⊙ Լր. Լս. Ժ. 6, ր. 54
Զիւնաքի հողմունք

28 15 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Սրբոցն՝ 10 01
Թէոպոմպայ եպիսկոպոսին,
և Թէոմիսայ վկային, և չորից
զինուորացն՝ Բատոսի, Եւ-
սեբի, Եւտիքի և Բասիլիդ-
եայ: — Լր. Մանուկն Բեթ-
լեհէթ:

29 16 ԵՇ. — Հյ. և Հհյ. Պաշքի 17 05
Ա. Արամ, օր 30:

30 17 ԵՇ. — Հյ. Սրբոց կուսանացն՝ 17 05
Ինդոսի և Դոմնայի, և Գը-
ղերիկոսի քահանային, և
Երկուց բււրուցն: — Հհյ.
Ադդէի հայրապետին և Աը-
զարու թագաւորին: Բարե-
կենդան Ծննդեանն Քրիս-
տոսի:

31 18 ՈՒՐ. — Հյ. Պաշքի—Հհյ. Ա. 18 01
օր պահոց Ծննդեանն:

4 19 ԵՐ. — Հյ. Նախավկայ և Ի 19 00

Քրտա. հաւատացեալ անդ-
րանիկ թագաւորին սրբոյն
Արքարու. — Հհչ. Բ. օր
պահոց Ծննդեան. Եւ Խն-
դասի և Դոմնայի, և Գղե-
րիկոսի քահանային, և Էր-
կուց բիւրուց: — Լրդ Գն-
նաւոր և Գրքեմար 1810
Բաւարիանի Սոր Տաւրէն. և
Դոմ Գնորիւն-Քեան Տէւառն:

220 ✠ ԿԻՐ. — Հչ. Ե. Յիսնակաց: Ե. օր
Հարսանիք: — Հհչ. Ե. Յիս-
նակաց: Եւ Գ. օր պահոց
Ծննդեան:

321 ԲԵ. — Հչ. Սրբոց քահանա-
յիցն: Արքահամու և Խորե-
նայ, և անարծաթ ըծշկացն
Կողմայի և Դամիանոսի —
Հհչ. Գ. օր պահոց Ծննդեան:

422 ԳԵ. — Հչ. Սրբոյն Առաւու-
ծաարդ վկային: — Հհչ. Ե.
օր պահոց Ծննդեան: Եւ
Դաւթի մարգարէին և Յա-
կոբայ առաքելոյն:

Շ Վր. Քո. ժ. 00, ր. 5
Խառն հողմունք

523 ԳԵ. — Հչ. Պահք: — Հհչ. Ե.
Զ. օր պահոց Ծննդեան:

624 ԵՇ. — Հչ. Սրբոյն Դաւթի
մարգարէին և Յակոբայ ա-
ռաքելոյն — Հհչ. Ճրագա-
լոյց Ծննդ. Բա. Խ. Եւ Զն. —
Լրդ Զայրիւն-Քեան Տէւառն:

725 ՈՒՐ. — Հչ. Պահք: — Հհչ. Ե.
Ծնունդ Տէւառն Յիսուսի
Քրիստոսի. առաք է ինոցա
ընդհատ ութ օր: — Զն. Ե.
Ծնունդ Տէւառն. առաք է
նոցա Բնիւն Յանաւար Կ:

826 ԵՐ. — Հչ. Սրբոյն Ստեփանոսի
նախապարկաւորին և առա-
ջին մարտիրոսին: Եւ Հհչ. Ե.
որոց և Բ. օր Ծննդեան: —
Զն. Բ. օր Ծննդեան, և Դոմ
Ս. Առաւուծաքին:

927 ✠ ԿԻՐ. — Հչ. Զ. Յիսնակաց: Ե. օր
Հհչ. Գ. օր Ծննդեան: —
Զն. Գ. օր Ծննդեան, և Սրե-
քանի նախաժային:

Տար. Գահ. Մուհամմէս Ալի
Շահին Պարսից. 1906

1028 ԲԵ. — Հչ. Սրբոց առաքելոցն:
Պետրոսի և Պողոսի: Եւ Հհչ.
որոց և Գ. օր Ծննդ:

1129 ԳԵ. — Հչ. Սրբոց Որդւոցն Ո-
րոտման Յակոբայ առաքե-

լոյն և Յովհաննու աւետա-
րանչին: Բարեկենդան պա-
հոց Ծննդեան — Հօ. Ե.
օր Ծննդեան: Եւ Որդւոցն
Որտաման՝ Յակոբայ առա-
քելոյն և Յովհաննու աւե-
տարանչին — Հր. Սէբ-բ.,
օր 30:

● Ծն. Լւ. Ժ. 21, r. 31

Հոգմ եւ անձրեւ

12 30 Դ. — Հ. Ս. օր պահոց 1 Ղ
Ծննդեան — Հօ. Զ. օր
Ծննդեան — ՏՃ. Մ. — հ. —
բէ, օր 30. և Գ. — բ. —
1328 Բ. — Բ. — Զ. — Բ. —
13 31 Ե. — Հ. Բ. օր պահոց 5 Ղ
Ծննդեան — Հօ. Ե. օր
Ծննդեան

Յօրինեց

Կ. Ա. ՊԱՐՈՆԵԱՆ

ՃԱՄԱՆԱԿԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ԵՐԵՒԵԼԻ ԱՆՅԻՑ ԻՆՉ ԱՇԽԱՐՀԻ

Ի ասեղծմանէ աշխարհի մինչեւ	7334
ցայժմ եւ ամբ	
Ի քրիեղեղէ	5072
Ի գիւտոյ ապակոյ	3549
Ի ծննդեան Բրիստոսի	4909
Ի նահաւակութենէ Թաղէսի ա-	
ռաբելոյն եւ Սանդիսոյ կուսին	1861
Ի ծննդեան Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի	1652
Ի լուսաւորութենէ Հայոց Ի ձեռն	
Գրիգորի Լուսաւորչի	1606
Ի շինութենէ Ս. Էջմիածնի, ուր	
հաստատուեալ կայ Հայրապետ-	
քին ամենայն Հայոց	1605
Ի շինգերական ժողովոյն Նիկիոյ	1584
Ի գիւտոյ Խաչին Բրիստոսի յԵրու-	
սակէմ Ի Հեղինեայ թագուհոյ	1582
Ի շինութենէ Կ. Պոլսոյ	1580
Ի շինգերական ժողովոյն Կ. Պոլսոյ	1528
Ի շինգերական ժողովոյն Եփեսոսի	1478
Ի գիւտոյ Հայերէն այբութեանի Ի	
ձեռն Մեսրոպայ	1473
Ի քարգմանութենէ Աւստ ածա-	
ւունչ գրոց Ի Հայ	1473
Ի շինութենէ տմարին Հայոց	1358
Ի յայտնելոյ Ս. Խաչին Ի Վարազայ	1256

Ի գիւտոյ կողմնացուցին . . .	608
Ի գիւտոյ տպագր. և Գերմանիա . . .	470
Ի Տիրելոյ Օսմանեանց Կ. Պոլսոյ Ի Սուլթան Մեհմետ Բ.է . . .	457
Ի գիւտոյ Ամերիկայի . . .	448
Ի գիւտոյ անուտոր ժամացուցի . . .	409
Ի գիւտոյ շոգեշարժ մեքենայից . . .	220
Ի գիւտոյ օդապարիկ զննոյն . . .	428
Ի գիւտոյ նշանացի հեռագրին . . .	418
Ի գիւտոյ շոգեմալին և Ֆրանսա . . .	445
Ի գիւտոյ պատուասի մարմնոյ . . .	442
Ի գիւտոյ վիմագրութեան . . .	408
Ի հաստատութենէ Ս. Փրկչի Հիւան- դանցի Հայոց որ է լեւեհիոյլէ Պէզնեան Յարութիւն Ամիրայէ . . .	80
Ի մանուանէ Պէզնեան Յարութիւն Ամիրայի . . .	76
Ի հաստատութենէ Բարանքինայի . . .	72
Ի գիւտոյ լուսանկարի . . .	71
Ի գիւտոյ ելեւ. հեռագրութեան . . .	61
Ի բացմանէ պարանոցին Սուէզի . . .	44
Ի բացմանէ Արեւելեան Նորանոցին և Պոլսա . . .	35
Ի բացմանէ պարանոցին Կորնթոսի . . .	47
Ի գիւտոյ անքել հեռագրի . . .	5
Ի բացմանէ քիմէիին Սեմիլանի . . .	4

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿՈՒՆԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

1. Սուրբան Օսման Ա. Ղազի	699	1299
2. Սուրբան Օրխան Ա. Ղազի	726	1325
3. Սուրբան Մուրաճ Ա. Ղազի	761	1359
4. Սուրբան Պայազիս Ա. Երևանում	791	1388
5. Սուրբան Մեհեմեդ Ա. Չելեպի	816	1413
6. Սուրբան Մուրաճ Բ. Ղազի	824	1421
7. Սուրբան Մեհեմեդ Բ. Փաթին	855	1451
8. Սուրբան Պայազիս Բ. Ղազի	886	1481
9. Սուրբան Սելիմ Ա. Եսկուր	918	1512
10. Սուրբան Սիւլեյման Ա. Գանունի	925	1520
11. Սուրբան Սելիմ Բ. Ղազի	974	1566
12. Սուրբան Մուրաճ Գ. Ղազի	983	1574
13. Սուրբան Մեհեմեդ Գ. Ղազի	1003	1594
14. Սուրբան Ահմեդ Ա. Ղազի	1012	1603

15. Սուլթան Մուսթաֆա Ա.	1026	1617
16. Սուլթան Օսման Բ. Կեցն	1028	1618
17. Սուլթան Մուրադ Գ. Ղազի	1032	1622
18. Սուլթան Իսրահիմ Ա.	1049	1639
19. Սուլթան Մեհմեդ Գ. Ղազի	1058	1648
20. Սուլթան Սիլեյման Բ.	1099	1687
21. Սուլթան Ահմեդ Բ.	1102	1690
22. Սուլթան Մուսթաֆա Բ.	1106	1694
23. Սուլթան Ահմեդ Գ. Ղազի	1115	1703
24. Սուլթան Մահմուդ Ա. Ղազի	1143	1730
25. Սուլթան Օսման Գ.	1168	1754
26. Սուլթան Մուսթաֆա Գ. Ղազի	1172	1758
27. Սուլթան Ապս-իւլ-Համիդ Ա. Ղազի	1187	1773
28. Սուլթան Սելիմ Գ. Ղազի	1203	1788
29. Սուլթան Մուսթաֆա Գ.	1222	1807
30. Սուլթան Մահմուդ Բ. Ասիլ	1223	1808
31. Սուլթան Ապս-իւլ-Մեհմեդ Ա. Ղազի	1255	1839
32. Սուլթան Ապս-իւլ-Ազիզ Ա.	1277	1860
33. Սուլթան Մուրադ Ե.	1293	1876

ՎԵՆԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆ ԱՊՏԻՒԼ ՀԱՄԻԴ Բ.

Խան Ղազի

ԲԱՐԵԽՆԱՄ ԻՆՔՆԱԿՍԼ

34^{րդ} Կայսր Օսմանեան Հարսու-
բեան Եւ 28^{րդ} Կայսր յառմանե Կոս-
տանդնուպոլսոյ, որդի Սուլթան Ապս-
իւլ-Մեհմեդ Խանի, ծնեալ 16 Շա-
պան 1258 (10/22 Սեպտեմբեր 1842),
Գահակալէ ի 11 Շապան 1293 (19/31
Օգոստոս (1876):

ԱՒԱԳԱՆԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Մեծ ներքինապետ (Տար-իւս-սաստէք իւս շէ-
րիժէ աղապր) — **ԱՊՏԻՒԼ ՂԱՆԻ ԱՂԱ**

Առաջին սենեկապետ (Սէր գուրէնայի Հազ-
րէթի Շէհրիեարի) — **ՆՈՒՐԻ ՓԱՇԱ**

Երկրորդ սենեկապետ — **ԷՄԻՆ ՊԷՅ**

Առաջին ֆարսուդար (Մապէլյնի Հիւմայուն
պաշ ֆեսթիպի) — **ՃԷՎԱՏ ՊԷՅ**

Մեծ արարողապետ եւ Կայսերական քարգ-
ման (Թէքիժաքը ումումիյէ նազրըր վէ
Տիվանը Հիւմայունը քէրնիմանը) — **ՂԱ-
ԼԻՊ ՓԱՇԱ**

Առաջին քիկնապան (Սէր եավէրը Հազրէթի
Շէհրիեարի) — **ՇԱՔԻՐ ՓԱՇԱ**

Երկրորդ քիկնապան (Մայէթի Շահանէ եր
ֆեանը հարպիյէ միւլէրի) — **ՇԱՔԻՐ ՓԱՇԱ**

Առաջին Աղօթասաց (Իմամը էվլէլ Հազրէթի
Շէհրիեարի) — **ԻՍՄԱՅԻԼ ՀԱԳԳԷ ԷՅԷՆՏԻ**

Նախարար Կայսերական Գանձուն (Խազինէի
Խասսաի Շահանէ նազրըր) —

Մասնաւոր Կայսերական քնսանեաց (Հա-
րէմի Հիւմայուն մէսարիժաք նազրըր, եւն.)

— **ՀԱՃԻ ԱՔԻՅ ՓԱՇԱ**

Հրամանատար պալատականաց եւ նուազա-
ծուաց պալատան (Խասէմէի Խասսա վէ
Միւզիֆայի Հիւմայուն ժէրիֆի)

Ախոռապետ Արֆունի (Սթապլը ամիրէ միւ-
սիրի) — **ՅԱՅԻԳ ՓԱՇԱ**

ՆԱԽԱՐԱՐԲ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԴՐԱՆ

Մեծ եպարքոս (Սասրազամ) — **ՔԵՍՏՄԻԼ ՓԱՇԱ**

Կրօնապետ (Շէյխ-իւլ Իսլամ) — **ՃԷՄԱԼԷՏ-
ՏԻՆ ԷՅԷՆՏԻ**

Նախարար Արդարութեան եւ Կրօնից (Ասլիյէ
վէ Մէզանիպ նազրըր) — **ՀԱՍՍԱՆ ՅԷՀՄԻ
ՓԱՇԱ**

Պատերազմական նախարար (Հարպիյէ նա-
զրըր) — **ԱԼԻ ՐԻՋԱ ՓԱՇԱ**

Նախարար Ծովային գործոց (Պանրիյէ նա-
զրըր) — **ԱՐԻՅ ՓԱՇԱ**

Նախագահ Պետական Խորհրդոյ (Շուրայի
Տէօվլէթ ռէիսի) — **ԹԷՎՅԻԳ ՓԱՇԱ**

Նախարար Աւստիկն գործոց (Խարինիյէ նա-
զրըր) — **ԹԷՎՅԻԳ ՓԱՇԱ**

Նախարար Ներքին գործոց (Տախիլիյէ նա-
զրըր) — **ՀԱԳԳԷ ՊԷՅ**

Վերատեսուչ Թնդանօրարանի (Թօփնանէ նա
զրըր) — **ՐԻՋԱ ՓԱՇԱ**

Նախարար Կրօնապատկան կալուածոց (Էվ-
գաժը Հիւմայուն նազրըր) — ՇԷՄՍԷՏԻՆԵ
ՊԷՅ

Նախարար Հանքային կրթութեան (Մեարիժ
նազրըր) — ԷՔԲԷՄ ՊԷՅ

Նախարար Առեւտրական եւ Հանրօգուտ շի-
նութեանց (Թիմարէր վէ Նաժաա նազրըր)
— ԳԱՐԻԷԼ ԷՖԷՆՏԻ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ

Նախարար Ելեւմական գործոց (Մալիյէ նա-
զրըր) — ԶԻՅԱ ՓԱՇԱ

Նախարար Անտառաց, Հանքաց եւ Երկրա-
գործութեան (Օրման, Մասէն վէ Զրաաբ
նազրըր — ՄԱՎՐՕԳՕՐՏԱԹՕ ԷՖԷՆՏԻ

Խորհրդական Եպարհոսութեան (Միւսթէաար
Սասր Ալի) — ԶԻԱ ՊԷՅ

ՄԵՄ ՊԱՇՏՈՆԱՏԱՐՔ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻՍ

Քաղաքապէս Մայրաքաղաքիս (Շէհիր Էմիրի)
— ԶԻՅՎԷՐ ՊԷՅ

Նախարար Ոստիկանութեան (Զապրիյէ նա-
զրըր) — ՍԱՄԻ ՓԱՇԱ

Վերահստուչ Նաւահանգսի (Լիման րէիսի)
— ՄՈՒՍԹԱՅԱ ՊԷՅ

Վերահստուչ Մաքսանց (Րուսումաբ Է-
միրի) — ԲԱԻՃ ՓԱՇԱ

Վերահստուչ Կալուածական տոմարաց (Տէժ-
քերի Խազանի նազրըր) — ԱՊՏԻԼԸԱՀ-
ՄԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

Վերահստուչ Թղթատարութեան եւ Հեռագրու-
թեան (Ֆօսթա վէ Թէլէկրաժ նազրըր) —
ՂԱԼԻՊ ՊԷՅ

Ոստիկանապէս Պէժիքաժի (Պէժիքաժ մու-
հաժըր վէ Փօլիս միւսիրի) —

Ոստիկանապէս Կ. Պոլսոյ (Սքամպօլ Փօլիս
միւսիրի) —

Կառավարիչ Բերայի (Պէյօղլու միւսթաարըր)
— ԱԶՄԻ ՊԷՅ

Կառավարիչ Իւսկիւսարի (Իւսկիւսար միւ-
սթաարըր) —

Հրամանատար Զրհանկրաց (Իթժայիէ ալայր
գօմանանըր) — ԶԷԶԷՆՆԻ ՓԱՇԱ

Հ Ե Ռ Ա Գ Ի Ր

ՍԱԿԱԳԻՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ. — Կոստանդնուպոլսոյ հեռագրատանց միջև փոխանակուած իւրաքանչիւր հեռագրի համար կ'առնուի 100 փարա, երբ հեռագիրը 20 բառէն աւելի չգարուեալկեր. 20 բառէն վեր իւրաքանչիւր 10 բառի համար կը վճարուի 50 փարա:

ՆՅՐԳԻՆ ՍԱԿԱԳԻՆ. — Միեւնոյն նախանգին հեռագրական կայաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր բառին համար պէտք է վճարել 20 փարա՝ 100 փարա յաւելուածովան տուրքով, իսկ տարրեր նախանգներու հեռագրական կայաններուն միջև քաշուած հեռագրի մը իւրաքանչիւր բառին 40 փարա, 5 զրուշ յաւելուածովան տուրքով: Իսկ Իսթըն Ընկերութեան ներքին ընդծովեայ պարաններէն անցնողները միեւնոյն նախանգին հեռագրական կայաններու միջև՝ բառը 40 փարա է, 5 զրուշ յաւելուածովան տուրքով, և տարրեր նախանգներուն համար 70 փարա, 7¹/₂ զրուշ յաւելուածովան տուրքով:

Եւրոպական և Ասիական Թուրքիայէ Արեւելեան Րումէլի քաշուած հեռագիրներուն համար Մուսթաֆա Փաշայի ճամբով կը վճարուի բառին 60 փարա, առանց յաւելուածովան տուրքի:

Կիպրոսի հեռ փոխանակուած հեռագիրները ներքին սակագինին ենթակայ են երբ շրկուին Լաթաքիոյ ճամբով:

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ (urgent) ՀՅՈՒՍԳԻՐ. — Կարելի է ստիպողական հեռագիր մը զարնել թէ՛ միջազգային և թէ՛ ներքին, եռասպտակ զին վճարելով: Ասոր համար հեռագրին վրայ հասցէէն առաջ պէտք է գրել *Urgent* ԳԵՐԻՆ ԿԻՄ *urgent* բառերը:

1. ՀԱՅ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տ. Տ. ՄԿՐՏԻԶՅԱՆ

ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԻՔ

ԵՒ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ

(Վ. Ա. ԽՃԱՆԵԱԼ)

Ծնեալ ի Վան 4 Ապրիլ 1820. Չեռնադրեալ
Եպիսկոպոս 18 Հոկ. 1868. Ընտրեալ Կաթողիկոս
5 Մայիս 1892. Օծեալ 26 Սեպ. 1893. Վախճա-
նեալ 1907ին:

Տ. Տ. ՍԱՀԱԿԻ

Ս. ԱՐԲԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԽԱՊԱՆԱՆ

Կաթողիկոս Կիլիկիոյ

Ծնեալ Եղեգի (Խարբերդ) 1849. Չեռնադրեալ
Եպիսկոպոս 1885. Ընտրեալ Կաթողիկոս 12
Հոկ. 1902. Օծեալ 20 Ապրիլ 1903:

ԽՐԻՄԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ
(Կաթողիկոսութեան օրով)

Տ. Ե Ղ Ի Շ Է

Ս. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԺԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀ Կ. ՊՈԼՍՈՑ

ՀԱՅՈՑ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Տ. Հմայեակ	Եպս. Դիմաքսեան
Տ. Մկրտիչ	» Վեհապետեան
Տ. Գէորգ	Ե. Վ. Ասլանեան
Տ. Գնէլ	» » Դալէմքեարեան
Տ. Յակոբ	» » Շահպաղեան
Տ. Արիստակէս	քհյ. Հիսարեան
Տ. Արիստակէս	» Ճիզմէճեան
Տ. Յուսիկ	» Քաջունի
Տ. Վահան	» Խոյեան
Տ. Տրդատ	» Պօյանեան
Տ. Տանաս	» Փաշեան
Տ. Խորէն	» Յարութիւնեան
Տ. Արէլ	» Երէցեան
Տ. Սոփիաս	» Պալլզեան

ԻԶՄԻՐԼԵԱՆ ՀԱՅՐԻԿ

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Մկրտիչ	Էֆէնսի	Մանուկեան
Յակոբ	»	Գորեան
Յակոբ	»	Պոյաճեան
Յովսէփ	»	Եռսուֆեան
Սմբատ	»	Բեաթիպեան
Տոքթ. Սիմոն	»	Սեղբոսեան
Յարութիւն	»	Շահրիկեան
Համբարձում	»	Պոյաճեան
Գէորգ	»	Թորգոմեան
Գրիգոր	»	Զօհրապ
Միհրան	»	Շիրինեան
Տոք. Կարապետ	»	Եաղուպեան

Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ Ս. ԱՐԲԵՂԻՍԿՈՊՈՍ
Պատրիարք Երուսաղէմի

ԴԻԻԱՆ ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓՈԽԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՈՅ

Մինաս Էֆ. Ձերագ (Ա. Ատենապետ)
 Տր. Վահրամ » Թորգոմեան (Բ. Ատենապետ)
 Գէորգ » Ասլանեան (Գ. Ատենապետ)
 Հրանտ » Ասատուր (Ա. Ատենապետ)
 Հայկ » Խօճասարեան (Բ. Ատենապետ)
 Յովհաննէս » Հինգեան (Գ. Ատենապետ)

Տ. Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՎԵԶԱՊԵՏԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԻ Ս. ԵՐՈՒՍԱԿԷՄԻ

Ծնեալ Եգիպտոս 1819. Ձեռնադրեալ Եպիս-
 կոպոս 2 Յունիս 1860. Ընտրեալ Պատրիարք 15
 Նոյ. 1885:

2. ՀԱՅ ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տ. ՊՕՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍ ԺԲ.

ՍԱՊԱՊԱՆ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ - ՊԱՏՐԻԱՐԻ

Ծնեալ 1836, Ընտրեալ 22 Յուլիս 1904

ԿՐՈՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ-ՊԱՏՐԻԱՐԻ, Գահերէց

ԱՆԴԱՄՔ

Սահակ Թղ. Ծ. Վ.	Ճիգմեան
Նիկողայոս Թղ. »	Պապեան
Հ. Եղիշ Թղ. »	Գաբրիելեան
Պողոս	Գերս. Գաբրիելեան
Գէորգ »	Թերզիպապեան
Յովսէփ	Ծ. Վ. Արիկեան
Հ. Յուսիկ »	Մեհրապեան
Յովսէփ »	Ռոմոսեան
Հ. Գրիգորիս »	Գալէմեարեան
Հ. Եղիա »	Գիլմեան
Յովսէփ »	Արապեան
Ներսէս »	Անէմեան Ատենապետ

3. ՀԱՅ ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

ԱԶԳԱՊԵՏՐ

ՍՏԵՓԱՆ ՍԵՐՈՎԲԵԱՆ 1865—1865

ՂԱԶԱՐՈՍ ՊՕՂՈՍԵԱՆ 1865—1868

ՅԱԿՈԲ ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ 1868—1888

Ա. ՅԱԿՈԲ ԷՅ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

Ընտրեալ 1889

ԱԶԳԱՊԵՏ ԸՆԴՀ. ԲՈՂՈՔԱԿԱՆԱՅ ԹՈՒՐԳԻՈՅ

ԴԻՒԱՆ

Կարապետ ԷՃ. Յ. ՍԵՆԵԲԵՐԻՍԵԱՆ

Քարտուղար

Առաքել ԷՃ. ԿԵՕԳԻՒԿԵՅԻՍԵԱՆ

Գործակառար

ԱԶԳԱՊԵՏԱՐԱՆԻ ՎԱՐՉՍԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Ներկայացուցիչ Բիւքանինյ Միութեան
Բրոժ. Յակոբոս Հ. Ճէնիգեան
Յովնաննէս ԷՃ. Մինասեան

Ներկայացուցիչ Կիլիկիոյ Միութեան
Վեր. Յովնաննէս Գ. Գրիգորեան
Կարապետ ԷՃ. Յ. ՍԵՆԵԲԵՐԻՍԵԱՆ

Ներկայացուցիչ Խարբերդի Միութեան
Արեակ ԷՃ Գ. Շմաւոնեան
Գեորգ ԷՃ. Խարբուրլեան

Ներկայացուցիչ Կեդր. Թուրքիոյ Միութեան
Յարութիւն ԷՃ. Ս. Կոսթիկեան
Պետրոս ԷՃ. Պ. Տոննեան

Ներկայացուցիչ մայրաքաղաքի ժողովրդեան
Յովնաննէս ԷՃ. Կ. Թէլէեան
Մինաս ԷՃ. Պ. Յովնաննէսեան

ԵԿԵՂԵՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Քիչքանիոյ Միոռքիւն

ՎԵՐ. Յակոբ Մ. Թաւնեան (Ճեռած) Նախագահ
Նեան էժ. Կ. Գոնսայեան Բարտուղար

Կիլիկիոյ Եկեղեցեաց Ժողով

ՎԵՐ. Յակոբ Գ. Պիւլլիլեան Նախագահ
Պատ. Ն. Գոլյումնեան Բարտուղար

Խարքերդի Միոռքիւն

ՎԵՐ. Պետրոս Կարապետեան Նախագահ
ՎԵՐ. Միհրան Յ. Գաբրիէլեան Բարտուղար

Կեդրոնական Թուրքիոյ Միոռքիւն

ՎԵՐ. Քերովբէ Խազուպեան Նախագահ
ՎԵՐ. Միհրան Գազաննեան Բարտուղար

4. ՅՈՅՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տ. ՅՈՒԱԿԻՄ Գ., Արքեպիսկոպոս և Տիեզերական Պատրիարք Յունաց. ունի 78 վիճակներ:

Տ. ՓՈՏԻՆՈՍ, Պատրիարք Յունաց Աղեքսանդրիոյ. ունի 3 վիճակներ:

Տ. ՄԵԼԷՏԻՈՍ ՏՈՒՄԱՆԻ, Պատրիարք Յունաց Անտիոքի. ունի 15 վիճակներ:

Տ. ԴԱՄԻԱՆՈՍ, Պատրիարք Յունաց Երուսաղէմի. ունի 12 վիճակներ:

5. ՊՈՒԼԿԱՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տ ՅՈՒՍԷՓ, Էկզարք Պուլկարաց. Աթոռ Պոլիս. ունի 20 վիճակներ:

6. ԱՍՈՐԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տ. ԻԳՆԱՏԻՈՍ ԱՐՉԼՄՍԵԷ, Պատրիարք Ասորոց Անտիոքի. Աթոռ Տէյր էլ Զաֆրան. ունի 16 վիճակներ:

7. ՔԱՂԴԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տ. ՄԱՐ ՇԵՄՈՆ, Պատրիարք Նեստորականաց. Աթոռ Քոչանէս և Շէմսիմուն. ունի 2 վիճակ:

8. ՂՊՏԻ ԵԿԵՂԵՑԻ

Տ. ԱՄՊԱ ԿԻՐՂԱՍ, Պատրիարք Ղպտինեբու Աղեքսանդրիոյ. Աթոռ Գահիրէ. վիճակ Եզրպոս և Եթովպիա:

9. ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ՄԱՐՈՆԻ ԵԿԵՂԵՅԻ

Տ. ԵՂԻԱ ՊԵՏՐՈՍ ՀՈՅԷՔ, Պատրիարք. Աթոռ Լիբանան. ունի 8 վիճակներ:

10. ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ՄԷԼՔԻԴ ԵԿԵՂԵՅԻ

Տ. ԿԻՐՈՍԵՂ ՃԷՀԱ, Պատրիարք. Աթոռ Շամ ունի 12 վիճակներ:

11. ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ԱՍՈՐԻ ԵԿԵՂԵՅԻ

Տ. ԵՓՐԵՄ ԲԱՀՄԱՆԻ, Պատրիարք. Աթոռ Մէրտին. ունի 9 վիճակներ:

12. ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ՔԱՂԴԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՅԻ

Տ. ՏՈՎՍԷՓ ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ԹՈՎՄԱՍ, Պատրիարք. Աթոռ Մուսուլ. ունի 11 վիճակներ:

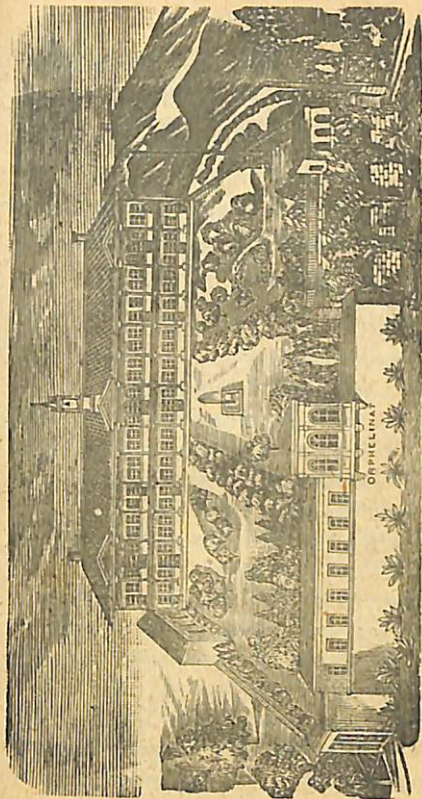
13. ՀՈՌՎՄԷԱԿԱՆ ՂՊՏԻ ԵԿԵՂԵՅԻ

Տ. ԿԻՐՈՍԵՂ ՄԱԿԱՐ, Պատրիարք. Աթոռ Գահիրէ. ունի 2 վիճակներ:

ՀՐԵԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԵԱԻՄ ՆԱԽՈՒՄ, Բարոնապետի տեղակալ. Աթոռ Պոլիս:

Ծանօթութիւնք և վիճակագրական տեղեկութիւնք փակուած են հոկտ. 20/2 նոյ. 1908ին:

Մ.Ե.Ե.Ե.Ե.Ե. Գրքանոց, Պոլիս

ԿԱԹՈՂՈՍԿՈՍՏԱԿԱՆ ԿՈՆԳՐԱԿ
ՄԿՐՏԻՉ ԾԱՌԱՅ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍ-
ՏՈՍԻ ԵՆ ԱՆՈՒՍԱՆԵՒԻ ԿԱՄՈՓՆ ԱՍ-
ՏՈՒԾՈՅ ԵՎԻՍԿՈՍԿՈՍԱԿԵՏ ԵՆ ԿԱՔՈ-
ՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅԻՆ ՀԱՅՈԿ, ԾԱՅՐԱԳՈՅԻՆ
ՊԱՏՔԻԱՐԲ ԿԱՄԱԳԳԱԿԱՆ ԳԱԽԱՄԵ-
ԾԱՐ ԱՔՈՐՈՅ ԱՌԱՖԵԼԱԿԱՆ ՄԱՅՐ Ե-
ԿԵՂԵՑԼՈՅ ՍՐԵՈՅ ԿԱՔՈՂԻԿԷ ԷՋՄԻԱԾՈՆԻ:

Մեծայարգ ամուսնոց Տէր և Տիկին Գրիգորի և Մարիամնու Բաղդասարեանց, վաստակաւոր մշակաց յանդաստանի ազգային կրթութեան, հարազատ որդւոց Մայր Աթոռոյ, նուիրեմք ողջոյն տիրուանդ հանդերձ Հայրապետական օրհնութեամբ:

Մեծիմաստութեամբ արտի հաւատարի եղաք, եթէ ի ներկայիս բոլորի 30ամեայ շրջան հաստատութեան ՈրդւնոցՎարժարանի ձեռոյ, շրջան որ արդիւնք է բազմամեայ անդուլ ջանից և աննկուն վաստակոց պատուական ամօլացդ Բաղդասարեանց, և որ իրաւամբ ակնկալէ այսօր արդար հասունցման և որժանաւոր խրախուսանաց Որդեակք սիրելիք, ողբան դժուարին և ծանրատար համարի

վաստակն երկրագործին, յորժամ ընդ կիզիւ արեգակամբ քրտնաթոր վաստակի, սակայն առաւելապէս քաղցր և երջանիկ թուի՝ յորժամ զարդիւնս վաստակոցն ժողովեալ ընդ միոյն տասնապատիկ յաւելեալ տեսանէ, և եթէ վասն առօրեայ պիտոյից և նիւթականին այնքան են հրճուանք, ո՛րչափ եւս առաւել վասն վաստակոցն մագաթականին եւ բարոյականին են առաւելութիւնք: Դիտեմք զաշխատութիւնն ձեր 30ամեայն, հաւատարի եմք և կրեալ դժուարութեանցն և զրկանացն, այլ յաւելտ մսիթարական զոյն տեսանեմք, զի այսօր ի բոլորումն բոլորանուէր վաստակոցն բազմամեայ շրջանին, իրաւամբ պարծինք և արդարութեամբ ակնկալէք հասունցմանն արժանեաց: Ապա ուրեմն ընկալաւոր է ի սրբափայլէս զօրհնութիւնն Փրկչական, զոր ի Կանդակիս ծրարեալ թեւօք հողմոցն Մասեաց ձեզ առաքէ ծերացեալ և վշտակիր Հայրապետն Հայոց: Օրհնեցին վաստակք ու աշխատութիւնք պատուական ամուսնոցդ օրհնութեամբ երկնաւորին, ցողեցի ողորմութիւնն Բարձրելոյն իրբ և զցօղ վաղորդենի ի վերայ օրհնեալ յարկի ձերոյ, որ յինքն պատուարեաց և պատուարէ զլաւ-

կունս մեր և ընդ առօրեայ հացին և զբաժնն
լուսոյ և կրթութեան մատակարարէ: Յնծա-
ցէ՛ք և ուրախ լերուք վարիչ ամուսինքդ Որ-
բանոցիդ, զի վարձք ձեր բազում են յերկինս,
զի որ խոստացաւ բաժակ մի ցուրա ջրոյ մա-
տուցանողին անմասն և անվարձ չթողուլ,
նոյն և ինքն ունի վարձահատոյց ձեզ հան-
դիսանալ յաշխարհիս աստ և ի հանդերձե-
լումն: Օրհնեսցին և պաղարերք լիցին ջանք
ջանասիրաց Որբանոցիդ, ուսուցչացդ ասեմք,
դատարակչաց և աշակերտելոցն, զի ի ժա-
մանակիս անհրաժեշտութեան լուսոյ և գի-
տութեան՝ աճեսցին նորա և օգնական լիցին
վասն կրթութեան կարօտ ազգիս:

Ողջ լինել ցանկամք ձեզ հաստատունք
և յարատեւք յայդ Աստուածաճառոց գոր-
ծոյ. ընդ հովանեաւ Սրբոյ Հօրն մերոյ Գրի-
գորի առաքելապանծ Հայրապետի. Ամէն:

ՄԻՐՏԻՉ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՊՈՍԵՏ

ԵՒ

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ

Ի 10 Յունիսի 1904 ամի (ՌՅԾԳ.)

Եւ ի Հայրապետութեան մերում ԺԱ. ամի

Ի Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի

Թիւ 540

ՆՈՐ ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

ՕՐ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՄԱՅՆ ՕՍՄԱՆՅԻՈՅ

11/24 Յուլիս 1908

1. Զուարթ զեփուռդ առաւօտեան,
Հնչէ՛ քաղցրիկ ի Մասիս.
Տա՛ր մեր յղջոյն Ազատութեան
Յրուեալ որդւոյն Հայ Ազգիս:
Անցա՛ն, անցա՛ն այն սե օրեր,
Հայու որդի ուրախ լեր:
2. Թշնամիներդ ո՞ւր են հիմայ,
Ո՞ւր բռնութեան սուրն անգութ.
Ինչո՞ւ այլեւս որբեր կարդայ
Հայ քերթողը ի հեռուստ:
Երգէ՛, երգէ՛, քնարդ Հայկեան,
Նոր երգն մեր Ազատութեան:
3. Այս ի՛նչ անոյշ, այս ի՛նչ Նոր Դար
Աստուած Ազգիս պարգեւեց,
Եւ ամենուս բերկրապատառ
Ապագան ապահովեց:
Օ՛ն, սիրտ և ձեռք վեր վերցուցէք,
Փառաց Աստուածն գովեցէք:

4. Աղատուծեան օրն ցնծումով
 Եկէ՛ք այսօր մենք տօնենք,
 Քնարդ Հայկեան, քաղցրիկ ձայնով
 Ե՛կ, միաբան հոս երգենք.
 Սուլթան Համիտ, կեցցէ՛, կեցցէ՛
 Կեցցէ՛ և յաւերժ կեցցէ՛:

ՀԱՅՈՒՆ ԳՈՒԱՐ ԵՐԿԸ

1. Աղատ Աստուածն՝ այն օրից՝
 Երբ հաճեցաւ շունչ փչել,
 Իմ հողանիւթ շինուածքին
 Կենդանութիւն պարգեւել.
 Ես անբարբառ մի մանուկ՝
 Երկու ձեռքս պարզեցի
 Եւ իմ անզօր թեւերով
 Աղատութիւն գրդկեցի:
2. Մինչ գիշերը անհանգիստ՝
 Օրօրոցում կապկապած՝
 Լալիս էի անդադար
 Մօրըս քունը խանգարած,
 Խնդրում էի նորանից
 Բազուկներըս արձակել,
 Ես ա՛յն օրից ուխտեցի
 Աղատութիւնը սիրել:

3. Թութով լեզուիս մինչ կապերն
 Արձակուեցան, բացուեցան,
 Մինչ ծնողքս իմ ձայնից
 Խնդացին ու բերկրեցան,
 Նախկին խօսքն որ առացի
 Չէ՛ր հայր կամ մայր կամ այլ ինչ,
 «Աղատութիւն» գուրս լըբաւ
 Իմ մտնկական բերանից:

4. «Աղատութիւն» ինձ կրկնեց
 Ճակատագրին վերեւից,
 Աղատութեան դու զինուոր
 Կամքս գրուել այս օրից.
 Ո՛հ, փշտ է ճանապարհդ,
 Քնշ շա՛տ փորձանք կ'ապառէ,
 Աղատութիւն սիրողին
 Այս աշխարհքս խիստ նեղ է:

5. «Աղատութիւն» գոչեցի,
 Թող որոտայ իմ գլխին
 Փայլակ, կայծակ, հուր, երկաթ,
 Թող դաւ գընէ լծ շնամին,
 Ես մինչ ի մահ, կախաղան,
 Մինչև անարգ մահուն սիւն,
 Պիտի գոռամ, պիտի կրկնեմ
 Անդադար «ԱՂԱՏՈՒԹԻՒՆ»
 ՄԻՔԱՅԷԼ ՆԱԼԲԱՆԻԵԱՆԵ(*)

(*) Մահած 1830/ին և մեռած 1866/ին տք-
 արի մէջ ի Սիպերիա:

ԳԱՆՈՒՆԸ ԷՍԱՍԻ

(ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՕՐԻՆԲ)

ՍԱՀՄԱՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

Յօդ. 1. — Օսմ. Պետութեան այժմու երկիրներն և մասերը, առանձնաշնորհեալ նահանգներն ամէնը մէկ ամբողջութիւն մը կը կազմեն, և ո՛չ մէկ տտին և ո՛չ մէկ պատճառով չեն կրնար անջատուիլ:

Յօդ. 2. — Օսմ. Պետութեան մայրաքաղաքը Պոլիս է, և այս քաղաքը միւս Օսմ. քաղաքներէն առանձին ու է առանձնաշնորհ և կամ ապահովութիւն մը չունի:

Յօդ. 3. — Օսմ. փառաւոր կայսրութիւնը, ունենալով իր վրայ Խալամական մեծ Խալիֆայութիւնը, Ալլը Օսման գերդաստանէն առանձին մեծ զաւակին կը պատկանի, ըստ վաղեմի սովորութեան:

Յօդ. 4. — Վեհ. Սուլթանը իբր Խալիֆա, Խալամական կրօնքին պաշտպան և բոլոր Օսմանեան հպատակաց վեհապետն ու թագաւորն է:

Յօդ. 5. — Վեհ. Սուլթանին կայս. անձը նուիրական և ոչ-պատասխանատու է:

Յօդ. 6. — Ալլը Օսման գերդաստանին տղատութեան իրաւունքներն և անձնական կալուածներն ու ինչքերն և ցկեանս եղող թշակներն ընդհանուր երաշխաւորութեան ներքե են:

Յօդ. 7. — Արքայական նուիրական իրաւունքներն են նախարարաց պաշտօնակութիւնն ու անուանումն և աստիճանի և անուանման շնորհումը, պատուանշան տրուիլը և առանձնաշնորհեալ նահանգաց առանձնաշնորհմանց պայմաններուն համաձայն շնորհարաշխութեանց կտտարումը, դրամներու պատրաստութիւնը, աղօթքներու մէջ անուան յիշուիլը, օտար տէրութեանց հետ դաշնադրոց կնքումը, պատերազմի և խաղաղութեան հրատարակումը, ցամաքային և ծովային ուժերուն հրամանատարութիւնը, զինուորական շարժմանց և Շէրիի և օրինական տրամադրութեանց գործադրութիւնը, պաշ-

տօնական վարչութեան գործառնութեանց վերաբերեալ կանոնադրութիւններու պատարասութիւնը, օրինական պատժոց մեղմացումն և կամ ներումը, Խորհրդարանին բացումն և դադարեցումն և ի հարկին ներառութեան ժողովոյ՝ անդամներուն ի նորոյ ընտրուելու պայմանաւ լուծուիլը:

ՕՍԽ. ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀՊԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԻՐԱՌՈՒՆՔՆԵՐԸ

Յօդ. 8. — Օսմ. Պետութեան հպատակներուն մէջ գտնուող անհատներուն ամէնքն ալ, ի՞նչ կրօնքի և ծէսի ալ պատկանին, առանց բացառութեան Օսմանցի կը կոչուին: Օսմանցիի հանգամանքն ըստ օրինի որոշեալ պայմաններու համաձայն ձեռք կը բերուի և կամ ձեռքէ կը հանուի:

Յօդ. 9. — Օսմանցիներուն ամէնքն ալ անձնական ազատութեան տէր են և պարտաւոր են ուրիշին ազատութեան իրաւանց անձգութիւն չընել:

Յօդ. 10. — Անձնական ազատութիւնն ամէն կարգի յարձակումէ զերծ է: Ոչ ոք օրէնքին սահմանած պատճառներէն և եղանակէն զտառ ու եւ պատրուակով չկրնար պատժուիլ:

Յօդ. 11. — Օսմ. Պետութեան կրօնքն Խաւամութիւն է: Այս հիմը պահպանելով հանդերձ, ժողովրդեան անդաբրութեան և հանրային բարոյականին չփխտեալու պայմանաւ, Օսմ. երկիրներուն մէջ ծանօթ եղող բոլոր կրօններու ազատօրէն կիրարկուիլն և այլևայլ հասարակութեանց արուած կրօնական առանձնաշնորհումներուն ըստ առաջնոյն կիրառումը Պետութեան պաշտպանութեան ներքե են:

Յօդ. 12. — Մամուլն օրէնքին սահմանին մէջ ազատ է:

Յօդ. 13. — Օսմ. հպատակները կանոնի և օրինաց սահմանին մէջ տրտօնեալ են առեւտրական, ճարտարարուեստական և երկրագործական ամէն կարգի ընկերութիւններ կազմելու:

Յօդ. 14. — Օսմ. հպատակներէն մէկ կամ մէկ քանի հոգի թէ՛ իրենց անձին և թէ՛ հանրութեան վերաբերող օրինաց և կանոնաց հակառակ տեսած ու եւ մէկ խնդրին առթիւ ինչպէս որ պատկանեալ իշխանութեան ազերսագիր կը արուի, Խորհրդարանին եւս իբր դատախազ ստորագրեալ աղերսագիր տալու և պաշտօնէից ընթացքէն գանդատելու իրաւունք ունին:

Յօդ. 15. — Կրթութիւնն ազատ է: Ամէն Օսմանցի հաստատեալ օրինաց հպատակելու պայմանաւ, ընդհանուր և կամ մասնաւոր եղանակաւ ուսուցանելու ազատ է:

Յօդ. 16. Բոլոր վարժարանները Պետութեան հսկողութեան ներքեւ են: Օսմանեան հպատակներուն կրթութիւնը միօրինակ և կանոնաւոր ըլլալու համար պէտք եղած միջոցներուն պիտի ձեռնարկուի, և զանազան աղբերու կրօնական գործոց վերաբերեալ ուսուցման դէմ արգելք պիտի չհանուի:

Յօդ. 17. — Օսմանցիներուն ամէնքն ալ օրինաց առջեւ, կրօնական և ծիսական գործերէն զատ, երկրին իրաւանց և պարտականութեան մէջ հաւատար են:

Յօդ. 18. — Օսմանեան հպատակներու Պետական պաշտօններուն մէջ ծառայութեան կոչուելու համար Պետութեան պաշտօնական լեզուն՝ թուրքերէնը պայման է որ գիտնան:

Յօդ. 19. — Պետական պաշտօնութեան մէջ բոլոր հպատակներն իրենց կարողութեան և ընդունակութեանց համաձայն պատշաճ պաշտօններու կը կոչուին:

Յօդ. 20. — Որոշեալ տուրքերը, մասնաւոր կանոնաց համաձայն, բոլոր հպատակաց

միջեւ ամենուն կաւորութեան համեմատ կը բաշխուին:

Յօդ. 21. — Ամէն որ ըստ սովորութեան իր տիրացած ինչքին և կալուածին մասին ապահով է: Հանրային շահերու համար մինչև որ պէտքը չհաստատուի և օրինաց համաձայն արժեքինը մինչև որ կանխիկ չհաստատուի, ոչ մէկուն սեփականութիւնն եղած կալուածը չկրնար առնուիլ:

Յօդ. 22. — Օսմ. երկիրներուն մէջ ամէն մէկուն ընտկարանն և օթեւանն ոտնձգութեանէ զերծ է: Օրէնքին սահմանած վիճակներէն դուրս ոեւէ պատճառով կառավարութեան կողմէ բռնի ոչ մէկուն ընտկարանը կամ օթեւանը չմոնուիր:

Յօդ. 23. — Պատրաստուելիք դատավարութեան օրէնքին համաձայն, ոչ մէկը կարելի չէ ստիպել ըստ օրինի պատկանած դատարանէն զատ ուրիշ դատարան մը երթալու:

Յօդ. 24. — Գրաւում, տարապարհակ (աւարէ), տղոյ (ճէրէֆ), արգիլութեւն և քայց պատերազմի միջոցին ըստ սովորութեան սահմանուելիք տուրքերն աւ վիճակները բացառութիւն կը կազմեն:

Յօդ. 25. — Առանց օրէնքի մը վրայ յեն-

լու, տուրք և մաքս անուամբ և կամ ուրիշ անուամբ ոչ մէկէն գրամ չկրնար ետ առնուիլ:

Յօդ. 26. — Տանջանք և ուրիշ ամէն կարգի չարչարանք բացարձակապէս արգիլուած են:

ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՍԽԱՐԱՐՆԵՐԸ

Յօդ. 27. — Ինչպէս որ Մեծ-Եպարքոսութեան և Շէյխ իւլ Իսլամութեան պաշտօնները Թաքաւորին կողմէ վստահուած անձնաւորութեանց կը յանձնուին, միւս նախարարներու պաշտօններն ալ Կայս. Իրատեով կը կոտորուին:

Յօդ. 28. — Նախարարաց Խորհուրդը Մեծ Եպարքոսին նախագահութեան ներքեւ կը գումարուի և ներքին ու արտաքին կարեւոր գովծոց իրաւասուն է: Խորհրդակցութեանց մէջ արտօնութեան կարօտ որոշումները Կայս. Իրատեով կը գործադրուին:

Յօդ. 29. — Նախարարներէն իւրաքանչիւրն իր պաշտօնատան վերաբերող գործերէն՝ ըստ օրինի կը կատարէ այն գործերը, զորս կատարել իր իրաւասութեան սահմանին մէջ է. իսկ այն գործերը զորս կատարելու իրաւասութիւն չունի, Մեծ-Եպարքոսին

կը մատուցանէ: Մեծ-Եպարքոսն ալ այս կարգի գործերէն խորհրդակցութեան կարօտ չեղողներու մասին հարկ եղածն ի գործ կը դնէ, և կամ վեհ. Կայսրէն արտօնութիւն կ'ուզէ: Բայց խորհրդակցութեան կարօտ եղողները Նախարարաց Խորհրդոյ խորհրդակցութեան ենթարկելով, Կայս. Իրատէին համաձայն հարկ եղածն ի գործ կը դնէ: Այս գործերու աեականներն և ստաիճանները մտնուող կանոնով պիտի սահմանուին:

Յօդ. 30. — Պետութեան նախարարները՝ իրենց պաշտօնին վերաբերող վիճակներու և գործադրութեանց համար պատասխանատու են:

Յօդ. 31. — Երեսփոխաններէն մէկն և մէկ քանին Երեսփ. Ժողովին պարտականութեան սահմանին մէջ եղող վիճակներու առթիւ՝ Պետութեան նախարարներէ մէկուն նկատմամբ երբ պատասխանատուութեան պատճառ եղող զանգատ յայտնեն, նախ և առաջ Երեսփ. Ժողովոյ կանոնին համաձայն, այդ կարգի խնդիրները Ժողովին յանձնելու կամ չյանձնելու մասին խորհրդակցութիւն կատարելու պաշտօն ունեցող մասնաճիւղին մէջ քննուելու համար, Երեսփ. Ժողովոյ նախա-

դաճի առ առաւելն միեւջեւ երեք օր նոյն մասնաճիւղին պիտի յանձնէ դանգաւորն վերաբերող և իրեն տրուելիք թագրերը: Այս մասնաճիւղն ալ, հարկ եղած քննութիւնները կատարելով, գոհացուցիչ բացատրութիւնը կ'աւանդէ այն անձնաւորութեան, որու մասին գանգատ յայտնուած է: Յետոյ գանգատին խորհրդակցութեան արժանի ըլլալուն մասին մեծամասնութեամբ պատրաստուելիք որոշմանագիրը կրեաք. ժողովին մէջ պիտի կտրգացուի, և ի հարկին հրաւիրուելով ա՛յն անձնաւորութիւնը, որուն նկատմամբ գանգատ յայտնուած է, անձամբ և կամ անուղղակի կերպով տարիք բացատրութիւնը պիտի լրտի, և ներկայ անդամներուն անհրաժեշտաբար երկու երրորդին մեծամասնութեամբ եթէ ընդունուի, դատաւարութիւն պահանջող մազպաթան Մեծ-Եպարքոսութեան պիտի մատուցուի և ապա Կայս. Իրաւէի համաձայն խնդիրը Բարձրագոյն Ատենին պիտի յանձնուի:

Յօդ. 32. — Ամբաստանուած նախարարներու դատաւարութիւնը մասնաւոր օրէնքով պիտի որոշուի:

Յօդ. 33. — Իրենց պաշտօններէն դուրս և սոսկ իրենց անձին վերաբերեալ ամէն կարգի

գաւերու մէջ նախարարները միւս Օսմանցի անհատներէն ընտւ տարբերութիւն չունին: Այս կարգի գործերու դատաւարութիւնը պատկանեալ ընդհանուր դատարանին կողմէ կը կատարուի:

Յօդ. 34. — Այն նախարարը որուն Բարձր. Ատենին ամրաստանիչ ճիւղին կողմէ ամբաստանուած ըլլալուն մասին որոշում տրուած է, մինչև որ անպարտ չհանդիսանայ, նախարարութիւն պիտի չկրնայ ընել:

Յօդ. 35. — Նախարարներու և Երեսփոխանական ժողովին միջև անհամաձայնութեան առարկայ եղած խնդիրներէ մէկուն ընդունուելու պարագային, երբ նախարարները պնդեն և Երեսփ. ժողովին կողմէ ձայներու մեծամասնութեամբ և բացատրողական պատճառներու յայտնուով բացարձակապէս կրկին անգամ մերժուի, Վեհ. Կայսրը միայն կրնայ նախարարը փոխել և կամ ի նուրոյ, օրինական պայմանաւորման միջոցին ընտրուելու պայմանաւ, լուծել Երեսփ. ժողովը:

Յօդ. 36. — Խորհրդարանին չգու մարուած ատենները Պետութիւնը վտանգէ մը և կամ ընդհանուր ապահովութիւնը վնասէ մը զերծ պահելու համար երբ հարկեցուցիչ

պատճառ մը ըլլայ, և այս մասին դրուելիք օրէնքին խորհրդակցութեան համար երբ ժողովին հրաւիրման և գումարման ժամանակ չըլլայ, Յաճմանագրութեան տրամադրութեանց հակառակ չըլլալու պայմանաւ, Նախարարաց Խորհրդոյ կողմէ տրուած որոշումները, մինչև Երեսփ. ժողովին գումարումով տրուելիք որոշումը, կայս. Իրատէով առժամապէս օրէնքի ոյժ կ'ունենան:

Յօդ. 37. — Նախարարներէն իւրաքանչիւրը՝ երբ որ փափաքի, իրաւունք ունի երկու ժողովներու մէջ և գտնուելու կամ՝ իր տրամադրութեան ներքեւ գտնուող գլխաւոր պաշտօնեաներէն մին իր կողմէ փոխանորդ պահելու, և ճառախօսութեան մէջ՝ անդամներուն վրայ առաջնութիւն ունենալու:

Յօդ. 38. — Խնդրոց բացատրութեան համար երբ Երեսփ. ժողովին մէջ մեծամասնութեամբ որոշուի նախարարներէն մէկուն ներկայութիւնն և երբ հրաւիրուի, անձամբ ներկայ գտնուելով, կամ իր տրամադրութեան տակ գտնուող գլխաւոր պաշտօնեաներէն մէկն ղրկելով, ըլլալիք հարցումներուն պիտի պատասխանէ, և կամ եթէ պէտք տեսնէ, իրաւասութիւն պիտի ունենայ պատաս-

խանատուութիւնը վրան առնելով պատասխանը յետաձգելու:

Պ Ա Շ Տ Օ Ն Ե Ա Ն Ե Ր Ը

Յօդ. 39. — Բոլոր պաշտօնեաներն ըստ կանոնի որոշուելիք պայմաններու վրայ իրենց կրցած և արժանի համարուած պաշտօններուն պիտի ընտրուին, և ըստ այսմ՝ ընտրուած պաշտօնեաներ մինչև որ չտուգուի թէ օրինապէս պաշտօնակ ըլլալու առթիւ եղող ընթացքի մը մէջ գտնուած են, և կամ Պետութեան տեսակետով անհրաժեշտ պատճառ մը չտեսնուի, չեն կրնար պաշտօնակ ըլլալ, կամ փոխուիլ: Բարեւք ընթացքի և ուղղամտութեան տէր եղողներ և Պետութեան կողմէ հարկեցուցիչ պատճառի համաձայն հրաժարողներ, ինչպէս որ ցոյց պիտի տրուի մասնաւոր կանոնին մէջ, յառաջացման, հանգստեան և անպաշտօն վիճակի ամսաթիւ շահններու պիտի արժանանան:

Յօդ. 40. — Ամէն պաշտօնէի պարտականութիւնը մասնաւոր կանոնով պիտի որոշուի: Ուստի ամէն պաշտօնեայ իր պարտականութեան շրջանակին մէջ պատասխանատու է:

Յօդ. 41. — Պաշտօնեան պէտք է որ յար-

գէ իր գերադասն և հնազանդի անոր Բայց հնազանդութիւնն օրէնքին որոշեալ սահմանին յատուկ է։ Օրէնքի հակառակ գործերու մէջ գերադասին հնազանդութիւնը՝ պատասխանատուութենէ ազատելու չկրնար նպաստել։

ԽՈՐՀՐԳԱՐԱՆ

Յօդ. 42. — Խորհրդարանը՝ Մերակայաւ և Երեւոյ, Ժողով անուանելով իրարմէ տարբեր երկու ժողովներ կը պարունակէ։

Յօդ. 43. — Խորհրդարանին երկու ժողովներն ամէն տարի Նոյեմբի սկիզբէն կը գումարուին, և Կոյս. Իրատեով կը բացուին, և Մարտի սկիզբը դարձեալ Կոյս. Իրատեով կը փակուին։ Այս ժողովներէն մէկը՝ միւսին չգումարուած տառերը նիստ չկրնար գումարել։

Յօդ. 44. — Պետութեան կողմէ երբ պէտք տեսնուի, վեհ. Կոյսը կրնայ Խորհրդարանը ժամանակէն առաջ բանալ և որոշեալ ժամանակամիջոցին գումարումները կրճատել և կամ երկարածել։

Յօդ. 45. — Խորհրդարանին բացման օրը վեհ. Կոյսեր և կամ իր կողմէն փոխանորդաբար Մեծ-Եպարքոսին ներկայութեամբ և

Պետական նախարարներուն ու երկու ժողովներուն բացումը կը կատարուի և ընթացիկ տարւոյն մէջ Պետութեան ներքին վիճակին և արտաքին յարաբերութեանց և յաջորդ տարւոյն մէջ ձեռք առնուիլը պէտք տեսնուած միջոցներուն և ձեռնարկութեանց մասին Կոյս. Գահաճառ մը կը կարդացուի։

Յօդ. 46. — Խորհրդարանի անդամակցութեան ընտրուած և կամ՝ նշանակուած անձերը Ժողովի բացման օրը Մեծ-Եպարքոսին ներկայութեանը, և երբ բացականեր կը գտնուին, իրենց պատկանած ժողովն ամիսըջացած տառն նախագահներու ներկայութեանը, երդում՝ պիտի բռնէ վեհ. Կոյսեր և հայրենիքին հաւատարիմ գտնուելու և Հիմնական Օրէնքին տրամադրութիւններն և իրենց յանձնուած պաշտօնը յարդելու, և անոր հակառակը գործելէ զգուշանալու համար։

Յօդ. 47. — Խորհրդարանին անդամներն ազատ են իրենց կարծիքն և քուէն տալու և անոնցմէ ոչ մէկն ուէէ խոստումի և հրահանգի տակ չկրնար մնալ և թէ՛ իր տուած քուէներէն և թէ՛ Ժողովին Խորհրդակցութեանց պահուն յայտնած կարծիքներուն

համար ջուէ կերպով չկրնար ամբաստանուել, ի ըստ առեալ երբ ժողովին ներքին կանոնադրութեան հակառակ կը վարուի և այս պարագային նոյն կանոնադրութեան տրամադրութեանց համաձայն գործադրութիւնը կը կատարուի:

Յօդ. 48. — Խորհրդարանին անդամներէն մէկը՝ երբ իր պատկանած մարմնոյն անդամներուն երկու երրորդին ըստ արձակ մեծամասնութեամբ որոշուի թէ նենդութեան և Սահմանադրութիւնը ջնջելու ստորնութեան յանցանքներէն մէկով ամբաստանուած է և կամ բանտարկութեան և քստրի արժան պատիժի դատապարտուած է, անոր անդամակցութեան իրաւունքը կը կորսնցնէ և այս գործերուն դատաւարութիւնն և պատիժի սահմանումը պատկանեալ դատարանին կողմէ կը տեսնուի և կը վճռուի:

Յօդ. 49. — Խորհրդարանին իւրաքանչիւր անդամ իր քուէն անձամբ կու տայ, և ամէն մէկը խորհրդակցութեան մէջ դասուած մէկ խնդրը մերժելու կամ ընդունելու մասին քուէ տալէ ձեռնպահ մնալու իրաւունք ունի:

Յօդ. 50. — Անհատ մը՝ յիշեալ երկու ժողովներէն երկուքին մէկէն չկրնար անդամակցիլ:

Յօդ. 51. — Խորհրդարանին մարմիններուն երկուքն ալ՝ զինքը կազմող անդամներուն կէսէն մէկ աւելի երբ չգտնուի, խորհրդակցութեանց չսկսուիր, և բոլոր խորհրդակցութիւններն երկու երրորդի մեծամասնութիւն չգոյացած գործերուն մէջ ներկայ անդամաց անմիջական մեծամասնութեամբ որոշում կը տրուի և երբ քուէի հաւատարմութիւն տեղի ունենայ, նախագահն երկու ձայն կ'ունենայ:

Յօդ. 52. — Մարդ մը երբ իր անձին յատուկ դատին համար Խորհրդարանին երկու մարմիններէն մէկուն աղերսագիր տայ, և հաստատուի որ նախապէս պատկանեալ Պետական պաշտօնէից և կամ այդ պաշտօնէից ձեռնհաս ատեանին դիմած չէ, տուած աղերսագիրը կը մերժուի:

Յօդ. 53. — Ինչպէս որ նոր օրէնք հաստատելու և կամ գտնուած օրէնքներէն մէկուն բարեփոխութեան առաջարկութիւնը նախարարաց Խորհուրդին կը վերաբերի, Ծերակոյտն և Նրեստի, Ժողովն ալ իր որոշեալ պարտականութեան շրջանակին մէջ գտնուած խնդրոց համար օրէնք սահմանելու և կամ գտնուած օրէնքներէն մէկին բարեփոխութիւնը խնդրելու իրաւունք ունենալով, նա-

խապէս Մեծ Էպարքոսութեան միջոցաւ Ասյոսերական արտօնութիւն պիտի ստացուի, և երբ Ասյոս Իրատէ շնորհուի, պատկանեալ պաշտօնատուններէն տրուած բացատրութեանց և մանրամասնութեանց վրայ օրինագիծ երուն պատրաստութիւնը Պետական Խորհուրդին կը յանձնուի:

Յօդ. 54. — Պետական Խորհուրդի խորհրդակցութեամբ կազմուած օրինագիծերը երեսփ. Ժողովին մէջ, յետոյ Ծերակոյտին մէջ քննուելէն և ընդունուելէն ետքը, երբ գործադրութեան Ասյոս Իրատէն շնորհուի, երբ օրէնք կը գործադրուի և այս Մարմիններէն մէկուն մէջ վերջնականապէս մերժուած օրինագիծը նոյն տարւոյն նստաշրջանին մէջ կրկին խորհրդակցութեան առարկայ կ'ըլլայ:

Յօդ. 55. — Օրինագիծ մը նախ երեսփ. Ժողովին մէջ, յետոյ Ծերակոյտին մէջ յօդուած առ յօդուած կը կարդացուի և իւրաքանչիւր յօդուածին քուէ տրուելով մինչև որ մեծամասնութեամբ չորոշուի և որոշումէն ետքը ամբողջութեանը համար կրկին մեծամասնութեամբ որոշում չտրուի, ընդունելի չըլլար:

Յօդ. 56. — Նախարարներէն և կամ

անոնց կողմէ ղրկուած փոխանորդներէն և կամ իրենց անդամներէն չեղող, կամ պաշտօնապէս կոչուած պաշտօնեաներէն չեղող ոչ մէկ անձ թէ՛ մնայուն կերպով և թէ՛ հասարակութեան մը կողմէ փոխանորդաբար խնդիր մը յայտնելու համար, եթէ եկած ըլլայ, Ժողովները բնաւ պիտի չընդունին և անոնց յայտարարութիւնները մօտիկ պիտի չընեն:

Յօդ. 57. — Ժողովներուն խորհրդակցութիւնները Թուրք լեզուով կ'ըլլան և խորհրդակցութեան առարկայ եղող օրինագիծերուն պատճէնները տպագրուելով խորհրդակցութեան օրէն տուած անգամաց կը բաժնուին:

Յօդ. 58. — Ժողովներու մէջ տրուած քուէները կա՛մ անուշով, կա՛մ յատուկ նշանով և կա՛մ գաղանի կ'ըլլան: Գողտնի քուէաւրկութեան եղանակին գործադրութիւնը ներկայ անգամաց քուէից մեծամասնութեան որոշումէն կախեալ է:

Յօդ. 59. — Ամէն Ժողովի ներքին կարգապահութիւնը միայն իր նախագահին կողմէ կը գործադրուի:

Մ Ե Ր Ա Վ Ո Յ Տ

Յօդ. 60. — Ծերակոյտին նախագահն և անդամներու առաւելագոյն թիւը՝ երեսփ.

Ժողովին մէկ երրորդ մասը չանցնելու պայմանաւ ուղղակի վ.ե.հ. կայսեր կողմէ կանոնաւորուին:

Յօդ. 61. — Ծերակոյտի անդամ անուանուելու համար պէտք է որ մեծ գործերով հանրութեան վստահութեան արժանի և Պետական գործոց մէջ բարւոք ծառայութիւններով հանրածանօթ անձերէ ըլլայ և 40 տարեկանէ վար չըլլայ:

Յօդ. 62. — Ծերակոյտի անդամակցութիւնը ցկեանս է: Այս պաշտօններուն կ'որոշուին յարմարագոյններն անոնց, որոնք նախարարութեան, կուսակալութեան, բանակի հրամանատարութեան, գաղապէրութեան, դեսպանութեան, պատրիարքութեան և բաւոնապետութեան պաշտօններէ ելած անձինք են, ու նաեւ ծովային և ցամաքային ֆերիգներն և պէտք եղած հանգամանքները կրող անձեր: Իրենց կամքով Պետութեան ուրիշ պաշտօններու ընտրութենէն չեն կրնար անդամակցիլ:

Յօդ. 63. — Ծերակոյտին անդամակցութեան ամսականը 10,000 զրշ. է: Ուրիշ անուամբ գանձէն թողակաւորուած անդամին ամսականն և ռոճիկն եթէ 10,000 զրշ.է վար

է, նոյն չափին կը վերածուի և եթէ 10,000 զրշ. և կամ աւելի է կը հաստատուի:

Յօդ. 64. — Ծերակոյտը՝ երեսփ. ժողովէն տրուած օրէնքներն և ելմտացոյցի օրինաբօծերը կը քննէ, և եթէ ասոնց մէջ սկզբունքով կրօնական գործոց և վ.ե.հ. Սուլթանին կայս. իրաւունքներուն և ազատութեան և Սահմանագրութեան տրամադրութեանց և Պետութեան երկրին ներքին ազատչութեան և հայրենիքին պահպանութեան և պաշտպանութեան միջոցներուն և հանրային բարոյականին ֆեսա բերող բան մը տեսնէ, իր տեսութիւններն աւելցնելով կամ վերջնականապէս բարեփոխելով և որոտգրելով երեսփ. ժողովին կը վերադարձնէ և ընդունած օրինագիծերը վաւերացնելով Մեծ-Ե գաղթատութեան կը մատուցանէ և ժողովին ներկայացուած աղերսագիրները քննելով, երբ պէտք տեսնէ, իր տեսութիւններով միասին Մեծ-Ե պարբրութեան կը ներկայացնէ:

ԵՐԵՍՓՈՒՆԱՆԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ.

Յօդ. 65. — Երեսփ. ժողովին անդամաց թիւն Օսմանեան հպատակ ամէն 50,000 էրիկ մարդու վրայ մէկ անձ հաշուելով կը կազմուի:

Յօդ. 66. — Ընտրական գործը գաղտնի քուէարկութեան վրայ կը հիմնուի. Գործադրութեան եղանակը յատուկ օրէնքով պիտի որոշուի:

Յօդ. 67. — Երեսփ. Ժողովին անդամ ըլլալու համար կառավարական պաշտօնեայ ըլլալու չէ: Սակայն նախարարներէն ընտրուածներ կրնան անգամակցիլ և երբ ուրիշ պաշտօնեաներէն մէկն երեսփոխան ընտրուի, ընդունիր կամ ոչ իր ձեռքն է: Բայց երբ կ'ընդունի, պաշտօնէն կը հրաժարի:

Յօդ. 68. — Երեսփ. Ժողովի անդամ չեն կրնար ընտրուիլ 1. — Օսմ. հպատակ չեղողներ: 2. — Մասնաւոր կանոնին համաձայն օտար ծառայութեան մէջ գտնուելու առանձնաշնորհում ունեցողներ: 3. — Թուրքերէն չգիտցողներ: 4. — 30 տարին չըրացողներ: 5. — Ընտրուած պահուէն սպասաւոր եղողներ: 6. — Մանկութեամբ դատապարտուելով պատուոյ վերահաստատում չունեցողներ: 7. — Զեղծ ընթացք ունեցողներ: 8. — Արգելումը վճռուած, սակայն արգելքը չվերացուածներ: 9. — Փաղաքային իրաւունքներէ զրկուածներ: 10. — Իրենց օտար հպատակ ըլլալը պնդողներ: Զորս տարիէն ետքը տեղի

ունենալիք ընտրութեանց մէջ երեսփոխան ըլլալու համար Թուրքերէն կարգալ և ըստ կարելւոյն գրել գիտնալ պայման է:

Յօդ. 69. — Երեսփոխանական ընդհանուր ընտրութիւնները 4 տարին մէկ անգամ տեղի կ'ունենան, և իւրաքանչիւր երեսփոխանին պաշտօնավարութեան շրջանը թէ և 4 տարի է, սակայն կրնայ վերընտրուիլ:

Յօդ. 71. — Երեսփոխաններու ընդհ. ընտրութիւնը Ժողովին առաջին գումարումէն, Նոյ էն, առնուազն 4 ամիս առաջ կը սկսի:

Յօդ. 71 — Երեսփ. Ժողովին իւրաքանչիւր անգամը զինքը ընտրող շրջանակին առանձին փոխանորդը չէ, այլ բոլոր Օսմանցիներուն փոխանորդը կը նկատուի:

Յօդ. 72 — Ընտրողներն ընտրելի երեսփոխաններուն իրենց պատկանած շրջանակին նահանգին բնակիչներէն պարտաւոր են ընտրել:

Յօդ. 73 — Եթէ Կոյս. Իրաւէով Երեսփ. Ժողովը լուծուի և ցրուի, մինչև 6 ամիսէն գումարուելու պայմանաւ, ընդհանուր երեսփոխաններուն ինտրոյ ընտրութեան պիտի սկսուի:

Յօդ. 74. — Երեսփ. Ժողովոյ անդամներէն մէկն եթէ մեռնի, կամ օրինաւոր հարկեցուցիչ պատճառ մը ունենայ, կամ երկար տաեն ժողովներու չյաճախէ, կամ հրաժարից կամ դատապարտուելով և կամ պաշտօն մը ստանձնելով չլինար Ժողովոյ անդամակցիլ, անոր տեղն ուրիշ մը կ'որոշուի: Այս ընտրութիւնը պէտք է հասնի մինչև յաջորդ նիստը:

Յօդ. 75. — Երեսփոխաններու բաց մնացած տեղերուն համար ընտրելի անդամներուն պաշտօնը պիտի տեսէ մինչև յաջորդ ընդհ. ընտրութեան տառնը:

Յօդ. 76. — Իւրաքանչիւր երեսփոխանի 20,000 զրշ տարեկան և 5,000 զրշ ամսական թոշակ պիտի վճարուի պետական գանձէն, նաև քաղաքային օրինաց համաձայն, երթ ու դարձի համար ճամբու ծախք պիտի վճարուի:

Յօդ. 77. — Երեսփ. Ժողովոյ նախագահութեան Ժողովին կողմէ մեծամասնութեամբ երեք, երկրորդ և երրորդ նախագահներու ալ՝ երեքական անձ, այն է ինն անձ կ'ընտրուին և Այստեղ ներկայացուելով, անոնցմէ մին նախագահութեան, և երկուքը նախագահի փոխանորդութեան Այս. Իրատելով կ'ընդունուին, և անոնք պաշտօն կը վարեն:

Յօդ. 78. — Երեսփ. Ժողովոյ խորհրդակցութիւնները տեղի պիտի ունենան հրապարակաւ: Սակայն կարեւոր պատճառով մը խորհրդակցութիւնները դռնփակ կատարելու համար եթէ նախադրանքու և կամ Երեսփ. Ժողովոյ անդամներէն 15 անձերու կողմէ առաջարկ մը ըլլայ, Ժողովին գումարուած տեղը կը պարպուի, ուր երեսփոխանները միայն կը մնան, և այդ առաջարկն ընդունելու և կամ մերժելու համար ձայներու մեծամասնութեան դիմում կ'ըլլայ:

Յօդ. 79. — Երեսփ. Ժողովին գումարմանը միջոցին, անդամներէն մին ձերբակալուելով չդատուիր, ցորչափ ամբաստանուելու համար բաւական պատճառ մը գտնուիլը Ժողովին կողմէ մեծամասնութեամբ որոշուած չէ և կամ այդ անդամը յանցանք մը և կամ ոճիր մը գործելու միջոցին և կամ ետքը բռնուած չէ:

Յօդ. 80. — Երեսփ. Ժողովը կը խորհրդակցի իրեն յանձնուած օրէնքի ծրագիրներուն վրայ: Ասոնց մէջ ելմտական գործերու և Սահմանադրութեան վերաբերեալ արամադրութիւնները կը մերժէ, կ'ընդունի և կամ կը բարեփոխէ, և, ինչպէս որ ընդհանուր

ծախքերու ելմտացոյցի կանոնադրին մէջ ցոյց տրուած է, Երեսփ. ժողովին մէջ մասնաւորամասնութեամբ քննուելէ ետքը, անոր քառակուսութեան մասին նախարարներու հետ որոշում կը տրուի, և ասոր դէմ՝ ցոյց տրուած հատոյթներուն սրահին և քանակը բաշխելն ու հայրթայրթելն ալ նախարարներու հետ միասին կ'որոշեն:

Տ Ե Ս Ս Ե Ս Ս Ս

Յօդ. 81. — Մասնաւոր օրինաց համաձայն կառավարութեան կողմէ կարգուած և Պէր-Բ Ե Շէրէֆ տրուած հաքիմները չեն հրաժարեցուցուիր, բայց անոնց կողմէ մատուցուած հրաժարականը կ'ընդունուի Մասնաւոր օրէնքի մը համաձայն հաքիմներուն յաւաքիմութիւնները, անոնց պաշտօններուն փոփոխութիւնները տեղի կ'ունենան, հանգըտեան կը կոչուին, և իրենց գործած մէկ յանցանքին համար դատապարտութիւն կրելով պաշտօնանկ կ'ըլլան: Հաքիմներէն, ինչպէս նաև դատական պաշտօնեաներէն պահանջուած հանգամանքը վերոյիշեալ կանոնը ցոյց կու տայ:

Յօդ. 82. — Դատարաններու մէջ ամէն տեսակ դատաւարութիւն հրապարակաւ տե

ղի պիտի ունենայ և արտօնուած է վճռագիրներ հրատարակել, Բայց և այնպէս Օրինագիրքին մէջ ցոյց տրուած պատճառներով դատարանները կրնան դատաւարութիւնները դադարեցնել:

Յօդ. 83. — Իւրաքանչիւր անհատ կրնայ իր իրաւունքը պաշտպանել հարկ տեսած օրինաւոր ուէ միջոցով:

Յօդ. 84. — Դատարան մը՝ իր պարտաւորութիւնն եղած մէկ դատը տեսնելէ չկրնար ետ կենալ, Նաև մէյ մը դատ տեսնելէ և կամ անոր համար պէտք եղած նախնական քննութիւն մը սկսելէ ետքը չեն կրնար դադարեցնել և կամ դատը տեսնելէ ետ կենալ, Ի բաց առեալ այն պարագան երբ դատախազը դատաւարութենէ քաշուի Սլոու հանդերձ պատժոյ վերաբերեալ դատերու մէջ կառավարութեան վերաբերեալ օրինական իրաւանց դարձադրութեան համար դատաւարութիւնը կրկին տեղի կ'ունենայ:

Յօդ. 85. — Ուէ դատ մը իր պատկանած դատարանին մէջ կը տեսնուի Անհատներու և կառավարութեան մէջ տեղի ունեցած դատերը տեսնել ընդհանուր դատարաններու անկ է:

Յօդ. 86. — Դատարարներն ունեն անհատական մասնավոր իրավունքներ:

Յօդ. 87. — Շեքի դատերը՝ Շեքի դատարաններու առջեւ, իսկ Նիւ-Յիքի դատերը Նիւ-Յիքի դատարաններու առջեւ կը տեսնուին:

Յօդ. 88. — Դատարարներու անհատական իրավունքները, անոնց պարտաւորութիւններուն բաժանումներն և դատաւարներուն յատկացուելիք թշուառ օրինաց համաձայն պիտի ըլլայ:

Յօդ. 89. — Ինչ անունով որ ալ ըլլայ, ունենաւոր գործեր տեսնելու համար որոշեալ դատարաններէն զտա, բացարձակապէս ներքի չէ արտասովոր դատարան մը և կամ՝ վճիռ տալու ձեռնհասութիւն ունեցող յանձնաժողով մը կազմել: Սակայն որոշուած օրէնքին համաձայն, կարելի է խնամակալ և իրաւարար կարգել:

Յօդ. 90. — Ունենաւոր մը թէ՛ դատաւորի պաշտօն և թէ՛ Պետութեան ուրիշ մէկ թշուառաւոր պաշտօն մը միանգամայն չկրնար ստանձնել:

Յօդ. 91. — Պատժական դատերու մէջ հանրային իրաւունքը պաշտպանելու համար ընդհանուր դատախազներ պիտի դառնան և

անոնց պաշտօնն ու անսխալ ճաններն ըստ օրինի պիտի որոշուին:

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ԱՏԵԱՆ

Յօդ. 92. — Բարձրագոյն Ատեանը կը բաղկանայ 30 անդամներէ. 10ը Ծերակոյտէն, 10ը Պետական Խորհրդէն և 10ը Վճարեկ և Վերաբնիշ Ատեաններու նախագահներէն և անդամներէն կ'ընտրուին քուէով: Բարձր Ատեանը կայս. Իրաւով Ծերակոյտի պաշտօնատան մէջ կը գումարուի տմէն անգամ, երբ հարկ ըլլայ Այս ատեանին պաշտօնն է տեսնել դատերն ոյն անձներուն, որոնք համարձակած են Վճարեկ Ատենի նախագահներուն, անդամներուն, ինչպէս նաեւ կայսերական անձին և իրաւանց դէմ գործել, և Պետութիւնը վտանգաւոր վիճակի մը ենթարկել:

Յօդ. 93. — Բարձր Ատեանը կը բաժնուի ամբաստանիչ և վճարող ճիւղերու: Ամբաստանիչ Ատեանը կը բաղկանայ 9 անդամներէ, որոնց 3ը Ծերակոյտէն, 3ը Վերաբնիշ և 3ը Վճարեկ դատարաններու, և 3ը Պետական Խորհրդոյ անդամներէն քուէարկութիւնով ետմը պիտի առնուին:

Յօդ. 94. — Այս ատեանն երկու երրոր-

դի մեծամասնութեամբ կ'որոշէ ամբաստան-
ուած անձին յանցապարտ ըլլալը կամ ոչ:
Ամբաստանիչ ատեաններու մէջ գանուող
անդամները վճռատու դիւանին չեն կրնար
անդամակցել:

Յօդ. 95. — Վճռատու դիւանը կը բաղ-
կանայ 21 անդամներէ, որոնց 7ը Ծերակոյ-
տէն, 7ը Վերաքննիչ և Վճռարեկ Ատեաննե-
րէն և 7ը Պետական Խորհրդոյ նախագահնե-
րէն ու անգամներէն կ'ընտրուի և պաշտօն
ունի Ամբաստանիչ Ատենի կողմէ գաղտնա-
բութիւնն հարկ տեսնուած դատերն երկու
երրորդի մեծամասնութեամբ վերջնականա-
պէս և օրինաց համաձայն տեսնել: Տրուած
վճիռներն ո՛չ կը վերաքննուին և ո՛չ կը բե-
կանին:

ՆԼՆԵՄՏԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Յօդ. 96. — Տուբբ չորսիւր, չբաշ-
խուիւր և չգանձուիւր մինչև օր Պետութեան
կողմէ օրէնքով չորոշուի:

Յօդ. 97. — Պետութեան պիւտճէն վեր-
ի վերոյ եղած հասոյթներն ու ծախքերը ցոյց
կու տայ, և որուն յենլով կը տրուին կը
բաշխուին և կը գանձուին տուրքերը:

Յօդ. 98. — Պիւտճէն այսինքն ընդհա-

նուր հաւասարակշռութեան օրէնքը Խորհրդ-
դարանին մէջ կը քննուի, յօդուած առ յօդ-
ուած և ենթադրական նկատուած հասոյթ-
ներուն ու ծախքերուն մանրամասնութիւնը
պարունակող ցուցակներ ըստ օրինի ցոյց
տրուած նմոյշներուն համաձայն զանազան
մասերու կը բաժնուին, և ասոնց խորհրդակ-
ուծիւնը կ'ըլլայ հատուած առ հատուած:

Յօդ. 99. — Որպէս զի ելեմտացոյցն որս-
շեալ տարւոյն մէջ գործադրուի, օրինազիծը
Խորհրդարանին բացուելէն անմիջապէս ետքը
կը ներկայացուի Նրեափ. Ժողովին:

Յօդ. 100. — Նշմանացոյցէն դուրս Պե-
տական ստացուածքէն ծախք ընել ներելի չէ,
սակնց մասնաւոր օրէնքի:

Յօդ. 101. — Խորհրդարանի պահուն, ար-
տասովոր ստիպողական պատճառներու հա-
մար, եթէ հաշուեկշիռէն դուրս անհրաժեշտ
պէտք մը տեսնուի, պատասխանատուութիւ-
նը Նախարարաց Խորհուրդին պատկանելուն
և Խորհրդարանին բացուելէն անմիջապէս
ետքը ծախքերու համար օրինական ծրագիրը
Խորհրդարանին տրուելու պայմանաւ, այդ
ծախքերուն վճարմանը համար պէտք եղած
գումարները Վեհ. Կայսեր հրամանով և

կայս. Իրատեով կը հայթայթուին ու կը վճարուին:

Յօդ. 102. — Ելեմուացոյցի օրէնքի գործադրութիւնը մէկ տարուան համար է: Մէկ տարիէն աւելի այդ օրէնքը չկիրարկուիր: Սակայն ինչ ինչ արտասովոր պարագաներու մէջ, եթէ Երեւոփ, Ժողովը լուծուի, առանց ելեմուացոյցի մասին որոշում տալու, Նախարարաց Խորհուրդը կայս. Իրատեով կրնայ նախորդ տարուան ելեմուացոյցը գործադրելու որոշումը տալ և մինչեւ Երեւոփ, Ժողովին յաջորդ գումարումը կ'երկարաձգուի:

Յօդ. 103. — Վերջնական հաշիւներն իրենց սրոշուած տարւոյն հասոյթով և անոր ծախքէն առաջ եկած գումարու մներուն բուն քսնակութիւնը կը յայտնէ և ասոր ձևն ալ բնագիշտութիւնը ելեմուացոյցի օրինաց պիտի համաձայնէ:

Յօդ. 104. — Վերջնական հաշիւներն օրինագծով որոշուած տարւոյն լրանալէն մինչեւ 4 տարի պիտի ներկայացուի Խորհրդարանին:

Յօդ. 105. — Հաշիւներու դիւան մը պիտի կազմուի, որուն պաշտօնն է Պետութեան հասոյթը ստանալու և ծախսելու պաշտօն ու-

նեցողներու հաշիւները տեսնել և պաշտօնատուններու կողմէ ներկայացուած տարեկան հաշիւները քննելով, քննութեանց և դիտողութեանց ամփոփումն ամէն տարի յատուկ պաշտօնագրով մը Երեւոփ, Ժողովոյ ներկայացնել: Այս գիւշանն ամէն երեք ամիսն անգամ մը ելեմուական վիճակը նախարարաց Նախագահին միջոցաւ պաշտօնագրով մը պիտի ներկայացնէ Վեհ. կայսեր:

Յօդ. 106. — Հաշիւներու դիւանին անգամները 12 հոգիներէ պիտի բաղկանան և կայս. Իրատեով ցկեանն պաշտօնի վրայ պիտի մնան, ցորչափ Երեւոփ, Ժողովէն մեծամասնութեամբ անոնց պաշտօնանկ ըլլալը չհաստատուի:

Յօդ. 107. — Հաշուակալութեան դիւանին անգամներու պարտաւարութիւններն առանց հրաժարելու, փոփոխելու, պաշտօնի բարձրացումի եղանակներն և հանգստեան կոչուելու պայմաններն և դիւաններ կազմելու պայմանները մասնաւոր օրէնքով մը պիտի որոշուին:

ՆԱՀԱՆԳՆԵՐ

Յօդ. 108. — Նահանգներուն վարչութեան եղանակն արտօնութեանց իրաւաստ-

թեան ընդարձակման և պարտաւորութեանց վրայ հիմնուած ըլլալով, անոնց աստիճանները մասնաւոր օրէնքով մը պիտի որոշուին:

Յօդ. 109. — Նահանգներու, գաւառներու և գաւառակներու մէջ Վարչ. ժողովները ինչպէս նաեւ տարին անգամ մը նահանգներու կեդրոնին մէջ գումարուած Լնդհ. ժողովի անդամներուն ընտրութեան եղանակը մասնաւոր կանոնով մը պիտի ընդարձակուի:

Յօդ. 110. — Նահանգներու Լնդհ. ժողովներու պաշտօնը պիտի ըլլայ, ինչպէս որ մասնաւոր կանոնով մը պիտի բացատրուի, ճամբաներու շինութեան, վարկի սնտուկներու հաստատութեան, արուհտից, վաճառականութեան և երկրագործութեան գլուխութիւններ տալու նման հանրագումարներու վերաբերեալ խիղիւրներու համար, և հանրային կրթութիւնը տարածելու նման խորհրդակցութիւններ ընել: Նաեւ տուրքեր բաշխելու, գանձելու և անոնց գործադրութեանց մասին տրուած կանոններու հակառակ տեղի ունեցած արարքը հաղորդելու պատկանեալ իշխանութեան և զանոնք բարեփոխելու համար բողոքելու իրաւաւորութիւնը պիտի ունենայ:

Յօդ. 111. — Ամէն գաւառի մէջ ամէն ազգ թաղային ժողով մը պիտի ունենայ, որ բարեգործական նպատակներու յատկացուած շէնքերու, կալուածներու, գրամներու հասոյթները վագֆի յատուկ պայմաններով և սովորութեան համաձայն ծախսելն որոշեալ բարենպաստի գործերուն: Կտակուած գոյքերուն կտակագրութեան մէջ գրուածին համաձայն, կտակընկալին տրուելու և որբերու կանոնագրութեան համաձայն գործածուելու համար ամէն գաւառակի մէջ, ամէն ազգի հասարակութիւն իր ժողովը պիտի ունենայ, որ այս ժողովներուն տրուած մասնաւոր օրէնքներու համաձայն, իւրաքանչիւր ազգերէ ընտրուած անհատներէ պիտի բաղկանայ: Եւ այդ ժողովական իշխանութիւնն և նահանգներու Լնդհ. ժողովներն իրենց պատկանեալ պաշտօնատուներ պիտի ծանցնան:

Յօդ. 112. — Թաղապետական գործերը Պալայ և գաւառներու մէջ ընտրութեամբ կատարուած թաղապետական ժողովներով պիտի կարգադրուին: Եւ այս ժողովներու կազմութիւնը, պաշտօնն ու անդամներուն ընտրութեան եղանակը մասնաւոր օրէնքով մը պիտի որոշուին:

ՋԱՆԱԶԱՆ ՅՕԳՈՒԱԾՆԵՐ

Յօդ. 113. — Երբ երկրին մէկ կողմը խռովութիւն մը տեղի ունեցած ըլլալը հաստատող ապացոյցները տեսնուին, Կայս. Կառավարութիւնն իրաւասութիւն ունի այդ տեղն առժամեայ կերպով պաշարման վիճակի (Խռչէ Է Էօֆէէ) մէջ շէնելու: Պաշարման վիճակն երկրին օրինաց և կանոնաց առժամեայ դադարումը կը նշանակէ և պաշարման վիճակին ներքեւ դառնող տեղին վարչութիւնը մասնաւոր հրահանգով մը պիտի որոշուի: Այն անձերը որոնց կառավարութիւնն ապահովութիւնը խանգարած ըլլալն ստորիկանական քննութեամբ հաստատուի, անոնց Կայս. երկիրներէն արտաքսուիլը միախառն վէճ Կայսեր կը պատկանի:

Յօդ. 114. — Օսմ. սնհատներու ընդհանուրին կրթութեան նախակրթութիւնը պարտաւորիչ ըլլալով, անոնց աստիճաններն և մանրամասնութիւնները յատուկ օրէնքով մը պիտի որոշուին:

Յօդ. 115. — Սահմանադրութեան նոյն իսկ մէկ յօդուածն և ոչ մէկ պատճառով մը ու պատրուակով մը գործադրութիւնէ պիտի չդադրի:

Յօդ. 116. — Եթէ Սահմանադրութեան յօդուածներու ինչ ինչ արամադրութիւնները ժամանակին և վիճակին համաձայն բարեփոխելու ստիպողական պէտք տեսնուի, հետեւեալ պայմաններով կրնայ ըլլալ Լնչպէս՝ Կա՛մ՝ Նախարարաց Խորհուրդին, Կա՛մ՝ Ծերսկոյտին և Կա՛մ՝ Երեսփ. Ժողովին այդ բարեփոխութեան համար եթէ առաջարկ մը ըլլայ, նախ Երեսփ. Ժողովը կազմող անդամներուն երկու երրորդին որոշուով պէտք է ընդունին: Եւ այս ընդունելութիւնը դարձեալ Ծերսկոյտին երկու երրորդին մեծամասնութեամբ հաստատուելէ վերջ, եթէ անոր մասին Կայս. Իրատէ մը շնորհուի, օրինական փոփոխութիւնը գործադրելի՛ կ'ըլլայ: Եւ Սահմանադրութեան օրէնքին բարեփոխուիլն առաջարկած մէկ յօդուածը կը գործադրուի անփոփոխ, ցորչափ հարկ եղած օրինական խորհրդակցութիւններն եղած և Կայս. Իրատէն շնորհուած չէ:

Յօդ. 117. — Երբ օրինական արամադրութիւն մեկնել հարկ ըլլայ, եթէ դատական գործերու յատուկ է, անոր իմաստը սահմանել Վճռաբեկ Ստենին կը վերաբերի: Եւ եթէ քաղաքային վարչութեան կը վերաբերի՝

Պետական Խորհրդոյ, իսկ եթէ Սահմանա-
դրութեան յատուկ է, Ծերակոյտին կ'ընայ
մեկնել:

Յօդ. 118 — Այժմ գործադրուած կա-
նոններն և սովորութիւնները մինչեւ որ յա-
ռաջիկային գրուելիք օրէնքներով ու կանոն-
ներով չբարեփոխուին կամ չջնջուին՝ պիտի
կիրարկուին:

Յօդ. 119. — Խորհրդարանի վերաբերեալ
1293 տարւոյ Շէվկով 10 թուով առ ժամեայ
հրահանգներ պիտի գործադրուին միայն ա-
ռաջին անգամ մինչեւ որ աւարտի կազմուե-
լիք Խորհրդարանին նստաշրջանը, իսկ անկէ
վերջ պիտի չգործադրուի:

7 ՁԷՆԻՃՃԷ 1293

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

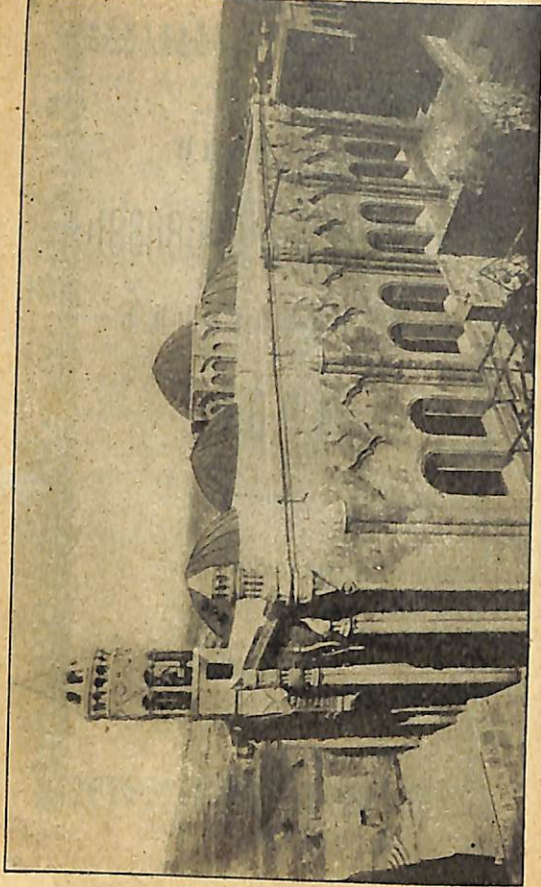
ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՕՐԱՅՈՅՅԻ

ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ

1909

Դ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Ուրախ Աւետարանական եկեղեցի

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ

Տառ Պատուէրներ Ամուսնացեալ Կանանց Համար

1. Զգուշացի՛ր պարտաւ և անօգուտ խօսքերէ ու խօսակցութիւններէ:
2. Արտաքին երեւոյթիդ մասին անհոգ մի՛ ըլլար բնաւ:
3. Միշտ շահագրգիռ եղի՛ր ամուսնոյդ աշխատութեան և ջանքերուն:
4. Ամուսնոյդ բարեկամներէն և ազգականներէն տեղի բարձր երեւոյթու ջանք մի՛ ըներ, և բարեկամ՝ եղի՛ր տնոնց:
5. Ամուսնոյդ մօր, քրոջ, հօրաքրոջ, ազգականաց և քու միջև տեղի ունեցած ոեւէ գժտութեան վրայ խօսք մի՛ բռնար անոր բարեկամներուն ու ազգականներուն:
6. Աւտօին կեանքի մէջ տեղի ունեցած չնչին բաներու համար անհանգիստ մի՛ ըներ ամուսինդ:
7. Շարունակ մի՛ դանգատիր այն փոքր ձախորդութեանց համար, զորոնք կեանքը իր հետ կը բերէ միշտ, ոյլ տրիւթեամբ ու համբերատարութեամբ հանդուրժէ՝ տնոնց:

8. Դժգոհութիւն կամ նախանձ մի՛ յայտ-
ներ ամուսնոյդ իր բարեկամներուն հետ ու-
նեցած յարաբերութեանց վրայ:

9. Շարունակ միայն զաւակներդ սիրելով,
անփոյթ մի՛ մնար ամուսնոյդ համար. այլ
անոր ալ հաւասար կերպով հոգ տա՛ր:

10. Վերջապէս մի՛ մոռնար թէ պէտք է
որ իր անստգլուտ ամուսին կամ մայր դուն
միայն անթերի ըլլաւ քու պարտաւորու-
թեանցդ մէջ: Ամուսնոյդ և ընտանիքիդ միւս
անդամներուն և ազգականներուն թերու-
թիւնները չտեսնելու զարկ:

Երես Մի՛ Տար

Եթէ ամուսնութեան սկիզբը մարդ մը
բաւական քաջութիւն և ինքզինքին վրայ
հակադէմ չունենայ արգիլելու համար իր
կնոջ՝ որ տան կառավարութեան սանձերը
ձեռքը չանցնէ և ասով անոր ստորին գերին
չըլլայ, ա՛լ բանը բուսած է: Մինչեւ վերջին
շունչը կնոջը լուծին տակ պիտի ապրի: Ամէն
լուսնալի օրերէն կախում ունի իմաստու-
թեան սկիզբը՝ տանը մէջ տէր ըլլալն է: Ամէն
տեղ և ամէն քաղաք վաղեմի սովորութիւն
մը օրէնքի կարգանքով է և շատ գոռուար

կ'ըլլայ այս սովորութիւնները փոխել: Եթէ
մարդս ամուսնութեան սեմին վրայ անձնա-
տուր ըլլայ, վա՛յ գլխուն: Կորսուած հոգէն
այլ եւս մատնաչափ մը ձեռք չկրնար անցնել:
Կնոջ սիրոյն, անոր և քու երջանկութեանդ
սիրոյն համար, սիրելի բարեկամ, չըլլայ որ
երես տաս ո՛չ կնոջդ և ո՛չ զաւակներուդ:
Զաւակներդ օր մը շնորհապարտ պիտի մնան
քեզի որ իրենց երես տուած չես, բայց կին
մը երբէք շնորհակալ չըլլար, այլ ներբուստ
գոհ կը մնայ և ա՛լ տւելի կը յարգէ քեզի:

Նախ 'ՔԵԿԷ'

Եթէ հաստատապէս համոզուած ես թէ
կը սիրես և կամ թէ պիտի սիրես այս ինչ
կամ այն ինչ կ'ընը, դեռ ճամբայ չելած՝ կա-
րելի եղածին չտփ տեղեկութիւններ քաղէ
իր վարքին վրայ, ընտանիքին և իր ընտանեաց
ընկերային և դրամական վիճակին վրայ: Աշ-
խատէ՛ իմանալ թէ ի՞նչ վարք ունէր գիշե-
րօթիկ դպրոցին մէջ և թէ ի՞նչ է իր տան մէջ:
Ապահով եղիր թէ քաջատու՛ղջ է (ամուսնու-
թեան մէջ երջանկութիւնեան համար անհրա-
ժեշտ է առողջութիւնը), և եթէ տեղեկու-
թիւններն աղէկ են, և ապագան այս կնոջ

ԳԵՏԱԿԱՆ
ԴՍԵ ԵԻՇԽԱՆՈՐԵ

62320-67

հետ անամպ երեւի, ա՛լ մի՛ վարանիր, որոշումդ տո՛ւր: Ամուսնութիւնը վիճակահանութիւն մըն է. թիւդ քաշէ՛, լինայ երթայ:

Մանիւթակ Թէ Վարդ

Երբիկ մարդուն պիտի ըսեմ թէ խաղաղութիւնն և տպահոյսութիւնն ամուսնութեան մէջ երջանկութեան գրաւականներն են: Ուրեմն չըլլայ որ կին մը ընտրես գեղեցիկ ըլլալուն համար, մանաւանդ երբ ինքն ալ գիտէ թէ գեղեցիկ է, և հազուադէպ է որ չգիտնայ, վասն զի միշտ պիտի տխրի որ իրեն կրկնեն թէ գեղեցիկ է. նախ՝ դուն, ասոր տարակոյս չկայ, և հաւանաբար ուրիշներն ալ: Գոնէ այս կէտը կասկածելի է: Ուրեմն մի՛ ամուսնանար վարդին հետ, որ փուշեր ունի, այլ նախամեծար համարէ՛ մնա նիշակը, որ հանդարտ և երկարատեւ սիրոյ նշանաբանն է:

Միտ Ջուարք

Ջուարթութիւնն և ուրախութիւնն ամուսնութեան մէջ երջանկութեան բանալիներն են: Կեանքը շատ լրջօրէն մի՛ տռներ, և

եթէ բարեկեցիկ ըլլալու բախտն ունիս, աշխատէ՛ որ էրիկդ ալ շատ լրջօրէն չըմբռնէ կեանքը: Երկուկդ ալ հազար ու մէկ փորձու. թեանց տեղի տուէք, վասն զի, աչքդ բաց, եթէ փորձութեանց դիմադրէք, ուրիշ տեղ կ'երթան և անգամ մըն ալ քու տունդ չեն երեւիր: Երկուքդ ալ գիտցէ՛ք որ երբ լեւան դադարթը հասնիք և պետք ըլլայ միւս կողմն իջնել, պիտի չթողուք ըսն մը, որուն վրայ կարող ըլլաք ցուիլ բացի այն հազար ու մէկ յիմարութիւններէն, զորոնք գործած էք: Օր մըն ալ պիտի գայ որ դուն և էրիկդ, վառարանին երկու կողմը փակուած, պիտի հանգչիք երկու թիկնաթառներու մէջ, որոնց քով դժուարութեամբ քայլելով պիտի երթաք: Առատ պաշար մը տամբարեցէ՛ք երկուստեք. դական տեսարաններու, սիրոյ, մոռացման, որպէս զի երբ օրերը տխուր կերպով կարծնան, զուարթ խօսակցութեան նիւթ ունենաք:

Անհատ Ալլալ

Ուղիղ չէ բռնադատել աղջիկ մը որ մեղ սիրէ և մեղի հետ ամուսնանայ անպատճառ: Պէտք է անոր նախասիրութիւնը, արժանապատուութիւնը նկատի առնել այս պարտ-

գային, Մարդկային ընկերութեան մէկ զարմանալի օխալն է ներելը, աչք գոցելն այր մարդուն անբարոյականութեան ու պատժել հանրային գաղափարները կենդանի պարագայի մէջ: Համակրութեան մղեալ, ո՛վ իմ սիրելի երիտասարդ բարեկամներս, կը ստիպուիմ՝ ըսել թէ չկայ մեղք մը որ երջանկութեանն աւելն ու քանդէ՝ քան կանանց հանդէպ գործուած աններելի յանցանք մը: Կնոջ պատիւը քաղաքակրթութեան իւրին, է ինքնին, տան ու մարդկութեան խորանն է աւար սիրտը, ու մէկը չկրնար այդ սեղանին վրայ իր պիղծ ձեռքերը տարածել առանց արգահատելի հետեւութեան մը: Աստուած եթէ չհատուցաներ այսօր կամ վաղը, գիտցէ՛ք թէ պիտի հատուցանէ վերջապէս Միշտ բարի սիրով ազնիւ վերաբերում մը ունեցէք պարկեշտ կենեան հանդէպ, և այն առեւ պիտի տեսնէք որ ձեր իսկ կեանքին վրայ այդ օէրը ըրած է մագական, ազնուացուցիչ ազդեցութիւն մը, որուն յարգը դժուարաւ պիտի գիտնաք:

Միշտ Մամուր

Մաքուր պահէ՛ սիրտդ և միտքդ, առողջ՝

մարմինդ, մաքուր ու յոտակ՝ կեանքդ, այնպէս որ երբ զգաս սիրոյ բարախելը լանջքիդ տակ, կարենաս, առանց կարմրելու գողտի կեանքի մը վերելումէն, համարձակութեամբ նայիլ աչքերուն այն ազնիւ աղջկան, որ սիրոյդ և հիացումիդ առարկան է, և որուն պարկեշտութեամբ կարենաս յայտնել, զրուցել անկեղծ սէրդ: Պէտք է վստահաբար գիտնալ թէ կնոջ մը կամ աղջկան մը հանդէպ եղած թշտամալքը սիրոյ մասին՝ ամբողջ իգական սեռին կը պատկանի: Ինչպէս որ կնոջ մը կողմէ գործուած յանցանք մը զգուցի կը նկատուի, նոյնչափ եւս աւելի այսպանելի է յանցանք մը, որ կը գործուի այր մարդէ մը կնոջ մը յանդէպ: Կարգ մը երիտասարդներ դժբախտաբար գէշ և անբարոյական ընկերակցութիւններ հաստատելով կանանց հետ, անկարող կ'ըլլան ու ըստովին անյարմար՝ ազնիւ և վեհաշուն ու ճշմարիտ սիրողներ ըլլալու: Ներելի չէ որ ո՛ր եւ է մարդ՝ կին մը կամ աղջիկ մը խաղալիք նկատելով իր անձնական քամահաճոյքին համար, ժամանակ մը փոյփայէ և ապա մէկդի ձգէ իրեւ պուպիկ մը և կամ ժամանակաւոր առարկայ մը զբոսանաց: Իրապէս ազնիւ և անկեղծ երի-

տառարդ մը իգական սեռին հանդէպ պէտք
է մաքուր զգացումներ տաճէ։ Ոմանք իրենց
միտքերը կ'ապականեն մեղալից խորհուրդ-
ներով և իրենց յիշողութիւնն ու երեւակա-
յութիւնը կը լեցնեն տափալից և անմաքուր
պատկերներով։ Սիրոյ մէջ չյաջողելու մէկ
պատճառն ալ այս պէտք է նկատել, վասն զի
ողջիկ մը երբ կը խորհի որ գէշ զգացումներ
կը տաճեն իր մտաին, զգումնօք երես պիտի
դարձնէ անոնցմէ վերջապէս։

Բնորոշիւն

Կին ընտրելու տաճն նայէ՝ որ քեզմէ առ-
տիճան մը վարը ընտրես, իոկ բարեկամ՝ ըն-
տրելու տաճն՝ աստիճան մը վերը։

ԹԱԼՄԱՌՏ

Հինգ Կանոններ

1. Երեկոյեան ճաշի ժամը ընտանեկան նե-
ղութեանց նկարագրութեան մի՛ յատկացներ,
Այլ դռներ օրն ի բուն իր նեղութիւնները,
որոնց մէկն ալ դուն կրնաս եղած ըլլալ։

2. Այլընդ արժանիքը ճանչցի՛ր և հռչակէ՛,
Այլ մարդիկ կ'ախորժին գովասանքէ ինչպէս
կ'ինները՝ շողաքորթութեանէ։

3. Մի՛ ամէնար հռչակել սէրդ, զոր ունիս
քու ամուսնոյդ հանդէպ։ Յաճախ յայտնէ
անոր սէրդ և պատասխան պահանջէ։ Ատով
ամուսինդ սիրոյդ վրայ խորհելու կը մշուի։

4. Այն կերակուրը, զոր լաւ չես կրնար
պատրաստել, մի՛ եփեր։ Երբ այլիդ տխոր-
ժակը փախչի, տան խաղաղութիւնն ալ խոյս
կու տայ։

5. Այլեդ դրամ մի՛ խնդրեր։ Այնպէս
կ'արգադրէ որ ինքնաբերաբար և յօժարա-
կամ ինք դրամ տալ առաջարկէ։ Ատոր
ճամբան և կերպը հարկաւ գիտես։ Եթէ չես
գիտեր, հարցո՛ւր գիտցողին և սորվէ՛։

Սխալ Հիմ Գնել

Փիլիսոփայ մը տուն մը շինեց, ըստ ճիշդ
վեր դրաւ, և առատադր վար։ Երբ հար-
ցուցին պատճառը, ըսաւ.

«Աշխարհք պիտի մտնեմ, եթէ եկող կինը
տունս վեր ու վար ընելու ըլլայ, այն տաճն
կը շտկուի»

Խօսեցեսալք

Երկար տաճն նշանուած քնալու սովորու
թեան դէմ խիստ լուրջ առարկութիւն մը

սա է որ եթէ ամուսնութեամբ չվերջանայ,
աղջիկն ամուսնական հրապարակին վրայ իր
տրոժէքը կը կտրոնցնէ:

Յուցամուկ Կանայք

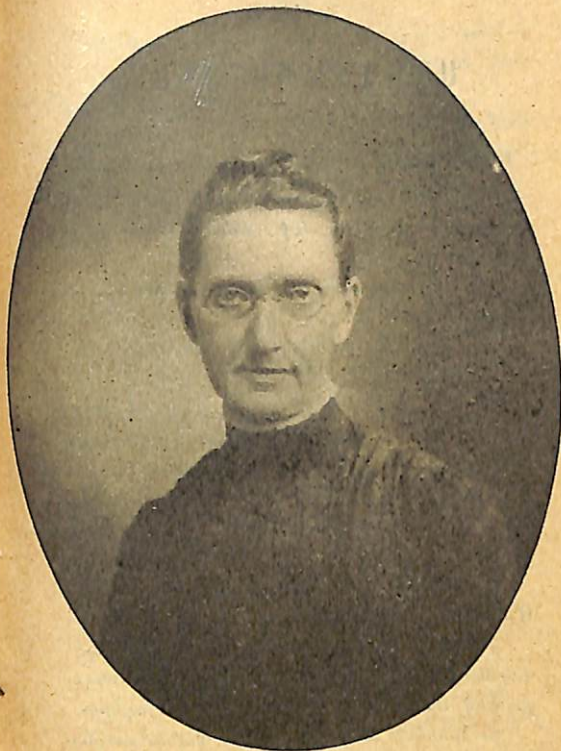
Կիները, իրենց բոլոր հմայքն երեւան բե-
րելու բռնի ճիգ մը կը դնեն իրենց արդու-
ղարդերուն մէջ, ամէն անգամ որ կը յօժա-
րին եկեղեցի երթալ: Հաւատքի ու եկեղե-
ցատիրութեան զգացումը չէ որ կ'առաջնորդէ
զանոնք դէպ ի եկեղեցի: Յուցամուկութիւնն է
այն կոյր ու սնոտի ցուցամուկութիւնը, ուրկէ
վարակուած ենք ամէնքս ալ: Մարդկային
սիրտը ամէն դասակարգի համար ալ իր մէջ
կը կրէ երեւնալու իղձը, բայց սահման կայ,
ուրկէ դուրս ցուցամուկութեան այդ մուկերն
վազքը ծիծաղելի կը դառնայ ու փաստակար
ընկերային բարօրութեան: Ո՞վ կ'ըսէ թէ եկե-
ղեցին թատրոն մըն է, ցուցադրավայր մըն է
սպիտակ և կաթնաթոյր պարանոցներու ան-
բծութեան: Ամէն ոք, ամէնէն պզտիկն իսկ
գիտէ թէ եկեղեցին արաւլայր մըն է, աղօ-
թատեղի մը: Բայց թատրոնի կը փոխուի ա՛յն
պահուն, երբ կիները երեւնալու տենջէն մշա-
րակուած իրենց բոլոր հրապոյրը պոռթկալու

կը ճգնին: Եթէ կիները կ'առարկեն թէ ոչ
մէկ մեղապարտ արարք կայ իրենց պճնա-
զարդումին մէջ, այն ատեն թող չայպանեն
երկոտասարգները երբ օր մըն ալ ծաղկեփունջ
մը անցուցած իրենց լամբակին, եկեղեցիին
դռնէն ներս սպրդին և ատիկա ամենայն հա-
ւանականութեամբ, քանզի ծաղկաստանի մը
քով փնջիկի մը ներկայութիւնը նշանակու-
թենէ և կարեւորութենէ զուրկ կը փայ-
լայ: Բայց ամօթ է եկեղեցիին թատրոնի երեւոյթը
տալ, Հաւատքը որ չէ զիջած ձեր սիրտերուն
մէջ, թող տայ այն զգացումը, որ կը տրամա-
դրէ քիչ մը աւելի յարգանք ու ակնածանք
նուիրական բաներու հանդէպ: Քիչ մը աւելի
պարզ հագուելնք երբ նպատակ ունինք եկե-
ղեցի երթալու: Յոյցը, զարդն ալ կարեւոր
բաներ են, բայց ո՛չ եկեղեցիին մէջ: Անոնք
ալ իրենց յարմար վայրերը ունին և ատոնք
հո՛ն պէտք է գործադրել: Ս. ԽԱՃՈՒՆԻ

Պրախսիմ Մէջ

Պատաստյականներուն Ադամը Եւան չի
լքեր, և Տիրոջ ալ չքսեր. «Հաճեցէ՛ք ինձ
ներել. յանցանքն իմն չէ, այլ կի՛նն է որ զիս
գլխէ հանեց»: Ո՛չ, այլ կ'ընդունի թէ յան-

ցաւոր է: Կը հաւատալ թէ ինք միայն գործեց մեղքը, և թէ ինք միայն պէտք է պատժուի: Պաշտօնականներու այս Ագամբ մարդ մըն է, ձեռքը մըն է, և ո՛չ թէ վատ մը: Այն ատեն եւս կը միջամտէ: Կ'ընդունի թէ ինքն ալ յանցաւոր է, և նոյն իսկ Ագամէ աւելի յանցաւոր: Երկուքն ալ կ'աշխատին զիրար պաշտպանել, և վերջապէս երկուքն ալ Տիրոջ ոտքը կ'իյնան, և կ'աղաչեն որ եթէ չներեր, գոնէ զիրենք չբաժնէ: Տէրն ալ գթալով անոնց սիրոյն և անձնուիրութեան, կ'ընդունի իրենց աղերսը և կը հեռացնէ ի սպառ: Ձեռք ձեռքի տուած կը մեկնին երկուային դրախտէն և կ'երթան սկսիլ այն աշխատութիւնը, զոր իրենց սերունդը դժուարութիւն գտած չէ յաւերժացնելու: Ահա այսպէս կը նկարագրեն Պաշտօնական գրագէտները սիրոյ առաջին վէպը:

Միս Զաքար

ԱՌՈՂԶԱՊԱՀԱԿԱՆ

Կրկայնակեցութեան ծառայութեան

1. Ամէն չափազանցութեան, մանաւանդ ուտելու և խմելու մէջ, շատ խիստ զգոյշ եղի՛ր:

2. Կե՛ր ապրելու համար և ոչ թէ ապրե՛լ ուտելու համար:

3. Մարմինը սնուցանելու յարմար եղող ուտելիքներ ընտրե՛լ:

4. Մաքուր, միայն մաքուր օգ ներշնչէ: Գիշերն իսկ մաքուր օգ ննջատեղեակդ թող մուտ գտնէ՝ պատուհանդ քիչ մը և վերէն վար բաց պահելով:

5. Մարմնով և մաքով մաքուր եղի՛ր: Մաքրութիւնը վաճան է հիւանդութեանց դէմ:

6. Հանգարտ, անխռով պահէ՛ միտքդ: Մտաւանջութիւնն և յուզումը մահ կը փչեն:

7. Միշտ ժել, աշխատասէր եղի՛ր: Զբաղե՛ մարմնով և մաքով, միշտ օգտակար, համեստ գործով մը: Սակայն չափազանց մի՛ յոգնիր:

8. Կանուխ անկողին գնա՛ և ջնա՛ր բաւառ կանաչափ քուն վայելել:

9. Բարկութիւնը, կիրքը հեռու պահէ՛ քեզմէ և անձդ ալ՝ անոնցմէ, եթէ ոչ մահացու հարուած կը ստանայ կեանքդ:

10. Աղէկ չէ մարդուն առանձին, միայնակ ըլլալ: Այս առաւածային պատգամ է: Ուտի կեանքի յարմար ընկեր մը ճարէ՛ յարմարագոյն առնելին:

Պարեկ

Պարեկը, սեռերը շատ ըլլալու պայմանով, առողջարար է ամէն անոնց համար, որոնց օրական զբաղումը նստուկ է, կամ մտաւորական աշխատութեամբ՝ գոց սենեակներու մէջ կ'անցնեն օրուան մեծագոյն մասը: Պարեկութեան պէտք է միշտ չափաւորութեամբ վարուիլ, վասն զի ասոր չափազանցութիւնը շատ վտանգաւոր հետեւանքներ կրնայ ունենալ, ինչպէս՝ շնչափողներու ցուեր, սրտի բաբախում մարտոցութեան խանգարում, թոքատապ, եւն., վասն զի սովորաբար պարեկը տեղի կ'ունենան սրահի մէջ, ուր օդը տաք կ'ըլլայ օդի փոփոխութեան պակասութեան և լոյսի առատութեան պատճառաւ: Այդպիսի օդը փնտաւար է թոքերու և առողջութեան ընդհանրապէս՝ Նեղ զգեստներն ալ կ'արգիլեն:

պարողին ազատ շնչառութիւնը: Անդգուշա-
բար բաց թողնուած կամ ետքը բացուած
պատուհանէ մը տուաջ եկած օդի հոսանքը,
մարմնոյն տաք ու քրտնած տտեն, կրնայ մին-
չեւ իսկ թոքախտի պատճառ ըլլալ: Զգուշա-
նալու է նաեւ պող ըմպելիներէ: Ճաշէ ան
միջնակէս ետքը պարելն ալ շատ ֆետտակար է:
Առնուազն ժամ մը սպասելու է: Բոլորովին
արգելուած է պարել ամէն անոնց, որոնք կը
նեղուին շնչառութենէ, վասն զի պարի շա-
րունակտկոն շարժումներով կրնայ արեան
համախառնում յառաջ գալ: Սրտի բարախում
ուներցողներն ալ պարելու չեն:

Ծ Ա Ն Ա

Ծախսութեան Փորձածութիւնը

Բրոք. Տոբ. Էվալտ Պերլինի փողովորդա-
յին Առողջապահութեան Ընկերութեան մէջ
կարեւոր բանախօսութիւն մը ընելով ծախսու-
թիւ գործածութեան վրայ, ըսաւ.

Զափաղանցութիւնը անշուշտ ֆետտակար
է, բայց ծախսութեան շատերուն համար, չա-
փաւոր գործածութեամբ, ջղային գրգռակա-
նութիւնը հանդարտեցնելու և բազմահոգ
ժամերը անդգալի ընելու միջոց մըն է: Դա-

տեր կը ծխեն տուանց ֆետտելու իրենց առող-
ջութեան մինչեւ խոր ծերութիւն: Ուրիշներ
ալ թէեւ ուժեղ և քաջակազմ, բայց շատ
քիչ ծխելով հանգերձ, ենթակայ կ'ըլլան կո-
կորդի գրգռականութեան, մարսողական գոր-
ծարաններու ցաւի և տկարութեան, սրտի
ջղային խանգարման և նոյն իսկ կարութեան
Հետեւաբար սրտի և երկամուկների հիւանդու-
թեանց տրամադիր անձեր պէտք է հրաժարին
ծխախոտի գործածութենէն կամ գէթ շատ
քիչ գործածեն զայն: Ամենէն լաւն է բնաւ
ծխախոտ չգործածել:

Սեուցը Ամրան Մէջ

Հին ժամանակներէ ի վեր փորձառութիւնը
ցուցուցած է որ ամրան մէջ մարդ աւելի քիչ
սնունդի պէտք ունի քան թէ ձմրան մէջ:
Մարդու մարսողական գործարանները տաք
եղանակին մէջ գրգռուելու տրամադիր են և
հետեւաբար ենթակայ հիւանդանալու: Ասոր
համար է որ շատեր ամրան մէջ չեն ախորժիր
դժուարամարտ կերակուրներէ: Ամրան մէջ
կարելի եղածին չափ քիչ ուտելու է մեղէն,
և բուսեղէնին աւելի ոյժ տալու է: Նոյնպէս,
ամրան մէջ, աւելի քիչ գործածելու է աղի

ուսուխիքներ, քան թէ ձմրան մէջ, որպէս զի մարդ շատ չծարաւիս Մանուսանդ տրիւնոտ ու մարմնեղ անձեր ամրան մէջ զգոյշ ըլլալու են ջեւուցիչ սգելից ըմպելիներէ:

Մի' Ասիպեր Ուսել

Հիւանդին պէտք չէ ստիպել որ ուստէ վտան զի երբ չուղելով ուստէ, ստամոքսը կը բեռնաւորուի, կերածը չկրնար մարսել և արդէն ունեցած հիւանդութեան վրայ երկրորդ մըն ալ կ'աւելնայ, այսինքն մորսողական տկարութիւն մը, որ կրնայ վտանգաւոր հետեւանք ունենալ:

Խորդալ

Խորդալը դադրեցնելու համար խորդացողը պարտի ձախ տկանջին մէջ քիչ մը բամպակ դնել, եթէ սովորութիւն ըրած է աջ կողմին վրայ պառկել, իսկ ձախ կողմին վրայ պառկած տանին ալ՝ աջ ակունջին մէջ: Այս միջոցը եթէ անհաւանական թուի իսկ, դժուարին չէ փորձը:

Տուխը

Տոքթ. Ապրամ Եաքոպի կը յայտարարէ

թէ աչքի, կուրծքի և քիթի հիւանդութեանց մեծ մասը առաջ կու գոյ ծաւխէն, զոր պէտք է վերցնել մեծ քաղաքներու մէջէն:

Վնասակար Կօշիկներ

Սրածայր և բարձրակրունկ կօշիկները շատ վնասակար են: Բարձր կրունկները ոտքը դէպ ի վեր բարձրացնելով, ոտքին մատները դէպ ի վար դէպ ի առաջ կը քշեն ու շարունակ ճնշման մէջ կը պահեն զանոնք, և քալուածքին անշնորհ ու տատանեալ երեւոյթ մը և չափազանց յոգնութիւն պատճառելէ զատ, մատները կ'ընդարմացնեն և տրեան շրջանը արգիլելով, վտանգաւոր վերքերու գոյացման պատճառ կ'ըլլան: Ձեր ոտքերը զանազան վերքերէ զերծ պահելու համար պէտք է ոտքի ձեւին յարմար կօշիկներ միայն գործածէք, առանց սրածայր և բարձր կրունկի:

Համբոյրիմ Վճանգները

«Համբուրել կամ չհամբուրել:» Ասիկա յոյժ շահեկան խնդիր մըն է, որ ամբողջ ժամ մը զբաղեցուց Ամերիկեան Բժշկական Ընկերութիւնը: Տարեքոտ բժիշկներ լուրջ կերպով խօսեցան թէ ի՞նչպէս համբոյրը,

մոտանաւորապէս փափուկ շրթ ունէրներու վրայ, ներքին առնչութիւն մը ունի հիւանդութեան տարածման հետ, և միշտ կրտսերագոյն բժիշկներ սեղմեցին իրենց շրթուներէրը և դժգոհութիւն մը մըթացին «Հիւժախտի մանրէին տարածիչ մըն է համբոյրը» ըսաւ Տոբթ. Տէվիս, «և հարկ է օրինական պատիժ տնօրինել համբուրողներուն» «Համբուրելը» յայտարարեց բանախօսը, «այնպիսի սովորութիւն մըն է, զոր կրնանք աստիճանաբար բուժել» Բժիշկը ըսաւ. «Սովորութիւնը արմատացած ըլլալուն համար, առ այժմ՝ կ'արտօնեմ՝ համբուրել ճակատէն ու պոյտէն, համբուրելու առողջապահական մէկ տեսակը, բայց երբեք չեմ ներեր շրթուների փափուկ թաղանթին համբոյրը: Տղաքները պզտիկ հասակէն պէտք է վարժեցնել զիրար չհամբուրել, և այս կերպով տարափոխիկ ախտի մեծ աղբիւր մը տատիճանարար պիտի նուազի եթէ ոչ բոլորովին չջնջուի»)

Ա. կուսները

Ա. կուսները մաքրելու ատեն պէտք չէ, ինչպէս սովորութիւն է ընել, ա. կուսի խողանակը աջէն դէպ ի ձախ կամ ընդհակառակը

շարժել ա. կուսներուն վրայ, այլ վարէն վեր և վերէն վար: Այդ կերպով միայն ա. կուսներուն մէջտեղի աղտեղութիւնները կը մաքրուին: Լաւագոյն է ա. կուսներուն ծամելու ետեւի կողմն ալ մաքրել միշտ:

Պաղ Լոգանք

Պաղ ջուրով լուացուիլ պէտք է առաւօտուն անկողնէ ելլելուն պէս, այսինքն այն ատեն պէտք է լուացուիլ երբ մարմինը դեռ կորսնցուցած չէ անկողնոյ ջերմութիւնը: Մարմինը ո՛րչափ տկար ըլլայ, ջուրին բարեխառնութիւնն ալ ա՛յնչափ բարձր ըլլալու է, և ընդհակառակը ջուրը ա՛յնչափ պաղ՝ ո՛րչափ զօրաւոր ըլլայ մարմինը: Լուացուելէ ետքը մարմինը թեթեւ մը չորցնելով, մարմը դեռ խոնաւ վիճակի մէջ, հագուելու և ժիւր շարժումներ ընելու է մինչեւ որ մարմինը տաքնայ, և կամ՝ վերստին անկողին մոտնելով պառկելու է մինչեւ որ մարմինը չորնայ և տաքնայ: Մարմինը տկար կամ ոչ տոկուն եղած ատեն պաղ ջուրի մէջ լողնալը կամ լուացուիլը բացարձակապէս փաստկար է և ծանր հետեւանքներու պատճառ կրնայ ըլլալ: Այս պարագան ուշագրութեան արժանի է, ծովու

լուգանքի համար ալ նախամեծար է, փոխանակ առաւօտուն ծովի պող ջուրին մէջ լողնալու, միջօրէէն ետք կամ իրիկունն դէմ ծով մտնել, երբ ծովի ջուրին պողը արեւու ջերմութիւնէն կտրած ըլլալով, թէ՛ հաճելի ներգործութիւն մը կ'ընէ մարմնոյն վրայ և թէ՛ առիթ չտար ֆիզիքական աղետարներ հետեւանքներու:

Բոկոտն Տղաք

Բոկոտն քալելը տարակոյս չկայ թէ առողջ տղաց համար մարմինը բրտացնելու (այսինքն պողի, տաքի վարժեցնելու) լաւ միջոց մըն է, որուն վարժութիւնը պէտք է տարածուի ամենուրեք, դէթ տղաց՝ տան մէջ գտնուած ատեն: Փորձառութիւնը ցուցուած է թէ բոկոտն քալող տղաք հարբուխի և կամ պողառութեան հետեւանք եղող ուրիշ հիւանդութեանց նուազ ենթակայ կ'ըլլան քան թէ շարունակ գուլպոյ և կօշիկ կրող տղաք: Իրաւ է թէ բոկոտն քալելը ամէն տեղի համար իրր կանոն, յանձնարարելի չէ, ըստ զգարացական այն տղաք որ չափազանց արիւնտ ու առողջ են, կրնան առանց վախնալու, իրենց մարմինը բրտացնելու վարժութիւն ընել այս կերպով: Բոկոտն քալելը տկարակալմ, սակաւարիւն և

թոքախտաւոր տղաց համար ալ ֆեասակար չըլլար, եթէ ի սկզբան կարճ ժամանակներով փորձեն վարժուիլ տաք: Բայց լաւագոյն է ամրան սկիզբէն սկսիլ այդ վարժութեան: Անկողին մտնելէ առաջ գաղջ ջուրով ոտքը լուալն ալ կ'ամբողջացնէ բրտացման գործողութիւնը:

Նրգելը Գեղ է

Նրգելու օգտակարութիւնը շատ մեծ է, բայց ընդհանուրէն ճանչցուած չէ գեւու երգելը կ'ընդարձակէ կուրծքը, կը զօրացնէ վիզին մկանները և մանաւանդ թոքերը, որով թոքախտի ենթակայութեան զերծ կը պահէ զանոնք: Բնական է, սակայն, որ մարդ մաքուր օդ շնչելու է երգած ատեն, և նեղ փակ ու ձխալից սենեակներու մէջ երգելու չէ:

Կարճատեւ Կարճերու համար շատ օգտակար է առանց գլուխը երերցնելու, վեր վար, աջ ու ձախ շարժել զանոնք, ի սկզբան յամրաբար և տակաւ արագութեամբ: Ով որ շատ կը կարգայ, կամ կը գրէ, կամ կ'առեղնագործէ, այսինքն աչքին մկաններն ու ջիղերը

հաւատարմագէտ չշարժեր, պէտք է որ կանոնաւորապէս շարունակէ այս մարզանքը:

Կանոնիւ Յլլել

Պիւֆոն, Գաղիոսցի մեծանուն բնագաւառումն աւ իմաստասէրը, ԺԸ. Գարուն ամենէն չբեղ զարդերէն մին էր: Միշտ արշալոյսին կ'ելլէր, և այսպէս կը նկարագրէ կերպը, որով ստացաւ կանոնի ելլելու ունակութիւնը.

Երիտասարդութեանն ժամանակ քնանալ շատ կը սիրէի, և այս ծուլութիւնը ժամանակէս մեծ մաս մը կը գողնար: Ժողէֆ, մպստաւոր մը, որ 65 տարի ինձ ծառայեց, այս ծուլութեան յաղթելու մասին ինձ մեծապէս օգնեց: Անոր խոստացայ 30 դհ. տալ ամէն անգամ որ կը յաջողէր զիս ժամը 6ին անկողնէս հանել: Խոստաման հետեւեալ առաւօտուն նա իր հաւատարմութեան համեմատ ջանաց զիս անկողնէս հանել, բայց ես միայն զինքը նախատեսիւ Յաջորդ օրն եւս փորձեց, և սպառնացայ անոր «Սիրելի Ժողէֆ,» ըսի անոր կէսօրին, «ես ժամանակս կորսնցուի և դուն ոչինչ չահեցար: Դուն չես գիտեր թէ ինչպէս վարուելու ես: Խորհէ՛ խոստմանս վրայ և իմ սպառնալիքներուն կարեւորութիւն մի՛

տոր:» Հետեւեալ առաւօտուն իր նպատակին հասաւ: Նոյն խնդրեցի, յետոյ պաշտեցի և նախատեցի, ապա յայտարարեցի թէ պիտի արձակէի զինքը, բայց բնաւ կարեւորութիւն չընծայեց իմ լուսնեւորու և բռնի հանեց զիս: Արթննալու միջոցիս ցոյց տուած բարկութեան փոխարէն վարձք մը կ'ընդունէր ամէն օր, անկողնէս ելլելէ ժամ մը վերջ չնորհակալութիւններով և 3¹ դհ.ով: Ահա այսպէս խեղճ Ժողէֆի կը պարտիմ իմ գործերուն առնուալն 10 - 12 հատորները:

Հաւկիթ

Հաւկիթը հին ժամանակներէ ի վեր և իրաւամբ իրը լաւ սնունդ մը ճանչցուած է, թէեւ շատ անգամ ատոր սնուցիչ յատկութիւնը չափազանց կը նկարագրուի: Հաւու հում հաւկիթ մը իր կեղեւին հետ 40 - 60 և միջին հաշուով 53 կրամ կը կշռէ. այսինքն 420⁰/₁₀ կեղեւին և 88⁰/₁₀ ներքին պարունակութեան ծանրութիւնն է: Սպիտակուցը կը կշռէ 30 կրամ և դեղնուցը 16 կրամ: Հաւկիթ մը իր մէջ սպիտակուցի ա՛յնչափ հիւլի կը պարունակէ, որչափ 150 - 200 կրամ կաթն ունի իր մէջ, և նոյնչափ հում և անիւղ հորթ ու մի

սին մէջ գտնուած սնունդիչ տարրին կրկնապատիկը սնունդ, Հաւկիթն աւելի կը հաւասարի միտի, բայց սա առաւելութիւնն ունի անկէ որ միտի պէս գրգռիչ հիւթեր չպարունակէր իր մէջ, Հաւկիթին գեղնուցը աւելի սննդաւոր է քան սպիտակուցը: Հաւկիթի մը ջնուցիչ ոյժը 70 ենթագրեւով, տոտր 60ը սպիտակուցին կը վերաբերի: Դեղնուցին մէջ կայ երկաթի ոյժ, որ մարմնոյն մէջ տարածուելով արիւնը կը զօրացնէ: Դեղնուցը միտն աւելի երկաթ աւոր ըլլալուն, շատ նպատակայարմար է աղոց համար իր սնունդ, Հաւկիթին սննդական արժէքն անոր համար մեծ է, վասն զի աղիքներէն կը ծծուի ամբողջապէս և օգտակար կ'ըլլայ մարմինին

Ուտիլիֆիկեմի Դասաւորում

Մանուկները տիպար և առողջապահ հիւսն սննդառութեան մը ենթարկելու համար, պէտք է ուտիլիֆիկեմի եղանակաւորել տարիքի, սեռի, կշիռի, հասակի համեմատ և կարելի եղածին չափ ընտրել դիւրամար և շատ քիչ խմորութեան ծնունդ տուող նիւթեր, ինչպէս կաթ, հաւկիթ, խորոված հաց բանջարեղէնի հոյզեր, ևն: Առանց բացարձակա-

պէս չոր գրութեան հասնելու, որ շատ անպատեհութիւններ ունի, հարկաւոր է կտրելի եղածին չափ նուազեցնել քանակը ըմպելիններու, որոնք պէտք է բաղկանան աղնիւ տեսակ ջուրէ կամ տաք հեղուկներէ, և ընդհանուր առողջապահական կիրարկումներէ զտա աղիքներուն գործունէութիւնը ապահովել կանոնաւոր սովորոյթներով կամ լուծողական քանի մը գաղջ ներարկութեանով առանց չափազանցութեան տանելու:

կ. Պոլիս

ՏՈՒԹ. Մ. Պ. Զ.

ԱՌՏՆԻՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

Զուրը իբր դեղ

1. Դաւած մը տաք ջուր նախաճաշէ առաջ խմելով, կ'անցնէ գլխու բուռն ցաւը, ինչպէս նաև պնդութիւնը և անմարտութիւնը:

2. Անքնութիւնը կը բուժուի երբ լաթ մը լըջեա պող ջրով, գնէս զայն գլխուդ և վիզիդ ետեւի կողմը, յետոյ երեսի սրբիչ մը ծալելով անոր վրայ ծածկես և այնպէս պառկիս:

Խայթուածք

Մեղուի կամ պիծակի խայթուածքէն թոյնը անհետացնելու համար ծխախոտը — բարակ կտրուած վէրքին վրայ կապէ՝ Հոսմ սոխն ալ օգտակար կ'ըլլայ վէրքին վրայ կապելով։

Պտուղները

Պտուղները բժշկական դեղարմատներէն աւելի լաւ և օգտակար են, եթէ ըստ պատշաճի գործածուին։

Խնձորը ոչ միայն սքանչելի արիւն կը մտքէ, այլ նաեւ Տէլւէրէն կը բուժէ և արբեցողը ժաժկալուծեան առաջնորդելու աղբեցութիւնը ունի։ Օրը 3 անգամ խաշած, եփած խնձոր ուտելով ուխտեալ արբեցողներու վրայ հրաշալիք կատարած է՝ ամէն տեսակ ոգելից ըմպելիներու հանդէպ զգուանք, նողկանք առաջ բերելով։

Օրը 3 անգամ լոկ չոր հացով խաղող ուտել տաղտկալի պիտի թուի։ Սակայն հրաշք կը գործէ հիւժեալ, ջղային և անարիւն անձերու համար, որոնց մարտոգլութիւնը ու է պատճառաւ, մանաւանդ չափազանց յոգնելով և հոգերով, խոնգարուած է։

Յօդացաւ ունեցողները օրը գոնէ 2 ընկող թող ուտեն։

Լէմնը յիշեցինք 1906ի Օրացոյցին մէջ։ Զերմի մէջ ոչինչ կրնայ անոր թթու հիւթին հաւասարիլ։ Լէմնը քիչիւ ալ յատկութիւնը ունի և տաքութիւնը կ'իջեցնէ։ Պաղաւու թիւնը անցնելու համար ալ լէմնը եղական է։ Զուտ լէմնի հիւթը գլխացաւի օգտակար է։ Գիտէք որ մեր կիները գլխացաւ ունեցող ներուէն կը յանձնարարեն լէմնի կեղիւ կապել ճակատին վրայ։

Զէրը Իբր Դեղ

1. Ապուրի դգալ մը ձէթ օրը անգամ մը խմելով՝ փայծաղի (տաւ+) հիւանդութիւններն և անմարսութիւնը կը բուժէ։

2. Զէթը կը բուժէ նաեւ կոկորդի և ստամոքսի բորբոքումը, նոյնքան խմելով։

3. Սւլաքի վրայ ձէթ պակաս մի՛ ըներ։ Ախորժակ կը բանայ և բուժիչ աղդեցութիւն կ'ունենայ։

4. Ներքին բուռն հիւանդութեանց և մարմնի հիւժման ատեն առաւու և երեկոյ մարմինդ շփէ՝ ձէթով իբր 20 վայրկեան։ Ապա շփէ՝ երեսի որբիչով մը։ Գիշերը ձէթով շփէ՝

ողնայարդ 10 վայրկեան, շարունակէ՝ 2 ամիս.
այսպէս ընել և մեծ բարւոքութիւն տեսնես:

5. Ձէթին մէջ գինին՝ խառնէ՝ և շփէ՝
կուրծքդ և կռնակդ, որով պաղատութիւնը
կ'արգիլուի:

6. Ձէթին հետ +եֆէրէ խառնէ՝ և շփէ՝
կոկորդը և կը բժշկուի կոկորդի ցաւը:

7. Ձէթին հետ խառնէ՝ քարիւղ և թէր-
բէնթին (Բէրէ-Ֆէրէ), քսէ՝ կոկորդին և կուրծ-
քին, որով ամենախիտ հազը կը բուժուի:

Կուրծքի Ցաւ

Կուրծքի ցաւերու դարմանումը պէտք է
բժիշկին մանրակրկիտ քննութեամբ հաս-
տատուած վիճակի համեմատ տեղի ունենայ:
Բայց հանգիստը միշտ պահանջելի է: Այն
պարագաներուն մէջ, սակայն, ուր կարելի
չէ անմիջապէս բժիշկ մը գտնել, պէտք է տաք
պատեանի մը մէջ առնել կուրծքն ու կռնա-
կը: Այսպէս, պաղ ջուրի մէջ կտաւ մը թրջել
և հարթ հաւասար կերպով դնել զայն կուրծ-
քին վրայ և անոր վրայ ալ կուգարբերքայի
կամ մագաղաթեայ թերթ մը դնելով, զայս
ալ պատել չոր բրդեղէնով մը: Այս պատ-
եանը երթալով կը տաքնայ և պէտք է քանի

մը ժամ մնայ այդպէս: Կուրծքի ցաւը յաճախ
հետեւանք է մարմնական անյարմար դիրքով
նստելու կամ աշխատելու: Բայց պէտք եղած
ուշադրութիւնը չտրուիր այդ բանին: Անոնք
որ երկարատեւ կ'աշխատին գլխիկը, պէտք
է երբեմն դադարեցնեն իրենց աշխատութիւնը
և թեւատարած կերպով խորապէս շնչեն:

Պարստիկի Ցեւ

Բերնի դարչահատութեան դէմ՝ օգտակար
է սա ջուրին գործածութիւնը:

Չմարած քլորակիրի (+լօր-է-ր Ե Ե) վրայ
լեցնելու է զտուած ջուր և այդ հեղուկը
խառնելու է լաւ տեսակ օղիի հետ: Ապա
գտաւթ մը ջուրի մէջ այդ բարդագրութեան
թէյի լեցուն դդու մը խառնելէ ետքը, օրը
քանի մը անգամ՝ կ'առնուի ընելու է ատով,
և ամէն անգամ ալ յետոյ բերանը լուալով:
Երեւելի և փորձառու բժիշկի մը թուղ-
թերուն մէջէ դտնուած է հետեւեալ դե-
ղագիրը:

Բերնի ծանր հոտի դէմ՝ ամենապարզ մի-
ջոցն է քիչ մը փայտի ամուխ ծամել ու
կլլել:

Արիւնահոսութիւն Քիթէ

Քիթի արիւնահոսութիւնը շատով դադարեցնելու համար երկու պարզ միջոց կայ, զոր շատեր չեն գիտեր.

1. Ենթակային ճկոյթը, եղունգի տակի մասէն, գերձառի թելով ամուր մը պատել, լայց ա՛յն ձեռքին ճկոյթը, ո՛ր կողմին ուռն գէն որ կը հոսի արիւնը, այսինքն, եթէ ձախ՝ ձախ ձեռքին ճկոյթը, եթէ աջ՝ աջ ձեռքին ճկոյթը:

2. Արիւնած կողմին բազուկը վեր բռնել մինչեւ որ արիւնահոսումը դադարի. Այս միջոցը գործադրելի է մանաւանդ այն տեղերու մէջ, ուր ուրիշ ու է գեղ կամ բժիշկ անկարելի է գտնել. Միայն թէ բազուկին այս անհանգիստ գիրքը շարունակ բռնել տալու համար, լաւագոյն է որ ենթական բարձր բան մը, օրինակի համար, ձող մը բռնէ:

Քացախ

Քացախն իւր ընտանեկան դեղ մեծ դեր ունի. Երբ մարդ, ի մէջ այլոց, մարմնոյն մէջ կտորածութիւն մը գգայ, լաւ է քացախով շփել ողնայտը. Նոյնպէս երբ օրը քանի մը անգամ քացախախառն ջուրով մարդ ցոլուէ

ու լուայ իւր բերանը, տկուաներուն ու կոկորդին մէջ գտնուած նեխիչ ու փտած մասերը կը հեռացնէ անկէ:

Անկանոն Քուն

Անքնութեան դէմ պէտք է անկողին մտնելէ առաջ անձեռոցի մը կէսը պողջ ջուրի մէջ թրջելով և թեթեւ կերպով քամելով, ծածրակին վրայ գնել, այնպէս որ գլխու ետեւի մասին կէսը ծածկուի. Ջուրին արագ շոգիացումը արգիլելու համար, անձեռոցին միւս չոր մասը թոց մասին վրայ գնելու է: Ասով ուղեղը կը զովանայ և առողջարար քուն մը կու գայ, զոր անկարելի է առաջ բերել թմրեցուցիչ դեղով. Եթէ անհանգստութիւնը ստորին որովայնի անհանգստութեան պատճառաւ է, այն տոնէն պէտք է անձեռոցը թրջել պողջ ջուրով և վրան թացութիւն չմնալու աստիճան ամուր մը քամիլէ ետքը, գնելու է զայն որովայնին վրայ և ասոր վրայ ալ՝ ուրիշ չոր անձեռոց մը:

Որդեւ, ձնիմեք

Որովայնի որդերը ջնջելու տմենէն պարզ միջոցն է թօփ կոշուած Հնդկիկ ընկոյզը, զոր

պէտք է շերտել, կեղեւը հանել և ծանր ծանր ուտել: 3 ժամ ետքը 45 կրամ Հնդկ-իւղ առնելու է: 5—6 ժամ ետքը որդերը դուրս կ'ելլեն:

Արովայնի որդերուն դէմ ազդեցիկ միջոց մըն է նաև սխտորը եփել կաթին հետ և պարզուտէ անցնելէ ետքը խմել զայն:

Պէշի Խնամք

Այսքի մէջ մտած օտար մարմինները հանելու համար պէտք է քիչ մը մաքուր ձէթ կաթեցնել աչքին մէջ: Փոշի, մսխիւր, կիր և ուրիշ նման բաներ շուտով դուրս կ'ելլեն այս միջոցով, որ թէ՛ անվնաս է և թէ՛ անվրէպ:

Նարախուս

Արտի ջղային բարախուսը շուտով կ'անհետանայ եթէ պաղ ջուրի մէջ թաթխուած լաթ մը դրուի սրտին վրայ և տաք ջուրի մէջ դրուին ոտքերը: Արտի բարախուս՝ ունեցողները զգուշանալու են սուրճ, թէյ, գարեջուր, գինի և ծխախոտ գործածելէ: Բաց օդի մէջ պտտելու են, քիչ միտ և շատ միտք ուտելու են, իրենց բնական պէտքը կ'անհաւոր վիճակի մէջ պահելու և չափազանց յոգնութիւնէ կամ ճիգերէ հեռի մնալու են:

Նարմիր Պղպեղ

Հենրիկոս Պուք Անգլիացի բժիշկ մը գաւազդպեղը (բերեւե Պեպեր) 20 տարեկի վեր կողացաւ, յօդացաւ և այլ նման ցաւերու դէմ իբրեւ ազդու գեղ գործածած է: Լիւսլի յաջողութիւն ունեցած է գիտնականը: Այնպէս որ, ինչպէս ինք կը հաստատէ, իր հեւանդներէն ոմանք ճամբորդութեան մը այլ եւս չեն ձեռնարկեր տուանց այս ազդու և առողջարար գեղէն շիշ մը իրենց հետ առնելու: Այս ազդու գեղը հետեւեալ կերպով կը պատրաստուի.

Առնելու է ափ մը լեցուն ծեծուած գաւազդպեղ, կէս լիտր տաք ջուրի մէջ մէկ ժամուս չափ եռացնելէ և պարզուտէ անցնելէ ետքը շիշի մը մէջ լեցնելու է: Յետոյ երեք պատիկ ծալուած կտաւի մը վրայ այս ծորելիէն քիչ մը թափելով՝ ցաւած տեղերու վրայ դնելու, և զայս ևս տուեայ լաթով մը ծածկելու է: Այս եղանակաւ կրնայ լաթը ցաւած տեղերու վրայ ժամերով մնալ առանց փշտիկ կազմելու, և վերջիշեալ գիտնականին վկայութեան համեմատ ինչ ինչ դէպքերու մէջ հազիւ թէ մերթը քիչ մը կը կորմիր:

Ծովու Տասնարանեայ

1. Հոգեկան յուզումներէ ետքը ջուրը մի' մաներ:

2. Երբ ինքզինքդ տկար զգաս և կամ տեսական անհանգստութիւն մը ունենաս, ջուրը մի' մաներ:

3. Երբ գիշերը անքուն անցնես կամ չափազանց աշխատիս, չըլլայ որ ջուրը մտնես, առանց քանի մը ժամ հանգստանալու:

4. Կշտապինդ ուտելէ և ոգելից ըմպելի խմելէ ետքը ջուրը մի' մաներ:

5. Լոգնալու գացած ատենդ ծանր քալէ:

6. Լոգարան հասնելուդ պէս, ջուրին բուրեխառնութեան, խորութեան և յորձանքին վրայ անգեկաութիւն առ:

7. Ծանր ծանր հանուէ', բայց շուտով մօտիւ ջուրին մէջ:

8. Գլխու կողմէն ջուրը նետուէ', եթէ ոչ շուտ մօտիւ ջուրին մէջ:

9. Զուրին մէջ շատ մի' կենար, մանաւանդ եթէ այնչափ զօրաւոր չես:

10. Զուրէն ելլելէդ ետքը լաւ մը շփէ մարմինդ՝ արեան շրջարեութեան համար: Ետեւով հագուէ և չափաւոր շարժումներ ըրէ:

Վերհերու Դեղ

Հաւկիթին սպիտակուցը իբրեւ դեղ գործածելի է դերազանցապէս, հատու գործիքներու պատճառած վէրքերու համար, իբրեւ խլոթիւն: Յայտնի է թէ վէրքը օդ առնելով կը դէշնայ: Հում հաւկիթին սպիտակուցը, որ շուտով կը չորնայ և մաշկ կը կազմէ վէրքին վրայ, օգին ազդեցութեանէն զերծ պահելով զայն, կը փութացնէ անոր բուժումը: Ասկէ զատ հաւկիթի սպիտակուցը շատ ազդեցիկ դեղ է ստամոքսի և աղիքներու բորբոքման դէմ: Եթէ շաքարով կամ առանց շաքարի լուծելով ուտուի, կը կծկէ աղիքները և կը հանդարտեցնէ ստամոքսի և աղիքներու բորբոքումը: Այսպիսի դեպքերու մէջ 2—3 հաւկիթ բաւական է մէկ օրուան համար: Սպիտակուցը հիւանդին համար դեղ մը ըլլալով հանգեբձ, թեթեւ սնունդ մըն է:

Տաք Զուրք Իբրեւ Դեղ

Գլխու թեթեւ ցաւերը կը դադարին ծոծրակի և ոտքերու վրայ տաք ջուր դնելով: Տաք ջուրի մէջ թաթխուած և որադապէս ծալլուած անձեռոց մը երբ ստամոքսի վրայ դրուի, վայրկենապէս կը դադարեցնէ խիթերը:

խոցաւոր քները Թորերու մէջ արեան համա-
խոնութիւն, փողացաւ կամ յողացաւ շատ
շուտով կ'անհետանաւ տաք ջուրի մէջ թաթ-
իւնած բարձիկներու գործածութեամբ: Ան-
ձեռաց մը տաք ջուրի մէջ քանիցս թոթել
հանելէ ետքը սլորելով ցաւած անդին վրայ
եթէ դրուի, զոր օրինակ, տկաւոյի ցաւ, ջղա-
ցաւ, եւն., շուտով կ'ամփրէ ցաւը:

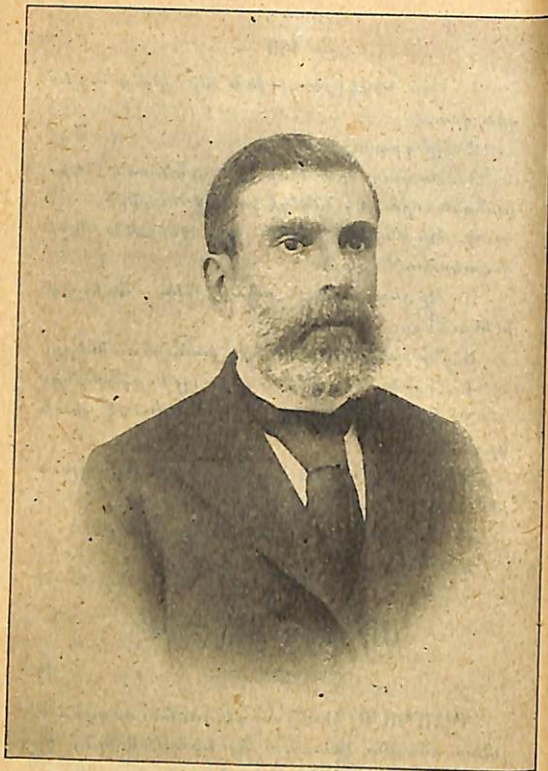
Խնձորին Օգուսները

Ճաշէ առաջ կամ ետքը խնձոր ուտելը
շատ օգտակար է մարսողութեան: Հաստա-
ուած է որ առողջութեան համար օգտակար
է քիչ միւս և շատ պատուշ ուտել: Երեւելի
բժիշկներ հաստատած են թէ խնձորը շատ
առողջարար, ստամոքսի կազդուրիչ և դիւ-
րամարս է: Խնձորին թթուն է որ կը դիւրա-
ցնէ մարսողութիւնը: Բայց ատկէ նեղութիւն
զգացողը պէտք է կա՛մ քիչ ուտէ և կա՛մ
չուտէ: Կարծր խնձորը եփուած ուտելու է:
Խնձորը գերազանց սնունդ մը բլլալէ զտա,
երկրիս արտադրած միւս ամէն տունկերէն
աւելի փոսփորային թթու կը պարունակէ,
խնձորը, մանուսնդ, երբ ննջելէ անմիջապէս
առաջ ուտուի.

1. Լաւ ներգործութիւն մը կ'ընէ ուղե-
ղին վրայ:
2. Կը գրգռէ լեարդը:
3. Խաղաղ քուն մը կը պատճառէ, երբ
կանոնաւորապէս ննջելէ առաջ ուտուի:
4. Կը մաքրէ բերնի խոռոչներուն մէջի
ապականած հոտը:
5. Կը չեղբացնէ ստամոքսին աւելորդ
թթուները:
6. Կը խափանէ թութքի խոնգարումները:
7. Գործունէութիւն կուտայ երկկամանց:
8. Քարածէտութեան ենթարկուած հեռի
կը պահէ:
9. Կը պահպանէ ստամոքսը մարսողու-
թեան խոնգարումներէ:
10. Կը պահէ զանոգան փողացաւերէ:

ԱՌՏՆԻՆ ԳԻՏԵԼԻՔ

ԲԱՄՊԱԿԷ կամբուրդէ գունաւոր զգեստ-
ները, առանց փնտսելու իրենց գոյներուն, կը
լուացուին եթէ ցորենի թեփին վրայ եռա-
ցած ջուր լեցնելով թողուք այնպէս մինչեւ

Վեր. Յակոբ Մ. Թաւահեան
Ծնած 1852ին — Մեռած 1908ին

որ գաղջանայ և տալա տառ որ մէջ Թաթխե-
ցէք հանգերձները:

• • • ՓՈՐԹԻ յամառ բիծեր կան որ կ'ե-
րեւին սովորաբար տուեղէն կերպաներու
վրայ, և որչափ խողանակուն՝ դարձեալ չեն
անհետանար: Պատճառն այն է որ խիժային
կամ՝ իւղային հեղուկ մը կաթած է կերպա-
սին վրայ և փոշին ալ փակած է հոն: Այդ-
պիսի բիծեր կ'անհետանան երբ հաւկիթի
դեղնուցը քիչ մը օղիի հետ խառնուի և
պատրաստուած հեղուկով շփուի:

• • • ՄՈՐԹԻ բրտութեան դէմ՝ լուա-
գոյն դարմանն է, իրիկունը ձեռքերը լուալէ
եաքը, յօշ ֆրեմով կամ ջուրը և կրիստէրինը
կէս առ կէս իրարու խառնուած հեղուկով
Թեթեօրէն շփել զանոնք:

• • • ՏԱՆՏԱԿ շփելու համար լուագոյն
կերպն է բարակ աւազ և տաք ջուր գործա-
ծել: Սօսան և աճաւը կը դեղնեցնեն փայտը:
Շփուած տախտակը յետոյ պաղ ջուրով
պէտք է լուալ:

• • • ՄԵԼԱՆԻ բիծերը կարելի է հանել
ճերմակեղէններու վրայէ առանց վնասելու
կերպասին, եթէ փոքր ամանի մը մէջ քիչ մը
պէկզիկ տաք քաղցախով խառնելէ ետքը ճեր-

մտկեղէնին բժաւոր մասը 5-10 երկվայրկեան
այդ հեղուկին մէջ կը ձգուի Ապա սովորա-
կանին պէս լուալու է զայն:

* * * ԱՊԱԿԻՆԵՐԸ կամ հայելները
փայլեցնելու համար պէտք է նախ տաք ջու-
րով, որուն մէջ կտրելի է քիչ մը սօսա խառ-
նել, և ապա պող ջուրով լուալ զանոնք:

* * * ԲՈՒՐԴԻԷ շապիկ (ֆանկրա) և կամ
նման զգեստները լուալու ոտեն պէտք է
բնաւ շատ տաք ջուր գործածել, որպէս զի
չքաշուին, գոյններնին չնետէ, չհոսին և իրենց
փափկութիւնը չկորսնցնեն: Գաղջէ հաղիւ
տարբերող տաք ջուրի մէջ թրջելու է բրդե-
ղէն հանդերձը, որուն վրայ քիչ մը անու-
շադրի ոգի աւելցնելով (30 քիւս ջուրի հա-
մար բաւական է 20 կրամ անուշադրի ոգի),
ձգելու է պնդէս քանի մը ժամ, կամ լաւ է
գիշերն ամբողջ: Ապա քիչ մը տաք ջուր
լեցնելով անոր վրայ, լուալ է ետքը մաքուր
ջուրէ մը անցնելու է: Անուշադրի ոգիին
չգտուած տեսակը աժան է:

* * * ԲՈՒՐԴԻԷ կերպասի մը մէջ բամպակ
խառնուած է լժէ ո՛չ, փորձելու համար պէտք
է աղով և շաքարով խառնուած ջուրի մէջ
թաթ խել այդ կերպասին մէկ կտորը և չորցը-

նելէ ետքը յամրաբար պրիւլ զայն: Բուրգէ
թելերը կը ձգեն գորշագոյն մոխիր և բամ-
պակէ թելերը՝ սեւ մոխիր:

* * * ԱՍԵՂՆԵՐԸ ժանգոտելէ զերծ պա-
հելու համար, կրակի պէս տաքցնելէ ետքը
անմիջապէս կտաւատի պող իւղի մէջ ձգե-
լու է զանոնք:

* * * ԵՐԿԱԹԷ կամ պողպատէ ուռար-
կաներու ժանգը հանելու համար պէտք է
թրջել զանոնք քարիւղով և ապա լաւ մը
շփել բամպակէ լաթով և տաք մոխիրով:

* * * ԵՐԿԱԹԷ գրիչները գործածելէ
առաջ նախ նոր կտրուած բաթաթէօի մէջ
մխելու է, որով պէտք չմնալ գրիչը լիզել
մեղան լաւ առնելու համար: Նոյնպէս գրչին
վրայի մեղանի կեղեւները շուտով կը մաք-
րուին, եթէ զանոնք քանի մը տնդամ բա-
թաթէօի մէջ մխելու: Անգղիացիներէն շատերը
իրենց գրատենետակներուն մէջ գրատեղանին
վրայ ունին բաթաթէօ մը, որուն մէջ կը մխեն
գրիչը, գրելէ դադարելէն ետքը:

* * * ՄՈՒՇՏԱԿԵՂԷՆՆԵՐՈՒ մշտե-
ղերը չոր աղ ցանելով կարելի է զերծ պահել
զանոնք ցեցերէ:

* * * ԼԱՄԲԱՐԻՆ պատրոյգը ածխանալէ

գերծ պահելու համար, պէտք է նախապէս քացախի մէջ թաթխել և չորցնել զայն:

* * * ԴԵՂՁԱՆԻԿԻՆ ձայնը չաւրուելու և առողջութիւնը չվնասուելու համար պէտք է օրը 2 անգամ կեր տալ և ամէն անգամ՝ նոր կերտրուած ատեն առջի կերին մնացորդը վերցնել և հաւերուն ու ճճիներուն տալ: Ուշագործութիւն ընելու է որ կերը թթու հոտ չունենայ: Եթէ գեղձանիկները ճճիներուն ենեան իրենց վրայ, գիշերը սպիտակ մեծ լաթ մը սփռելու է վանդակին վրայ: Առաւօտուն պիտի տեսնէք որ շատ փոքր ու կարմրագոյն ճճիներով լեցուած է այդ լաթը, զոր պէտք է ջուրով լեցուն ամանի մը մէջ մխրձել: Քանի մը անգամ շարունակելու է այս եղանակը:

* * * ՍՈՒՍ ստըկուած ատեն եթէ մօրդ աման մը մաքուր ջուր պահէ իր քով և ձեռքը այդ ջուրով թրջած կեղեւէ սփռլ, աչքերը չեն արցունքոտիք և մատները մաքուր կը մնան:

* * * ՈՍԿԵԶՕՅ՝ շրջանակները ճանճերու աղտերէն մաքրելու համար, պէտք է գինիի քացախի մէջ թաթխուած կակուղ սպունգով մը սրբել զանոնք և քանի մը վայրկեան

ետքն ալ մաքուր ջուրով լուալ: Ապա չափաւոր տաքութեան մէջ չորցնելու է զանոնք կանգուն վիճակի մէջ:

* * * ՍՐՈՒԱԿՆԵՐՈՒ ինչպէս նաեւ զանազան հեղուկներու մեծ շիշերուն բերեղեայ խցանները, երբ չբացուին, պէտք է 1—2 կաթիլ լաւ տեսակ իւղ կաթեցնել խցանին շուրջը և ջերոցին առջեւ դնել կամ կրակի ցուցնել: Քիչ ատենէն ետքը, թեթեւօրէն զարնելով խցանին, զգուշաւոր կերպով դարձնելու է զայն: Եթէ խցանը գիւրաւ տեղի ձընելու է զայն: Եթէ խցանը գիւրաւ տեղի չտայ, պէտք է 3—4 անգամ կրկնել այս եղանակը: Այն ատեն անպատճառ անդի կուտայ խցանը և կ'ելլէ:

ՄԵՐ ԽՈՇԱՆՈՑԸ

ՄԻՍՈՎ, ԿԱՆԱՉԵՂԷՆՆԵՐ

(Պատրը)

Ընդհանրապէս կանանչեղէնները միտով եփուած ատեն, պէտք է միտը մանր ջարդել, կա՛մ իր իւղով և կա՛մ կարագ իւղով և քիչ մը բարակ ջարդուած սոխով խորովելէ ետ-

քը, քիչ մըն ալ խաբժ լօրկով կամ ջրովը խաշել: Յետոյ պէտք է հայել թէ միտին վրայ ձգուելիք կանանչեղէնը կա՞րծր է թէ փափուկ, որպէս զի կարելի ըլլայ միտն ու կանանչեղէնը հաւասար եփել: Ուստի այսպէս միտը խորովելէ ետքը կանանչեղէնը միտին վրայ պէտք է ձգել ու եփել: Կան կանանչեղէններ, զորոնք պէտք է առաջուց խաշել ու յետոյ միտին վրայ ձգել:

4. ՄԻՍՈՎ, ՇՈՄԻՆ (սպաննագ): Արմատները զատէ, մաքրէ, խաշէ և պարզուտի մը մէջ լեցնելով, անոր վրայ պտղ ջուր լեցուր: Յետոյ կիտեփ միտը վրան ձգէ ու եփէ:

2. ՄԻՍՈՎ, ԲԱԿԼԱՅ: Ասիկա եւս շումինի ձեւով կ'եփի: Ոմանք թթու մածուշը, 1—2 կտոր ծեծուած սխտորով խառնուած, կերակուրին վրայ կ'անցնեն:

3. ՄԻՍՈՎ, ՈԼՈՒՆ (պեզեղիս): Սա եւս վերայիշեալ տեսակներուն նման կ'եփի, բայց եփած ժամանակ քիչ մը շաքար դնելու է:

4. 5. ՄԻՍՈՎ, ՊԱՏԻՆՃԱՆ ԵՒ ՍԱԳՐՁԻ ԴԴՈՒՄ: Ասոնք եւս վերայիշեալներուն նման կ'եփին, բայց քանի մը հառ թարմ լօրկ դնել անհրաժեշտ է:

6. ՄԻՍՈՎ, ԿԱՆԿԱՌ (կեկիկաւ): Աղէկ

կանկառներուն կարծր տերեւները հանէ, 4 կտոր բրէ զանոնք և լեմն ջուրի մէջ ձգէ: Միտին լաւ մէկ կտորէն 2 մատի լայնութեամբ և երկայնութեամբ կտրտէ, խորովէ: 10 կանկառի և պէտք եղած միտին համար 4 գլուխ սոխ ջարդէ, մէկտեղ 2 վայրկեան եփէ: Սոնի մը մէջ կանկառին մէկ մասը, վրան միտերը, և յետոյ փնցած կանկառները շարէ, աղ, պղպեղ դիր, աղէկ խղճոտ միտ ջուր լեցուր վրան և փայլուն կրակի վրայ դիր: Եփէն 10 վայրկեան առաջ վար առ և տաք մոխրոտ կրակի վրայ դիր որ ծանր եփի:

7. ՄԻՍՈՎ, ԶԱՆԱԶԱՆ ԿԱՆԱՆՁԵՂԷՆՆԵՐ: Ստեպղին, պրատ, շոգամ, կարոս հաւասար չափով առ և մատի մը երկայնութեամբ կտրտէ, խաշէ ամէնքն ալ: Միտը երկու մաս լայն և երկայն կտրտէ և խորովէ: Կանանչեղէններուն կէտը սանին մէջ տեղաւորէ և միտը դնելէն ետքը փնցածներն ալ վրան լեցուր: Լաւ միտ ջուր լեցուր վրան և աղէկ մը եփէ: Յետոյ լեմնը հաւկիթով զարկ և տաք մոխրի վրայ առանց եփելու թանձրացուր և կերակուրին վրայ անցուր:

8. ՄԻՍՈՎ, ՊԱՄԻԱ: Պամիաները սանին մէջ շարէ, կիտովն խորոված հաւու կամ

գառնուկի միտք դիր, Նորէն պամիաները
շարէ, աղ ու պղպեղ և միտք ջուր լեցնելով
առաջ զօրաւոր յետոյ քիչ կրակի վրայ ե-
փելու է:

9. ՄԻՍՈՎ, ԼՈՒԲԻԱ. Թարմ լուբիան
ստըկէ և մանր ջարգէ: Սանին մէջ մէկ մտաւ
լեցուր և վրան ստիով կէս կարմրած միտքը
շարէ, վրան քնացած լուբիան լեցուր և աղ
ու պղպեղ դիր: Միտք և լոլիկի ջուր աւելցնե-
լով վերոյիշեալներուն նման եփէ:

10. ՊԱՆԻՐՈՎ ԾԱՂԿԱԿԱՂԱՄՅ (գաւ-
նայիթ): Սանի մը մէջ 10 տրամ կարագ և
12 տրամ ալիւր դիր: 2 վայրկեան կարմրուր:
2 շերեփ ջուր, աղ և շառիկ պղպեղ դիր: 10
վայրկեան փայտէ դգալով մը խառնէ և եփէ:
Քերիչով մանրացած 12 տրամ խաշէր պանիր
աւելցուր և 5 վայրկեան եւս եփէ: Ծաղկա-
կաղամբը խաշէ, ջուրը թափէ, 2 մտսի բաժնէ
և կէսը պնակի մը մէջ շարէ: Վերոյիշեալ
համեմեալ ջուրին կէսը վրան լեցուր: Նորէն
ծաղկակաղամբը շարէ և քնացած ջուրն ալ
վրան լեցուր: 10 տրամ մանրացած պանիր ևս
վրան ցանկէն ետքը 80 տրամ կարագ լեցուր
և փուռին մէջ եփէ:

11. ՇՈՄԻՆ. Շոմինը մաքրելէ ետքը

խաշէ, պաղ ջուրը ձգէ և քամէ, մանր ջար-
դէ, աղն ու պղպեղը դիր: Սանի մը մէջ 15
տրամ կարագ, 8 տրամ ալիւր և քիչ մը աղ
դնելով 3 վայրկեանի չափ խառնելով եփէ:
Յետոյ ջարդուած շոմինը աւելցուր և 5 վայր-
կեանի չափ խառնելով եփէ: Կէս շերեփ միտք
ջուր դիր, 2 վայրկեան եւս խառնէ: Ապա
մէկ շերեփ միտք ջուր ալ աւելցուր և նորէն
խառնելով 5 վայրկեան ալ եփէ: Վար առ
և 10 տրամ կարագ իւղ խառնէ մէջը:

Հացի միջուկը երկու մատի լայնութեամբ
կտրտէ և իւղի մէջ խորովէ ու կերակուրին
քով շարէ:

12. ՊԱՏԻՆՃԱՆՈՎ, ՄՈՒՍԱԳԳԱ. Պա-
տինճանը երկայնութեամբ և 2-3 դանակի
կռնակին հաստութեամբ կտրէ և կարագ
իւղով տապկէ: Յետոյ սանի մը մէջ կարգ
մը այս պատինճաններէն շարէ, վրան մանրա-
ցած միտք խորոված դիր, ջուրի տեղ լոլիկի
ջուր լեցուր և քիչ մը կրակի վրայ թող որ 3
ժամու չափ լու մը եփի:

13. ՊԱՏԻՆՃԱՆՈՎ, ՄՈՒՍԱԳԳԱ (ու-
րիշ կերպ): Երկայն պատինճաններուն կեղեւ-
ները բարակ մը ստկելով միջուկները պար-
պելու, լուալու և աղ ցանկու է: Յետոյ կա-

բազ իւղի մէջ տապակելու է մինչեւ որ դեղ-
նի: Մանր ջարդուած սոխ, լոլիկի ջուր և քիչ
մըն ալ կարագով խորոված ու ջարդուած
(խըշմա) միս, ազատքեղ և պիստակ իրար
խառնելով պատինճաններուն մէջը լեցնելու
և եփելու է: Դոգումն ալ ճիշդ ասոր նման
պէտք է ընել:

14. ՊԱՏԻՆՃԱՆՈՎ ՍԻԼՔՄԷ: Երկայն
պատինճանը երկու մատի հաստութեամբ
կլոր կլոր ջարդէ, կարագ իւղի մէջ լաւ կար-
մըրցուր: Սանի մը մէջ խորոված մանր միս
շարէ, շատկէկ լոլիկի ջուր լեցուր, կարմրցած
պատինճանները միսին վրայ շարէ, աղ ու
պղպեղ ցանէ, քիչ մը միսի կամ պարզ ջուր
գիր: Սանին խաւիք քիչ մը բաց թողլով քիչ
կրակի վրայ կամնաց կամնաց թող որ եփի:
Ջուրը քանի պակսի միսի ջուր գիր հետզհետէ:
Կէս ժամ ալ առանց ջուրի թող որ եփի:

15. ՈՉԽԱՐԻ ԵՒ ԳԱՌՆՈՒԿԻ ՄԻՍՈՎ
ԳԱՐԱՄԱ: Ոչխարի կամ գառնուկի միսը
առ 1 մատի հաստութեամբ և 1 մատի լայ-
նութեամբ կտրէ, կացինի լայն կողմով կտոր-
ները լաւ մը ծեծէ: Տապակը (քալա) գա-
նակի կռնակին երկու հաստութեամբ կարագ
իւղով օծէ, և այս իւղին վրայ աղ, պղպեղ

ցանէ: Յետոյ միսերը վրան շարէ և փայլուն
կրակի վրայ հական վայրկեան եփէ: Միսերը
պնակի մը մէջ քաշէ, քիչ մը ալիւր և միսի
ջուր գիր տապակին մէջ, փայտէ դգալով
խառնէ, միսին թողած ջուրն ալ պնակէն
տանելով տապակին մէջ լեցուր և միսերը
պնակին մէջ շարէ իրարու վրայ: Տապակին
մէջի համեմունքը երբ սկսին եփիլ, քիչ մը
կարագ և ապուրի դգալ մը մանր ջարդուած
ազատքեղ ալ աւելցուր: Խառնէ և ամէնքը
միսսին միսին վրայ լեցուր:

16. ԿԱԹՈՎ ԲԱԹԱԹԷՍ: 300 տրամ
թաթածէսը քիչ մը աղի ջուրով խաշէ և
յետոյ ջուրը քսալէ, կեղեւները հանէ, երեք
գոնակի կռնակին հաստութեամբ կլոր կլոր
ջարդէ: Սանի մը մէջ գիր և վրան աւելցուր
1—2 մեծ շերեփ կաթ, 10 վայրկեան թող որ
եփի: Յետոյ 15 կրամ կարագ իւղ քիչ մը
աղով վրան աւելցուր, և մինչեւ որ կարագը
հալի՝ կրակին վրայ թող:

17. ՊԱՏԻՆՃԱՆՈՎ ՏՕԼՄԱ: Երկայն
պատինճաններուն ծայրերը կտրէ, միջուկը
փորէ: Յետոյ պէտք եղածին չափ սոխ-ջարդէ
և ձիթաիւղի մէջ քիչ մը կարմրցուր: Ասոր
հետ խառնէ նաեւ պատինճաններուն փորէն

եղածները որ նախապէս պէտք է աղել, սբխ-
մել և լուսլ ու սոխին հետ կարմրցնել, Ե-
փելէն յետոյ պէտք եղածին չափ բրինձ լո-
ւիկի ջուր, աղ, պղպեղ ամէնքը միասին իրա-
րու հետ խառնելէ, վերջ պատինճաններուն
մէջ լեցուր և գլուխէն կտրուած կլոր կտոր-
ներով ալ խուփի նման գլուխները դոցէ:
Սանի մը մէջ շարէ և վրան պէտք եղածին
չափ ջուր լեցուր: Նախապէս շատ և յետոյ
մաղմաղ կրակի վրայ եփէ: Պէտք է գիտնալ
թէ պատինճաններուն միջուկը լեցուցած ա-
տեն մէկ մէկ քիչ պարապ տեղ թողելու է,
որովհետեւ բրինձը եփելով կ'ուռենայ և
պարապ տեղերը կը լեցնէ:

18. ՊԱՏԻՆՃԱՆՈՎ, ԳԱՐՆԸ-ԵԱՐԸԳ-
Պատինճանին մէջտեղէն երկայնութեամբը
ճեղքէ և մէջը քիչ մը փորէ: Յետոյ կարագ
իւղի մէջ ծեծուած միւր պիտտակով լաւ մը
խորովէ և պատինճաններուն միջուկները լե-
ցուր: Մեծ ափսէի մը մէջ շարէ և խոր-
ված միւսէն տւելցած իւղը վրան լեցուր քիչ
մը ջրով և մաղմաղ կրակի վրայ եփէ: Լո-
ւիկին միջուկն ալ հանելով այսպէս կ'եփի:

19. ՊԱՏԻՆՃԱՆՈՎ, ՊԵՐԻԷՔ: Երկայն
պատինճանները կլոր և 2 մատի հա-

տութեամբ, կտրէ: Յետոյ վերտին ճեղքէ,
բայց իրարմէ մի' զտաւեր: Տաք ջուրով խաշէ
և թող որ ջուրը քամուի: Հաւկիթը՝ քերիչով
մանրացած պանիրի և քիչ մըն ալ կոտէմի
(քերէ օքոս) հետ խառնէ և լեցուր պատին-
ճաններուն ճեղքուած տեղերը և յետոյ փայ-
լուն կրակի վրայ կարագ իւղի մէջ տապկէ:
Ոմանք միջուկները լեցնելէ ետքը հաւկիթի
մէջ կը թաթխեն և այնպէս կարագ իւղի մէջ
կը տապկեն:

20. Աղած վարունգը խմորման հետեւան-
քով կը պարպուի: Պատճառն այն է որ ա-
մուր չեղած, այսինքն կուտտած վարունգ-
ներու մէջ գոյացած կաղը Դուր կ'ելլէ: Ասոր
առաջքը առնելու միակ միջոցն է վարունգ-
ները, աղջուրի մէջ դնելէ առաջ, պատտառ-
քաղով մը ծակծկել զանոնք:

ԲԱՐՈՅԱԽՕՍԱԿԱՆ

ՊԱՐՏԱՃԱՆԱՁՈՒԹԻՒՆ

Երջանիկ ըլլալու մի՛ ջանար, քանզի երջանկութիւնը երկչոտ մըն է: Եթէ ետեւէն վազես՝ կը փախչի: Բայց մեղմիւ և խաղաղութեամբ տառջ գնա՛, կատարելով քու հոգեպարտեայ պարտքդ, նա ինքնին կու գայ քեզի:

ՇԱՏԱԽՕՍԻՆ

Ձենոն փիլիսոփան շատախօս աղայ մը տանեկըվ ըսաւ.

«Մենք 2 տկոնջ և 1 բերան ունինք որ շատ լսենք ու քիչ խօսինք: Բայց քու տկոնջներդ ալ լեզու եղած են»

ՏՇՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Փոքրիկ քաղաքի մը քանի մը քաղաքացիք կարօտեցց համար ստակ հանգանակելու կարգուած ըլլալով քաղաքապետին կողմէ, առաւօտ մը երբ գեղեցիկ ասան մը բակը կը մտնէին, լսեցին որ տանուտէրը դառնապէս կը

Տ. Ստեփաննոս Արեպիսկ. Յովակիմեան
Առաքնորդ Նիկոմիդիոյ

կշտամբէր իր սպասաւորներէն մէկը, որ բոլոր
գիշերն անձրեւի տակ գրուած ձիերուն սպաս-
ները (քաղըմ) ներս տառնել մոռցած էր:

— Հոս բան մը պիտի չտանանք, ըսու-
հանգանակիչներէն մին իր ընկերներուն: Մենք
ազահի մը տուելը կը դաժնանք:

— Ինչ կը կորսնցնենք, եթէ փորձենք
անգամ մը, պատասխանեց ուրիշ մը:

Այս վայրկեանին տանուտէրը անոնց
դէմ ելաւ և քաղաքավարութեամբ ընդու-
նեց զանոնք: Երբ տեղեկացաւ անոնց ուղ-
ցելութեան նպատակին, հրամցուց զանոնք իր
սենեակը, և նշանաւոր նուէր մը տուաւ
անոնց: Հանգանակող մարդիկ զարմանքով
և երախտագիտութեամբ լեցան: Խոտովա-
նեցան անոր թէ սպասաւորի մը հետ իր
վէճը լսած ըլլալով, խիստ շահատէր կարծած
էին զինք և չէին յուսար բան մը տառնել:

Տանտէրը պատասխան տուաւ անոնց.

«Սոցդ է որ ես անտեսագէտ մարդ մըն եմ,
բայց իմ այս անտեսագիտութեան շնորհիւ
աղքատաց աւատութեամբ օգնելու վիճակին
մէջ կը գտնուիմ:»

Ի. Մ.

«ԱՆ ՔԵՉ ՄԻՆՉԵՒ ՏՈՒՆ ԿԸ ՏԱՆԻ»

Լսած ենք թէ Բրիտանեայ մարդ մը գնաց
1-2 միլոն հեռավարութեամբ տեղ մը, ուր
միայն քանի մը մարդիկ կարդալ գիտէին:
Գիշեր մը հոն պիտի թոր և Ս. Գրքէն պիտի
կարդար մօրիկ ընելու նպատակաւ հաւաք-
ուած բազմութեան մը: Անտառներուն մէջէ
նեղ ճամբով մը ետ գտանալու պահուն իր
ձեռքն ունէր վառ մարիս (լըրա) մը, որ կը
լուսաւորէր ճամբան: Մարդն աւարկեց.

— Շատ քիչ է իմ մարիսը, Հաղու կէս
քաշ կու դայ:

— Ան քեզ մինչեւ տուն կը տանի, պա-
տասխանեց հիւրընկալը:

— Հովը կրնայ մարել զայն:

— Ո՛չ, ան քեզ մինչեւ տուն կը տանի:

— Բայց եթէ անձրեւէ՞:

— Ան քեզ տուն կը տանի:

Հակառակ անոր վտիկերուն, մարիսը փա-
ռաւոր լըյս տուաւ բոլոր ճամբան, մինչեւ որ
տուն հասաւ ան: Ճիշտ այդպէս պիտի ըլլայ
անոնց, որոնք Աստուածաշունչին լըյսն ունին
իրենց հետ՝ իրենց նեղ ճամբան լուսաւորելու
համար: Մէկը քննադատութիւններ կ'ընէ
Աստուածաշունչին դէմ: Պատասխանէ. «Ան

քեզ մինչեւ տուն կը տանի» Ուրիշ մը առարկութիւններ կ'ընէ: Պնդէ նորէն. «Ան քեզ մինչեւ տուն կը տանի» Անվտաճութեան և տարակոյսի ամէն փաստի գէժ՝ քու հաստատուն պատասխանդ ըլլայ պատասխանն այն մարդուն, որ իր հիւրին տուաւ մարիւր, ըսելով. «Ան քեզ մինչեւ տուն կը տանի»

Ամէն խոնարհ ընթերցող պիտի ըսէ. «Քու խօսքդ իմ ոտքերուս ճրագ է, և իմ՝ շաւիղ-ներուս լոյս»

Օ Ր Ի Ն Ա Պ Ա Հ Ո Ւ Թ Ի Ն Ն

Ռարբերները կ'ըսեն.

«Այն մարդը որ օրէնքը չգիտեր, անիծուած է»

Շամմաի կ'ըսէ.

«Թող օրէնքի ուսումը կեանքիդ կանոնը ըլլայ»

Հիլէլ կ'ըսէ.

«Տգէտ մը չկրնար իտկապէս երկեւղած ըլլալ»

Դարձեալ.

«Օրէնքի ուսումը կեանքի՝ և դպրոցները իմաստութեան կ'առաջնորդեն զմարդ»

«Պաշտօնագիր մը, որ դիտէ օրէնքը, աւելի կ'արժէ քան մեծ քահանայ մը որ չգիտեր զայն»

Ահա այն բաները որ պտուղ կ'արատաւէին այս կեանքին մէջ, և որոնց արդիւնքը կը տեսէ հանդերձեալ՝ կեանքին մէջ. — Պատուել հայրը և մայրը, որոգմութիւն տալ, խաղաղ սպրիւ մարդոց հետ, և տոնոց ամենէն աւելին փնտռել Օրէնքին ուսումը»

Օրէնքը ճանչնալ չբաւեր, այլ պէտք է գործադրել զայն: Հրեան իր բոլոր մեծամասնութիւնը անոր մէջ կը դնէր:

Յովսէփոս ալ կը ծանրանայ այդ կէտին վրայ.

«Մենք Սպարդացիներուն նման չենք շատանար գործադրել օրէնքը, առանց զայն գիտնալու և չենք շատանար նաեւ խօսքերով առանց գործի, Աթենացիներուն պէս»

ՏԳԷՏ ԲԱՅՑ ՈՉ ԱՆՀԱՌԱՏ

Քրիստոնէական եկեղեցւոյ մը պաշտօնին ներկայ դանուեցան քանի մը անհաւատ խռովայող մարդիկ թէ՛ պաշտօնը խանդավարելու և թէ՛ քարոզիչը խօսելէ արգիլելու նպատակաւ: Երբ բեմ ելաւ պաշտօնական և

սկսաւ կենաց Բանին քարոզութեան, քանիցս անոնք շշուէններով ուղեցին շփոթել պաշտօնեանս Ստեփաննոս, առանց ունէ կարեւորութիւն տալու անոնց յարուցած շփոթութեանց, անխռով կը շարունակէր իր քարոզութիւնը, իր խօսքերը Ս. Գրքէն բերաւած վկայութիւններով հաստատած պահանջն անհաւատներէն մին յանդգնեցաւ ըսել.

«Ոչինչ խօսք. յիմարութիւնս Ռժ կը հաւատայ Աստուածաշունչին. ես բնաւ երբէք:»

Այն ատեն պաշտօնեան կամաւ ընդմիջեց իր խօսքը և դէպի խռովարար մարդուն նայելով ըսաւ. «Իսկ Ս. Գրքին չէ՞ք հաւատար. կը թուի թէ զայն լաւ քննած էք և կը հասկընաք»: Յետոյ գրպանէն ոսկի մը հանելով և զայն բռնէն վեր բարձրացնելով ըսաւ անխռով պատկառանք մը. «Եթէ Ս. Գրքէն 12 համարներ բերանացի յառաջ բերելու ըլլաք ինձ, այս ոսկին ձեզի պիտի տամ»:

Խռովայոյզը լռեց և ջանաց ընկերներուն ետին ծածկել իր գլուխը:

«Միայն 6 համար յիշեցէք, և այս ոսկին ձեզի կու տամ», կրկնեց պաշտօնեան:

Խոր լռութիւն տիրեց:

«Միայն 4, 2 համար յիշեցէք Ս. Գրքէն

և այս ոսկին ձեզի պիտի տամ», որոտաց պաշտօնեան բռնէն:

Ստեփաննոս Ս. Գրքը յիմարութիւն համարող մարդը չէր կարող մինչեւ իսկ 2 համար յիշել Բողոք Ժողով սկսաւ ծիծաղել: Խռովայոյզ մարդիկ շփոթեցան և կամաց մը սրահէն դուրս սահեցան: Իսկ պաշտօնեան վերստին շարունակեց իր քարոզութիւնը, հարկաւ աւելի եռանդով, անհաւատութեան դէմ այս փառաւոր յաղթանակը տարած ըլլալուն համար:

Գ Ժ Գ Ո Ն Ն Ե Ր Ո Ւ Ն

— Կենդանեաց և մարդոց հայր, ըսաւ ձին Արամեղդի, անոր ամոռնին մօտենալով, կ'ըսեն թէ ամենագեղեցիկ կենդանիներէն մին եմ ես: Կարծեմ թէ ճշմարիտ ալ է, ըսոյց այնպէս կը թուի ինձ որ մարմնոյս մէջ կարելի է դեռ շատ բան աղնուացնել:

— Ի՞նչ բան կը կարծես որ կտրելի ըլլայ աղնուացնել: Ըսէ՛, ես պատրաստ եմ սորվիլ քեզմէ, հարցուց Արամեղդ Ժողովով:

— Կարելի է ես աւելի արագընթաց կ'ըլլայի, ըսաւ ձին, եթէ աւելի երկայն ոտքեր ունենայի: Բարակ, երկուր, կարապոյսին պահանջ մը աւելի պիտի վայլէր ինձ: Լայն կուրծ-

քով աւելի ուժեղ կ'ըլլայի, և որովհետեւ
գուն որոշած էիր որ ես շարկած տանիմ՝ քու
սիրելի արարածդ — մարդը — ուստի կրնայիր
պատրաստ լծամը մը գնել մէջքիս:

= Բարի՛, ըսաւ Արամազդ, վայրկեան մը
սպասէ՛:

Եւ չստատածոց հայրը հրամայեց երկրին
որ ուղա մը արտադրէ: Զին տեսելով այս
նոր կենդանին, զլուանքէն ու երկիւղէն սկը-
սաւ գողգղայլ:

= Ահա՛, բարձր ու բարակ ոտքեր, որոնց
կը ցանկայիր դուն, ըսաւ Արամազդ: Ահա
երկայն, կարողային պարանոցը, լայն կուրծքն
և պատրաստ լծամը: Կ'ուզե՞ս որ քեզ ալ
տոոր նման փոխակերպեմ:

Զին կը շարունակէր գողգղայլ:

= Գնա՛, ուրեմն, ըսաւ չստատածոց
հայրը, այս անգամ տօնկա լծող բաւական
դաս մը համարուի քեզի: Իսկ դո՛ւն ալ, ըսաւ
ուղտին դառնալով, ապրէ՛ և քու անհամըղը
տեսքիդ հակառակ, ամենէն օգտակար, բարի
և խելացի կենդանիներէն մէկը եղիր:

Այդ ժամանակէն ի վեր ուղտը կ'ապրի
երկրի վրայ, իսկ ձին մինչեւ հիմա իսկ կը
գողգղայլ ամէն անգամ որ ուղտը կը տեսնէ:

Երբայական ամենէն գեղեցիկ աւանդա-
վէպերէն շատեր Սողոմոն Իմաստունի շուրջ
կը դառնան: Այդպիսի աւանդավէպի մը հա-
մաձայն Սողոմոն իր Աստուածապարգէն իմաս-
տու լծամը պատրաստեց կենսատու հեղուկ
մը պնչափ հզօր որ գոգաւոր զմրտխտի մը
սիրտը լեցնող պղարի քանակութիւնն իսկ
կարող էր կենդանացնել մահաւերձ մը և ա-
նորոշ ժամանակ երկարել անոր կեանքը: Այս
հեղուկին համբաւը ամէն կողմ՝ տարած-
ուեցաւ: Ամբարիշտ մարդ մը գնաց լծա-
գաւորին և կեանքի երկարութիւն ու բարե-
կարգութեան ժամանակ խնդրեց անկէ:
Բայց Սողոմոն մտիկ չըրաւ, վախալով որ
մարդը աճիրներ ալ կ'աւելցնէ իր միութիւն-
ներուն վրայ: Այս կենսատու հեղուկը բարի
մարդու մը համար խնդրուեցաւ: Բայց լծա-
գաւորն այդ պահուն խնճոյքի մէջ էր եւ երբ
հասցեկերոյ լծն աւարտեցաւ, մարդը մեռած էր:
Ուրիշ անգամ մը պիտի տար, բայց պետա-
կան գործերով դադարած էր: Ուրիշ անգամ
մը եւս լաւ արամադրութեան մէջ չգտնուե-
ցաւ: Անգին, կենսատու ոգին, որ առաջ
ստէպ կը փնտռուէր և չէր արուեր, յետոյ

բիչ անգամ՝ խնդրուեցաւ, մինչեւ որ մարդիկ
գրեթէ մոռցան անոր գոյութիւնը, Այդպէս
տարիներ անցան, Վերջապէս Սողոմոն թա-
գաւոր մահուան դուռը հասնելով միտքը բե-
րաւ բնակին, որ կրնար զինքը վերագործնել
կեանքի ու զօրութեան, և վայելել տալ
հարստութիւն, փառք և իշխանութիւն, փութ-
ով մէկը զրկուեցաւ բերելու համար անգին
պարունակութեամբ զմութար, թագաւորն
եռանդով ձեռքն առաւ զայն, Բայց, աւս՛ղ,
պարապ գտաւ, Թանկագին վերջին կաթիլը
շագիտցած էր, Ինչ որ Սողոմոն զանց ըրած
էր ուրիշներու համար գործածել՝ չգանուե-
ցաւ երբ ինքն պէտք ունեցաւ անոր, Բիչ
ետքը մեռաւ Սողոմոն:

Մեզմէ խրաբանչիւրն իր մէջ ունի կեն-
սատու ոգի մը, հագեւոր զրութիւն մը, որ կը
նորոգուի գործածելով, Իսկ չգործածելով կը
ցնդի, և վերջապէս անհոգութիւնը մահացու
կ'ըլլայ, Ինչպէս ուրիշներու, նոյնպէս և մեզ
համար:

ԵԱԶԻՆ ԶՕՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Բժիշկի մը տիկինը կը պատմէ հետեւեալ
որոտաշարժ պատմութիւնը.

Այդ Ուրբաթ էր, Այրս և ես պատ-
րաստուած էինք եկեղեցի երթալ, երբ մարդ
մը, կապոյտ աչքերով փոքրիկ աղջկան մը
ձեռքէն ըռնած, մեր սենեակէն ներս մտաւ:

— Զուակս վիրարութեան գործողու-
թեան մը կարօտ է, ըսաւ հայրը, Երկար ա-
տենէ ի վեր անոր աջ ծնօտին վրայ օւռ մը
կայ, որ պէտք է կտրել:

— Ինչո՞ւ անանկ օր մը կու գաք որ քրի-
տոնէի մը պարտ է Աստուծոյ տունը երթալ,
ըսաւ բժիշկը, որուն ոչ մէկ ժամը անպատեհ
և ոչ մէկ ճամբան երկար կը թուէր հիւանդ-
ներու օգնութեան հասնելու:

— Իրաւունք ունիք, տէր իմ, բժիշկ, ըսաւ
հայրը, սակայն եղելութիւնը պտտմամբ ձեզիս
Ամիսներէ ի վեր մեր փոքրիկը, որ 6 տարեկան
է, պէտք էր վիրարութեան գործողութեան
մը ենթարկել, բայց երբ տղն գործողութեան
նկատմամբ անոր հետ կը խօսէինք, նա կը
սկսէր դառն արցունք թափել և գողալ: Այն-
պէս որ պարտաւորուած էինք գործողութիւնը
միշտ յետաձգել, Այս առաւօտ դեռ տրշտ-
լոյսը չծագած, մեր փոքրիկ Մարիամը անկող-
նէն ցատկեց, մօրը վիզին փաթ թաւեցաւ և
անոր տկանջին ըսաւ. «Այսօր հայրիկիս հետ

բժիշկին պիտի երթամ որ ուսն կտրէ») Ուստի ես այս պատեհաւածութիւնն օգուտ քաղելու համար այսօր եկայի:

Բժիշկը աղջկան երեսն նայելով ըսաւ.

— Յօմարութեամբ փափաքդ պիտի կատարեմ, զաւակս, և որքան հնար է, քեզի շատ ցաւ պիտի չպատճառեմ, և սակայն անշուշտ քիչ մը ցաւ պիտի զգաս:

Փոքրիկը իր գտնաբուհեր զլուխը շարժելով հաւանութիւն տուաւ և հանդարտ սանկոս բժիշկին երեսը նայեցաւ: Գործողութիւնը սկսաւ, որ երկար տեւեց և շատ ու խիստ դառն ցաւ պատճառեց: Սակայն Մարիամ առկաց և բնաւ չլացաւ: Անշարժ նըստաւ նա հօրը գիրկը, ելր բժիշկին սուր դանակը միշտ խօր և խօր կը թափանցէր ուսին մէջ: Վերջապէս գործողութիւնը, յաջող կերպով աւարտեցաւ:

Աղջիկը քիչ մը հանգչելէ ետքը, բժիշկին առաջին հարցումը սա եղաւ.

— Խնչպէս եղաւ որ ա՛յնքան դառն ցաւերու դիմացոր:

Մարիամ իր փոքրիկ բերանը բռնաղով ըսաւ քիչ մը ակնածանօք.

«Իրեկի Փրկիչս այսօր շարչարուած ըլլա-

լով, ես եւս ուզեցի այսօր ցաւ կրել»:

Բժիշկը յազուած գրկեց աղջիկը, քանզի այս բարեպաշտ մանկան բերնէն Սւաք Ուրբաթ օրուան ազգու քարոյրը լսած էր:

ԱՌԱՆՔ ԳՈՆԱՐՆԵՐ

Ուրբի մը 2 որդի ունէր, ինք և կինը շատ կը սիրէին զանոնք: Օր մը մինչ Ռուբրին կը ծամբորդէր, 2 զաւակներն ալ զո՛հ գացին կարճատեւ: Տիւնագութեան մը, Վշտացեալ մայրը երկուքն ալ միտսին անկողինի մը մէջ դնելով, անոնց առջեւ վարտագոյր մը քաշեց և իր ամուսնոյն վերադարձին կը սպասէր: Շատ չանցած այրը տուն հասնելով անոր առաջին հարցումը սա եղաւ.

— Խնչպէս են սիրելի զաւակներս, տիկին, վա՛ր կանչէ որ համբուրեմ զանոնք:

— Սպասէ պահ մը, ըսաւ կինը, խնդիր մը զիս շատ կը յուզէ և կ'ուզեմ քու խրատութեւ: Քանի մը տարի առաջ բարեկամ մը 2 թանկագին մարդարիտներ առնող ձգեց քովս: Հարկաւ ամենայն զգուշութեամբ պահեցի զանոնք: Վերջապէս, սակայն, սկսալ խորհիլ թէ անոնք իմ սեպհականութիւնս են: Արդ քու բացակայութեանդ տա՛նք բարեկամս

մարդ մը զրկելով, ինձ յանձնած մարդարիտ-
ները ետ պահանջեց, Բայց ես միայն չունիմ
անոնցմէ բաժնուէլը։ Ի՞նչ խրատ կու տաս
ինծի։

— Ի՞նչ տարօրինակ հարցում է այդ, սի-
րելի տիկին, գոչեց Ռարբին զարմանօք։ Անմի-
ջապէս պարտիս ետ դարձնել այդ մարդա-
րիտները։ Կրնայի՞ր զանոնք վերադարձնելէ
առաջ անկամ մը տեսնել։

Յանկարծ կինը մէկդի քաշեց վարդադրը
և ունչնացեալ զաւակներուն քով առաջ-
նորդեց իր ամուսինը։

— Ահա այն մարդարիտները, ըսաւ կինը
լալազին։

Ռարբին գլուխը խոնարհեցուց և խոր հա-
ռաչ մը արձակելով ըսաւ յուզեալ ձայնով։

— Տէրը տուաւ, Տէրը առաւ։ Օրհնեա՛ւ
ըլլայ Տէրոջ տնունը։

ՄԱՐԴԻԿ Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ՅԵՍՈՒՍԻ ՀԱՄԱՐ

Յովսէփոս, հռչակաւոր Հրեայ քահանան
և պատմիչը, որ ապրեցաւ Ա. Դարուն վերջին
մասին մէջ, այսպէս կը խօսի Յիսուսի վրայ.

«Այս ատեններս ապրեցաւ Յիսուս, իմ ա-
ռուն Մարդ մը, երբ պատշաճ է կոչել զինքը

Մարդ, որովհետեւ զարմանալի գործեր կը
կատարէր, Վարդապետ՝ այնպիսի մարդոց,
որոնք կ'ընդունին ճշմարտութիւնը հաճու-
թեամբ, Իրեն գրաւեց թէ՛ Հրեաներէն և թէ՛
Յոյներէն շատերը։ Քրիստոս էր, և երբ Պիղա-
տոս մեր գլխաւոր անձանց թելադրութեամբ,
դատաւարտեց զինքն ի խաչ, անոնք որ նա-
խապէս սիրած էին զինքը, չթողցին զինքը։
Որովհետեւ Գ. օրն երեւցաւ անոնց դարձեալ
կենդանի, աստուածային մարդարէներ գու-
շակած ըլլալով ասոնք և ուրիշ բազում
զարմանալի բաներ իր նկատմամբ, և քրիս-
տոնէից աղանդը, այսպէս կոչուած Անոր ան-
ուամբ, դեռ կը մնայ մինչեւ ցայսօր «Հնա-
թիւնք Հրէից, Գիրք ԺԼ. Գ. Լ. Գ. Հատ. 3»

Ա. — Բ. Դարու Յոյն և Հուլմայեցի հե-
ղինական, ընդհանրապէս խօսելով, շատ քիչ
ուշագրութիւն տուած են Քրիստոսի և Քրիս-
տոնէութեան, ու մեծ մասամբ բոլորովին
անտեղեակ էին անոնց բնութեան և պատ-
մութեան Տակիտոս, Սուէտոնիոս, Կրտսերն
Պլինիոս, Եպիկդէտոս, Արիստիտէս, ևն., կը
յիշեն զանոնք գիպուածաբար և ընդհանրա-
պէս արհամարհանօք և ատելութեամբ։ Միակ
չեթանոս հեղինակները, Լորանք մասնաւոր

գործեր գրեցին ընդդէմ՝ Քրիստոնէական կրօնի, եւ Լուսեան, որ յարձակեցաւ Անոր վրայ գէթ անուղղակի կերպով, Կղեսոս, Պորփիրիոս, Հերակլէս և Ուրացեայն Յունիանոս»

Ուրեան կ'ըսէ Քրիստոսի համար.

«Հանգիր արդ Քու փառացդ մէջ, հիմնադիրդ վեհազուն: Քու գործդ կատարուեցաւ, Քու Աստուածութիւնդ հաստատուեցաւ: Մի՛ վախճար թէ պիտի տեսնես Քու աշխատանացդ շէնքը կործանուած սխալով մը: Աստուհետեւ, զերծ թերութենէ, պիտի տեսնես Աստուածային խաղաղութեան բարձունքէն Քու գործերուդ անհաւն արդիւնքները: Ի գին մի քանի ժամուան տանջանաց, որոնք Քու վսեմ՝ հոգւոյդ չհասան իսկ, Դուն ստացար ամենակատարեալ անմահութիւն: Հազարաւոր տարիներ աշխարհս պիտի պաշտպանէ զՔեզ: Բնութագատիկ աւելի սիրեցեալ բնութագատիկ աւելի կենդանի յետ մահուանդ քան Քու վաղանցուկ կենացդ միջոցին աշխարհիս վրայ: Դուն պիտի ըլլաս մարդկութեան տնկեան քարը, այնպէս որ կորզել Քու անունդ այս աշխարհէն՝ խախտել պիտի ըլլայ զայն ի հիմանց: Ոչ ևս խտիր պիտի գնեն մարդիկ

Քու և Աստուծոյ միջեւ: Կատարեալ յաղթական մահուան վրայ տիրէ՝ Քու թագաւորութեանդ, ուր պիտի հետեւին Քեզ դարերով երկրպագաներուդ խումբերը Քու գծած պողոտայիդ մէջ»

Դարձեալ.

«Ի՞նչ որ ալ ըլլան անակնկալ գէպքերն ապագային, Յիսուս պիտի փնայ միշտ անհաւատար, Իր պաշտամունքը պիտի վերակենդանանայ անդագար, Իր պատմութիւնն արցունքներ պիտի կորզէ միշտ, Իր չարչարանքները պիտի գորովեն լաւագոյն որտեղը: Բոլոր դարերը պիտի յայտարարեն թէ մարդոց որդիներուն մէջ ոչ ոք ծնած է մեծագոյն քան զՅիսուս»

Ժան Ժագ Ռուսօ կ'ըսէ.

«Կը խոստովանիմ՝ թէ Աստուածաշունչի վեհափառութիւնը կ'ը հիացնէ զիս, Աւետարանի սրբութիւնը սրտիս կը խօսի: Տեսէ՛ք փիլիսոփայից գործերն իրենց բոլոր պերճութեամբ, ո՛րքան փոքր են անոր քով: Կարելի՞ է որ դիրք մը միանգամայն ա՛յնքան վսեմ և ա՛յնքան պարզ՝ մարդոց գործն ըլլայ: Կարելի՞ է որ Նա որոյ պատմութիւնը կը գտնենք անոր մէջ, սոսկական մարդ մը ըլլայ: Կը գտնէ՞ք

հոն երազաստի մը կամ փառասեր աղանդաւորի մը եղանակաւ ինչ քաղցրութիւն, ինչ մաքրութիւն իր բարուց մէջ, ինչ սքանչելի շնորհք իր վարդապետութեանց մէջ, ինչ բարձրութիւն իր սկզբունքներուն մէջ, ինչ խորին իմաստութիւն իր քաղաքութեանց մէջ, ինչ ներկայութիւն մտաց, ինչ ներբռութիւն և ինչ պատշաճութիւն իր պատասխաններուն մէջ, ինչ վեհապետութիւն իր կրկն վրայ: Ո՞ր է այն Մարդը, այն Իմաստունը որ գիտէ գործել, չարչարուիլ և մեռնիլ առանց տկարութեան և առանց ցոյցի: Երբ Պաշտոն կը գծագրէ իր երեւակայած կատարեալ անձը, որուն վրայ բեռնաւորուած էին ոճրագործութեան բոլոր նախադրեանքները, և սակայն իրօք արժանի էր առաքինութեան ամէն վարձատրութեանց, կը գծագրէ Յիսուսի իսկական պատկերը, Նմանութիւնն աշխարհի բացայայտ է որ բոլոր Հայրապետք զգացած են զայն և չեն խաբուած: Ինչ նախապաշարում, ինչ կտրութիւն պէտք է ունենալ համարձակելու համար բաղդատել Սփրօնիքի որդին Մարիամու Որդւոյն հետ: Ինչ հեռաւորութիւն երկուքին միջեւ:

Սոկրատ կը մեռնի առանց ցաւի, առանց

նախադրեանքի և դիւրաւ կը պահէ մինչև վերջ իր արժանապատուութիւնը, և եթէ այսպէս հեշտ պահած չըլլար իր կեանքը պիտի խորհէին մարդիկ թերեւս թէ Սոկրատ իր բոլոր իմաստութեամբ սփեհտ մըն էր միայն: Կ'ըսեն թէ բարոյականը հնարեց. արիւնք իրմ առաջ գործադրած էին զայն արդէն: Իր բոլոր բրածն էր ըսել ինչ որ անոնք գործած էին. դասի վերածել անոնց օրինակաւ: Արիստիտէս արդար էր արդէն, երբ դեռ Սոկրատ չէր բռնած թէ ինչ է արդարութիւնը: Արարդազատ էր արդէն, երբ Սոկրատ գումատած չէր դեռ դատաւորութիւնը: Ի՞նչ սահման տուած չէր առաքինութեան, երբ Յունաստան լի էր արդէն առաքինի մարդիկներով: Բայց Յիսուս ո՞ր կրնար իրեններուն մէջ գտնել այդ բարձր ու մաքուր բարոյականը, որուն ինք միայն դասերն ու օրինակը տուած է (Տե՛ս Աբրահմ Վարդան մէջ իր բրած բաղդատութիւնը Մովսէսի և իր բարոյականին միջև): Ամենէն կատարի մոլեռանդութեան ծոցէն ամենէն բարձր իմաստութիւնը լսելի եղաւ, և ամենէն դիւցազնական առաքինութեանց պարզութիւնը պատուեց բոլոր ժողովրդաց ամենէն անարգը: Սոկրատի մահը, որ

կ'իմաստասիրէր իր բարեկամոց հետ հան-
դարտօրէն, քաղցրագոյն է զոր մարդ կրնայ
փափաքիլ, Յիսուսի մահը, որով Նա աւան-
դեց իր հոգին տանջանաց մէջ, նախատուած,
ծաղրուած, անիծուած ամբողջ ժողովուրդէ
մը, այն ամենէն սոսկալի մահն է որ կը սարս-
ռացնէ զմարդ: Սոկրատ առնելով թունալից
գաւաթն օրհնեց զնա որ կը ներկայացնէր
զայն իրեն և որ կ'արտասուէր: Յիսուս ահեղ
տանջանաց մէջ կ'աղօթէ իր կառաղի դահիճ-
ներուն համար: Այո՛, եթէ իմաստունի մը
կեանքն ու մահն է Սոկրատինը, Աստուծոյ մը
կեանքն ու մահն է Յիսուսինը: Պիտի բռնաբ
թէ Աւետարանի պատմութիւնը հնարուած է
լստ քմաց, Բարեկամն, այնպէս չէ որ կը
հնարեն, և Սոկրատի դէպքերը, որու մասին
ոչ ոք կը տարակուսի, նուազ ստուգուած են
քան Յիսուսի կեանքին դէպքերը: Արդա-
րեւ այս մասին հեռացնել է գծաւորու-
թիւնը առանց զայն ջնջելու: Աւելի զըժ-
ուար է ըմբռնել թէ բազմաթիւ մտորակ
համաձայնութար հնարած ըլլան այս գիրքը,
քան թէ հաւատալ թէ միակ անձ մը մտաւ-
կարարած է անոր նիւթը: Հրեայ հեղինակ-
ներ երբեք պիտի չկարենային գտնել ո՛չ այս

ոճը, ո՛չ այս լարդականը, և Աւետարանը
ունի ճշմարտութեան յատկանիշներ ա՛յնքան
մեծ, ա՛յնքան որոշ, ա՛յնքան կատարելապէս
անզուգական որ անոր հնարիչն աւելի զար-
մանալի պիտի ըլլար քան թէ նայն իսկ դիւ-
ցազուն մը: Այսուհանդերձ այն Աւետարանը
իւր է անհաւատալի բաներով: Բաներ՝ որ հա-
կառակ կ'եղլեն մեր բանաստեղծութեան և զոր
բոլոր խոհուն անձանց համար անկարելի է
ըմբռնել կամ ընդունել: Ի՞նչ պէտք է ընել
ա՛յսքան հակասութեանց մէջ: Միշտ պարկեշտ
և շրջահոյեաց ըլլալ, զա՛ւակս, յարգել լռիկ
ինչ որ չէք կարող ո՛չ մերժել, ո՛չ հասկնալ,
և խնդրահիլ այն մեծ Խալկին առջև որ միայն
գիտէ ճշմարտութիւնը:»

ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ՀԻՆԾԱԽՏԻ ՏԱՍՆԱԲԱՆՆԱՅ

1. Հիւժախտին բոլոր տեսակները միեւ-
նոյն հիւանդութիւնն են, միեւնոյն միջոցով
արդիւնքը և միեւնոյն դործը կը տեսնեն:

2. Հիւժախտը 10—35 տարեկան անձեր կը վարակէ։ Ուստի այդ տարիքներուն մէջ պէտք է աւելի ուշադրութիւն տալ, ու մարմնամարդ բնել և օդ առնել ։

3. Հիւժախտը ամենէն աւելի ժառանգականութեամբ տրամադիր եղող մարմիններու վրայ կը յարձակի։ Տրամադրութիւն չունեցող անձի մը կարելի չէ հիւժախտը պատուաստել։ Հետեւաբար ժառանգականութեամբ հիւժախտի մասին կտակածելի եղողները պէտք է ինքզինքնին լաւ խնամեն և զգուշանան։

4. Հիւժախտին դեղն ու դարմանը, և, աւելի ճիշդը ըսելով, առաջին թշնամին բնութիւնն է։ Այնտական ոյժը պէտք է զօրացնել։

5. Բաց օդ, բարձր ու չոր կլիմայ, անտառներու և եղեւնին ծառատառններու մէջ պտոյտ և լեռնոտ վայրերու մէջ բնակութիւն, Աստք թոքերուն տակն մէկ անկիւնները ու ցնցուղները կը բանան և մաքուր օդով կը լեցնեն։

6. Չորաւոր կերակուրներ, կաթ, կարագ, հաւկիթ, միս, ձկան իւղ և վարժուած ստամոքներու համար հում միս և կամ շատ հում ծեծուած միսով ուտելիքներ պէտք է։

7. Նաև, եթէ կը ներէք, քիչ քիչ խմելու պայմանով, լաւ տեսակ գարեջուր պէտք է։

8. Յաճախակի թեթեւ լոգանք, առանց յոգնելու բաղնիք, ձիով և կամ ծովային պտոյտ պէտք է։

9. Եթէ հիւժախտը գեղձերու և ոսկորներու վրայ յարձակած է, վարակուած տեղը խկոյն կտրել նետել ու մաքրել պէտք է։

10. Հիւժախտը եթէ յօգուածներու վրայ է, պէտք է դաժնով պատել, սառեցնել և անշարժ պահել զանոնք։ Եթէ վարակուած տեղը բացուած է, պէտք է լաւ բանալով մաքրել և յօգուածը առողջացնել։

Կը մտղթեմ որ Առուած ո՛չ ձեզի ցաւ տայ և ո՛չ ալ բժիշկի դիմելու հարկին մէջ դնէ զձեզ։

ՏՈՒՅԹ. Ա. ՆԱԳԳԱՇԵԱՆ

Ա. Չ. Ք.

Լաւ կազմակերպուած աչքերը, առանց պէտք ունենալու, հաւասարապէս լաւ կը տեսնեն թէ՛ մօտակայ, թէ՛ հեռաւոր առարկաները։ Միջին հաշուով 45 տարիքէն յետոյ լաւ կազմակերպուած աչքերը իրենց ձերանալուն պատճառաւ այնպիսի փոփոխութիւն մը կը կրեն որ հեռաւոր առարկաներու տե-

տաթիւնը սքանչելի մնալով հանդերձ տաղտկալի և գրեթէ անկարելի կը դառնայ մտակայ առարկաներու տեսութիւնը, որով պէտք կը զգանք զրելու և կարգալու տառն ակնոց գործածել: Աչքի այդ տեսակ անհասկացողութիւնը կը կոչուի հեռատեսութիւն, որուն ենթարկուելու համար առնուազն 45 տարեկան պէտք է ըլլալ:

ՇԱՀԵԿԱՆ ՓՈՐՁ ԸՐ

Սոուպոնի մէջ շահեկան փորձ մը կատարուեցաւ 7 շուներու վրայ, ապացուցանելու համար թէ վիրաբուժական գործողութիւն կարելի՛ է կատարել առանց իջօթօրի, պարզապէս ելեկտրական անդգայացում՝ յառաջ բերելով: Արդ, այս շուներն ելեկտրականութեամբ քնացուցին, և այդ միջոցին հանեցին անոնց ներքին գործարանները, ստամոքս, աղիք, քանիքեան, ևն: Շուները լան մը չզգացին, և երբ արթնցուցին, «շուներն ելան և հանդարտիկ դարձան իրենց խշտիկները,» կ'ըսէ վիրաբուժական գործողութենէն ետքը պատրաստուած տեղեկագիրը, «քանզի գործողութիւնները մեծ դիւրութեամբ կատարուած էին, առանց անատուններուն նե-

ղութիւն պատճառելու» Ասիկա ըսել չէ, սակայն, թէ շուներն առանց ստամոքսի և աղիքի կը շարունակեն ապրիլ:

ՈՒՂԵՂ ԱՅԻՆ ՎԻՐԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ

Պերլինի հռչակաւոր վիրաբոյժներէն Բրոֆ, Բրաուզէ կ'ըսէ.

«Հիմա մտային հիւանդութեանց կարեւոր մէկ մտքը, մանաւանդ լուսնոտութիւնը, ուղեղային վիրաբուժութեան շնորհիւ կատարելապէս կը դարմանուին»)

Բրոֆէսորն այս մասին իր ըրած փորձերը մէջ կը բերէ և կը պատմէ թէ ինչպէս կրցեր է բուժել 15 տարեկան լուսնոտ աղջիկ մը, կտրել հանելով անոր ուղեղին մակերեսին վրայ գտնուող փոքրիկ այտուցք մը: Ապա բոլոր ջղային հիւանդութեանց մասին կը խօսի և կը վերջացնէ իր տեսակցութիւնը յայտարարելով թէ ինք կատարելապէս համոզուած է որ ապագային բոլոր ջղային հիւանդութիւնները պիտի կրնան բուժուիլ սոսկ ուղեղային վիրաբուժութեան յառաջդիմութեանց շնորհիւ:

ԵՐԵՎԱՆԻ ԲԱԺԻՇԿՆԵՐ

Տէմուլինս տնուն հռչակաւոր Գաղիացի բժիշկն երբ մեռնելու մօտ էր, Բարեղի երեւելի բժիշկներն իր քով կեցած կ'ողբային իրենց արուեստին ի մօտոյ կրելիք մեծ կորուստին համար: Տէմուլինս զուարթ գէմբով տնոնց նայելով ըսաւ. «Թէեւ ես կը մեռնիմ, բայց իմ տեղս կը թողում 3 մեծ բժիշկներ, որոնք ինձմէ շատ աւելի ճարտար են»)

Այս խօսքին վրայ ներկայ եղող բժիշկներն անձկանօք կը հարցնէին. «Որո՞նք են այն 3 բժիշկները» Ասոնցմէ իւրաքանչիւրը կը յուսային թէ իր անունը պիտի տար:

Տէմուլինս իր գլուխը շարժելով ըսաւ. «Անոնք են Զուր, Աշխատութիւն և Ուտեստ: Անխափան կանչեցէք առաջինը ծառայութեան, երկրորդը կանոնաւորապէս և երրորդը չափաւորութեամբ: Հետեւեցէք այս խրատին, այն տառն պիտի կարենաք պատրաստել լաւագոյն դարմաններ: Կենդանութեան տառն առանց ասոնց բան մը կարող չէի ընել, և մեռնելու վրայ եղած տառն առանք ձեզի բարեկամ անուանելու մէջ սխալած պիտի չըլլամ, ո՛վ իմ հաւատարիմ գործակիցներս»)

ԶԱՐԴՈՒԹԱՆ ՄԻՔՐՈՊԸ

Շատ մը փորձեր կատարուած են Թիւատէլ-Ֆիւյ և Հարվըրտի բժշկական բարձր հեղինակներու կողմէ: Գործողութիւններ կատարուեցան «չար տղոց» և ոճրագործներու դաշնակերը բռնալով: Տեսնուեցաւ թէ ուղեղի այս ինչ մասին վրայ եղած արտակարգ ճնշումը — որ տեղի կ'ունենար ասկրեայ ցցուածքներէն գէպի ուղեղ, կամ նոյն տեղերու արեան շրջանը մատակարարող պզտիկ երակներու ընդլայնումով, կամ կծկումով, կամ հիւստիոլութեան մը տառն հոն առաջ եկած շրջած արեան կամ «ուռ»ին միջոցաւ — պատճառ է մարդոց նկարագրին և բնասորութեան մէջ տեսնուած փոփոխութիւններուն: Բժիշկները գործողութիւն ենէն առաջ տղաքներէն մէկուն հարցուցեր են.

— Ինչո՞ւ չարութիւն կ'ընես, ուրիշ տղաքը կը ծեծես, թռչուններուն բոյները կը կործանես, կը ստես, կը գողնաս, ևն.:

— Կը սիրեմ՝ այդպէս ընել, պատասխանած է տղան:

Բայց գործողութենէն վերջ ա՛լ «բարի» տղայ մըն էր:

— Զեմ՝ սիրեք այդպիսի բաներ ընել, կը պատասխանէր ան:

Շատ մը ոճրագործներ զարմանալի փոփոխութիւններ կը ցուցնեն իրենց բարքերուն մէջ՝ դործողութենէն ետքը։ Այդ տեսակ գործողութիւններ տալէն օր տառնեակներով տեղի կ'ունենան։ Կառավարութիւնն ոճրագործներէն յարմարագոյնները կը յանձնէ զիրարու յետեւին, ուսկից «գարձի եկած» ետ կը դառնայ չարագործը։ Շարժումը դեռնոր է, սակայն հաստատուած և մեծ յղիւթով արդիւնաւորուած է։ Ոմանք շատ առաջ կ'երթան, մինչև անգամ՝ պնդելու թէ ներկայ շարժումը չարիքի արմատը պիտի ջնջէ մարդկութեան մէջէն։ Այլն չորսածին բժշկական քննութեան ենթարկուելու է և գանկի կամ ուղեղի ու է պակասութիւն անմիջապէս դարմանուելու է։ Ոճրագործները փոխանակ բանտերու՝ հիւանդանոցներու առաջնորդուելու են։ Եկեղեցիին պիտի յաջորդէ բժշկական դասախօսութիւններու սրահը, ևն, այսինքն՝ «Արաքսի բժշկական օրինաց, չիք փրկութիւն»։ Այս ալ ծայրայեղութիւն մըն է։

Տ. Եղիշէ Եպիսկ. Դուրեան
Առաջնորդ Զմիւռնիոյ

ԳՈՐԾԻ ՄԱՐԴՈՑ

Տ Ա Ս Ն Ա Բ Ա Ն Ն Ա Ն

1. Ա. Ե. Խառնէ՛: Ա. շխատէ՛, քու բոլոր զոյժերդ հաւաքելով, և պիտի տեսնես որ ատենք քիչ տեսնէն աւելի պիտի զօրանան: Ա. շխատէ՛ ուշադրութեամբ և ջանասիրութեամբ, և քու կարողութիւններդ շուտով պիտի բարձրանան: Ա. շխատէ՛, այնպէս որ աշխատութիւնը խիստ պատճառէ քեզիս: Ա՛նտէ՛՝ ձանձրալքով քեզմէ, և ժամացոյցին մի՛ նայիր յաճախ: Ա. շխատութիւնդ զրօտանք մը բրէ քեզի համար՝

2. Մի՛ անադգեւ ոնէ գործ: Անհուն անապատը աւազի հոտիկներէ կազմուած է, և երկրագունտին ընդարձակ ծովերը՝ ջուրի կաթիլներէ: Երկրագունտն իսկ հիւլէնեբու զանգուած մըն է: Նոտ քիչերն են որ մեծ ամբողջ մը կը կազմեն:

3. Մի՛ լս մէկ մասը միայն վսանգէ ունեցածիդ եւ ո՛չ ամբողջը: Մասնակի գործասանները կարելի է դարմանել կամ նորոգել:

4. Խնայասէր եղիւր: Պատրաստէ՛ քեզի համար այնպիսի ամուր վիճակ մը որ մեծ կարօտութեան տակն կարենայ փրկել քու գործդ, ապագադ և կեանքդ: Աւելորդ ծախք մի՛ ընէր ընտել: Ա. կանջ մի՛ կախեր խօսքին և խորհուրդին անմիտ անձերու, որոնք կը քննադատեն ու կը խծբծեն քու ըրածդ: Պատրաստէ՛ դուն քեզի համար հաստատ ծրագիր մը, որուն համեմատ կարող ըլլաս օրական, շաբաթական կամ ամսական գումար մը խնայել ու պահել: Մի՛ փոխեր այդ ընթացքըդ: Լաւագոյն համարէ քիչ մը աւելի աշխատիլ, քան թէ պակսեցնել պահել որոշած գումարդ:

5. Հաշիւ բռնէ՛: Ամէն վայրկեան պէտք է որ գործիդ վիճակը գիտնաս և անոր համեմատ վարուիս: Յոգնութենէ մի՛ ընկրկիր: Երկու էջ բռնէ, «կեանքի Օգտակար Ծախքեր» և «Աւելորդ Ծախքեր» վերնագրով: Ամսական վերջին համեմատէ զանոնք, և դուն ալ պիտի զարմնաս: Բոլոր պէտք է որ դուն անպէտ համարիս ինչ որ բացարձակ չէ, ուր մը չէ:

6. Գծէ՛ կեանքիդ ծրագիրը: Արթ հըր Երէնհատը կ'ըսէ. «Կեանքը աշխատելով յոգնելու, սպառելու համար տեսակ մը պա-

տիժ է մարդու համար» Պէտք է գիտնաս
գործառնութեանդ սահմանը և այս ալ՝ ըն-
դարձակօրէն բացատրուած ծրագրով և սկի-
զատ, ամէն տարուան համար ծրագիր մը
պատրաստէ, ամիսներու բաժնուած և գլխա-
ւոր նպատակդ աչքիդ առջեւ պահէ միշտ
Յաջորդ ամսուան ընելիքդ նախապէս որոշէ
միշտ, և ոչ թէ օրը օրին։

7. **Կարգա՛:** Բուժմանի հարցուցին թէ
ինչպէս հարստացած էր, Հին լրագիրներու
ու մաշած գիրքերու դէպ մը ցուցնելով ըսաւ.
«Ատնք կարգալով հարստացայ» Էտիտըն 15
տարեկան եղած ատեն իր քաղաքին հանրա-
յին մատենադարանին մէջ կարգացած էր
այնչափ շատ գիրքեր, որոնց շարքը, իրարու
քով կանգուն գրքով 5 մետր երկարութիւն
ունէր։ Շատ անգամ պատահած է որ մարդ
գիրքի մը մէջ հանդիպած լաւ գաղափարէ մը
թելադրուելով մարդ եղած է։ Կարելի՞ է որ
օգտակար չըլլան այնպիսի գրքերը, որոնց հե-
ղինականները պատրաստած են զանաք իրենց
ամբողջ կեանքին մէջ ունեցած փորձառու-
թեամբ։ Քարոնէկի ըսած է. «Անպիտան ու
անարժէք մարդոց յատկանիշը բան չկար-
գաւնին է։ Ու և է պաշտօնեայ մը որ պարա-

պոյ ժամերուն մէջ կարգալու փափաք չզգար,
իր պետին հաճելի ըլլալու յոյսը թող չու-
նենայ»։ Վանտերպիլա ալ ըսած է նմանա-
պէս. «Մարդ մը որ կը կարծէ թէ այլեւս
կարգալու պէտք չունի, կը ցուցնէ թէ դեռ
վարժարան երթալու շատ պէտք ունի»։

8. **Մի՞տք սորվէ՛:** Ամէն տուրիժ է օգուտ
քաղէ նոր բան մը սորվելու, որպէս զի ինք-
զինքդ զանազան վիճակներու մէջ կարենաս
կառավարել, նոյն իսկ եթէ ատենք քու գոր-
ծիդ և պաշտօնիդ հետ վերաբերութիւն չու-
նենան։ Լաւ բացատրութիւն առ ամէն բանի
վրայ և մի՛ գոհանար մինչեւ որ կատարելա-
պէս խելամուտ չըլլաս խնդրոյն ամէն մանրա-
մասնութեանց։ Մասնաւորապէս ուշ դի՛ր ու
զբաղէ՛ ընկան գիտութեամբ։ Փութա՛ւ։
Լսէ՛ գիտական ամէն բանախօսութիւն։ Այ-
ցիլէ մատենադարանները, լտարանները, ար-
ուեստահանդէսները, թանգարանները ու
հաւաքածոները։

9. **Ամէն վայրկեան օգտակար ըրէ՛**
հեզի: Ժամանակը քու դրամագլուխդ է։
Պէտք է որ ամէն վայրկեան քեզի տոկոս բե-
րէ։ Մեծ յիմարութիւն է «Ժամանակը սպան-
նել»։ Ժամանակը կեանք է։

10. Ձրլլայ որ խաղախուրիւն ընես: Խաղախուրիւն ան պատիժը ինքն իր մէջն է, եթէ չձերբակալուես, զղջումը կը ձերբակալէ գրեզ:

Արդարեւ այս կանոնները գործադրելով հանդերձ անյաջող ֆուգիստները անյաջողութեան պատճառը իրենց անձին մէջ փնտռելու են:

ՄԵՆՆԱՁ

ԳԻՏԱԿԱՆ

Սահակարգ Յիսուսիւններ

Վրլթ էր իր յորինած մէկ ողբերգութեանէն արարուած մը, գեւ անտիպ, առիթ ունեցած է իրեն ժամանակակից Լա Մոթ-Հուտար գրագէտին առջև որ մը կարդալու: Այս վերջինը անգամ մը միայն լսելով զայն, բառ առ բառ կրկնած է, իբր արդէն իրեն ծանօթ երկասիրութիւն մը:

Ներեւելի արեւելագէտ Լաբրոզ, որ Բրուսելի Ծրէտէրէք թագաւորին մատենագործին վերակացուն էր, նոյնպէս արտասո-

վոր յիշողութիւն մը ունէր: Կը պատմուի թէ զանազան լեզուներէ գրուած 12 ոտանաւորներ մէկ անգամ մը լսելէ ետքը, ոչ միայն կրկնած է զանոնք մինչոյն կարգով ինչպէս լրացած էր, այլ և կարող եղած է անոնց բառերը փոխադրել:

Սքայիկէր, բանասեր գիտունը, եւս մեծ յիշողութեան տէր էր:

Կէսէնտի, Գաղիացի մեծանուն փիլիսոփան, 6,000 տող Լատիներէն ոտանաւոր միանգամայն նոսեւ ամբողջ Լիւքրէս քերթուածը բերնուց սորված էր: Իրեն համար կը բաւէր թեթեւ կրթութիւն մը՝ միտքը պահելու ամէն կերպ բանաստեղծութիւններ: Ուստի սովորութիւն ունէր ամէն առաւօտ ոլլէայլ լեզուներէ 6,000 տող գոց ըսելու:

Սենեկա կարող էր կրկնել 2,000 բառերէ բաղկացած աստեղծութիւն մը, միշտ նոյն կարգաւ ինչպէս որ խօսուած էր:

Թիէյն անուն գերասան մը ա՛յն աստիճան զարմանալի յիշողութիւն մը ունէր որ անգամ մը 2 Անգլ. օսկի գրաւ գրաւ իր ընկերներուն՝ Տէյլի Էսվրրայզըր լրագրին ամբողջ բովանդակութիւնը բերնուց ըսելու: Եւ իրօք սկիզբէն մինչեւ վերջը ա-

ռանց սխալ մը ընելու յաջողեցաւ կատարել իր խոստումը, և շահեցաւ յիշեալ գումարը:

* * * Թոմսըն անուն Անգլիացի երկրաչափ մը այնպիսի տուր յիշողութեան մը տէր էր տեսած բառերը միտքը պահելու որ 12 ժամ անոն մէջ կատարեալ ճշգրտութեամբ գծագրեց Ուէսթմինսթրի բոլոր շրջակայ վայրերուն ամբողջ յատակագիծը, որ կը պարունակէր Սէյնթ-Ճէյմսի բովանդակ ժողովրդապետութիւնը և մաս մը Մէրիլլոյսի, Սէյնթ Աննի և Սէյնթ Մարթէնի ժողովրդապետութիւններուն, որոնց մէջ կը գտնուէին նաեւ բոլոր հրապարակները, փողոցները, ճեմելիքները, վաճառանոցները, ճամբաները, եկեղեցիները, կառքերու կայանքները, հասարակաց շէնքերը և պանդոկները: Այս յատակագիծը բոլորովին յիշողութեամբ գծագրած է:

* * * Զօրաւոր յիշողութիւն ունէր նաեւ Փոփ, կը պատմուի թէ տարիներ առաջ իր կարգացած մէկ գիրքին մէջ գտնուող ընտիր հատուածի մը ճիշդ տեղը, գիրքը չբացած, անմիջապէս կրնար գիտնալ:

* * * Վիգգէրսի մէջ աղայ մը 180 ին ս'չ միայն Աստուածաշունչը բերնուց գիտէր, այլ ուզուած ատեն ամէն մէկ համարին տեղը

կը ցուցնէր: Կենդանի համարադրուած մըն էր Աստուածաշունչին: Գիտէր նաեւ համարներուն թիւը և օր գլխուն մէջ գտնուիր: Այս աղան վարժարանին մէջ շարունակ առանձին կը կարդար, մինչ իր ընկերները կը խաղային:

* * * Արեւելեան իշխոսններէն մէկը 22 լեզու կը խօսէր և իր 20 000 զօրքերուն անունը զատ զատ գիտէր:

* * * Կեսար և Կիւրոս ալ կրնային իրենց բանակին զօրքերուն իւրաքանչիւրն իր անունով կանչել:

* * * Հորտէնսիոս, որ Կիկերոնէ առաջ Հռոմայեցի մեծ ատենախօս մըն էր, իր ինչպէս նաեւ ուրիշին գաղափարները միեւնոյն բառերով կրնար վերակրկնել: Աճուրդի մը մէջ տրուած ամէն գիներն ալ իր միտքը կը պահէր:

* * * Յուլիոս Կեսար 21 օրուան մէջ բերնուց սորվեցաւ ամբողջ Հոմերոսը, և 4 ամսուան մէջ ալ՝ Յունական բոլոր բանաստեղծներուն քերթուածները:

* * * Եուլիոս Լիբիուս համբաւուոր լատինագէտը յանձն կ'առնէր Գատիոի գործը սկիզբէն մինչեւ վերջը բերնուց ըսել, պայմանաւ որ, մէկը գաղջիք ձեռքին մէջ, կանգ-

ներ իր քով՝ պատրաստ զարնելու զինքը, եթէ բառ մը խօս մոռնար բռնելու:

*, *. Լայրենից, համբաւաւոր փիլիսոփան, որ կարգացածը միշտ միաբը կը պահէր, կրնար մինչեւ խոր ծերութեան մէջ բերնուց բակ վիզիկիսը և ուրիշ հեղինակներու գործերը:

*, *. Անգլիացի համբաւաւոր քաղաքագէտ Յոքս այն աստիճանն սուր յիշողութիւն մը ունէր որ եթէ օր մը կորսուէր Աստուածաշունչը, կրնար ամբողջապէս վերահաստատել զայն իր թիւերով ու համարներով:

*, *. Ռասին բերնուց գիտէր ամբողջ Եւրէպիդէսը, Գայլէ՝ ամբողջ Մոնդաներն Մէդաոգատիօ՝ ամբողջ Ուրասիոսը և Քարիստրէ՝ ամբողջ Նոր Կտակարանը:

*, *. Աթենացի զօրավար Թէմիստոկղէս Աթենացւոց իւրաքանչիւրին տնունները գիտէր: Հռոմայեցի Կայսր Օթթօ իր պաշտօնէնց և զինուորներուն իւրաքանչիւրին տնունները գիտէր:

*, *. Անգլիոյ Խորհրդարանին արարքները հրատարակել արգիլուած էր, սակայն տնոնք բառ առ բառ լրագրաց մէջ կը հրատարակուէին: Վերջապէս գտնուեցաւ Վուրֆու ա-

նուն մէկը, որ, Խորհրդարանին վերնատան մէջ նստելով՝ գլուխը երկու ձեռքերու մէջ դրած, խօսուած ճառերը զոց կ'ընէր և ապա կը հրատարակէր:

Մահուան վայրկեանը

Շան ենթագրութիւններ եղած են թէ մարդ ինչ կը զգայ մահուան վայրկեանին: Կ'երեւի թէ մահուան վայրկեանն ամոնց կարծածին պէս դժնդակ չէ:

Լուսովիկոս ԺԳ. մեռած վայրկեանին ըսաւ. «Ձեի կարծեր թէ այնքան դուրին է եղեր մեռնիլ»:

Սոյն միթիմարական մտածումը բազմաթիւ վկայութիւններ կը հաստատեն թէ մահուան պարագային մարդ բնաւ դժնդակ գաղափար մը չունենար: Ընդհակառակն, շատ հաճելի է . . . մահուան ժամը:

*, *. Ալպեան լեռներուն վրայ ճամբորդող մէկը յանկարծ գահավէժի մը մէջ գլտորեցաւ և հրաշքով ազատեցաւ սաղագ մահէ մը: Զրօտաշըջիկը վերջապէս իր տպաւորութիւնները պատմելով ըսաւ թէ գահավէժին մէջ գլտորած միջոցին իր միակ մտածումն այն էր թէ խոտի՝ թէ ժայռի վրայ պի-

տի իյնար: Շատ հետաքրքիր էր այս կետը գիտնալու:

* * Ուրիշ մէկը, որ մտապաշտէր աղատեցաւ խեղդուելէ, յայտարարեց թէ խեղդուելու պահուն ցաւ միայն զգաց որ դեռ նոր գնած մէկ վէպը չէր կարդացած:

* * Անգամ մը հիւան մը տան մը հինգերորդ յարկէն վար ինկաւ, և իր իյնալը տեսնող ընկերներէն մէկը, հէգ մարդուն վրայ խղճալով, գոչեց. «Խեղճ մարդ» Լինչ կ'ուզէր որ պատասխանէ հիւանը, որ 1—2 վայրկեան ետքը պիտի ջախջախուէր սալայատակին վրայ. «Աւայժմ՝ այնքան գէշ չէ» Արդեօք այս խօսքերը ըսող անձը ետքէն գալիքին վրայ կը խորհէր:

* * Անգամ մը մէկը փորձեց անձնապան բլլալ ինքզինքը կախելով, բայց ժամանակին օգնութեան հասան և թող չտուին որ ի գործ դնէ իր սև ծրագիրը: Մարդը պատմեց թէ կախուած մնացած միջոցին իր աչքին երեւցան ուրիշ բազմաթիւ անձնատապան մարդիկ, որոնք սկսան պար բոլորել իր շուրջը՝ զինքը հեգնելով: Այս գաղափարն այնքան գէշ տղից իր վրայ որ բժշկութեամբ անձնապան բլլալու գաղափարէն, և ուեկի նախա-

մեծար համարեց բաղդին ամենէն դառն հարուածներուն ենթարկուիլ, քան վերջ տալ իր կեանքին: Բայց այսպէս ըսողը փափկակենցաղ մէկն էր, և մինչև անձնատապանութիւն փորձելն և չուանը վիպին անցնելը երկար բարակ մտածեր էր . . . վախնալով որ արդեօք չուանը շատ պիտի ցաւցնէ՞ վիր:

Հսկայ Գաւառիկ Մը

Նիքաղոյի մէջ է այս գործիքը զրօտարան-դարաստանի համար: Այս հսկայ գաշնակը 40 ոտք բարձրութիւն և 60 ոտք լայնութիւն ունի: Գաշնակին լարերը պղինձէ հաստ մետաղաթիւէ են, մուրճերն ալ պողպատէ շինուած են և ռնդեղջիւրի մորթի երեք խաւերով պատուած, որոնց հարման ղյժն է 200 ֆունդ: Շոգեշարժ մեքենայ մը շարժման մէջ կը դնէ այս գաշնակը:

Մանրադէպից Գիւտերէնց Մից

Հիմա ընդունուած և հաստատուած իրողութիւն մըն է որ ամենափոքր աւաղի հատիկներուն և հոդի ամենափոքր փոշիին մէջ կը գտնուին անհաշուելի թուով խեցիներ, որոնք իրօք երբեմն ապրող կենդանեաց ծած-

կոցներ էին: Կիրով և առստյով կրնայ այնպէս ապակի շինուիլ, որ աջաց անտեսանելի ամենափոքր կենդանիներէ բաղկացեալ բլլայ: Յետոնք, որով դանակ կը արուի, այս ամենափոքր կենդանեաց բիւրաւորներուն քաղցեալն է:

Փաճաճ Սարդեր

Բնագէտներ կը տեղեկացնեն թէ կան կենդանի սարդեր, որոնք այնպիսի նուրբ թելեր կը շինեն որ 4,000 այնպիսի թելեր պէտք են մէկ մազ մը շինելու համար և սակայն իւրաքանչիւր սարդի մարմինը բաժնուած է 4 որոշ մասերու, որոնց իւրաքանչիւրը 4,000 նուրբ թելեր կը հայթայթէ մէկ թել մը շինելու համար. այնպէս որ այն նուրբ թելը, որուն 4,000ը մէկ թել մը կը շինեն, շինուած է, աւելի նուրբ թելերէ որոնք միասին հիւսուած են:

Տիրի — Սեխարի

Երեւելի բնախօս մը բռած է. «Մառի մը մէկ տերեւը փոքրիկ աշխարհ մըն է, որուն վրայ կը բնակին անտեսանելի կենդանիներ, որոնց զգայարանաց՝ այն մէկ տերեւն անհուն

աշխարհի մը պէս է: Անոր վրայ կը տեսնեն լեռներ, ձորեր, որոնք գրեթէ անչափելի են: Տերեւին մէկ ծայրը բնակողները միւս ծայրին հետ այնքան հաղորդակցութիւն կրնան ունենալ, որչափ որ երկրիս երկու կիսագունտերուն վրայ բնակողներն ունին:

Մեծ Մարդաց Նեխարներ

Ներոն կայսր Փաթոն նշանաւոր Հռոմայեցիին մէկ պատմութեանը 300,000 սեպեքտի (գրեթէ 20,000 ֆր.) զնած է:

* * Մեր օրերը ժամ ժառ Ռուսոյի հազած բաճկոնակը 940 ֆր.ի վաճառուած է, և իր պղինձէ ժամացոյցը 500 ֆր.ի:

* * Էմիլի հեղինակին ծանրաչափը, որ խոտ գոյզն արժէք մը ունէր, ժամ ժառ Ռուսոյի մոլեգին սիրահար մը 15,000 ֆր.ի զնած է:

* * Կեղծամներն ևս կը գնահատուին նշխարներու հաւաքիչներէն, որովհետեւ Գանդ Գերման սնուանի փիլիսոփային կեղծամը, թէեւ մեծ մասամբ որդերէ կրճուած, 200 ֆր.ի վաճառուած է, և Սլէյքն Անգլիացի մատենագիրին կեղծամը 1,600 ֆր.ի զնուած է:

* * * Իշու մարթի փոքրիկ կտոր մը, որուն վրայ մեծանուն երգահան Պաշտիէօ ստիպութիւն ունէր իր յօրինած նուագները գրելու, ուղեւորութեան ելած միջոցին աճուրդի մէջ 420 ֆր. գին ունեցաւ:

* * * Մինչեւ իսկ նշանաւոր մարգոց ոսկերոտներուն նշխարները տէնջանօք կը գրաւուին հաւաքիչներուն կողմէ: Օրինակի համար, կ'ըսուի թէ Եպիկտիտոս փիլիսոփային լեզուն 3,000 արախմիի գնուած է:

Սուրճ

Կ'ըսուի թէ սուրճը Պարսկաստանի մէջ կը գործածուէր 1,000 տարի առաջ, ըսյց Եւրոպա մտած է գրեթէ միայն 300 տարիէ ի վեր:

* * * Առաջին սրճանոցը Լոնտոնի մէջ բացուեցաւ 1652ին: Սուրճը առաջին անգամ Ամերիկա տարուեցաւ գրեթէ 150 տարի առաջ Գաղիացի նաւապետ Տէքսիէյի ձեռամբ: Երբ նա գէպի Անդիլեան կղզիներէն մին, Մարթինիկէ, պիտի ուղեւորէր, Բարիդի Տընկաբանական Պարտէզէն սուրճի 3 տունկ առաւ: Ուղեւորութիւնն եղաւ երկարատեւ և փոթորկալից, և ջուրի պաշարը գրեթէ ապաւեցաւ: Տէքսիէօ նաւապետը, որ նաւուն

մէջ գտնուող ուրիշ մարգոց նման, խմելու համար ջուրի փոքր բաժին մը թւնէր միայն, իր ջուրի բաժինին մէկ մասը գործածեց սուրճի տունկերուն համար, որոնց թէեւ երկուքը չորցան, մին հասաւ Մարթինիկէ անփնառ: Իսկոյն տնկուեցաւ և խնամուեցաւ զգուշութեամբ և ահա այդ տունկէն առաջ եկած են Ամերիկայի մէջ աճող բոլոր սուրճի տունկերը:

Գ Ր Ա Կ Ա Ն

ԵՐԳ ԾՆՆԴԵԱՆ ՓՐԿՁԻՆ

1. Ծափ զանգ, աշխարհ, ցնծան այսօր,
Գնծան եւ յաւիտեան,
Քանզի ծնաւ Արքայն հօգօր,
Իշխանն խաղաղութեան:
2. Ե՛լ, ո՞վ երկիր, ահա կու գայ
Ազգաց յոյժ Յանկալին,
Տուէք, արեւ ու լուսնկա,
Ողջոյն Էմմանուէլին:

Տ. Յովնանէս Եպիսկ. Արշարունի
Առաջնորդ Պրուսայի

3. Թող Սիօնի որդիք բերկրին,
Հնչեն փող յոբելեան,
Օծեալ անմահ Թագաւորին
Երգեն երգ գովութեան:
4. Թող Յորդանան, ափեր իւր զով
Կազմեն պար ու ծափօր,
Եւ Գալիլիան զոռայ պերճ ծով,
Խայտան Հերմոն, Թափոր:
5. Ե՛լ, Յուդայի բեկեալ աղջիկ,
Ծաղկած են դաշտ, արօտ,
Գլխուդ պսակ վարդէ փնջիկ,
Ճակտիդ կապէ նարօտ:
6. Ո՛հ, Սարօնի փծծի Ծաղիկ,
Հովտաց անրիժ Շո՛ւշան,
Բեթլեհէմի փայլուն Աստղիկ,
Շողայ նորանշան:
7. Քեզ աւետիս, Սելով եկաւ,
Հոչակէ Տէր զՆա,
Բնար, շեփոր ու զոռ Թմիկաւ,
Դռչէ միշտ ովսաննա:

Թարգ. Անգղ.

Ա. Կ. ՊԵՏԻԿԵԱՆ
(Գլխակ)

ՄԱՐՏԻՆՈՍ ԼՈՒՏԵՐԻ ՕՐՈՐԸ

1. Անշուք ախոռին մէջ
Առանց որրանի
Փոքրիկ Տէրը -- Յիսուս
Մտւոյն կը դրուի-
Աստղիկները յերկնից
Շուտաւաժ տեսան
Փոքրիկ Տէր Յիսուսը
Զոր խոտին վրան:
2. Եզները բառալան,
Զարթնու երախան,
Իսկ փոքրիկ Տէրն Յիսուս
Զի լար, չընէր ձայն.
Սիրեմ Քեզ, փոքրիկ Տէր,
Գահէդ երկնաւոր
Որրանիս բով հսկէ,
Երգէ ինձ օրօր:

Թարգ. Անգղ.

Կ. Պոլիս

Շ. Հ. ՇՄԱՆՈՆԵԱՆ

Գ Ա Ր Ո Ւ Ն

1. Գարուն եկաւ, գարուն,
Անխառն ցնծմամբ լեցուն,
Բերաւ օդ զով, բարցրիկ,

- Դոյն, զոյն վարդ ու ծաղիկ,
Կանանչ, կարմիր, դեղին
Արտերն կը փալփըլին.
Զեփեւ հաճոյ և հեզ,
Մեղմիւ հովէ զմեզ:
- Կրկներգ Բարեան եկար, գարուն,
 Հազար բարեան սիրուն.
2. Ահա, սոխակ, ծիծառ.
Թռչտին ծառէ ի ծառ,
Կռռնկը բամ բամ չռռն,
Կըռա կըռա կ'երգեն.
Մեղուք եռան, զեռան,
Մրջինք բոյներ բանան,
Գառանց զողտրիկ մէ, մէ
Ամէն սիրտ կը շարժէ:
 Բարեան եկար, գարուն,
 Հազար բարեաւ սիրուն:
 3. Ամէն պարտէզ, արտեր
Զրով են լիացեր.
Հալած ձիւնն ալ մաքուր
Շէնցուց և մեր աղբիւր.
Բարի մշակն հերկէ,
Գարի, ցորեն ցանէ.
Օրհնեալ արեւ, անձրև

Երկրիս տան նոր գոյն ձեւ:
Բարեւա եկար, զարուն,
Հազար բարեւա սիրուն:

4. Ընկերք, հարկ է մեզ ալ
Բնութեան նման խայտալ,
Դարնան հասոյր, զարդեր
Վայլենք, մեզ են տրուեր.
Նաև որպէս մշակ
Յանենք սերմեր արագ,
Որ հունձք զտնենք թէ աստ
Թէ ի յերկինս պատրաստ:
Եւ դու կենացս զարուն,
Բարեւա եկար սիրուն:

Թարգ. Անգղ. ՆՈՅՆ

ԿԱՐՕՏ ԵՄ ԼՈՅՍԻ

1. Կարօ՛Տ եմ լոյսի, Յիսո՛ւս, Փրկի՛չ իմ,
Քանզի չեմ գիտեր ո՛ր կողմ ես փախչիմ,
Մութք կը տիրէ ու խաւարը սասիկ,
Վրաս կը դիզուին կեանքի բուռն ալիք,
Լոյսի կարօ՛Տ եմ, Յիսո՛ւս անուշիկ:
2. Կարօ՛Տ եմ լոյսի, Փրկի՛չ, ողորմած,
Զի կեանքիս երկինքն է միտս ամպամած,
Կ'ուզեմ փարատել վախս ու տարակոյտ,

Եւ վիատւթեան ամպերն իմ հոգւոյս,
Լոյսի կարօ՛Տ եմ, ո՛վ Յիսուս, իմ յոյս:

3. Կարօ՛Տ եմ լոյսի, Յիսո՛ւս, գթաւաս,
Տեսնելու իմ վերք, բիծեր ու արաս,
Երբու մահը գայ առնել իմ հոգեակ,
Եւ լայնժամ հնչէ տխրագին կոչնակ,
Լոյսի կարօ՛Տ եմ, լոյսի՛, ա՛հ, միմակ:

* * *

4. Կարօ՛Տ եմ Քեզի, ո՛վ լոյսի Աղբիւր,
Երբու Քեզ գտնեմ, երանի ինձ բիւր,
Յուցո՛ւր Քու դէմքդ, ո՛վ Փրկիչ սիրուն,
Թող կեանքս ըլլայ լոյսով ողորուն,
Կարօ՛Տ եմ Քեզի, ո՛վ կեանքն իմ հոգւոյն:

Պարտիզակ

Ս. Պ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Հ Ի Ն Տ Ա Ր Ի

1. Անհետացաւ Հին Տարին,
Լեռները զայն զրկեցին,
Անդունդներու մըտաւ խոր,
Զոր կարծէինք լուսաւոր:
2. Հատաւ կեանքը տարիին,
Նոր յաջորդեց այդ հինին,
Կեանք մըն ալ հոս կը հասնի,
Տակը նըկուն իմ լանջքի:

3. Ու օր մըն ալ լըռելեան
Պիտի բացուի գերեզման,
Հոն Թաղելու իմ մարմին,
Վայրկեան տըխուր, պան վերջին...

4. Պիտի մարի, ան, յանկարծ
Հանջքիս ներքև բոցարծարծ
Կարծած կեանքըս այն անշէջ
Յաւ բոցերու, վիշտի մէջ:

5. Ես ալ նըման տարիին
Շուտով պիտի մոռցըուիմ,
Օր մըն ալ ամբողջ հրճուանք,
Պիտի ըսեն, «Ա՛լ մոռցանք»

Անբազար

Գ. Յ. ՃՕՄՊԵՆՆ

ԿԻՆ՝ ԲԱՅՑ Ո՛Ջ ՄԱՅՐ

Վերգիինիս

— Իմ աղուոր աղջիկս, որբուկ Վերգինէ,
Որ ունի հարկաւ խորունկ վէրք ինէ,
Միամիտի մը պարզուկ հարցումով
Յուզեց կարեվեր սիրտս, հոգիս, գորով:
— Հայրիկ, գիտես Թէ լոկ աղջիկդ, Վերգին
Չը կրնար ըլլալ դարման բու վէրքին,
Կին մը Թէ ուզես գտնել բեզ յարմար,
Երկուքդ այն ատեն կ'ըլլար ինձ հայր, մայր:

— Անուշիկ հոգիս, ան, ազնիւ Վերգին,
Կ'ուզէի գտնել ինձմէ բարձր, վեր կին,
Հայուհիներ շատ, հարուստ գեղանի
Որոնք կին կ'ըլլան բայց ոչ մայր բեզին:

* * *

— Մէկ մայր ունեցար ուրիշ մը ան... չիք,
Կին ըլլալու շատ Թէև կան աղջիկ:

Գոնիա

Ա. Կ. Ի. Ի. Ի. Ի.

Գ Թ Ո Ի Թ Ի Ի Ն

1. Ծածկեալ սնանկին քէ նպասես դուն
Ակնարկով փաղցրիկ, նուէրով փաղցրագոյն,
Արեալոյս կ'իջնէ քու սիրտդ մթնած,
Կը զուարթանաս:

2. Եթէ կեղեկուած անձ մը ազատես
Իր չար բնկերին ձեռքէն փաշապէս,
Պերճ գարուն կ'իջնէ սիրտդ սխրամած,
Կը զուարթանաս:

3. Թէ բուն իր ձեռքէն մարդ մը ազատես,
Մոլութեան գերին զրպած վեհապէս,
Եղեմը կ'իջնէ սիրտդ նրբագգած,
Եւ կ'երջանկանաս:

4. Ոստիւղ քէ ցրես վսանգի նայթող ամպ

Սուրբ ճիգով, սուրբ եւս անձնութեամբ,
Հոգին Սուրբ կ'իջնէ հոգւոյդ վրայ հեզ,
Շնորհաւորել զեզ:

Կը հիակերպիս,
Կ'ըլլաս մի հրեշտակ,
Կը լուսակերպիս,
Կ'ըլլաս ողջ լուսնակ,
Դարուց ձովուն վրայ
Անունդ կը լողայ,
Համբաւդ կը շողայ
Տառով աստեղեայ:

Զմիւռնիա

Ե. Ս. ՌԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

Ա Ս Ո Ւ Պ Ն Ե Ր Ը

1. Գիշերուան մէջ լռիկ պահուն
Լոյսեր յանկարծ կ'երկարին,
Ես՝ մտնուի ամփոփ, խոհուն
Կը վերլուծեմ Հին Տարին:
2. Ասուպի պէս ան ալ անցաւ,
Հե՛տ չձգեց իր ետին,
Անոր հետք վե՛տեր ու ցաւ,
Ամբողջը մէկ կ'անցնէին:
3. Արարչութեան հրաշալիք՝

Այդ ասուպներն երկնանեմ,
Զը կազմելով բնաւ ալիք,
Մի՛տէ կը սուրան լուսադէմ:

4. Իրենց ընթացք խօլ, վայրապար
Շա՛տ բան կարծել կու տայ մեզ,
Վայրկեան մը միայն խնծիդ ու պար,
Եւ կ'անցնէին լուռ ու հեզ:

5. Ասուպներ են մեր կեանքներն ալ,
Փրքած փքուրք՝ Աստուծմէն,
Որք րօպէ մը կ'ուզեն կենալ,
Անկից վերջը կը չունեն:

Խարբերդ, Եփրատ Դուէ՛ճ

Մ. ՊԱՍԹԱՆԱՆՆ

Ծ Ծ Կ Ա Ն Ո Ր Բ Ո Ւ Կ Ը

1. Ա՛յնքան բովալուիկ՝ չեմ տեսած բնա՛ւ,
Պղպսուն աշուին, պիւ-պիւ, բաց-խփիկ,
Բերանիկն էր նի՛շդ քաւապաս սփիկ,
Գիրգ հրեշտակիկ մըն էր անի երբ ծնաւ,
Ա՛յնքան բովալուիկ՝ չեմ տեսած բնաւ:
2. Պղպսուն աշուին, պիւ-պիւ, բաց խփիկ,
Նրբագիծ յոնքներն ալ ա՛յնքան սիրուն՝
Վերեւն յարաւար ծի՛լ քարփշներուն,
Որ խնդում սփռէր իր շուրջ բոլորսիք,

- Պլպսուն աշուին, պիւ-պիւ, բաց-խիլիկ:
3. Բերանիկն էր հի'ւղ քաւապաւս սիլիկ,
Ուրկէ զեփիւն իսկ կը շնչէր յաւէս,
Ճիչերը՝ հի' հի' քոչնոց ալգաւէս,
Չֆնաղ էր անի, ու ֆաղցրահպիկ,
Բերանիկն էր հի'ւղ քաւապաւս սիլիկ:
4. Գիրգ հրեւսակիկ մըն էր անի՝ երբ ծնաւ,
Որ՝ համակ հրնուամբ՝ կու գար դրախէն,
Նոր կեանքի ցոլքեր ցանել դէս ու դէն,
Հուր ու փայլ ձօնել աշտու խոնաւ,
Գիրգ հրեւսակիկ մ'էր անի՝ երբ ծնաւ:
5. Ո՛հ, դեռ եօթնամեայ, մայրիկը մեռա՛ւ,
Ինչ խուժողոժ հարուած՝ բախէն անիրաւ,
Մեռաւ մայրիկը, որ մինչեւ այն օր՝
Բիւր գուրգուրանքներ ձօնած էր անոր:
6. Ծծակն յաջորդեց կեանքոս ստինին,
Ու զգուսններուն՝ ցաւ եր դառնագին,
Որոնց սարափէն նմուշած ծաղիկ՝
Բոյր, քոյր, ամէն ինչ զոհեց խաղաղիկ:
7. Լուսնբազ՝ հիմա՝ տասնամեայ կուսիկ,
Տխրանոյ Էակ մըն է ցնուելիկ,
Ցաւերու բովէ՛ն անցած զուարթուն,
Արդէն փորձառու, լրջամիտ, արքուն:

8. Վարձկան ձեռքերով ալցած է ցալսօր,
Նիհար, նրբանուրբ, այսերն անբոսր,
Անփոփոխ են սո՛սկ բնագոյն ու հոգին,
Ու սրտիկն առլի՝ յոյզեր կաթոգին:
9. Բայց երբ հիմաւորց անցքեր կը պատմեն,
Մայրիկին խանդոս խնամքներն ամէն
Եւ երէց եղբօր կուրծքէն անբաժան՝
Պայքարին՝ հանդէպ դառնութեանց դա՛ման:
10. Լուսնբափ՝ պի'ւ պի'ւ, աշուին ալցաւ
Ճակսին կը ճանի քաթիկը նիհար, [հար,
Եւ զո՛ւր կը ջանայ, վերջումն հիգով՝
Այդ սիրող դէմքեր բերել բովէ բով...:
11. Երանի՛ր, սակայն, բոյրիկ վեհակէզ,
Զի չնանչցար զայն, որ կեանք տուաւ քեզ,
Ու չզգացիր իսկ՝ երբ զնաց ձեռքէդ,
Այդ մեծ քախիծէն զերծ մնացիր գէթ...:
- Տխրապէքի

Լ. ՍՐԱՊԵԱՆ

Օ Ր Ա Յ Ո Յ Ց Ի Ն

1. Փիւնիկդ(*) անմահ եւ անթիւ,
Միւս վերածնիս՝ Կաղանդին,

(*) Իր աճիւններէն վերածնող՝ աւանդական
Թռչուն մը:

- Ո՛ր մոզական դու փանթիւ,
Որ կարօտ չես տալանդին:
2. Տարի մը ամբողջ կը հասնիս,
Յոյց տալով անցքն օրերուն,
Ի՛նչ գաղտնիքներ դեռ ունիս,
Փետուրներովդ օրորուն:
3. Օրերուն հետ կը թափի՜ն
Փետուրներդ ալ սպիտակ,
Մինչեւ մնայ սո՛սկ նրբին
Կողմը՝ ոսկրեղէն յիշատակ:
4. Ի՛ր յոյզերով խօլական՝
Կ'անցնի տարին՝ սրաւեալ,
Զիրար հիւսեմ եի՜շ մանկան
Ու ծերունւոյն ապաւաւ:
5. Կ'անցնի տարին՝ ծանրասալլ,
Հո՛ժ հունձներով բեռնաւոր,
Որուն պշտունմ, քայլ առ քայլ
Դէպ հորիզոնն հեռաւոր:
6. Դուն ալ կ'իյնաս փետրաթափ,
Անիւնդ՝ մանկան խաղաղիկ,
Կը փեթըռտուի հապճտապ,
Ու կ'անհետիս խաղաղիկ:
7. Բայց այգուն հետ՝ Նոր-Ամի,

- Կը վերանցիս դու, նորէ՛ն,
Նոր քարմուքեամբ, մի առ մի,
Փետուրներդ ծլեր են:
8. Փիւնիկդ անմահ, ո՛ր շիպար
Նիսի կեանքին՝ անզգայ,
Որ անհունին վայրապար
Յորձանքներուն կը տակայ:
9. Այս չէ՞ ճաւիղն ալ երկրի,
Անդուլ շրջանը զարման,
Ուր՝ մարդ սգայ թէ բերկրի՝
Իրերն անմահ կը դառնան:
10. Մինչ մարդն՝ անգարձ կը մեկնի,
— Իղձի, յոյզի ռանվիրայ,—
Դէպ անծանօթն, ոյր գաղտնի
Հմայքներէն կը սարսու՛յ...:
- ՆՈՅՆ
- Զ Օ Ն Պ Ս Ա Կ Ա Դ Ի Ռ Ո Ւ Յ Ե Ա Ն
1. Երբ աշխարհ եկած ձեր տիպեր բացիք,
Կեանքի լոյսը տեսա՛ք՝ լացիք, նշացիք,
Այնտեղ դուք գտա՛ք խանձարուրի հով,
Մի սիրտ լի սիրով, լի գորովանով,
Եւ այն ձեր Մայրն էր:

2. Երբ զարթնեց ձեր մէջ բաւականութիւն,
Օճորոցից դուք ձեր շուրջը նայեցիք,
Այնտեղ հանդիպեց ձեզ զուարթագին,
Մի մարդ, որ ձեզ հետ խօսում, ժպտում էր,
Եւ այն ձեր Հայրն էր:
3. Երբ իբր անմեղ մանուկներ սիրուն,
Անեցաք, մեծցաք, եղաք բանիբուն,
Տեսաք դուք ձեր շուրջ տղայք, աղջիկներ,
Որք էին ձեզի եղբայրներ փոքրեր,
Եւ այդ ձեզ բաւ էր:
4. Երբ անցաւ արագ կեանքի կարճ զարուն,
Հեռացաւ ձեզնից մանկութիւն ժպտուն,
Բացւեց ձեր առաջ ասպարէզ փայլուն,
Դուք մտաք այն տեղ, այն փռով լի էր,
Եւ կեանքն Այն չէր:
5. Այն չէր ինչ որ դուք որոնում էիք,
Գոյութեան կուրի այս անեղ դառնում,
Կեանքի խորհուրդը փռուե ու տառապ չէ,
Այլ փեթերի մէջ սոխակն ու վարդն է,
Որ Սէր ներշնչէ:
6. Տեսաք, իմացաք դուք այդ վեհ գաղտնիք,
Սիրոյ կայծն ինկաւ վառեց ձեր սրտեր,
Երգեց սոխակը իր երգն սիրալիր,

- Դրանց վարդի սիրտը ժպտալիք,
Եւ այդ իսկ Կեանքն էր:
7. Փոխադարձ սիրով կապուած սրտերով,
Սոխակն ու վարդը ուրախ, երջանիկ,
Տօնում են այսօր ի տես մեր աչքին
Իրենց միութեան հանդէս բերկրալի,
Որ այժմ կատարվի:
 8. Եւ մենք ջերմագին մաղթանք ի սրտի,
Օրհնում ենք սկիզբն ձեր այս նոր կեանքի,
Թող Երկինք պանծ ձեզ զոյգ երջանիկ,
Շնորհելով ձեզ օր բարեբաւսիկ,
Այսպէս աղօթէ ձեզ համար հայրիկ:

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ

ՄՇԱԿ ԳԵՂՈՅԻՆ

Խիսունջ եւ խխնջանոց: Մշակ Գեղճն
չառ կը տիրէ խխունջները և անյագ տարածա-
կով մը կը լափէ անոնց փափուկ միտը: Այս
պատճառաւ կ'ուզէ գիտնալ թէ ի՞նչպէս կը
հաստատեն խխնջանոց մը: Ասոր համար ընտ-

Վ. Եր. Տր. Յարութիւն ձեռագրեալ
Ծնած 1858ին — Մեռած 1907ին

րէ մարգագետնի կամ պարտէզի այնպիսի ան-
կիւն մը, որ ջրեղերը ըլլայ և ծառերով հո-
վանաւորուած: Նրջապատէ զայն չոր փռ-
շերով կամ փայտի սղոցութիւնով: Աշակէ
անոր մէջ անանուխ, ալատքեղ, քեղակարտ
և ծովթրին: Ամրան կամ աշնան սկիզբը հաւա-
քէ խխուճները և այս պարտիզակին մէջ նե-
տէ: Խնամքով հսկէ այս խխուճանցին վրայ
— մանաւանդ անձրեւոտ ժամանակ — որպէս
զի խխուճները չփախչին. մեռածներն ալ
մաքրէ: Զմեռը մօտեցած ժամանակ այս
խխուճանցը մամուռով, տերեւներով կամ չոր-
ցած խոտերով ծածկէ: Խխուճները զգալով
ձմրան գալը, իրենց պատեաններուն մէջ կը
մտնեն և կրային նիւթով մը կը ծեփեն անոնց
բերանը: Ահա այս ժամանակ զանոնք հաւաքե-
լով կը սկսիւ ճաշակել կամ ծախել: Այն պա-
տեանները, որոնք իրենց բերանին մակերեւոյ-
թին վրայ գոցուած են, ամենէն պարարտ և
փափկամիս խխուճները կը պարուռակեն: Իսկ
անոնք որ խորունկցած խփան մը ունին, կարծ-
րամիս և նիհար կ'ըլլան:

* * * Արքայութիւն (ֆիլոսոֆա): Նոր Աշ-
խարհի նուէրն է Հին Աշխարհին: Թուրքիոյ
մէջ ալ Պոլիս և Իզմիր վարակուած են անկէ:

Որթալուիճէ բաճուած որթատունկի մը ճիւղերը տարուէ տարի կը ճռչին և այս ճաշումներէն ալ բիծեր կը գոյանան: Այս տեսակ ճաշած որթատունկի մը արմատները քըննուած ժամանակ կը տեսնուի որ անհամար մազմզուկներով ծածկուած կ'ըլլան և խոշորացոյցով դիտուած ժամանակ այս արմատներուն վրայ պզտիկ գեղին լուիճներ (puce-ron) կը նշմարուին: Ահա այս փառանիշերը ցուցնող որթատունկի մը որթալուիճով վարակուած կ'ըլլայ: Իտալիայ՝ Ամերիկեան տունն որթատունկերու մշակում և անոնց վրայ տեղական որթատունկերու պատուատում է:

* * * Եղին (յարերկան օրու), եղիճը առատօրէն կը բուսնի Փոքր Ասիոյ դաշտերուն և մարգագետիններուն մէջ և խտրելիքին մշակները անով կը ափեն իրարու կռնակի նշան առողջութեան: Եղիճը սքանչելի անուագ մըն է կաթնտու կովերու և խոզերու համար: Չայն կտրելէ ետքը տեղ մը դիզելու և քանի մը ժամ այդպէս դիզուած պահելու է, որպէս զի իր խայթիչ յատկութիւնները կորսնցնէ: Յետոյ կենդանիներուն տալու է: Ուօլֆ Անդրիասին չորցուած եղիճը, տարրալուծած և անոր անդական արժէքը, մարգա-

գետնի խարձր (առուղտի, երեքնուկի չորցած խոտ), աւելի բարձր գտած է: Եղիճին մէջ գտնուող բորակածնային նիւթերը (matières azoties) մարգագետնի խոտին մէջ գտնուածին կրկինն են: Իսկ ճարպոյն նիւթերը չորս անգամ աւելի շատ են:

* * * Ծաղիկներուն կեանքը երկաւել, Ամենէն դիւրին միջոցը՝ մկրտի մը միջոցաւ ծաղիկին իրական գործարանին մէկ մասը կտրելէ կը բաղկանայ: Ծաղիկին կեդրոնին մէջ գտնուող կանգուն թերթ՝ անոր իգական գործարանն է: Այդ իգային ծայրը կրտրել կը բաւէ:

* * * Նուպարեան բամպակը (Coton Noubari) Բամպակի սքանչելի տեսակ մըն է այս, յաւէտ ողբացեալ Նուպար բաշայի անուան ձօնուած է: Կլիկեցի երկրագործը պարտի այս տեսակը մշակել ու ծաւալել: Խիստ երկայն թելեր Եւնի այն:

* * * Ձիերու պոչին կրճատումը: Բարեկարգելութեան տեսակէտով կարեւոր գործողութիւն մըն է: Ձիերը 2-3 տարեկան չեղած անոնց պոչերը կրճատելու չէ: Կրճատման ամենէն լաւ և յարմար եղանակը՝ դառունն է Մարտէն մինչև Յունիս: Ընդհանրա-

պէս պոչին երկայնութիւնը 25-30 սանթիմետր կը ձգեն։ Այս գործողութենէն ետքը անասնաբոյժ մը պէտք եղած հակամեխիչ միջոցներն ու խնամքները ձեռք առնելու է, որպէս զի շատ անգամ պատահած կարկամախտը (tetanos) յառաջ չգայ։

* * * **Նարին պահպանութիւնը։** Կաթը կ'ըռելէ անմիջապէս ետքը՝ իր ամէն մէկ խորանարդ սանթիմետրին մէջ 900 միլիտր պը պարունակէ։ 24 ժամ վերջը այս միլիտրայութիւնը 800,000,000-ի կը հասնի։ Այս միլիտրայները ջնջելու համար կաթը լաւ մը եռացնելու է։ Կաթին Բաթէօրացումը զայն բաւարար ժամ 70 աստիճան բարեխառնութեամբ տաքցնելէ կը բաղկանայ։ Այս կերպով միլիտրայներուն ազդեցութիւնը կը չէզոքանայ։ Իսկ միլիտրայները բոլորովին ջնջելու համար, կաթը օտերջացնելու, այսինքն 105-110 աստիճան տաքութեամբ 20 վայրկեանի չափ եռացնելու է։

* * * **Գեղձերի մեակութիւնը։** Այս առնկը աւազուտ, թեթեւ կամ կուտակողին հողերը կը սիրէ։ Չոր ու խորունկ հողերու մէջ՝ նշենիին իսկ զով և քիչ խորունկ հողերու մէջ ալ սալորենիին վրայ կը պատուաստեն։

զայն իր լաւագոյն տեսակներն են «Բրէգոս Պէտթրիս», «Մաթրէն Բուժ», ևն։ Չմոռնալ նաև յիշել Պրուսայի («Էշիլ թիւրպէն», «Աֆահանը», ևն։

* * * **Անասնոց աղբը։** Աղբը երկրագործութեան էական հիմը կը կազմէ։ Նախնիք այնպիսի մեծ յարգ մը կ'ընծայէին աղբին որ զայն Կոստոս չափաւածին նուիրած էին։ Ձի մը մէկ տարուան մէջ 10,200 քիլոկրամ աղբ կ'արտադրէ, աշխատող եղ մը՝ 9,400, կաթնատու կով մը՝ 11,400 և ոչխար մը՝ 580։ Հէքթար մը հողի համար ամենէն շատ 60,000 քիլոկրամ աղբ դնելու է։ 40,000 քիլոկրամը յարմարագոյն չափն է։ 20,000 քիչ կու գայ։

* * * **Հնդկահաւի բազմացումը։** Մշակ Գեղըն իր ճաւճաւները բազմացնել կ'ուզէ։ Ասոր համար ամէն մէկ եգ հնդկահաւի տակ նոր ածուած 20 հաւկիթ դնելու է։ 28-32 օրուան մէջ թխումը կը վերջանայ։ Նորածին ձագուկները շատ փափուկ են։ Խոնաւութիւնն և անձրեւը կ'օչնչացնէ զանոնք։ Անոնց առաջին օրերուն հացի փշրանքներ, եփած հաւկիթի կտորուանքներ, ձերմակ եղիճներ, կտրուած սոխեր տալու է։ Ասոնց ամենքը կաթի մէջ թափուած ըլլալու են։

Քիչ մը մեծցած ժամանակներն ալ գարիի ալիւրէ խմոր մը շինելու և մէջն ալ սոխ, եղիճ, աղաաքեղ, սխտոր, քանի մը ապակերի տերեւներ և քիչ մըն ալ անխոստ աւելցնելով անոնց կերցնելու է: Զուրին գալով՝ շաբա մաքուր ջուր յետոյ գինիով խառնուած կարմիր ջուր տալու է:

Ս. ՍՏԵՓԱՆԱՆ

Պրուսա

Երկրագործ. մասնագէտ

ԹԱՆՈՆՆԵՐՈՆ ՕԳՈՒՍՐ

Դադիացի գիտուն մը հաշուած է թէ երկրիս բոյսերը Թ. Դարու միջոցին պիտի փճանային եթէ Թաշուները չփճացնէին տեսակ տեսակ միջատները:

ՃՆՃՂԱԿՆԵՐՆ Ու ԾԻԺԻՈՆԻԿՆԵՐՆ

Իշխան մը խորհելով թէ ճնճղակներն երկրագործութեան փառապար են, հրովարտակ մը հանեց և ամէն մէկ մեռցուած կամ բռնուած ճնճղուկի համար 3դհ. խոտաղացաւ:

Կեռասի ատեն հասաւ, և թէ և կայս. պարտեղներուն մէջ ճնճղուկ մը իսկ չկար, սոկայն կեռասի հոտ մըն ալ չէր մնացած, և կեռասներն երբ ձախի կերպարանք առած էին միջատներուն ազատ գործողութենէն:

Ճանճերը պիտի ողողէին զմեզ եթէ Թաշուներու մանաւանդ ծիծեռնիկին կեր չըլլային: Մէկ ճանճը, բռնք, Ապրիլի մէջ 100 հաւ կիթ կ'ածէ, Մայիսի մէջ 100 ճանճ կ'աւնեանք հաւկիթ ածող: Իւրաքանչիւրը 100 ձագ կ'աւնենայ: Ուստի Յունիսի մէջ կ'աւնենանք $100 \times 100 = 10,000$ ճանճ, Յունիսին $10,000 \times 100 = 1,000,000$, Օգոստ.ին $100 \times 1,000,000 = 100,000,000$ և Սեպ.ին $100 \times 100,000,000 = 10$ միլիառ: Արդ որքան յիմար են մարդիկ որ իրենց մեծ բարեկամները, Թաշուները, կը հալածեն, կը չեղեն և կը ջնջեն: Պարտեղէն հեռու պահենք կատունները, դադրեցնենք ամէն միջոց Թաշուներն սոսկեացնելու: Հոգանք խնամենք այս փոքրիկ երգեցիկները, որոնք մեր պարտեղներուն և արտերուն ձրի ոտիկաններն են: Մանաւանդ ձմեռն եղանակին խնամք տանինք որ անոնք տնօթութենէ չփճանան:

ՄԵՐ ՀԱՆԵՐ

Հաւը մէկ զուգաւորութենէ վերջ, բաւական ատեն արգասաւորուած կ'ըլլայ: Երբեք մէկ զուգաւորութիւնը մէկ ամսուան համար լիւրի կը լաւէ: Հետեւաբար 18 20

հաւու համար մէկ աքաղաղ բաւական է։
Միայն թէ աքաղաղները շատ անգամ մէկ
քանի հաւերու միայն կը շնորհեն իրենց ու-
շադրութիւնը, որով լոցքը մնացողներ կրնան
գտնուիլ։ Այս պարագան նկատողութեան
առնելով, 10-12 հաւու մէկ աքաղաղ յառ-
կացնելը աւելի խօհեմութիւն է։

Ճագարներ

Արու եւ էգ ճագարները զատ զատ պահելը
աւելի աղէկ է։ Մարտի մէջ արուները կը
խառնեն էգերուն՝ իւրաքանչիւր արու միայն
24 ժամ թողով էգին հետ։ Վերջը արուն
24 ժամ առանձին ձգելով, անոր հանդիստ
տալէ ետքը, դարձեալ նոր էգով մը կ'ուրա-
խացնեն զայն։ Այս եղանակով գործածուած
արու ճագար մը 10-12 էգի գոհացում կրնայ
տուլ պայմանաւ որ զուգաւորութեան եղա-
նակին մէջ, սովորական կերերէ զատ, քիչ
մըն ալ վարսակ եւ չոր խաղող տաս անոր։
Առնք կ'աւելցնեն իր եռանդը, որով զու-
գաւորութիւնն ուլ արգիւնաւոր կ'ըլլայ։

Հաւ ԹԷ Ահաղաղ

Երբ հաւնոցի մը մէջ աքաղաղներու

թիւը, հաւերուն հետ բաղդատմամբ, աւելի
մեծ է, վստահ եղիւր որ հաւաքուած հաւկիթ-
ներուն մեծ մասը աքաղաղի ծնունդ կու տայ։
Նոյն բանը կը պատահի երբ հաւուն տակ
դրուած հաւկիթները ամենէն առաջ ած-
ուած հաւկիթներն են։ Երբորդ եւ վերջին
պարագայ մըն ալ կայ, երբ հաւնոցիդ մէջ
գտնուած աքաղաղները տարբերոյ, իսկ հա-
ւերը տարբերով փոքր են, դարձեալ ելած
վաւեակներուն մեծագոյն մասը աքաղաղ
կ'ըլլայ։

Ծառերուն Պարմանումը

Ամէն կերպով լաւ խնամուած պտղատու
ծառ մը, յաջող տարիներու մէջ, հարսի նման
զարդարուած կ'ըլլայ առատ ծաղիկներով։ Ե-
թէ անխնամ ձգես այդ ծառը, շատ քիչ
պտուղ կը գտնես վերջը այդ ծառին վրայ։
Անոնք որ քիչ շատ զբաղած են ծառերու
մշակութեամբ, սովորական դրութեան մը կը
հետեւին՝ առտաւ եւ խոշոր պտուղներ գտնե-
լու համար իրենց ծառերուն վրայ։ Ընդհա-
նուր դարձած այդ դրութիւնը կը կայանայ
ծառը մոտամը իր պտուղներէն թեթեւեղե-
լուն մէջ։ Այս բաւական չէ։ Ուրիշ դրութիւն
մը կայ, ա'լ աւելի յանձնարարելի, քանի որ

փորձը ցոյց տուած է այս վերջնոյն առաւել-
լուծիւնը առաջնոյն վրայ: Փոխանակ սպասե-
լու որ ծառի մը ծաղիկներուն մէկ մասը թա-
փի և մնացածները պտուղ կապեն, պէտք է
այդ ծաղիկներուն մէկ մասը եղունգով և կամ
փոքր ու օրաժայռ մկրատով մը փրցնել նետել:
Մեր խորհուրդին վրայ Մոմճեան էֆ. այս
գրութիւնը գործադրեց այս տարի իր անկա-
րանին մէջ տանձենիներու վրայ: Քանի մը
ծառեր թողուցինք հոն իբր վկայ: Տարբերու-
թիւնը այնքան մեծ է որ անգամ մը տեսնե-
լը կը բաւէ խորապէս համոզուելու համար
մեր ըսածին: Ինչ որ ճիշդ է տանձենիին հա-
մար, ճիշդ է նաեւ ուրիշ պաղաւտ ծառե-
րու համար ալ: Մեծ ծառերու համար այս
գրութեան կիրառումը կրնայ դժուար և թե-
րեւս անկարելի ըլլալ, բայց փոքր և մանա-
ւանդ թելի վրայ աւելուած ծառերու համար
խիստ գիւրբն է գործադրել այս եղանակը, որ
արդէն բաւական ընդհանրացած է Եւրոպայի
ծառատաններուն մէջ: Ե. Գ. ԳԱԼՅԱՆՍԵ

Թարմ Անկոյդ

Ընկողը աւաղի մէջ դնելով, երբ զով տեղ
մը պահուի, երկար տանն թարմ կը մնայ:

ՎԻՃԱԿԱԳՐԱԿԱՆ

Աշխարհի ամենէն բարձր բնակարանը
Թիպէթի մէջ մենատան մըն է, որ երկրի
մակերեւոյթէն 5 340 մէր բարձր է, մինչդեռ
Մոն Պլանի գիտարանը հաղիւ 4,700 մէր
բարձրութեան վրայ շինուած է:

* * * Զինական օրագիր մը, Բէֆֆի Թանը,
կը հրատարակուի 6 տարի երբ լեզուով. Զի-
նաբէն, Ճարոնբէն, Անգղիերէն, Գերմա-
ներէն, Դաղիերէն և Իտալերէն:

* * * Գերմանիոյ և Գերմանական ստաց-
ուածքներու մէջ Պիզմարի տնտան 304 տը-
ձան կամ յիշատակարան կը գտնուի:

* * * Ռուսիոյ մէջ, մանաւանդ ի Բեդերո-
պուրկ փողոցները զինով վիճակի մէջ գրո-
նուող անձերու տնուններն և հասցէները կը
հրատարակուին և յատուկ ազդերով հան-
րային տեղեր կը փակցուին, առանց նկատու-
ղութեան առնելու անոնց ընկերային գիրքը
կամ սեռը:

* * * 1879 - 1900 հրդեհի դէմ Գաղիա-
կան ապահովագրական ընկերութիւնները

326,000,000 Ֆր. տուրք վճարած են Տէրութեան: Այսչափ ժամանակամիջոցի մէջ բաժնետէրերը 308,898,700 Ֆր. շահաբաժին առած են:

* * . Ռոտիճը, որ վերջին ամենէն հրաշալիի գիւտն է, կարող է 30 հարիւրամեդր հաստատութեամբ երկաթեայ քլաֆներով թափանցել:

* * . Մէկ միլիոնը արծաթ գրամով 5,000,000 քիլոկրամ կը կշռէ, սակիով՝ 322,580, և 1,000 Ֆր.նոց պանֆոններով 1,780:

* * . Մարդուն արմուկը 8 ոսկոր ունի, ձեռքի ափը՝ 5 և մատները՝ 14:

* * . Սոխակին երգը 14½ քիլոմէդր հեռաւորութենէն կը լսուի:

* * . Զինու մէջ 5 օրուան բանաորութեան կը դատապարտուի այն մարդը, որ կը բարկանայ և իր բարկութիւնը կը ցուցնէ բազմութեան մէջ:

* * . Պոռգոնէ զարնուած հեռագիր մը Աւստրալիոյ ճամբով ճիշտ 2,360 վայրկեանէն կամ 39 ժամէն աշխարհի շրջանը կ'ընէ:

* * . Աշխարհի ամենէն հինաւորաց ծառը Կոս Կղզիին մէջ կը գտնուի: Սոսի (չնոթ = չուճը)

է այս ծառը, որուն տակ կը դառախօսէր Հիւրոկրատ: Այսօր 2,500 տարեկան է: Անոր բունը 10 մէդր տարածութիւն ունի, և իր երկու ամենէն խոշոր ստերը կ'ըմբռնենրով ամբապնդուած են: Ամէն գարնան տերեւ կու տայ:

* * . Մարդկային կմախքը 208 ոսկոր ունի, առանց հաշուելու տկճաները:

* * . Զինու մէջ ժամացոյցները մեր ժամացոյցներուն ճիշտ հակառակն են: Հոն ժամացոյցի տախտակը կը շրջի, կը դառնայ և սլաքները կեցած են:

* * . Իսլանդացի մէջ տարին 208 օր կ'անձրեւէ, Անգղիոյ մէջ՝ 450 օր, Սիպերիոյ մէջ՝ 60 օր, իսկ Զինու մէկ քանի գաւառներուն մէջ՝ տարին հազիւ քանի մը օր:

* * . Մանիլայի մէջ կառուի տեղ 2 3 մէդր երկայնութեամբ բարձրովին անփնտս օձեր կը գործածուին տուններուն մէջ մուկերը հալածելու համար:

* * . Արեւը 324,000 անգամ աւելի ծանր է երկրէն:

* * . Հոլանտա և Պելճիքա ամենէն շատ ծխախոտ կը սպառեն: Ասոնցմէ վերջը կու գան Զուլիցերիա, Պրադիկա և Թուրքիա:

* * * Անգղիոյ Դրամատտան պանֆիլները
Հատը 10 փարայով կը շինուին:

* * * Ճարտնի շատ վաճառատուններու
մէջ, յաճախորդին ապրանք ցուցնելէ ա-
ռաջ, թէյ և կարկանդակ կը հրամցնեն:

* * * Աշխարհի ամենէն մեծ ոսկիի ձոյլը
70 քիւօ կը կշռէ և Աւստրալիոյի մէջ ար-
ծած ի հանքէ մը հանուած է 1888ին:

* * * Չինու մէջ թէյին քիւն 2 դճ. է:

* * * Չոյլամին հաւկիթը մէկ քիւօ 350
կրամ կը կշռէ, և պարունակութիւնն ալ 24
հատարակ հաւկիթի կը հաւասարի:

* * * Առաջին երկաթուղին Անգղիոյ մէջ
շինուեցաւ 1825ին, Գաղիոյ և Աւստրիոյ
մէջ՝ 1823ին, Միաց. Նահանգաց մէջ՝ 1829ին,
Պելժիոյ ու Գերմանիոյ մէջ՝ 1838ին և Ռու-
սիոյ մէջ՝ 1839ին:

* * * Անգղիոյ տարին 800,000 քիւօ խա-
ւաքարտ կը գործածէ Գարֆֆաթալ շինելու
համար:

* * * Եւրոպոյի ամենէն քիչ ընթերցա-
տէր ժողովուրդը Ռումանիոյ ժողովուրդն է:
Վերջին մարդահամարէն կը հասկցուի թէ
6,000,000 բնակիչներէն 4,000,000ը կարդալ
գրել չեն գիտեր:

* * * Կեանքը երկաթուղի մըն է և տա-
րիները կայարաններ են: Վերջին կայարանն է
մահը: Բժիշկները հնոցպուններն են և քահա-
նաներն ալ քահանայութեաները: ՀԱՆԱՔՈՂ.

Չուիցերիոյ մէջ դպրոցէն բացակայ գտնը-
ւող մանչ մը կամ աղջիկ մը գրամական տու-
գանքի կ'ենթարկուի: Հիւանդութեան ատեն
ներելի է, բայց երբ կասկածուի թէ սուտ-
հիւանդ է, կառավարութիւնը բժիշկ կը
չրկէ և եթէ այդ կասկածը հաստատուի այն
ատեն իր ծնողքը բժիշկին այցեգինը վճարել
կը պարտաւորուին:

* * * Վերջին վիճակագրութենէ մը կը
հասկցուի թէ Մեծին Բրիտանիոյ մէջ 436,000
Հրեայ կը գտնուին:

* * * Գերմանացի գիտուն մը կ'ըսէ թէ
մարդու մը յիշողութիւնը ամառը աւելի զօ-
րաւոր կ'ըլլայ քան թէ ձմեռը և թէ յիշո-
ղութեան ամենէն գէշ ընթացքներն են չա-
փազանց սնունդը և չափազանց մարմնակաւ
ու մտային աշխատութիւնը:

* * * Ստրա Պերնարի վերջին 5-6 տար-
ուան մէջ ստացած գրամը միջին հաշուով
տարեկան 20,000 Անգլ. ոսկիի կը հասնի:

մինչդեռ 1872ին Բարեղի Օտէնն թատրոնին
մէջ ամսական 8 օսկի միայն կը ստանար:

* * * Նորվեկիոյ մէջ երկկ կնիկ միասին
երկաթուղիով ճամբորդելու համար փոխա-
նակ 2 տոմսակ գնելու, միայն $1\frac{1}{2}$ տոմսակի
գին կը վճարեն:

* * * Մեծ մարդոց ձեռագիրները հաւա-
քող Գաղիացի մը կ'ըսէ թէ Քրիստափոր
Բոլովմպոսի ստորագրութիւնը 800 Անգլ. ոս-
կիի գնելու համար շատ մը անձեր պատ-
րաստ են:

* * * Ռուսիոյ արքայական գաւազանը
զուտ ոսկիէ շինուած է և 3 Անգլ. ոսք (մէգր
մը) երկայնութիւն ունի: Անոր վրայ բանուած
զարդերուն մէջ զետեղուած են 268 ագա-
մանդ, 300 սուտակ (էֆօն-ը) և 15 զմրուխտ:

* * * Քալիֆորնիոյ (Ամերիկա) մէջ հսկայ
ծառեր կան: 20 մէգր շրջապատով ծառ մը
վերածուեցաւ պտնդոկի, ուր հիւրերն առաջ-
նակարդ պանդոկի մը ամէն բարեքները կը
վայելեն:

* * * Գաղիոյ նախագահը 1,200,000
ֆր. տարեթոշակ կ'ընդունի, իսկ Ամերիկայի
նախագահը՝ միայն 50,000 տոլար:

* * * Ժիւրա Լեռներուն մէջ սովորու-

թիւն է Չատկին կնքահօր երթալ և հաւկիթ
ընդունիլ: 66 տարեկան կին մը գնաց իր 82
տարեկան կնքահօր, որ տունը չէր, քանզի
այս վերջինն ալ գացած էր իր կնքահօր, որ
96 տարեկան էր:

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

Ծանօթութիւն. — Օրացոյցիս ծաւալը չթոյ-
լատրէր երկոյն պատմութիւններ հրամցնել
մեր ազնիւ ընթերցողներուն: Ուստի ամէն
տարի առանձին հատորով կը հրատարակենք
բարդական սրտառուչ, շինիչ և օգտաշատ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ՀԱՍՒՔԱԾՈՅ ՄԸ,
որուն անունը պիտի բլլայ այս տարի ՀԵՐՈՒՄ
ԴԻՍ. (պատկերազարդ):

Հրաւարի Միջամտութիւն Մը

1840ի Ծնունդէն քանի մը օր առաջ Ռուս
կղերական մը տուն կը վերագառնար տեղէ
մը, որ քիչ մը հեռու էր իր բնակած գիւղէն:
Երեկունը արագ կը հասներ և օգն այնքան
ցուրտ էր որ գրեթէ վտանգաւոր էր օ և է
մէկու մը համար գուրոր գտնուիլ Բարի

Վեր. Տր. Արմենակ Յ. Հայկազեան

մարդը ծածկուած էր մուշտակէ վերարկուով մը և կը ծամբորդէր բալխիրով, զոր միակ ձի մը արագապէս կը քաշէր կարծր, հարթ ձիւնին վրայէ։ Մինչ կզերականը պայպէս կը յառաջանար, բան մը տեսաւ գետնին վրայ ինկած և կանգ առաւ տեսնելու թէ Էնչ էր։ Տեսաւ որ մարմինն էր զինուորի մը, որ գետինն ինկած՝ կը թուէր թէ ցուրտէն նուազած և մեռած էր։ Կզերականը չէր ուզեր, սակայն, թողալ զայն ծամբուն վրայ։ Երբալխիրին մէջ տաւ զայն և տնոր հրացանը և մորակելով ձին՝ կըցածին չափ արագ յառաջ վարեց գէպի մօտակայ պանդոկը. ուր կարող եղաւ կէս ժամէն հասնիլ թէ և անձկանօք կը փափաքէր տուն հասնիլ, կզերականը չբաւականացաւ տարաբաղդ զինուորը պանդոկի մարդոց յանձնելով։ Ժամ մը սպասեց և հրահանգներ տուաւ ու օգնեց ունոնց՝ մարդը սթափեցնելու համար։ Վերջապէս իրենց ջանքերը յաջողեցան և կիսամեռ ծամբորդը սկսաւ տակաւ առտակաւ վերակենդանանալ։ Այն ատեն կզերականը ծամբայ ելաւ գարձեալ վարձատրելով պանդոկին մարդիկը և նաեւ ստակ տալով անոնց որ զինուորին համար յաւ ճաշ մը պատրաստեն։ Զինուորն

երբ ինքզինք զօրացած զգաց, պնդեց որ մեկնի, թէ եւ մարդիկ ամէն ջանք ըրին համոզելու համար զինք որ նոյն գիշեր դարձեալ ինքզինք վտանգի չենթարկէ: Բայց ինք պատասխանեց թէ կարեւոր նոմականներ կը առնէր և պէտք եղածէն աւելի սպասելու չէր: Այսպէս իր հրացանն առած ճամբան շարունակեց և ինքզինք քիչ տօնէնէն գտաւ գիւղի մը մէջ, ուր կը բնակէր կղերական մը, որուն իր կեանքը կը պարտէր: Երբ այն գիւղն հասաւ, թէեւ շատ ուշ և գիշեր էր, չէր կրնար համբերել և յետաձգել երթալու կղերականին տունը, որ եթէ կարելի է տեսնէ զինքը և շնորհակալ ըլլայ բարի ձերունիին իր բարերարութեան համար: Երբ պարկեշտ զինուորը տունին մօտեցաւ, տեսաւ որ թէ եւ ուշ, գեւ լոյսերը վառ էին: Նաեւ տանը մէջ լսեց բարձր ձայներ և մեծ շփոթութիւն մը: Իէպի գուռը վազեց, բայց գոցուած գտաւ զայն: Իրան բացուելուն չսպասելով մօտակայ պատուհանը դնաց և ներս նայելով տեսաւ կղերականը շրջապատեալ 4 զինեալ աւազակներէ: Իեւ նոր կապած էին անոր ձեռքերն ու ոտքերը, և կը սպառնային մեռցնել զինքը, եթէ չըսեր թէ ո՛ւր պահած էր իր գրամը: Զինուորը ներս

խոյացաւ անմիջապէս և իր հրացանը պարպեց աւազակներէն մէկուն վրայ սաստկապէս վիրաւորելով զայն: Միւսները յարձակեցան նորեկին վրայ, բայց նա գետին տապալեց անոնցմէ մէկը իր սուինով և միւս երկուքը շփոթած ու ահաբեկ տունէն դուրս փախան հոն թողլով կղերականը, որ ապշած մնաց իր զարմանալի ազատութեան համար: Կրնաք երեւակայել նաեւ իր սուելի խորին և երջանիկ զգացումները, երբ հասկցաւ որ այն խեղճ մարդը, որուն կեանքն ազատած էր միայն քանի մը ժամ առաջ, հիմա միջոց մը եղած էր իր կեանքը փրկելու:

Առնու իս Սիլիու Միջոց Մը

Պիւֆոն քննալ շատ կը սիրէր: Ասիկա երկար ատեն արդէք եղաւ իրեն՝ ուզածին պէս յառաջ տանելու սկսած գործը: Բայց երբ սկսաւ գրել իր Բնական Պատմութիւնը, վճռական որոշում մը տուաւ: Որոշեց ամառը ամէն առտու ժամ Յին ելլել, և ձմեռը՝ ժամը ճին: Ուստի իր սենեկապանին, Ժողէֆի, պատուիրեց որոշեալ ժամուն անպատճառ արթնցնել և անկողնէն հանել զինքը, որուն համար օրական մէյմէկ սկռռ տալ խոստա-

ցաւ: Ուղղած արդիւնքը ձեռք բերելու համար ամէն միջոց թողլատրած էր անոր: Առտու մը Պիւֆոն անուշ քուհի մէջ ընկզմած: Հէր ուղեր անկողնէն ելլել: Ժողէֆ անոր ոտքերէն քաշեց:

— Լի'րբ տղայ մըն ես գտն, կը գտչէր Պիւֆոն: Դո'ւրս ելիր: Պիտի վաճառեմ' զբեզ:

Ստուգիւ գուրս ելաւ Ժողէֆ, բայց քիչ ետքը նորէն ննջատենակը մտաւ, և լեցուն Գոյլ մը պաղ ջուր բերելով թոփեց իր տիրոջը վրայ ու աճապարանօք փախաւ: Մտահոգութեամբ կը հարցնէր իւրովի թէ ի'նչ հետեւանք պիտի ունենար այս ըրածը: Քիչ ետքը զանգակի ձայն մը լսեց: Դողդաղալով տիրոջը սենեակը մտաւ:

— Ինծի ճերմակեղէն բե'ր, բարի' Ժողէֆս, բաւ Պիւֆոն խնդալով: Մինչեւ ոսկորներու ծածը թըջեցիր զիս: Բայց աղէկ ըրիր: Ահա սկռոցդ, զոր արդար վատակով մը շահեցար այս առտու:

Մեծ բնապատումը շատ տարիներ ետքը կ'ըսէր իր ծառային համար.

— Այդ տղուն կը պարտիմ' իմ' Բնական Պատմութեան 3—4 հատորները:

ՁԳՕՆ ԴՊԻՐ

Ո՞վ Լի' Բուռն Ապուր

Գեղջուկ կերպարանքով մարդ մը ձեռքը ծրար մը բռնած կը շրջագոյէր շուկային մէջ, որպէս թէ մէկը կը փնտռէր և չէր կըցած գտնել: Ուրիշ մը մտանալով կը հարցնէ թէ ո՞վ է փնտռած մարդը: Գեղջուկը կը պատասխանէ թէ ինք կարգալ չգիտեր և թէ ձեռքը բռնած ծրարին վրայ նշանակուած է փնտռած մարդուն անունը: Այսպէս բեկով ծրարը կը մատուցանէ մարդուն: Նա տեսնելով որ հասցէ մը և անոր մէջ ներփակ 1,000 ոսկի պարունակող դրամատան տոմս մը դրուած է, կը դառնայ կ'ըսէ գեղջուկին.

— Այս ինձ կը վերաբերի և թէ քանի մը օրէ ի վեր կը ուղարկէի այդ ծրարին:

— Լաւ, կը պատասխանէ պարզ գեղջուկը: Ուրեմն տուր իմ' բերողէքս և տու ծրարդ: Քեզ փնտռելով հոգիս բերանս եկաւ:

Մարդը ուրախութեամբ կուտայ անոր շիւղ մը, և կ'երթայ առանձին տեղ մը ծրարը բանալու համար: Երբ ծրարը կը բանայ, անոր մէջ վրան «Ապու'շ» գրուած թուղթէ մը զատ բան մը չգտնել:

Վազրիճ Ա.կոստանէն Ա.գառուած

Իբր դեռահաս սպայ մը, Մատարաի հե-
ծեալագորաց գնդին մէջ ծառայութիւն ըրած
ատեն, նշանաւոր որորդ մըն էր Սըր Էտուարտ:
Օր մը երբ վազրի որորդութիւն կ'ընէր, սխալ
նշան տաւ, և ահա իսկոյն ինքզինք գառ-
վազրի մը ճանկերուն մէջ: Տագնապալից
վայրկեան մըն էր այդ, քանզի իր բարեկամնե-
րէն քիչեր իր մօտ կը գտնուէին: Իբր փորձա-
ռու որորդ մը Սըր Էտուարտ լաւ գիտէր որ
լաւագոյն ծամբան էր հանդարտաբար պառ-
կիլ և մահ կեղծել: Վազրը լաւ մը գննեց իր
որոր իր շուրջը հայեցաւ, և համարելով որ
ամէն բան ապահով էր, կանոնաւոր կերպով
սկսաւ ճաշակելու գործին: Գեռատի սպային
ձեռքը բերանը առնելով, զայն ուտելու դիր-
քին մէջ դրաւ իսկոյն, և դատաւար կերաւ
մինչեւ արմուկը, երբ Սըր Էտուարտի ընկեր-
ները եկան և ազատեցին զայն: Այս մարդուն
պաշարուն այսպէս մահ կեղծեմ եղաւ իր
այնքան օգտակար կեանքին ազատութեան
միջոցը, քանզի, ինչպէս Սըր Էտուարտ կ'ըսէ
այս պատմութիւնը ըրած ատեն, եթէ շար-
ժած կամ մինչեւ իսկ հառաջ մը հանած
ըլլար, վազրը անմիջապէս նախ անոր կեանքը

պիտի վերջացներ, և ապա պիտի սկսէր իր
ճաշին: Անտարակոյս ջախջախեալ բազուկը
հանուելու էր իր ասէն: Կրնայ երեւակայուել
թէ ի՞նչ էր այն դժնդակ ցաւը, զոր հէք զոհը
համբերութեամբ տարաւ, մինչ կը պառկէր
իր գիտակցութիւնը լիովին պահելով՝ այն
որկարժէտ մարդակեր գաղանին ձեռքը:

ՆԱԽԱՊԱՇԱՐՈՒՄՆԵՐԸ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

(Շար. եւ վերջ 1908կ)

Հողէ աման մը շինել՝ ամէն մարդու
չգար, կը փնտտուի:

— Լուրճ (լայն տերեւներով կծու բան-
ջար մը) քաղել՝ ամէն մարդու չգար:

— Յերեկը ճրագ վառողը՝ հաւկուրուք
կ'ըլլայ:

— Ծաղկազարդի Կիրակին երբ եկեղեցիէն
օրհնուած ուսեանի ծիւղ մը բերելով ձեր
մածունի ամանին վրայ դնէք՝ կովուն կաթը
կը շտանայ:

— Երբ մեկուն ոտքին տակը կ'եռայ, ծամ-
բարբութիւն պիտի ընէ:

— Գիշեր ատեն երազ պատմել աղէկ չէ:

— Եկեղեցիին մէջ աղօթող մէկը եթէ
ետին նայի, քար կը կտրի:

— Այն մարդը, որուն ծոծրակը եթէ փոս
է, կծծի կ'ըլլայ:

— Տնամայ աղջիկներ ծամ պահելու են որ
լազգերինն բացուի:

— Օձին «անտէր» ըսելու է որ մարդ
չխայթէ:

— «Վիճակ»ի օրը մարդիկ 7 տեսակ ծա-
ղիկ կը թափեն 7 աղբիւրներու ջուրին մէջ
և այն ջուրով կը լոգնան, որ երբէք դող
չունենան: Նոյն օր՝ եթէ անձրևէ, անկէ
քանի մը կաթիլներ կ'առնեն ու կաթը կը
մակրդեն, որով կովուն կաթը չցամքիր և
կենդանին չմեռնիր:

— Գարացաներու ժամանակ երկրագործ-
ները առանց կրակին մէջ կ'ուռն (իւղով շաղ-
ուած խոշոր հաց) նետելու, լուծքի չեն ելլեր,
վասն զի հունձքերը կը վնասուին:

— Եթէ նորածին մանկան պոքոր կտոր
մը թուղթի վրայ կտրուի, մեծ գիտուն մը
կամ վարդապետ մը կ'ըլլայ, իսկ եթէ Գրամի
վրայ գնելով կտրուի, շատ մեծ հարուստ մը
կ'ըլլայ:

— Եթէ մէկուն քիթին վրայ վէրք մը կայ,

թող կատուին կակուղ պոչին ծայրը ամէն
առտու քթին մէջ խօթէ և քանի մը օրէն
կը բուժուի:

Խարբերդ

Կ. ԱՇԽԱՆԵԱՆՑ

ՀԱՐՑԱՐԱՆ

ՏԻՎ. Ս. Պ. — Սոխին անախորժ հօտը դա-
նակէն հեռացնելու համար հարկ է չոր աղով
չփել զայն:

* * ԳԵՐ Ս. — Գերմ. լեզուն 75 000,000
հոգի կը խօսին: Ուստի Եւրոպական լեզունե-
րուն երրորդն է: Զորքսրդն է Գաղիերէնը,
երկրորդը՝ Ռուսերէնը, իսկ Անգղիերէնը առա-
ջինն է:

* * Տ. Գ. — Միջին հաշուով ամէն օր Նիւ
Եորք հասնող ճամբորդներուն 293ը 14 տա-
րեկան տղաք են:

* * Օ. Ս. Տ. — Խնդալը բուժիչ գեղ է:
Շատ հիւանդութեանց բուժման միակ հրա-
շալի միջոցն է և լուսագոյն է քան բժիշկին
գեղագիրը: Սակայն խնդալը սանկ բերանը

Տսփ. Աւետիս էփ. Երեցեան
Ծնած 1840ին — Մեռած 1895ին

ծուել մը չհասկնաւ Ներսէն, որտիկ խորէն
բղիտող եռանդուն խնդալն է բուն խնդալ
ըսուածը, Համիլէթ կ'ըսէ. «Մէկը կրնայ ծի
ծաղիլ, և սակայն կրնայ ստաճակ մը ըլլալ
նա: Իսկ նա որ բոլոր արտով կը խնդայ,
վտաճ էգիր որ նա չէ ստաճակ»

* * * ԽՈՆԱՐԱՐ. — Պիկիկիւր բուն միջատա-
պան դեղն է: Երբ բամբակը անոր մէջ թաթ-
խելով մուկերուն ծակերը խցեա, այլ ևս այդ
չարածճիններուն այցելութիւնը կը դադրի:

* * * ՄԱՅՐ. — Տղայոց վարժեցնելու է եր-
կու ձեռքն ալ գործածել: Շատ գպրոցներ
«Երկձեռն վարժութիւն»ը սրդեգրած են:

* * * ՕՐ. ԶՈՒԱՐԹ. — Առաջին խոհարարու-
թեան գիրքը 1475ին հրատարակուեցաւ Վե-
նետիկի մէջ:

* * * Ն. Ն. — Մարդոց փոքրագոյն մասը ու-
տելու արհեստը սորված են: Նիւթին ընտրու-
թիւնը, ուտելու կերպը և ժամանակը որքա՞ն
քիչեր սորված են: Ոմանք խիտ սովաւակեր
են, ուրիշներ չափէն աւելի կ'ուտեն մէկ ան-
գամին: Ուրիշ մը քիչ և յաճախ կ'ուտէ —
բոլորն ալ ի մեծ փսա մարտդական գործա-
րաններուն: Պէտք է ամէն գիտութեան աւելի
առողջապահական դասերու կարեւոր անդ մը

տալ գարոցներու մէջ, նախակրթարանէն, այո՛, մանկապարտեզէն սկսելով: Ի մօտոյ պիտի հրատարակենք տղայոց յատուկ Առողջաբանական Դասագիրք մը, որով կը յուսանք օգտակար ծառայութիւն մը մատուցանել հանրութեան:

*** Ն. Ա. — Շուներ 2 տարիէն չափազանց կ'ըլլայ և 10—15 տարի կ'ապրի, Կատուն 6 ամիսէն չափազանց կ'ըլլայ և կ'ապրի 10 տարի, ոմանք ալ աւելի:

*** Ե. Բ. — Տկար կուրծք ունեցող տղաք պարտի օրը քանի մը տնգամ՝ բացօգեայ տեղ մը խոր շնչառութիւն ընել և Մարդոց մեծագոյն մասը տղայ հասակէն անկատար կերպով կը շնչէ և կ'արտաշնչէ, որով թոքերուն մէկ մասն անգործ կը մնայ և թոքախտ կ'ըլլայ:

*** ՍԱՐԳԻՍ. — Թուղթը անկիզելի կ'ըլլայ երբ Հ-Բ զօրաւոր պաղլէղի ջուրի մէջ թաթխելէ ետքը գործածես:

*** ԳՐԻԳՈՐ. — Ճարտն ունի այսօր 55 միլիոն բնակիչ: Հոն կայ 54 գործող հրաբուխ և տարին 500 անգամ թեթև կամ զօրաւոր երկրաշարժ կ'ըլլայ:

*** ՊԱՐՈՅՐ. — Հեծելազօրքերը միշտ ձի չեն գործածեր: Ափրիկէի արեւելեան եղբւրքը

կայ իշխանապետութիւն մը, որուն հեծելազօրքերը եղբու վրայ կը հեծնան:

*** ՎԱՐԱՐՈՅԺ. — Լորտ ճորճ Լէսթըր Անգղիոցի վերահատուր 80ը անցած է մարդկութեան ամենամեծ բարերարներէն մին է: 40 տարի առաջ ինք նախ հականեխական դրութեամբ վերահատուրութեան սկսաւ: Անկէ առաջ վերաբուժական գործողութիւններու կէսէն աւելին մահուամբ կը վերջանար՝ արեան թունաւորման պատճառաւ: Այսօր վերաբուժութիւնը անփնտ գործողութիւն մը եղած է շնորհիւ Լորտ ճ. Լէսթըրի:

*** ՕՐ. Տ. Ն. — Տարիք ծածկել իգական սեռի սովորութիւնն եղած է: Սակայն բազկերակը կ'որոշէ տարիքը: Նորածին աղջիկը վայրկեանը 160, իսկ մանչը 150 բազկերակի զարկ ունի, 4 5 տարեկան աղջիկը 110, մանչը 100, օրիորդը 95, երիտասարդը 90, կինը 80, այրը 75, տարեց կինը 60, այրը 50, ծերունի այր և կին 50: Հարկաւ առողջական վիճակը թիւերը կը փոխէ: Նաբոլէոն Ա. ի բազկերակը վայրկեանը միայն 44 կը զարնէր:

*** ՕՐ. Գ. Վ. — Եթէ խարտեաշ ես, պէտք է որ սեւ քօղ գործածել և Թիսրականքը բաց գոյն կրնան ընտրել և Կարմիր և թուխ գոյն

քողերը ոչ մէկ գիտագիծի կը յարմարին:

*** ՏՐԳԱՏ. — Լաւ թղթատար աղանձին 30 վայրկեանի մէջ 50 քիլոմէթր ճամբայ կ'առնէ:

*** ՏԻՎ. Բ. Գ. — Սառը և ձիւնը բրդեղէնի մէջ փաթթելով, երկար տառն կրնայ պահուիլ:

*** ՈՒՍՈՒՅԻՉ. — Խխունջը յամրաքայլ է մինչև իսկ մահուան մէջ: Բնագէտ մը խխունջ մը փակցուցած էր խաւաքարաի մը վրայ: Տարի մը ետքը թրջեց խխունջը տաք ջրով որ հանէ տեղէն: Զարմանքով տեսաւ թէ մեռած կարծած սողունը սկսաւ նորէն սողալ: 15 տարի դրոսքը ձգուած խխունջը տաք ջրերի մէջ դրուելով, սողալ սկսած է:

*** ԲՐՈՑ. Պ. — Յունաստանի ներկայ թագաւորը 12 լեզու կը խօսի և կը գրէ:

*** ՕՐ. ՍԻՐՎԱՐԳ. — Իրաւունք ունիաւ: Զոր օրինակ վիլհելմին թագուհիին թագը 14½ միլիոն դա՛. կ'արժէ:

*** ԲՆԱԳԷՏ. — Ոստրէն 14 օրուան ըլլալէ ետքը գնդատեղի մը գլխուն չափ կ'ըլլայ: 4 օր ետքը այնքան կը մեծնայ որ սեղանի վրայ դրուելու պատրաստ կ'ըլլայ:

*** ՏԻՎ. Ո. Փ. — Ճովայի բեռնակիրները

կիներ և աղջիկներ են: Գլխու վրայ ծանր բեռեր կը կրեն: Ճովայի աղջիկ մը երբ կը սկսի ոտքի ելլել, կը վարժեցնեն զինքը իր գլխուն վրայ դրուած առարկաները հաւատարակշիռ պահել:

*** ՏԻՎ. ԳՈՀԱՐ. — Թթուած անուշեղէնը քիչ մը շաքարով եռացուր՝ փրփուրը հեռացնելով: Յետոյ շուտով գործածեցէք զայն:

*** ՕՐ ՆՈՒՆԻՎ. — Ականջիդ շարունակ խօսիլը տեսակ մը հիւանդութեան նշան է: Կաթիլ մը ձէթ կաթեցուր ականջիդ մէջ: Յետոյ գաղջ օճառ ջրով շիւինկա բրէ զայն: Եթէ չգաղբի, մասնագէտ բժիշկի մը դիմէ:

*** ԿՆՆԴԱՆԱՐԱՐԱՆ. — Կատուն ո՛չ Ա. Գիրքի և ո՛չ ալ հին Ասորական աւանդութեանց մէջ կը յիշուի: Հնդկաստանի մէջ ալ գեաւ մօտ տարիներու մէջ բնական անասնոց կտրվելու պատճառով և Յունաց ծանօթ ըլլալը՝ պատերու վրայի նկարներէն կը ստուգուի:

*** ԽՄԱՐԱԳԻՐ. — Ճարտի մէջ 25 տարի առաջ ոչ մէկ լրագիր կար: Այսօր 2,000-է աւելի թերթ կը հրատարակուի հան քան որչափ Խաղիկ, Աւստրիոյ, Սպանիոյ և Ռուսիոյ մէջ միանգամայն:

*. **ԲԺԻՇԿ** — Սրբերովեքր կոչուած գործիքը թագերուն իսկական վիճակը կը յայտնէ։ Երբ գործիքը ստուգէ թէ անձ մը մէկ արտաշնչութեամբ 3,500 խորանարդ սանթիմէթը շունչ կ'արտաքուէ, այն տառն թագերուն առողջական վիճակը գերազանց կ'ըլլայ։

*. **ՕՐ. Մ. Թ.** — Ձեռքերուդ քրանելու պարզ դարմանն է պազլեզի ջուրի մէջ յաճախ լուալ զանոնք։

*. **ԴԵՂԱԳՈՐԾ.** — Երբ քառալուսէ գործիքներդ ճաթին, իսպիրթի մէջ ռեֆինա լուծէ, և անով ծեփէ ճաթած տեղերը։

*. **ՕՐ Ե Թ.** — Մանուշակի հոտը միշտ կրնաս վայելել հետեւեալ կերպով։ Գարնան մէջ հաւաքած մանուշակներդ շիշի մը մէջ դիր կարգ մը և անոր վրայ քիչ մը աղ ցանէ։ Այսպէս շարունակէ մինչև բերանը Խցէ շիշը, և զով տեղ մը պահէ զայն քանի մը շաբաթ։ Յետոյ երբ հոտը վայելել կ'ուզես, բաց շիշին Խցանք։

*. **ԼՈՒԱՑԱՐԱՐՈՒՂԻ.** — ձերմակեղէնները փայլուն ընելու համար լեղակի ջուրին մէջ քիչ մը ֆոլա խառնէ։

*. **ՕՐ. ՇՆՈՐՀԻԿ.** — Եթէ ակումներդ առողջ պահել կ'ուզես, օրը 3 անգամ չփէ

զանոնք վրձինով մը, որուն մագերը աճեան կարծր չեն։

*. **ՊԱՐՏԻՉՊԱՆ.** — Վարդի տունը երբ յանկարծ թառամիլ սկսի, պիտի վերակենդանանայ, եթէ անոր արմատին շուրջը փայտի մեխի դնես և հողը ժամանակ մը թաց պահես։

*. **ՀԱՍԵՈՅՁ.** — Վատիկանի մէջ կայ 145 քիլո կշեռ ձեռագիր Ս. Գիրք մը, որ հաւանաբար մեծագոյնն է իր տեսակին մէջ։

*. **ՀԵՏԱՔՐՔԻՐ.** — Բարիղի մէջ կայ թութակներու վարժարան մը, ուր Գաղիերէն, Անգղիերէն, Գերմաներէն և Իտալերէն կը սորվեցնեն անոնք։

*. **ՕՐ ՀԵՐՄԻՆԷ.** — Կանայի կատարեալ դէմք մը պէտք է իր աչքին 5 անգամը երկայնութիւն ունենայ աչքը բերնին երկայնութեան 2/3 բունենայ, ակունջը աչքին կրկին երկայնութիւնը ունենայ, և երկու աչքերուն միջոցը մէկ աչքի ծաւալին չափ պէտք է ըլլայ։

*. **ՏՈՔԹ. Գ.** — Հալսայի կղզիներուն բնակիչներուն 100/0 բոլորս են։

*. **ՏԻԿ. ԱՏՐԻՆԷ.** — Քորէայի պարի կիներն սրբան դեռահաս ըլլան, բնաւ երկրորդ ամուսնութիւն չեն կնքեր, մինչեւ իսկ եթէ

մէկ ամիս ամուսնացած ըլլալէ ետքը այլիւ-
ցած ըլլան:

* * ՄԱՐԳԱՀԱՄԱՐ. — Ամէն 260 տարին
անգամ մը աշխարհի բնակիչներուն թիւը
կը կրկնապատկուի:

* * Վ. Ս. — Մէկ քիւ վարդի իւղ ստա-
նալու համար 4,000 քիւ վարդ պէտք է:
Պարտիզպանը 100 կրամ վարդի իւղի համար
թէէն միայն 4 սակի կը ստանայ, սակայն 30
սակի կը ծախուի այն:

* * ԳԱՐԵԳԻՆ — Առիւծը անուշաճ
տութենէ կը դարչի: Ուստի անասնազուսպը
եթէ լաւ գործածէ այդ հոտաւէտ ջուրէն,
ընտելալ չունի առիւծէն:

* * ՏՈՒՔԹ. Շ. — Անգղիացի վիրաբոյժ
Տըքթ. Չէզըթըն 1728ին վիրաբուժական
գործողութիւն մը կատարեց երիտասարդի
մը աչքին վրայ, որուն քօղը — փաքաքս —
հեռացնելով տեսութիւն շնորհեց անոր:

* * ՆՐԳԻՆ. — Հնագոյն երգեհոնը կոթ-
լոնտ կղզին մէջ գտնուեցաւ: Երաժշտա-
պետ Հէնէրպերկ կոթլոնտի մէջ 59 եկեղեցի
այցելեց, Վերայիշեալ երգեհոնը գտնուեցաւ
կղին հարաւակողմը Արնարը գիւղին եկե-
ղեցին մէջ: Անգործածելի ըլլալու չափ հին-

ցած էր և հաղիւ Նշմարելի արձանագրութե-
նէն հաստատուեցաւ թէ ԺԳ. Գարու սկիզ-
բին կամ կէսին շինուած էր այդ: Երգեհոնը
անգործածելի ըլլալով, իբր որբատուն կը
գործածուէր:

* * ՏԻՎ. Պ. Գ. — Յեցերը ջնջելու միակ
եղանակը սա է. Տաքցուած քարի մը կամ
պողպատեայ տախտակի կտորի մը վրայ քիչ
մը տաք քացախ լեցուր, և անկէ ելած շոգին
հաղորդէ այն տեղերուն ուր կը տեսնես թէ
ցեց կայ կամ թէ ցեցի լոյն մը կը գտնուի:

* * ՏԻՎ. ՄԱՆՆԻՎ. — Պատեղներէ պատ-
րաստուած բանդակներուն (տէյէլ) բարբոսու-
մը արգիլելու համար պէտք է պատեղին մէջ
օդ չգտնուելու ատոման եփելէն ետքը, ռոմի
կամ ֆոնէալի մէջ թաթխուած թուղթ մը
դնել բանդակին վերին խաւին վրայ և ապա
անօթին բերանը գոցել խնամով:

* * ՀԱՅ ՔԱՀԱՆԱՅ. — Սաղոյ է թէ այն-
քան շատ Ամերիկացիներ Պուտտայականու-
թեան յարած են որ Լոյ Անճէլէս քաղաքին
մէջ առաջին Պուտտայական տաճարը պիտի
կառուցուի Քրիստոսեան է Անգղիացի մը:

* * ՎԵՐ. Ս. Չ. — 1907ին բոլոր Գերմա-
նիոյ համալսարաններուն մէջ 2,208 Աւետ.

Աստուածաբանական ուսանողներ կային և շոն եկեղեցական մը անպաշտօն չմնար։ Սինոդն է որ պաշտօն կը հայթայթէ անոր։ Հարկաւ մեր երիտասարդներն եկեղեցականութեան չեն փափաքիր, քանզի չունինք մարմին մը, որ անոնց պաշտօնավարութեան համար տեղ ցոյց տայ։ Անոնցմէ իւրաքանչիւրը պիտի ջաշայ իրեն տեղ գտնել։ Ասոր կ'ըսեն պարզապէս անկերպարան վիճակ, որուն մէջ կը գտնուի սյոթ մեր Հոյ Աւետ. եկեղեցին։

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

Տ. ԵՂԻՇԷ ԵՊԻՍԿ. ԴՈՒՐԵԱՆ

ՊԱՏՐԻԱՐԺԱԿԱՆ ՏԵՂԱՊԱՀ

Տ. Եղիշէ Եպիսկ. Դուրեան ծնած է 1860 Փետր. 23ին, Ալիւտար Եկնի-Մահալէ թաղը։ Աշխարհական ուսումն է Միհրան։

Խոնարհ և արհեստաւոր մարդու մը զուական է ինքը, և եղբայրը մերամենէն տաղանգաւոր բանաստեղծներէն։ Պետրոս Դուր-

եանիս իր նախնական ուսումն առած է Ալիւտարի ձեմարտնին մէջ, որ այն տունն է, Պոլսոյ թաղային ընտրեւագոյն վարժարաններէն մէկն էր։ Իր արտակարգ ուշիմութիւնը նոյն իսկ ուսանողութեան տառնէն ուշագրաւ ըրած էր զինքը։

Իր մասնաւոր ուսումնասիրութեան առարկան եղած էր Հայերէնն և գրականութիւնը, որուն խորը թափանցելու համար դպրոցական դասերէ դուրս անհատապէս հետեւած է Խաչատուր Մխիթեանի խորհուրդներուն և հրահանգներուն և ինքնաշխատութեամբ նախնեաց մատենագրութեան և գրաբարի վրայ մեծ հմտութիւն ձեռք բերած։ Օժտուած ըլլալով բանաստեղծական աւելնով և գերազանց զգայնութեամբ մը, տակաւին պատանի սկսած է արտագրել հիանալի բանաստեղծութիւններ։

Հանգուցեալ Հայրապետն իր մէկ գրութեան յանդիմանելով, օր մը խորապէս տգիւտած է, և զայն իր մօտը կանչելով Խոնարհացիի ձագուկն անուանած է։

1873ին ձեմարտնն աւարտելով, օգնական ուսուցիչի պաշտօն ստացաւ նոյն վարժարանին մէջ և 1876ին մասնագէտ ուսուցիչի Հա-

յերէն լեզուի, որուն մէջ օրէ օր աւելի կ'աւաջգիւմէր ինքնօգտութեամբ:

1879 Մայիսին Վարդապետ կը ձեռնադրուի և ա'լ աւելի ինքնամիտի կերպով կը նստիւրուի մատենադարան, ուսուցչական և գրական աշխատութեանց: Հաջիւ տարի մը կը մնայ Կ. Պոլսոյ մէջ ուսուցչական պաշտօնով, քանզի Պարսիզակի եկեղեցիին քարոզիչ և գալոցին տեսուչ կ'որոշուելով, 1880 Սեպտ.ին պաշտօնի կը ձեռնարկէ: Մինչև այդ թուականը Պարսիզակի մէջ ո'չ կանոնաւոր վարժարան գոյութիւն ունեցած էր և ո'չ Դուրեան Վրդ.ի չափ ձեռնհասութիւն ունեցող ուսուցիչ գտնուած էր: Հոն 10 տարի պաշտօնավարեց՝ գիւղին բարոյական կեանքին մէջ նշանաւոր շրջափոխութիւն մը աւելցնելով և հասցնելով ամէն կերպով ներկայանալի տնձեր, որոնց վրայ խորունկ կերպով գրոշմնած էին իր անձնական ազդեցութիւնն ու հմտութիւնը:

1889ին Խորէն Եպիսկ. Աշրգեան Պատրիարք նոր ընտրուած էր երբ իրեն վստահեցաւ փափուկ պաշտօն մը: Այդ առթիւ Եղիշէ Վրդ. Դուրեան այցելեց Ռումանիա, Անգղիա, Գալիա և Եւրոպայի այն երկիրները, ուր Հայեր կը գտնուին:

Վերադարձին նոր բացուած էր Արմաշի Դպրեվանքը, ուր իր ներկայութիւնն անհրաժեշտ կը գտնուէր: Հետեւաբար, 1892ի Հոկտ.ին Արմաշ կը զրկուի Օրմանեան Սրբազանի գործակցելու համար: Նախ իբր ուսուցիչ, ապա իբր փոխ-տեսուչ, և 1894—1896 Դեկտ., իբր վերատեսուչ Դպրեվանքին մէջ կարեւոր դեր կը կատարէ, իր հմտութեամբ և մանուաւնդ հարազատ Հայու ու անաղարտ եկեղեցականի կենցաղով պոնչելի արկար մը հանդիսանալով նորահաս վարդապետներուն: Այնպէս որ 1896 Նոյ. 6ին երբ Օրմանեան Եպիսկ. Պատրիարք ընտրուեցաւ, Վարչութիւնը, հակառակ կրօն. Ժողովոյ տնդամ' ընտրուած ըլլալուն, իրմէ աւելի յարմար մէկը չգտնելով, զինքը կոչեց վերատեսչութեան և փոխ-վանահայրութեան պաշտօնին:

1898 Հոկտ. 18ին Եպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ հանգուցեալ Կաթողիկոսէն, և հաջիւ թէ Արմաշ գարձած էր երբ Եգիպտոսի Առաջնորդ ընտրուեցաւ, սակայն չընդունեց այդ պաշտօնը՝ Դպրեվանքին կազմալուծման անդի չտալու համար:

1904 Յուլիս 20ին Զմիւռնիոյ Գաւառ. Ժողովը միաձայնութեամբ զինքն Առաջնորդ

ընտրեց և Եղիշէ Եպիսկ. Գուրեան Արամշի Դպրեվանքն հիմի վրայ դրած և յաջորդ պատրաստած ըլլալով, ստանձնեց այս պաշտօնն և կը վարէր զայն ձեռնհասութեամբ:

Իր առաջին գործն եղաւ հոն կրթական հաստատութեանց կանոնաւորումն և գիշերօթիկ վարժարանի բացումը ո՛չ միայն թեմականներու այլ նաև Փոքր Ասիոյ հեռաւոր քաղաքներու հայոց համար:

Գուրեան Արարդան առանց թաղային համեռտ վարժարանէ մը աւելի բարձր հաստատութիւն մը տեսած ըլլալու և շատ համեռտ պայմաններու մէջ ապրած ըլլալով, համալսարանականի մը հմտութիւնն ունի, իբր արգիւնք անվճատ աշխատութեան, և անաղմուկ, խաղաղ, այլ սակայն ժրջան կեանքի փառքը չսիրեր և ցոյցէն կը խորշի: Աւելի գրական մարդ, զգացման և սրտի տէր անձ, իմաստասիրող միտք, լո՛ւրջ — բռնին լիակատար իմաստով —, ճշմարիտ Հայ, և բառական լիակատար և բացարձակ առումով անբասիր եկեղեցական: Ունի բազմութիւն գրաւոր աշխատութիւններ ստուարահատոր, գրած է լրագրաց մէջ քերթումներ և բանասիրական գեղեցիկ յօդուածներ և ունի

ազագրած քանի մը դասագիրքեր: Գրեթէ բացարձակ ինքնաշխատութեամբ ուսած է Լատիներէն, Յունարէն, Գաղիերէն, Գերմաներէն, Անգղիերէն, Թուրքերէն, Պարսկերէն և Արաբերէն լեզուները:

Կ. Պոլիս

Ա. Ա. ԱԼՊՈՅԱՃԷԱՆ

Տ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԵՊԻՍԿ. ԱՐՇԱՐՈՒՆԻ

ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՊՐՈԽՍԱՅԻ

Արշարունի Եպիսկոպ. ծնած է 1854ին Կ. Պոլիս, Թափ-Գաբուի մէջ: Սարկաւազ ձեռնադրուած է 1878ին Ուրֆայի նախորդ Առաջնորդ վախճանեալ Խորէն Եպիսկ. Մխիթարեանէ: Վարդապետ ձեռնադրուած է 1879ին Տ. Մատթէոս Արքեպ. Իլմիրլեանէ: Պրուսայի Առաջն. Տեղապահ կարգուեցաւ 1896ին և Առաջնորդ ընտրուեցաւ 1897ին: Եպիսկոպոս ձեռնադրուած է 1899ին վախճանեալ Տ. Տ. Մկրտիչ Ա. Կաթողիկոսէ: Իր սարկաւագութեան և վարդապետութեան տաճն Ոգգ. Պատրիարքարանի մէջ գիւտնադպրութեան և թարգմանչութեան պաշտօն վարած է: Վարդապետութեան շրջանին մէջ Կրօն. Ժողովոյ անդամակցած և Ա. Առեհադպրութեան պաշտօն վարած է: Նաև Կ. Պոլ-

այ կարեւոր թաղերուն մէջ քարոզչութեան
և միեւնոյն տառն թաղային Վարժարանաց
մէջ դաստանդութեան պաշտօն ունեցած է:
Իր դաստանդութեան ճիւղերն եղած են
Հայերէն և Գաղիերէն լեզուները ու կրօնա-
գիտական դասեր:

ՎԵՐ. ՅԱԿՈԲ Մ. ԹԱՇՃԵԱՆ

Վ. Եր. Յ. Մ. Թաշճեանի տխուր մահը
թէ և ի խոր սուգ կը համակէ իր սիրելիները,
իր եկեղեցին և հեռաւոր բարեկամները, սա-
կայն անոր անձնութեան և գործօն կեանքը մեծ
սիրտիմանք կու տայ ամենուն: Անոր պաշտօ-
նէութեան 38 տարիներու երկար շրջանը անձ-
նագործութեան ճշմարիտ վէպ մը կրնայ հա-
մարուիլ, և ասոր կը վկայեն այն եկեղեցի-
ները, որոնց մէջ ողբացեալ հովիւը պաշտօ-
նավարած է:

Ան իր հանդիսար երեւք չէր փնտռեր: Ան-
խառն և անյապաղ կ'ընթանար միշտ դէպ ի
հոն, ուր պէտքն ու պարտականութեան ձայնը
կը կոչէին զինքը: Կը սիրէր աղքատը, կը սիր-
էր թշուառը, սիրայօժար կը փութար հի-
ւանդին անոքին քով և կ'ամբէր անոր ցա-
ւերը իր խրախուսիչ խօսքերով: Պանդուխտին

բարեկամ էր: Շատ կը սիրէր որբերը: Զմիւռ-
նիոյ Գերման մայրապետներու Դպրոցի շէնքին
մէջ Հայ օրբուհիներու համար պատասպարան
մը հաստատելու բարի և վսեմ խորհուրդը
ինքն էր որ յղացու և շատ ջանքով մարմնա-
ցուց զայն — Գերման Որբանոցը — ուր բա-
ւական լուսով Հայ օրբուհիներ կը պատը-
պարուին և կը կրթուին:

Իրը Աւետարանի պաշտօնայն և հովիւ՝ իր
միակ բաղձանքն ու մողթմանքն էր տեսնել
Քրիստ: Եկեղեցիին ճշմարիտ զարգացումը և
միութիւնը, և իրը և հոգեւոր մշակ՝ իր յա-
ջողութեան գաղտնիքը կը կայանար իր նկա-
րագիրը յատկանշող երեք եղական հանգա-
մանքներու մէջ, որոնք էին խոնարհութիւն,
հեռատեսութիւն և վարչական կարողութիւն:

Հանգուցեալը ծնած էր Կեսարիա 1852
Մայիս 18ին: Իր նախնական ուսումը առած էր
տեղւոյն Ամերիկեան Վարժարանին մէջ՝ տա-
ղանդաւոր ուսուցիչ-քարոզիչ Տըրթ. Աւետիս
էֆ. Երէցեանի քով: Երիտասարդ թաշճեան
Աւետարանի ճշմարտութեանց հետամուտ և
սիրահար՝ բուռն փափաք մը կը տածէր ըլլալ
Կենաց Բանին քարոզիչ, և ուստի այս բող-
ձանքով և նպատակաւ քիչ յետոյ գնաց

Մարզուանի Աստուածար. Ճեմարանը, ուր քառամեայ ուսման շրջանը յաջողակութեամբ աւարտելով՝ 1870ին ստացաւ շրջանաւարտ-քարոզիչի վկայականը:

Վեր. Թաշճեանի պաշտօնավարած տեղերն եղած են Խոթանոց՝ 6 ամիս, Կեսարիա՝ 5¹/₂ տարի իւրին ուսուցիչ-քարոզիչ, 14¹/₂ տարի Կարին՝ ուր 1879ին երէց ձեռնադրուած է տեղւոյն Աւետ. Եկեղեցիին, և 2¹/₂ տարի՝ Պարտիզակի Յիշեալ բոլոր տեղերուն մէջ իր անձնուէր և եռանդուն պաշտօնավարութեամբ և Քրիստոնէական խոնարհ կեանքով սիրելի, համակրելի և օգտակար հանդիսացած է թէ՛ իր ժողովուրդին և թէ՛ Հայ համայնքին:

1893ին հրաւիրուեցաւ իր վերջին պաշտօնատեղին՝ Զմիւռնիա, ուր 14¹/₂ տարի բանիւ և արդեամբ քարոզեց իր պաշտած Փրկչին Աւետարանը և սիրոյ օրէնքով հովուեց իր հօտը իւրեւ բարի, հաւատարիմ և անձնուէր հովիւ և վերջապէս Հովուապետին իմաստուն կամքով կոչուեցաւ անմահութեան երկիր՝ ստանալու իր արժանաւոր վարձքը, յաւիտենական փառքի անթառամ պտակը, լսելու Անոր երանաւէտ ձայնը, «Ապրի՛ս, բարի և հաւա-

տարիմ ծառայ, . . մօտիւր քու Տէրօջդ ուրախութեան մէջ»

Հանգուցեալը կը թողու տյրի մը և 7 զաւակներ:

Զմիւռնիա

Կ. Յ. ՊԵՏԿԵՕԳԻԻՐԵԱՆ

—

Վեր. ՏՐ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՃԵՆԱՆԵԱՆ

Ուրուագիծի մը նեղ սահմանին մէջ, օրացոյցի էջերուն պէս փոքր, հասակիս պէս կարճ, պէտք է ամփոփել կենսադրական հակիրճ մէկ թերատուերը կեանքի մը, որ, սակայն, մեծ եղած է: Ուստի առանց յաւաքարանի:

Ծնունդը՝ 1858ին Մարաշի մէջ: Ոմանք կը ծնին և յետոյ քարոզիչ կ'ըլլան ձէնանեան քարոզիչ ծնած, քարոզիչ ազգած և քարոզիչ մեռած է: Բարեպաշտ ծնողքի մը ազդեցութեամբ ետին ներքեւ 12 տարեկանին եկեղեցիի անդամ ըլլալով, ժողովներու մէջ կ'աղօթէ և կը խօսի Կիրակնօրեայ Դպրոցի ուսուցիչ կ'ըլլայ, և 15 տարեկանին ծառի մը շուքին տակ տմէն Կիրակի համեստ բազմութեան մը կը քարոզէ:

Դաստիարակութիւնը, Տեղւոյն Բարձր. Դպրոցը աւարտելէ վերջ՝ մօտակայ եկեղեցի մը կը շրկուի իւր քարոզիչ 18 տարեկան հայ

Սփրքըն մը, ուր տարիուկէսի մօտ կը քարոզէ մեծ յաջողութեամբ: Յետոյ քանի մը տարիներ կը հետեւի Այնթապի Կ. Թ. Գողէճի և Մարաշի Աստուածաբ. ձեմարանի ընթացքին, որուն միջոցին իր ավետարանիչ շատ մը քաղաքներ կ'այցելէ և հոգեւոր արթնութիւններ յառաջ կը բերէ իր հոգեցունց, յուզիչ և պերճաբոս քարոզներով: Երկու տարիի չափ Աստանայի մէջ մեծ յաջողութիւնով կը պաշտօնավարէ և եկեղեցիին աճմանը կը նպաստէ: 1884ին կը մեկնի Ամերիկա, ուր «Եռեններն» Աստուածաբ. ձեմարանին մէջ երեք տարուայ շրջանը կը բոլորէ: Այն ատեն է որ համակրութիւն գրաւելով կը յաջողի Տարսնի Գողէճը հիմնելու միջոցները ձեռք բերել, և կ'ամուսնանայ երեցի մը մէկ ազնիւ բարի ու կարող դստեր հետ: 1889ին կը բարի Տարսնի հիմնելով «Այնթա-Փոլ Ինս-դառնայ Տարսնի հիմնելով» հաստատութիւնը, որուն տնօրէնութիւնը կը ստանձնէ և վեց տարի կը շարունակէ՝ արձակուրդներուն, սակայն, ավետարանչական շրջաններ կատարելով հեռաւոր քաղաքներ, յուզելով, դարձի բերելով բազմաթիւ հոգիներ:

Մեծ գպրոցական մը ըլլալէ աւելի, մեծ

մարդը եղած է դպրոցի, որուն համար միշտ հոգի տուած է, և նաեւ հոգին ալ կանխահաս մահով մը 25 Սեպ. 1907ին Ֆիլատէլֆիայ մէջ:

Գոթըն, 1892ին պարզ դպրոց մըն ալ հիմնելով Գոնիայի մէջ՝ կը մեկնի նորէն 1894ին Ամերիկա: Հոն ալ ավետարանչական գործով կը զբաղի: Նոյն ատեն Գոնիայի վարժարանը Գողէճի դիւքին բարձրացնելէ զատ, Մարաշի մէջ մէկը՝ Լուս. եկեղեցիի շրջափակը 50 և միւսը Բողոք. յատուկ շէնքի մը մէջ 30 որբերու համար երկու որբանոց կը հիմնէ, նաեւ Տարսնի մէջ ալ Աղջկանց Որբանոց մը:

Հապա այն բոլոր նպատանքեր, բարոյական և նիւթական աջակցութիւնները հազարաւոր որբեւայրիներու, կարօտ և անկեալներու Հոս հոն բազմաթիւ քաղաքներու մէջ, ջանացած է ամենուն ձեռք երկնցնել, ամենը մխիթարել, ամենուն օգնել: Այնքան մեծ բարեբար մը մարդասէր մը եղած է՝ իր դէմ ցոյց տրուած հակառակութիւններն անգամ Աստուած բարի գործակից ըրած է՝ համահունչ հաստատութեան մը գոյութեան պատճառ դառնալով: Իր ետին կը թողու կին մը՝ սյրիւցած, 2 դուստր և 2 մանչ՝ որբացած և

6 եղբայր ու 2 քոյր՝ սգացեալ, և կենդանի
ու յաւերժական յուշարձան մը՝ Ճէնանեան
Գոլէ ճը:

Հանգչէ՛ օտար հոգի տակ,

Մինչ քու անժւշ յիշատակ

Այս դպրոցի սիրտին մէջ

Պիտ՝ մնայ վառ, սուրբ, անշէջ:

Գոնիս

ԱԿԻԵԼԵՆԷ

Վ.ԵՐ. ՏՐ. ԱՐՄԵՆԱԿ Յ. ՀԱՅԿԱՅԵԱՆ

Իր կողմէ անծանօթ մը մնայր խոնարհ հա-
մատութեան մը մեծութիւնը, իսկ մեր կող-
մէ զինքը չճանչնալը անփոյթ ու անտարբեր
մէկ վերաբերումը ցոյց կու տայ: Ճանչնա՞նք
ուրիշներ:

Բնիկ Հաճընէն՝ 14 տարեկան կը մտնէ Կ.
Թ. Գոլէճ, ու ըր յաջողապէս ընթացքը աւար-
տելով կը հետեւի Մարաշի Աստուածար.
Ճիւղին, որմէ վերջ 2 տարուոյ ուսուցչական
պաշտօնավարութիւնով Տարսնի «Սէյիթ-
Փռլ Ինսթիտիյի» մէջ, կը մեկնի Ամերի-
կա աւելի բարձր կրթութեան մը հետամտե-
լու: Եւ ահա կը սկսի յաջորդական շարքը
համալսարանական ընթացքին: Միշտ յա-
ջող, միշտ փայլուն, միշտ պատուաւոր շրջան-

ներ բոլորելով: Տարի մը Շիքակոյի, տարի մը
Հարթ Ֆլորտի, 2 տարի Եւշի և 6 ամիս ալ
Գանատա Թորոնթոյի համալսարաններուն
մէջ բազմակողմանի տաղանդի մը պահան-
ջութեանը գոհացում՝ տալու համար հետե-
ւած է Իմաստասիրութեան, Հոգեբանու-
թեան, Հնէաբանութեան, Բարեխոնական
Գրականութեան, Բնական Գիտութիւններու
և Երաժշտութեան: Իր անունին կցուած
«Վարդապետ» և ուրիշ տիտղոսները ձեռք
բերուած յամառ. աշխատութեան, նիւթա-
պէս աղքատ ույլ մտքի բեղուն ձիւղերու շնոր-
հիւ, իրական արժանիքի փառապատկ մը գրած
են անոր լայն ծակտին շուրջ: Այս պայման-
ներուն ներքեւ կրնար շատ աւելի փայլուն
ապարեզներու հետապնդող մը ըլլալ, սա-
կայն, մտքի ու հմտութեան բարձր օժտում
ներուն հետ արտի ու հոգիի անհուն բարու-
թիւններով ալ օժուէ՛ կը նախընտրէ դառ-
նալ Թուրքիա իրը Տիօրէն-Ուսուցչապետ Գո-
նիւցի «Ափոսթոլիք Ինսթիտիյի» համեստ
յարկը նուիրուելու համար անձովին կրթու-
թեան գործին, ուր 8 տարիէ ի վեր իբր հա-
ւատարիմ քաղաքացի մը Օսմ. փառապանծ
Պետութեան կը պաշտօնավարէ հոգին, պար-

ծառքն ու փառքն ըլլալով հաստատութեան ամէն մասերուն:

Հեղինակութիւն մըն է, առանց հրատարակութիւն մը ունեցած ըլլալու, սակայն:

Պերճախօս ձեռնագրեալ մըն է, առանց, սակայն, հովիւ մը ըլլալու ու է եկեղեցիի մը:

Անգղիագէտ մըն է, առանց մայրենի լեզուն ըլլալու:

Երիտասարդ է տակաւին կորովով, տալիքով և սրտով, առանց, սակայն, երիտասարդական հովեր առնելու:

Ընտանեւէր, որդեւէր հայր մըն է՝ օժտուած ըլլալով ընտանիքն ալ մոգի ու սրտի կրկնակ ձերքերով:

Օրհնութիւն մըն է ինքը Գոնիայի համար, Պօղոս մը՝ նոր Իկոնիսի համար: Ո՞ւր էր թէ չհալածէինք:

ՆՈՅՆ

ՏՈՒԹ. ԱԻԵՏԻՍ ԷՖ. ԵՐԷՅԵԱՆ

Տոբթ. Ա. էֆ. Երեցեան Թագաւոր մէջ ծնու 1840/ին: Առաջին անգամ շատ կարճ միջոց մը, 1854—1855, Մարտիկանի և Թագաւոր մէջ կարգաց: 1855ին Պէպէքի Համլինեան վարժարանը մտաւ և 1862ին ընթացքը աւարտեց: 1862—1864 կեսարիոյ մէջ

ուսուցչութիւն ըրաւ, և մինչև 1867 Զմիւռնիոյ և Մանիսայի մէջ ուսուցչութիւն և քարոզչութիւն ըրաւ: 1867—1869 դարձեալ կեսարիոյ մէջ ուսուցչութիւն ըրաւ և մերթադրով տուաւ: 1869ին Եղգաւոր մէջ քարոզչութիւն ըրաւ:

1870ին կեսարիոյ մէջ կողմնած «Ելեւթ ինճիլ վաղը ձէմիլէթի» անուն («Ուսուսորչեան Եղգայրութեան») իբրև քարոզիչ հրաւիրուեցաւ: Հոն 6 անօրէն անգամ՝ կար և 20—25 համակիր: Տոբթ. Երեցեան էֆ. 1871ին վերջերը Պատրիարքարան գնաց և կոնգակ ընդունեց, որուն մէջ կը վկայուէր թէ այս Եղգայրութեան նպատակը բարի է: 1872ին ալ հանգուցեալ կաթողիկոսէն և Պատրիարքարանի կրօնական փողովին կողմէ յօրինուած կանոնադրութեան մէջ («Եղգայրութեան» անունը «Ուսուսմասիրական») փոխուեցաւ: Այս առաջին կոնգակին առնուելուն և երկրորդ փոփոխութեան պատճառն էր ազգին կողմէ յարուցուած հալածանքը:

Տոբթ. Երեցեան էֆ. 1873ին Ամերիկացնաց Ֆիլադելֆիոյ «Եռնիվէրսիթի ալ Բէնիվիլէնիա» Համալսարանը մտաւ և Բժշչ

կականութեան ընթացքն աւարտեց 1876ին։
1877ին Բարիդէ և Լոնտոնէ անցնելով Կեսա-
րիա վերադարձաւ։ 1893 Նոյ. 18ին սպան-
նուեցաւ Հայոց Զարգերուն ատեն։ Հիմա
Ամերիկայի մէջ ունի 17 տարեկան մանչ
մը և 3 աղջիկ։ Աղջիկներէն 2ը ամուսնացած
են և 1ը որ ամուսնացած չէ, հոն կ'ուսանի։
Թողատ

Գ. Կ. ԶԱՍՊԱԳՃԵԱՆ

ՄԻՍ Գ. ՇԱԹՐԳ

Միս Գ. Շաթրգ. 1873ին. Պորտի կողմէ
Թուրքիա ղրկուեցաւ իբրեւ միսիոնարուհի։
Առաջին վեց տարիները Այնթապի Աղջկանց
Վարժարանին մէջ աշխատեցաւ և երբեմն ալ
շրջակայ քաղաքները այցելեց աղջկանց
գալոցներուն և վարժուհիներուն օգնելու։
Այս նպատակաւ մէյմէկ ձմեռ Քէսապ,
Ուրֆա և Ատանա անցուցած է։ 1879ին թո-
քախտէ բռնուեցաւ և վերադարձաւ իր հայ-
րենիքը, ուր 4 տարի մնալէ վերջ, առող-
ջացած Թուրքիա դարձաւ և Մարաշի և Ղը-
կանց Գոլէճի վարչութիւնը ստանձնեց։ 9
տարի շարունակ այդ պաշտօնը վարելէ ետ-
քը, 1892ին Ուրֆա եկաւ և ցարդ հոն կը
գտնուի։ Այս միջոցին, 1900ին, Որբանոցին

համար դրամ հաւաքելու նպատակաւ Անգ-
ղիա և Ամերիկա այցելած է։ Այժմեւ գործն
է կառավարել որբանոցները, աղոց, աղջկանց
և կանանց ձեռագործերը, արհեստանոցը,
ուր կ'աշխատին 2 000ի չափ գործաւորներ
(Ուրֆա՝ 1.500, Կարմուշ՝ 230, Աւ. երեկ՝ 89,
Պիլէճիկ՝ 75. Աւրեամբոն՝ 65 = 1,959). Կոյրե-
րու գիշերօթիկ գալոցը և Ուրֆայի Բողոք-
Հայերու գալոցներուն տեսչութիւնը։

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Լուի ԺԻ. սպայի մը երկրագործ մը ձեծե-
լուն համար պատիժ տուաւ որ հացէ ղրկեն
և միայն միտ ու գինի տան անոր։ Սպան տե-
սաւ որ առանց հացի պիտի չըլլայ, ուստի
Թագաւորին խնդրագիր մը մտադրց։

«Տեսո՞ր » ըսաւ Թագաւորը, «ուրեմն ին-
չո՞ւ ա՛յն մարդը կը ձեծե՞ս որ հաց կը պատ-
րաստէ քեզի։»

* * Յակոբ աղա առաուն կանուխ գործին
կ'երթայ, և իրիկուններն ալ ուշ կը վերա-

Վեր. Արսէն Պ. Շմաւոնեան
Հովիւ Կ. Պոլսոյ Հայ. Աւետ. Եկեղեցւոյ

դառնայ: Այսպէս շատ քիչ անգամ՝ առիթ
կ'առնենայ իր զաւակներուն երեսը տեսնելու:
Առաւու մը, սահայն, իր ամենէն պզտիկ տղան
իրմէ կանուխ կ'արթննայ, և կը սկսի անա-
ռակութիւն ընել: Հայրը կը սաստէ: Պզտիկը
մտիկ չընէր: Ասոր վրայ հայրը քանի մը ասպ-
տակ իջեցնելով, գործին կ'երթայ: Տղան կը
սկսի լալ:

— Ի՞նչ ունիս, զաւակս, կը հարցնէ մայրը:

= Մարդ մը զիս ծեծեց:

— Ո՞վ. . . , ո՞ր մարդը:

= Անիկա որ Կիրակի օրերը մեր տունը կը
մնայ:

* * ԱՆԿԵՂԾՈՒԹԵԱՆ ՆՄՈՅՇ ՄԸ (Փո-
ղոցի մէջ): — Տիկին, այս սիրճան, աղուս՝
տղան ձեռն է:

= Ո՛չ, պարոն:

. . . (տղան ուղղելով) Կորսուէ՛ տիկե,
չարածճի՛:

* * Փոքրիկ տղայ մը՝ զոր իր հայրը բարե-
շրջութեան վրայ Ժողովրդային դատախօսու-
թեանց ներկայ դառնուելու ղրկած էր, երբ
տուն դարձաւ. հայրը միամտօրէն հարցուց
անոր.

— Ի՛, տղա՛ս, ի՞նչ տորվեցար:

= Օ՛, հայրի՛կ, ծնելէս առաջ դուն և
մայրիկս կապիկ էիք . . . :

* * ՀԻՔԱԿԱՆ ՍՐԱՄՏՈՒԹԻՒՆ ՄԸ : Ա-
րեւելեան երկաթուղւոյ շինութեանց ար-
տօնատէր հանրածանօթ Հրեայ բարե-
բար հանգուցեալ Պ. Հիրշ անգամ մը Գեր-
ման ազնուականի մը կողմէ ճաշի հրաւիր-
ուեցաւ ճաշին ներկայ էր նաեւ իշխան Հոլ-
պերգամ կատարի հակառակման մը ճաշի
միջոցին իշխանը Պ. Հիրշի հետ խօսակցած
պահանքս ըսաւ.

— Աշխարհիս վրայ կայ երկիր մը, ուր
Հրեաներն ու շուները բռնելնուն պէս կը մեռ-
ցնեն։ Այս սոխորութեան շատ հաւանած եմ։

Իսկը ներկաները գեփ գեղին կտրեցան և
ինչ ըսելքնին չէին գիտեր։ Իսկ Պ. Հիրշ
կատարեալ պաշարիւնութեամբ պատասխա-
նեց.

— Որքան բազմաւոր ենք որ դուք և ես
այդ երկրին մէջ չենք ընակիր։

* * Յաճախող մը եկաւ և երեք վայր-
կեանէն շուտ մը հեռացաւ։

Դեղագործը հարցուց աշկերտին.

— Ի՞նչ էր այն։

— Մարդը քիչ մը ասիս ֆեկիս ուղեցի
ես ալ 10 կրամ կշռեցի, ջուրին մէջ լեցուցի
և ձեռքը տուի, ու գնաց։

— Ուրիշ ատեն այդպէս շուտ մի՛ ըներ,
տղաս։ Ձեռք գիտեր որ գոնէ կէս Ժամ պէտք է
գեղագիր մը շինելու համար, որպէս զի յա-
ճախողքը գիտնայ թէ իր դրամը ոչինչ ըսնի

համար չտար։ Երբ գեղագիր մը բերեն,
ուր գրուած է միայն ջուրին մէջ աղ դնել,
սմենէն առաջ գէմքիդ խոհուն կերպարանք
մը տուր, իրր թէ շատ դժուար բլլար գեղը
շինել։ Յետոյ ինծի բեր գեղագիրը, երկուքս
ալ միասին կարգանք և գլուխին շարժենք։
Ետքը յաճախողդին գնա՛ և հարցո՛ւր թէ
գեղը այսօր պէ՞տք է։ Երբ այո՛, պատասխա-
նէ, ըսէ՛ թէ գեղին պատրաստութիւնը շատ
զգուշութիւն և յոգնութիւն կը պահանջէ։
Ատնք չմոռնաս ընտ։ Հիւանդը իր գեղին
տակի կը վստահի, երբ գիտնայ թէ խնամով
պատրաստած է այն, և անոր համեմատ
կ'օգտուի անկէ։ Եթէ երեք վայրկեանէն գեղ
շինելու բլլատ, երբէք առաջնակարգ գեղա-
գործ մը չես կրնար բլլալ։

1908Ի ՕՐԱՑՈՅՑԻՆ

ՄՐՅԱՆԱԿԱԻՈՐ ԹՈՒԱԳԻՏԱԿԱՆ
ԽՆԴԻՐՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

— 0 —

4.

Ա.	196,154	դՏ.	Կապար
Բ.	99,622	»	Երկաթ
Գ.	542,868	քիլօ	Ջուր
Դ.	4 ⁹⁸ ₁₀₀	Բարձրութիւն	

2.

Իւրաքանչիւր կողմ $75\frac{44}{100}$ սանդիմէթր

3.

Ա. 96 քառակուսի մէթր

Բ. 77,680 մէթր

4.

Միջրանինը $1+3+9+27+69=100$

Տիւրանինը $1/4+3/4+1+3+9+27+59=100$

5.

Հօրը սովիները 39,637 հաս էին

1908Ի ՕՐԱՑՈՅՑԻՆ

ՄՐՅԱՆԱԿԱԻՈՐ ՀԱՆԵԼՈՒԿՆԵՐՈՒՆ
ԵՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

(Շարունակութիւն 1908Է)

— օ —

6. ՏԱՌԱԽԱՂ ՄԸ

Գող, Դող, Թող, Կող, Հող, Զող, Շող,

Տող, Փող

— —

7. ԿԾԾԻ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԸ

Իւրաքանչիւրը 1, 3, 9 և 27 քաշնոց

— —

8. ՀԱՆԵԼՈՒԿ Ս. ԳԻՐՔԷՆ

Մովսէսի գաւազանը

— —

9. ԱՄԵՆԱՀԱԿԻՐՃ ԱՂԻՒՍԱԿԸ

1	4	9	16	25	36	49	64	81
1	2	3	4	5	6	7	8	9
2	6	12	20	30	42	56	72	
3	8	15	24	35	48	63		
4	10	18	28	40	54			
5	12	21	32	45				
6	14	24	36					
7	16	27						
8	18							
9								

10. ԲԱՌԵՂԾՈՒԱԾ Ս. ԳԻՐՔԷՆ

Գամ — Աղ — ԻէԼ = ԳամաղիէԼ

ԼՈՒՑԿԻ ՄՐՑԱՆԱԿԱԻՈՐ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

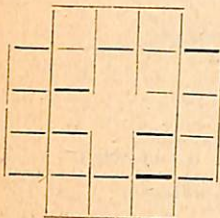
— 0 —

1.

Այս 40 լուցկիները տեղափոխելով և միայն 5 ուրիշ լուցկիներ փոխառնելով, զանազան մեծութեամբ 5 քառակուսիներ շինել մեջ:

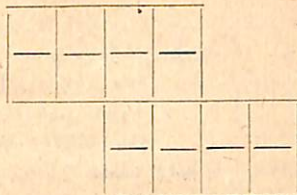
2.

Ինչպէս կը տեսնես, հոս 16 հաւասարակողմ քառակուսիներ կան, Միայն 4 լուցկիներու դիրքը փոխելով, տեղափոխելով, կ'ունենաս 17 հաւասարակողմ քառակուսիներ:

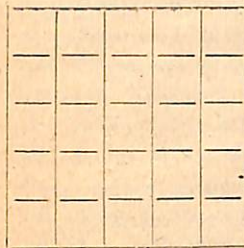
Որո՞նք են տեղափոխելի լուցկիները:

3.

Հոս կան 16 քառակուսիներ: 10 լուցկի վերցուր և կ'ունենաս միայն 10 քառակուսի: Ո՞ր լուցկիները պիտի վերցուրն:

4.

Ահա 25 քառակուսիներ, որոնցմէ 3 քառակուսիներ շինել, իւրաքանչիւրը տարբեր մեծութեամբ: Սակայն լուռ ուշադրութիւն ըրէ՛, լուցկիները պիտի չտեղափոխուին, այլ պիտի

վերցուրն: Լուցկի ալ պիտի չաւելնայ:

Քանի՞ հատ և ո՞ր լուցկիները պիտի վերցուրն:

5.

Հոս 6 հաւասարակողմ քառակուսիներ կան: Երբ 2 լուցկի տեղափոխես, կ'ունենաս միայն 5 քառակուսիներ, և եթէ նորէն 2 լուցկի տեղափոխես, միայն 4 քառակուսիներ կ'ունենաս:

Ուշադրութիւն . — Յիշեալ 5 խնդիրները ճշդիւ լուծողներէն առաջինը պիտի ընդունի Կ. Պոլիս հրատարակող միամեայ Հայերէն օրաթերթ մը, երկրորդը՝ վեցամեայ Հայերէն օրաթերթ մը, և երրորդը՝ միամեայ Հայերէն շաբաթաթերթ մը: Վուէն պիտի որոշէ թէ Մրցանակները որո՞նք պիտի ընդունին: Պատասխանները պէտք է մեր ձեռքը հասնին մինչև 1909 Մարտ 18/31: Ստորև գրուած «Մրցման Տոմ»ը պէտք է կտրել, վրան հասցէն գրել և 2 դճնոց նամակադրոշմ ևս ներփակելով նամակին մէջ, ջրկէլ առ Գ. Պաշտասարեան, Պրուսա:

ՄՐՑՄԱՆ ՏՈՄՍ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱԿԱՆ ՕՐԱՅՈՅՅԻ
1909

Անուն.....

Բնակատեղի.....

Ա Ձ Դ Ե Ր

Արեւելեան Ուրբանոց
Պ Ր Ո Ւ Ս Ա

Հաստատութիւնս կը բոլորէ ներկայ տարւոյ Յունիս 1/14ին իր 35րդ տարեշրջանը: Բարերար անձանց յօժարակամ սիրոյ նուէրները և Օրացոյցիս ու մեր ուրիշ հրատարակութեանց, ինչպէս նաև շերտմղբուծութեան և տարեկան Պազադի հասոյթներն են միակ միջոց մեր տարեկան ծախուց բարձման:

Առանց դաւանական խտրութեան, կ'ընդունուին որք և կարօտ Հայ ազգիկներ, որոնց կը տրուին ծնողական ամէն խնամք, ընտանեկան կըթուած թիւն ու գործնական պարզ դաստիարակութիւն մը:

Կը խնդրուի Օրացոյցիս իւրաքանչիւր ընթերցողէ տարին անգամ մը վճարել շնչին գումար մը ու գնել Օրացոյց մը, և այսպէս նպաստել սոյն բարեգործական մեծ ձեռնարկին, ինչպէս նաև կ'սակով, բանի որ Հաստատութեան շէնքերը վազօք եղած են:

Կը խնդրենք նաև գնել մեր միւս հրատարակութիւններէն, որոնց հասոյթը Որբանոցիս յատկացուած է:

Ն. Որբանոցիս տարեկան Պաշտօն տեղի կ'ունենայ Համբարձման օրը, Մայիս 7/20ին, իշ օր: Նոյն օր Հաստատութեան սրահին մէջ խնամք կը բաժնուին որբերու ձեռագործները և բարեխոսներէ նուիրուած զանազան օգտակար իրեղէնները:

Կը խնդրուի սոյս տեսակ իրեղէններ մինչև Զատիկ զրկել Որբանոցիս Տնօրէնութեան կամ Տիար Գաբրիէլ Ս. Գաբրիէլեանի, Թիւ 5, Պաշտօն Հաստ, Կ.Պոլիս, որպէս զի կարող ըլլանք զանոնք շահագործել Համբարձման օրը:

Ն. Որբանոցիս տնի նաև իր սրահագրութեան տակ 200 տուփ ամենաբնական շերտի հոլմ, զոր կը վաճառէ ի նպատակ Հաստատութեան Պաշտօններու համար պէտք է գիմել Որբանոցիս Տնօրէնութեան մինչև Յունիս 1/14:

Կը խնդրուի դրամը Մանսա-Բոսքով, իսկ իրեղէնները Քոյի-Բոսքով զրկել:

Գ. ՊԱՇՏԱՍԱՐԵԱՆԻ ՇՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԳՅ.

1. Աշխատեցողներ, Բ. Տպագրութիւն 4
2. Առաջնորդ Ամենապետը, Սպառազ 4
3. Առաջ, Երջ. և Երկ. Կեանք, »
4. Առաջ Կեանք 4
5. Լապտեր Մոտորաց 4
6. Կեանք Սրբոց Առաքելաց, Ոտանաւոր 5
7. Կեանք Տէր Յիսուսի, Ոտան. և Պատկ. 5
8. Մայրիկին Առաջնորդը 4
9. Ոսկեղէն Բանալի Անգղ. Լեզ. Դ. Տպ. 12
10. Ուղեցոյց Ս. Գիւրգէնի Երցազան, Պատկ. 5
11. Սրբազան Պատմ. Ոտանաւոր, Սպառազ
12. Հաւաքածոյ Բարոյական Պատմութեան ԳՅ. Թեանց, Ա. Հատոր, Փոքրիկ Ռոպէն-

- տան կամ Բեգբաբն Ղեկավարը, Բ.
 Տպագրութիւն, 1 պատկերով . . . 5
- Բ. Հատոր, նոյնը Հայաստան Թուրքե-
 րէն, 6 պատկերներով . . . 5
- Գ. Հատոր, 1. Էտկար կամ Կորսուած
 Տղան: 2. Արեւցողին Որդին: 3. Խա-
 զամբը կամ Երեք Անգամ Մահէ
 Ազատուած . . . 5
- Դ. Հատոր, 1. Ժագ կամ Զիւնի Տակ
 Թաղուած: 2. Գոմէքս Առաքատա-
 նաւին Արկածը: 3. Երբ Մոմը Մարի,
 Մարգա Կը Մեռնի: 4. Ազատուած
 Կառախումբը: 5. Կառախումբին
 Տակ: 6. Սողոմոնեան Վճիռ Մը: 7.
 Ի Լոյս Պիտի Գայ: 8. Ատուածային
 Դատաստան: 9. Հրէական Աւան-
 դութիւններ: 10. Վիրարդիին Դա-
 նակին Տակ: 11. Յենեակին Մէջ Պա-
 հուած Գողը: 12. Հին Օձը: 13. Ա-
 գահութիւն Արմատ Բոլոր Զարեաց:
 14. Հացէ Դեղահատը: 15. Յիսուս
 Տարի ի Քուս: 16. Զոյգ Մը Կոշիկ:
 Օղիի Շիշին Մէջ: 17. Կատուն Եւ
 Շնիկը
- Ե. Հատոր, Հերովդիա, յուզիչ պատ-
 մութիւն Քրիստոսի Ժամանակէն . . . 5

- Զ. Հատոր, 1. Վահան ու Ֆրանչիսքո Դհ-
 կամ Մեղաց Վարձքը Մահէ: 2.
 Մեռածներորդը: 3. Բժիշկին Ժա-
 մացոյցը: 4. Մարգարտան Յովսէփ:
 5. Խիղճին զօրութիւնը (մամլոյ տակ) 5
 Սոյն հրատարակութիւնները, ինչպէս նաև
 Հանրագիտական Ընդարձակ Օրացոյցը, Հա-
 մառատ Օրացոյցը ու Պատի Օրացոյցը կը վա-
 ճառուին թէ՛ Կ. Պոլսոյ և թէ՛ Գաւառներու
 միայն առաջնակարգ ու պատուաւոր Հայ
 Գրատուններու մէջ: Կեդրոնատեղին է Մատ-
 թէնսեան Թղթավաճառատուն, Ամերիկան
 Խան, Կ. Պոլիս:

*, Հանրագիտական Օրացոյցին և մեր
 բոլոր հրատարակութեանց խմբագրութեան
 համար մեր որդեգրած սկզբունքին եղած է և
 այսուհետև եւս պիտի ըլլայ մեր տեսութեան
 ներկայացած «ամէն բան քննել, բարին, ճշշ-
 մութիւն և օգտակարն ամուր բռնել և զայն
 պարզ, համառօտ և ամենէն դիւրահասկնալի
 կերպով հանրութեան հաղորդել» Վստահ
 ենք որ միայն այսպէս ընելով մատուցած կ'ըլ-
 լանք մարմինի, միտքի և հոգիի նպատաւոր
 ծառայութիւն մը, որ է մեր միակ նպատակը:

ՄԵՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹՒՆՆԵՐ

Մեր բոլոր հրատարակութեանց հասցիք-
ներն Արեւելեան Որբանոցին յատկացեալ են:
Նոյնպէս նաեւ անոր յատկացեալ է փոքրիկ
շահք, զոր ձեռք կը բերենք Պրուսոյի յա-
տուկ ապրանքներ և բերքեր զրկելով անոնց,
որ իրենց ապսպրանքին հետ դրամը կանխիկ
կը զրկեն: Այսպէս Որբանոցս ունի փոքր
Գործակալութիւն մը եւս թէ՛ հեռու և
թէ՛ մօտ տեղեր շատ աժան կերպով զրկելու
համար ամենաքնիւր շերամի հունա, Պրու-
սոյի հռչակաւոր Խալիլներ, Մետաքսեղէն-
ներ, Սեր, Կարագ, Շագանակ, Պուլամու,
Բէքմէզ, Լուբիա, Զիթապոտուշ, Զէթ: Գոր-
ծակալութիւնս կը զրկէ նաեւ Ողիմպոս Լե-
րան բարձունքէն մասնաւոր խնամքով բերել
տրուած Ծննդեան ծառեր, Գարդաղեան պի-
տոյք, Գիրք, Թուղթ, Տետր, Մելոն, Գրիչ,
Էսլին, երբ իրեն դիմում ըլլայ: Հաստատու-
թեանս նախորտած գիրքերը շորհակալու-
թեամբ կ'ընդունուին և ի փոխարէն Օրացոյ-
ցի միջոցաւ հանրութեան կը յանձնարու-
րուին մեր «Գրախօսական» բաժնին մէջ,
պայմանաւ որ անոնց պարունակութիւնը միւր
ծանուցած սկզբունքին հակառակ չըլլայ
(Տէս էջ 238):

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒՈՂ

ՀԱՅ ԹԵՐԹԵՐԸ

1. **Արեւելք**, Օրաթերթ, Գարեգին էֆ.
Պոլսեան, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս:
2. **Աւետարներ**, Շաբաթաթերթ, Մր. Հեր-
պերթ Ալէն. Պոլսոյ Հասու, Կ. Պոլիս:
3. **Աւետարներ**, Շաբաթաթերթ (Հայո-
տառ Թարգման), Վեր. Յովհաննէս Գ.
Գրիգորեան, Պոլսոյ Հասու, Կ. Պոլիս:
4. **Աւետարներ Մանկանց**, Ամսաթերթ,
Տր. Հէնրի Ս Պարնըմ, Պոլսոյ Հասու,
Կ. Պոլիս:
5. **Բիւզանդիոն**, Օրաթերթ, Բիւզանդ էֆ.
Բէշեան, Սուլթան Համամ, Կ. Պոլիս:
7. **Զիկակ**, Շաբաթաթերթ, Վահան էֆ.
Փափազեան, Պոլսոյ Ալի Ճատտէսի, Կ.
Պոլիս:
8. **Ծաղիկ**, Շաբաթաթերթ անգամ, Գրի-
գոր էֆ. Թորոսեան, Գուրչունլու Խան,
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս:
9. **Կալոս**, Շաբաթաթերթ անգամ, Եր-
ուանդ էֆ. Յ թոլայեան, Գուրչունլու
Խան, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս:

9. Հայրենիքի Պնար, Շաբաթաթ երթ,
Տիգրան էֆ. Սիւրմէեան, Եալաբաղ Խան,
Պահճէ Գարաւ, Կ. Պոլիս:
10. Ճերիսէ Ի Շարգիյէ, Օրաթ երթ, (Հա-
յաառա թուրքերէն), Յակոբ էֆ. Տ.
Ճիլէլէկեան, Պապ Ը Ալի Ճատտէսի,
Կ. Պոլիս:
11. Մանգումէ Ի Էֆեհար, Օրաթ երթ,
Յովհաննէս էֆ. Ֆ. Գոյոէլէան, Պապ Ը
Ալի Ճատտէսի, Կ. Պոլիս:
12. Մէնմուա Ի Ախպար, Շաբաթաթ երեք
անգամ, Յովհաննէս էֆ. Թօլայեան,
Թադսիմ, Բերա, Կ. Պոլիս:
13. Մուրհանդակ, Օրաթ երթ, Յակոբ էֆ.
Տ. Ճիլէլէկեան, Պապ Ը Ալի Ճատտէսի,
Կ. Պոլիս:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԶ ՕՐԱՅՈՅՑ

Տումարական գիտելիք	3
Օրացոյց	17
Օսմանեան Կայսրութիւն	97
Թղթատարութիւն	103
Հոգեւոր իշխանութիւնք	111
Վիճակացոյց Տէրութեանց	124

Յ Ա Ի Ե Լ Ո Ւ Ա Մ

Ընտանեկան	131
Առողջապահական	144
Առանին դեղարան	157
Առանին գիտելիք	169
Մեր խոհանոցը	175
Բարոյախօսական	185

Բժշկական	205	
Գործի մարդոց տասնարանեան	214	
Գիտական	218	21
Գրական	2	22
Երկրագործական	2	64
Վիճակագրական	2	72
Պատմական	26	81
Հարցարան	27	8
Կենսագրական	28	1
Զուարճալիք	301	
Մրցանակաւոր խնդիրներ	305	
Ազդեք	311	

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0141010

14160